

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาศาสตรประยุกต์)

ปริญญา

ภาษาศาสตรประยุกต์

ภาษาศาสตร

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง

การวิเคราะห์ภาพพจน์ในวรรณกรรมเยาวชน กรณีศึกษาวรรณกรรมเยาวชน
ที่ได้รับรางวัลนายอินทร์ อะวอร์ด

An Analysis of the Figures of Speech in the Youth Literary Works:

A Case Study of the Nai-In Award Winning Literary Works

นามผู้วิจัย

นางสาวเข็มมิกา สรรเสริญ

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รองศาสตราจารย์ทัศนาลัย บุรพาชีพ, Ph.D.)

หัวหน้าภาควิชา

(รองศาสตราจารย์กิตติมา อินทร์มพรรย์, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา วีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

สืบสันทิ มหาวิตายาสยเกษตรศาสตร

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การวิเคราะห์ภาพพจน์ในวรรณกรรมเยาวชน กรณีศึกษาวรรณกรรมเยาวชน
ที่ได้รับรางวัลนายอินทร์ อะวอร์ด

An Analysis of the Figures of Speech in the Youth Literary Works:
A Case Study of the Nai-In Award Winning Literary Works

โดย

นางสาวเข็มมิกา สรรเสริญ

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาศาสตรประยุกต์)

พ.ศ. 2553

เข็มิกา สรรเสริญ 2553: การวิเคราะห์ภาพพจน์ในวรรณกรรมเยาวชน กรณีศึกษา
วรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลนายอินทร์ อะวอร์ด ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
(ภาษาศาสตรประยุกต์) สาขาภาษาศาสตรประยุกต์ ภาควิชาภาษาศาสตร
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์ทัศนาลัย บุรพาชีพ, Ph.D.
207 หน้า

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษา 1) ประเภทต่างๆ ของภาพพจน์ที่พบใน
วรรณกรรมเยาวชน 2) ความถี่การใช้ภาพพจน์แต่ละประเภทในวรรณกรรมเยาวชน
3) ภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมและค่านิยมในสังคมไทยผ่านทางวรรณกรรมเยาวชน

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ได้รวบรวมมาจากรวมวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลนายอินทร์
อะวอร์ด จำนวน 7 เรื่อง คือ “เด็กหญิงนางฟ้า” ของดาราราย, “ส้มสีม่วง” ของดาวกระจาย,
“ปราสาทกระต่ายจันทร์” ของจันทร์เจ้า, “ครุฑน้อย” ของคอยหนู, “เจ้าชายไมวิเศษ” ของปริดา
อักรจันทร์โชติ, “เด็กหญิงสวนกาแฟ” ของเม น้อยนาเวศ และ “มัจฉานุผจญภัย” ของ ชาติกาล
โดยใช้การให้คำจำกัดความของประเภทภาพพจน์ของ หุมสาย สุวรรณชมภู และนำกลุ่มตัวอย่าง
มาวิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ และการจัดประเภทภาพพจน์ที่พบตามหลักการ

ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า มีการใช้ภาพพจน์ในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลนายอินทร์
อะวอร์ด จำนวน 11 ภาพพจน์ ได้แก่ 1) การเลียนแบบเสียงธรรมชาติ 2) คำถามเชิงวาทศิลป์
3) อุปมา 4) อุปลักษณ์ 5) อติพจน์ 6) บุคลาธิษฐาน 7) ปฏิพจน์ 8) การกล่าวอ้างถึง
9) ปฏิทรรศน์ 10) สัมพจน์ และ 11) นามนัย นอกจากนี้ วรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัล
นายอินทร์ อะวอร์ด ยังสะท้อนภาพวัฒนธรรมและค่านิยมในสังคมไทย ได้แก่ ภาพสะท้อนเรื่อง
พุทธศาสนากับสังคมไทย วิธีการดำรงชีวิตของคนไทยในชนบท ค่านิยมในสังคมไทย ภูมิปัญญา
พื้นบ้านของไทย และประเพณีท้องถิ่นของชาวไทยภาคใต้

Khemmika Sunsern 2010: An Analysis of the Figures of Speech in the Youth Literary Works: A Case Study of the Nai-In Award Winning Literary Works. Master of Arts (Applied Linguistics), Major Field: Applied Linguistics, Department of Linguistics. Thesis Advisor: Associate Professor Tassanalai Burapachee, Ph.D. 207 pages.

The objectives of the study are to deal with: 1) the types of figures of speech found in the youth literary works 2) the frequency of use of each figure of speech in the works 3) the cultural and social values in Thai society as reflected through the works.

The data are collected from 7 Nai-In Award winning youth literary works: “The Angle Girl” by Dara Rai, “The Purple Orange” by Dao Kra Jai, “The Castle of Kratai Chan” by Chan Chao, “The Little Garuda” by Koi Nuch, “The Non Magical Prince” by Preeda Akkarachanchot, “The Coffee Orchard Girl” by May Noinavej and “The Adventures of Maj Cha Nu” by Keetakarn. The research adopts Chumsai Suwanchompu’s treatment of figures of speech as the basis for the analysis of the data and the classification of figures of speech found.

The findings reveal that there are 11 figures of speech in the works under study. They are 1) onomatopoeia 2) rhetorical question 3) simile 4) metaphor 5) hyperbole 6) personification 7) oxymoron 8) allusion 9) paradox 10) synecdoche and 11) metonymy. Moreover, the works are considered to reflect the cultural and social values of the Thai society, for instance, Buddhism and Thai society, Thai ways of living in the countryside, folk wisdom and the traditions of the Thais in the south.

Student’s signature

Thesis Advisor’s signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ เนื่องจากความกรุณาอนุเคราะห์ของ รองศาสตราจารย์
ทัศนาลัย บุรพาชีพ อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ให้ความรู้และคำปรึกษาแนะนำอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง
ต่อการทำวิทยานิพนธ์ตลอดมา ผู้วิจัยจะระลึกถึงพระคุณนี้ตลอดไป

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์วิภากร วงษ์ไทย ประธานกรรมการสอบ
วิทยานิพนธ์ และ รองศาสตราจารย์ศิริพร แดงเที่ยง คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาแก้ไข
ข้อบกพร่อง และให้คำแนะนำ จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาศาสตร์ให้แก่ผู้วิจัยตั้งแต่ต้นทุกท่าน
โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รองศาสตราจารย์กิติมา อินทร์พรชัย หัวหน้าภาควิชาภาษาศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ม.ล.จรัญวิไล จรูญโรจน์ อาจารย์อุมาภรณ์ สังขมาน อาจารย์ปณันดา
เลอเลิศสุดิธรรม และ อาจารย์ณภาศรี ทิมแย้ม ที่เป็นกำลังใจ ช่วยเหลือ และสนับสนุนผู้วิจัยตลอดมา

ผู้วิจัยซาบซึ้งต่อเพื่อนๆ และน้องปริญญาโทภาควิชาภาษาศาสตร์ประยุกต์ ภาคพิเศษทุกท่าน
คุณวรรณภา กลิ่นกลิ่น เจ้าหน้าที่ในคณะมนุษยศาสตร์ทุกท่าน ที่เป็นกำลังใจและช่วยเหลือเกื้อกูล
แก่กันและกันมาโดยตลอด

ปียมิตรทุกท่านในที่ทำงานและในที่ต่างๆ รวมทั้ง คุณชัยวัฒน์ จุฬาพันธ์ คุณมูจรินทร์
อิทธิพงษ์ และอีกมากมายที่ไม่สามารถเอ่ยนามเพื่อที่จะขอบคุณ ได้หมด มิตรภาพที่ได้รับมานั้น
จะคงอยู่ในใจไม่ลืม

สุดท้ายผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้มีพระคุณอันหาที่สุดมิได้ คือ คุณแม่ และญาติพี่น้อง
ทุกคนในครอบครัว ผู้ที่อยู่เคียงข้างและเป็นที่พึ่งยามเหนื่อยล้าและท้อใจ

เขมมิกา สรรเสริญ

มีนาคม 2553

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(4)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
สมมติฐานการวิจัย	8
นิยามศัพท์	8
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	10
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมเด็กและเยาวชน	10
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิชาวรรณศาสตร์	16
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความหมายภาพพจน์	20
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบและลักษณะของภาพพจน์	22
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาษา วัฒนธรรมและค่านิยมของสังคมไทย	35
การจัดประจักษ์ร่างวรรณกรรมเยาวชนของสำนักพิมพ์เอกชน	38
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาพพจน์และการศึกษาลักษณะของภาษา ที่สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมและค่านิยมของสังคมไทย	39
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	42
บทที่ 4 ผลการวิจัย	45
ประเภทของภาพพจน์ที่พบในวรรณกรรมเยาวชน	45
ภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมและค่านิยมในสังคมไทยผ่านทาง วรรณกรรมเยาวชน	88

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	98
สรุปผลการวิจัย	98
อภิปรายผล	101
ข้อเสนอแนะ	103
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	104
ภาคผนวก	109
ภาคผนวก ก เรื่องย่อวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลนายอินทร์ อะวอร์ด	110
ภาคผนวก ข ประเภทภาพพจน์ที่พบในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัล นายอินทร์ อะวอร์ด	113
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	207

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงค่าความถี่ลักษณะการเลียนแบบเสียงธรรมชาติแต่ละประเภท ที่พบในวรรณกรรมเยาวชน	47
2	แสดงค่าความถี่การใช้คำแสดงการเปรียบเทียบที่พบในภาพพจน์ ประเภทอุปมา	57
3	แสดงค่าความถี่การใช้อุปลักษณ์โดยนัย และคำชี้เฉพาะในภาพพจน์ ประเภทอุปลักษณ์	66

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แสดงการเปรียบเทียบความถี่ในการใช้ภาพพจน์แต่ละประเภทที่พบ ในวรรณกรรมเขาวงกต	46
2	แสดงการเปรียบเทียบการเลียนแบบเสียงชนิดประเภทต่างๆ	48
3	แสดงปริมาณความถี่การใช้คำแสดงการเปรียบเทียบที่พบในภาพพจน์ ประเภทอุปมา	57
4	แสดงการเปรียบเทียบค่าความถี่ในการใช้อุปลักษณ์โดยนัย และ การใช้คำบ่งชี้เฉพาะที่พบในภาพพจน์ประเภทอุปลักษณ์	67

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

วรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน คือ หนังสือที่รูปแบบต่างๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กทุกวัยได้ฝึกทักษะการอ่าน มุ่งสอนแนวคิดต่างๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ผสมผสานกับการใช้ภาษาต่างๆ ไม่ซับซ้อนที่ทำให้เด็กเกิดความเพลิดเพลินและติดตามตั้งแต่ต้นจนจบ และเป็นการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านและเสริมสร้างเขาวรรณกรรมให้เด็กไปพร้อมกัน

จากการศึกษาบทกวีพัฒนาการหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชนทั้งไทยและต่างประเทศพบว่าในสมัยก่อนๆ นั้น ยังไม่มีการจัดทำหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ เด็กๆ มักจะอาศัยหนังสือที่จัดทำขึ้นสำหรับผู้ใหญ่ ในเมืองไทยเริ่มมีการพิมพ์นิทานไทยขายตั้งแต่ปี พ.ศ. 2387 เช่น เรื่องจันทโครบ พระอภัยมณี ขุนช้างขุนแผน เป็นต้น กอปรกับในปี พ.ศ. 2502 องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย และกระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดให้มีการสนับสนุนโดยจัดปีหนังสือเด็กแห่งชาติขึ้น และได้เชิญชวนสำนักพิมพ์และหน่วยงานต่างๆ จัดทำหนังสือเด็ก รวมถึงการจัดให้มีการประกวดทำหนังสือสำหรับเด็กซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการผลิตหนังสือดีและส่งเสริมการอ่านหนังสือ ส่งผลให้ประเทศไทยมีแนวโน้มการผลิตวรรณกรรมสำหรับเด็กเพิ่มมากขึ้นทุกปี วรรณกรรมที่เหมาะสมสำหรับเด็กในแต่ละวัยมีทั้งที่เป็นเรื่องแปลจากต่างประเทศ เช่น ลีดริส กัลลิเวอร์ผจญภัย โรบินสัน ครูโซ อลิสท่องดินแดนมหัศจรรย์ ฯลฯ หนังสือประเภธนิตาน ได้แก่ ลูกหมูสามตัว การ์ตูน และเรื่องที่เขียนโดยนักเขียนคนไทยเอง เช่น สามเกลอผจญภัย ของ ป.อินทรลิต

ปี พ.ศ. 2522 องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้กำหนดให้เป็นปีเด็กสากล ทำให้เกิดการตื่นตัวด้านวรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน มีการพัฒนาให้เจริญรุดหน้ายิ่งขึ้น สำนักพิมพ์ ผู้ผลิตหนังสือและนิตยสารสำหรับเด็กและเยาวชนในประเทศไทย ได้เพิ่มปริมาณการผลิต และปรับปรุงคุณภาพในด้านเนื้อเรื่อง ภาพประกอบ และรูปเล่มควบคู่กันไป ทั้งครูสภาและสำนักพิมพ์เอกชนต่างๆ

จากการศึกษาของ ทวีศักดิ์ ญาณประทีป (2531: 57) พบว่า เด็กในแต่ละวัยจะมีความสนใจและความต้องการแตกต่างกันออกไป เช่น เด็กวัยก่อนเข้าเรียนจะมีความสนใจเรื่องภาพมากกว่าเนื้อหา หนังสือตัวโต ค้าง่ายๆ ไม่ซับซ้อน ส่วนเด็กในวัยประถมและมัธยมศึกษาตอนต้นจะเน้นเรื่องรูปภาพและเนื้อหาเท่ากัน หรือรูปอาจน้อยลง เนื้อหายาวขึ้น และเน้นสิ่งรอบตัว ความจริงใกล้ตัว

หนังสือสำหรับเด็กวัยตั้งแต่ 11-16 ปีขึ้นไป ซึ่งเด็กวัยนี้จะมีความต้องการเป็นผู้ใหญ่นั้น เรื่องที่เขียนสำหรับเด็กวัยนี้จำเป็นต้องใช้เทคนิคและกรรมวิธี เช่นเดียวกับการเขียนเรื่องสำหรับผู้ใหญ่ เด็กวัยนี้ชอบอ่านเรื่องยาวมากกว่า 15,000 คำและต้องการเนื้อหาสาระมากกว่ารูปภาพ (วิริยะ สิริสิงห์, 2524: 28)

ผู้วิจัยเห็นว่าอย่างไรก็ตามหนังสือสำหรับเด็กไม่ว่าวัยใด หากผู้เขียนมุ่งเน้นการสอนมากเกินไปจะทำให้เด็กรู้สึกเบื่อและขาดความสนใจในการอ่าน ผู้เขียนจึงจำเป็นต้องมีวิธีการเขียนที่ทำให้ผู้อ่านสนใจและติดตามอ่านตั้งแต่ต้นจนจบ ซึ่งสอดคล้องกับ นิสา ชูโต และ กล่อมจิตต์ พลอยเวช (2527: 2) ได้กล่าวว่าหนังสือที่เขียนด้วยภาษาอันไพเราะได้ภาพพจน์ ผู้อ่านย่อมจะได้สัมผัสกับจินตนาการและอารมณ์ที่ถูกกำหนดให้แปรเปลี่ยนไปตามความชาญฉลาดของการใช้ภาษา ทำให้ผู้อ่านเกิดความซาบซึ้งใจ มีความสุขในการอ่าน เกิดความภาคภูมิใจในภาษาของตนเอง

ภาษาศาสตร์ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของวรรณกรรม เนื่องจากวรรณกรรมต้องใช้ภาษาในการถ่ายทอดเนื้อหาและความหมาย และวิชาวรรณศาสตร์ คือ การศึกษาถึงแนวคิดเรื่องวิธีการที่ภาษาสื่อความหมาย ศึกษาประเภทต่างๆ ของความหมาย ศึกษาว่าภาษาสื่อความหมายได้อย่างไร มีความหมายอะไรบ้างที่ภาษาสื่อออกมา (สุริยา รัตนกุล, 2544: 1)

ดังนั้น การนำวิชาความรู้ทางวิชาวรรณศาสตร์ซึ่งเป็นวิชาที่เกี่ยวกับความหมายของคำเข้ามาเกี่ยวข้องกับการเขียนวรรณกรรมถือเป็นเรื่องที่น่าสนใจ โดยเฉพาะการใช้ภาพพจน์ (Figures of Speech) ซึ่งเป็นกลวิธีที่สำคัญอย่างหนึ่งในการเขียนที่นำความเปรียบ ผ่านทางภาษาให้เกิดจินตภาพในใจของผู้อ่าน ทำเรื่องที่ยากซับซ้อน กลายเป็นสิ่งที่เข้าใจง่ายขึ้น สามารถสื่อให้เด็กสามารถคล้อยตามและเกิดภาพในใจตามที่ผู้เขียนต้องการ ส่งผลให้เด็กติดตามอ่านหนังสือตั้งแต่ต้นจนจบ โดยไม่รู้ว่ากำลังซึมซับคำสอนที่แฝงอยู่ในหนังสือเล่มนั้น รวมทั้งเป็นการกระตุ้นให้เด็กเกิดความรู้สึกรักที่จะอ่านหนังสือเล่มต่อไป เป็นการบ่มนิสัยรักการอ่านของเด็กได้เป็นอย่างดี

นอกเหนือจากการใช้ภาษาที่ทำให้เกิดจินตนาภาพในใจของผู้อ่านแล้ว Edward (1974 อ้างใน อุดม วโรตม์สิขจิตต์, 2545: 295) มีความเห็นว่า ภาษายังสื่อให้เห็นถึงภาพสะท้อนทางสังคม และภาษาศาสตร์กับสังคมก็เป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เพราะสังคมสามารถสะท้อนให้เห็นออกมาได้ผ่านทางการใช้ภาษา ซึ่งสอดคล้องกับ ตรีศิลป์ บุญจรัส (2523 อ้างใน กฤตยา ณหนองคาย, 2544: 2) ที่กล่าวว่า วรรณกรรมยังแสดงให้เห็นความเป็นไปได้ของสังคมได้ เพราะวรรณกรรมย่อมมีความสัมพันธ์กับสังคม โดยประเภทความสัมพันธ์มี 3 ลักษณะได้แก่

1. วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคม โดยเป็นการสะท้อนประสบการณ์ของผู้เขียน และเหตุการณ์ส่วนหนึ่งของสังคม ดังนั้น วรรณกรรมจึงมีความจริงของสังคมสอดแทรกอยู่
2. สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรม หรือนักเขียน นักเขียนอยู่ในสังคมย่อมได้รับอิทธิพลจากสังคม ทั้งด้านวัฒนธรรม ขนบประเพณี ศาสนา ปรัชญา และการเมือง สภาพการณ์ของปัจจัยเหล่านี้ย่อมเป็นสิ่งกำหนดโลกทัศน์และชีวิตทัศน์ของนักเขียน
3. วรรณกรรมหรือนักเขียนมีอิทธิพลต่อสังคม นักเขียนสามารถเข้าใจโลกและมองภาพความเป็นจริงได้ลึกกว่าคนทั่วไปมองเห็น ด้วยทัศนะที่กว้างไกลและลุ่มลึก ภาพที่เขาให้จึงเห็นความจริงยิ่งกว่าความจริง เพราะเป็นแก่นแท้ที่กลั่นกรองแล้วของความเป็นจริง ดังนั้น วรรณกรรมที่ยิ่งใหญ่จึงเป็นอมตะและมีผลต่อผู้คนในวงกว้าง

ดังนั้น เมื่อเด็กมีโอกาสดูหนังสือ พวกเขาจะได้เรียนรู้ถึงแบบอย่างและบรรทัดฐานของสังคมที่หนังสือในสังคมนั้นๆ สะท้อนให้เห็นรูปแบบการกระทำ ข้อควรประพฤติ ข้อห้ามปฏิบัติ กฎเกณฑ์ ศีลธรรม จรรยาบรรณ รวมถึงแบบแผนการปกครอง กฎเกณฑ์ต่างๆ ที่คนในสังคมกำหนดขึ้น เด็กจะค่อยๆ เรียนรู้ เลียนแบบและสะสมประสบการณ์ที่ได้จากการอ่านไปทีละเล็กละน้อยเรื่อยๆ จนกระทั่งยึดเป็นแนวปฏิบัติเมื่อเจริญวัย แนวคิดนี้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ รัญจวน อินทรกำแหง (2517: 8) ที่กล่าวไว้ว่า การนำเด็กไปสู่โลกของหนังสือ เท่ากับเป็นการเปิดประตูให้เด็กมีโอกาสก้าวไปสู่โลกแห่งความจริงองกงามทางสมอง สติปัญญา ตลอดจนทั้งการพัฒนาทางจิตใจและอารมณ์ ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาตนเองให้เป็น “คน” อย่างสมบูรณ์

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจและต้องการจะศึกษาภาพพจน์ (Figure of Speech) ในวรรณกรรมเยาวชน ประกอบกับการสำรวจและศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมเยาวชนอย่างละเอียดแล้วนั้น พบว่า ยังไม่มีผู้ใดศึกษาวิเคราะห์อย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึงมีเห็นว่าลักษณะการใช้ภาพพจน์ในวรรณกรรมเยาวชนนั้นมีความน่าสนใจ สามารถส่งเสริมและพัฒนาแนวทางการเขียนวรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชนได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงมุ่งความสนใจไปที่วรรณกรรมเยาวชนเป็นสำคัญ ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับภาพพจน์ที่ใช้ในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลนายอินทร์ อะวอร์ด พบว่า วรรณกรรมดังกล่าวมีการใช้ภาพพจน์และการสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและค่านิยมของสังคมไทยผ่านทางภาษาควบคู่กันไป เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้เพิ่มเติมจากชีวิตประจำวัน อีกทั้งรางวัลนายอินทร์ อะวอร์ดถือเป็นสถาบันหนึ่ง ที่มีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นเป็นเวทีการแสดงความสามารถของนักเขียน และสร้างงานเขียนใหม่ๆ ในสังคมไทย ตลอดจนเสริมสร้างนิสัยรักการอ่าน การเขียนและความรู้รอบด้านให้กับเยาวชนเป็นสำคัญ รวมทั้งมีการจัดพิมพ์และเผยแพร่สู่สาธารณะชนสำหรับรางวัลที่ได้รับรางวัล และวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลจากสถาบันนี้มีการจัดพิมพ์มากกว่าหนึ่งครั้ง บางเล่มมีการพิมพ์ซ้ำถึงเก้าครั้ง แสดงให้เห็นถึงการได้รับความนิยมจากกลุ่มผู้อ่าน นอกเหนือจากเนื้อหาและภาษาที่ใช้ในการเขียนแล้ว ดังนั้น การได้ศึกษาและวิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ในวรรณกรรมเยาวชน น่าจะเกิดประโยชน์ต่อการการสร้างสรรค์วรรณกรรมที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประเภทของภาพพจน์ (Figure of Speech types) ที่พบในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลนายอินทร์ อะวอร์ด
2. เพื่อหาค่าความถี่ของการใช้ภาพพจน์แต่ละประเภทที่พบในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลนายอินทร์ อะวอร์ด
3. เพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมและค่านิยมในสังคมไทยผ่านทางวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลนายอินทร์ อะวอร์ด

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตและหลักในการวิเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้ ตามรายละเอียดต่อไปนี้

1. วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้เป็นข้อมูลด้านภาษาสำหรับการวิเคราะห์รูปแบบและหน้าที่ของภาพพจน์ในวรรณกรรมเยาวชน ผู้เขียนได้เลือกกลุ่มตัวอย่างวรรณกรรมเยาวชน คือ วรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลนาอินทร์ อะวอร์ด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544-2547 จำนวนทั้งสิ้น 7 เล่ม ได้แก่

1.1 วรรณกรรมเยาวชนยอดเยี่ยมประจำปี พ.ศ. 2544 เรื่อง “เด็กหญิงนางฟ้า”
ผู้แต่ง: ดาราราย จัดพิมพ์ครั้งล่าสุด คือ พิมพ์ครั้งที่ 9 ปี พ.ศ. 2550

1.2 วรรณกรรมเยาวชนยอดเยี่ยมประจำปี พ.ศ. 2544 เรื่อง “ส้มสีม่วง”
ผู้แต่ง: ดาวกระจาย จัดพิมพ์ครั้งล่าสุด คือ พิมพ์ครั้งที่ 6 ปี พ.ศ. 2550
หมายเหตุ: ในปี พ.ศ. 2544 มีหนังสือที่ได้รับรางวัลวรรณกรรมเยาวชนยอดเยี่ยม จำนวน 2 เรื่อง

1.3 วรรณกรรมเยาวชนยอดเยี่ยมประจำปี พ.ศ. 2545 เรื่อง “ปราสาทกระต่ายจันทร์”
ผู้แต่ง: จันทรเจ้า จัดพิมพ์ครั้งล่าสุด คือ พิมพ์ครั้งที่ 4 ปี พ.ศ. 2550

1.4 วรรณกรรมเยาวชนรางวัลพิเศษประจำปี พ.ศ. 2545 เรื่อง “ครูทน้อย”
ผู้แต่ง: คอยหนู จัดพิมพ์ครั้งล่าสุด คือ พิมพ์ครั้งที่ 4 ปี พ.ศ. 2548

1.5 วรรณกรรมเยาวชนยอดเยี่ยมประจำปี พ.ศ. 2546 เรื่อง “เจ้าชายไมวิเศษ”
ผู้แต่ง: ปรีดา อัครจันทโชติ จัดพิมพ์ครั้งล่าสุด คือ พิมพ์ครั้งที่ 5 ปี พ.ศ. 2548

1.6 วรรณกรรมเยาวชนรางวัลพิเศษประจำปี พ.ศ. 2546 เรื่อง “เด็กหญิงสวนกาแฟ”
ผู้แต่ง: เม น้อยนาเวศ จัดพิมพ์ครั้งล่าสุด คือ พิมพ์ครั้งที่ 3 ปี พ.ศ. 2548

1.7 วรรณกรรมเยาวชนรางวัลพิเศษประจำปี พ.ศ. 2547 เรื่อง “มัจฉานุผจญภัย”
ผู้แต่ง: ศศิศักดิ์ จัดพิมพ์ครั้งล่าสุด คือ พิมพ์ครั้งที่ 2 ปี พ.ศ. 2547

เหตุผลที่ไม่ได้เลือกวรรณกรรมเยาวชนรางวัลอินทร์ อดิศักดิ์ประจำปี พ.ศ. 2543 เพราะไม่มีการประกวดประเภทวรรณกรรมเยาวชน ส่วนในปี พ.ศ. 2548-2550 ไม่มีหนังสือเล่มใดที่ได้รับรางวัลในสาขาดังกล่าว

2. การวิเคราะห์ภาพพจน์ในวรรณกรรมเยาวชนครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวทางการวิเคราะห์ประเภทของภาพพจน์ต่างๆ ของ ชุมสาย สุวรรณชมภู (2548: 53-56) เป็นหลัก เนื่องจากมีนิยามโวหารภาพพจน์สอดคล้องกับงานวิจัย กอปรกับมีเนื้อหาที่ครอบคลุมถึงประเด็นที่ผู้วิจัยมุ่งศึกษา และอธิบายถึงหลักในการศึกษาได้ง่าย โดย ชุมสาย สุวรรณชมภู ให้คำนิยามประเภทของภาพพจน์ทั้งสิ้น 12 ประเภทได้แก่

2.1 อุปมา (Simile) คือ การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับสิ่งหนึ่งโดยใช้คำเชื่อมได้แก่ คำว่าเหมือน คล้าย ดัง ดุจ ประดุจ กล เสมอ เช่น เพียง และ เล่ห์ ฯลฯ เป็นคำแสดงการเปรียบเทียบเพื่อบอกว่าเหมือนกันอย่างไร

2.2 อุปลักษณ์ (Metaphor) คือ การเปรียบเทียบด้วยการบอกตรงๆ ว่าสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง โดยแบ่งประเภอุปลักษณ์ เป็น 2 ประเภท

2.2.1 อุปลักษณ์ (Metaphor) มักใช้คำแสดงการเปรียบเทียบว่า “เป็น คือ เท่า”

2.2.2 อุปลักษณ์โดยนัย (Implicit Metaphor) ลักษณะนี้จะยกมาแต่สิ่งที่นำไปเปรียบให้ผู้อ่านตีความเองว่าสิ่งที่นำไปเปรียบนั้นคืออะไร

2.3 สัญลักษณ์ (Symbol) คือ การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยคำอื่นแทน และคำที่ใช้เรียกนั้นเกิดจากการเปรียบเทียบและตีความซึ่งใช้กันมานานจนเป็นที่รู้จักกันทั่วไป

2.4 นามนัย (Metonymy) คือ การใช้คำหรือวลีที่บ่งลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาแสดงความหมายแทนสิ่งนั้นทั้งหมด

2.5 อติพจน์ (Hyperbole) คือ การกล่าวเกินจริง ที่เป็นความรู้สึกหรือความคิดของผู้กล่าวด้วยความหมายหนักแน่นจริงจัง

2.6 บุคลาธิษฐาน (Personification) คือ การสมมุติสิ่งไม่มีชีวิต ไม่มีความคิด ให้มี
อารมณ์กิริยาเหมือนมนุษย์

2.7 ปฏิทรรศน์ (Paradox) คือ การใช้ถ้อยคำหรือข้อความที่มีความหมายตรงกันข้าม
หรือขัดแย้งกันมาเปรียบเทียบให้เกิดความหมายที่ชัดเจน

2.8 ปฏิพจน์ (Oxymoron) คือ การใช้คำไม่สอดคล้องหรือขัดแย้งกันมารวมเข้าด้วยกัน
เพื่อให้ความหมายที่รู้สึกขัดแย้ง หรือเพิ่มน้ำหนักให้แก่ความหมายคำแรก

2.9 คำถามเชิงวาทศิลป์ (Rhetorical Question) คือ การตั้งคำถาม โดยไม่หวังคำตอบ
หรือคำตอบนั้นผู้ถามและผู้ตอบรู้อยู่แล้ว เพื่อกระตุ้นอารมณ์ผู้อ่านหรือสื่อความหมายและข้อคิด
ที่ผู้อ่านต้องการสื่อ

2.10 การเลียนเสียงธรรมชาติ (Onomatopoeia) คือ การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ เช่น
เสียงร้องของสัตว์ หรือการเลียนแบบอาชีพกิริยาต่างๆ ของคน

2.11 สัมพจน์ (Synecdoche) คือ การกล่าวถึงส่วนย่อยของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่ต้องการ
ให้มีความหมายหรือส่วนเต็มทั้งหมด

2.12 การกล่าวอ้างถึง (Allusion) คือ การอ้างถึง หรือการเท้าความ ถึงบุคคล สถานที่
เหตุการณ์ในวรรณกรรมเรื่องอื่นๆ หรือกล่าวอ้างข้อความตอนหนึ่งตอนใดจากวรรณกรรมเรื่อง
อื่นๆ ทั้งโดยตรงและคัดแปลง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาพพจน์ประเภทต่างๆ
2. ทราบถึงกลวิธีการใช้ภาพพจน์ประเภทต่างๆ ในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัล
นายอินทร์ อเวอร์ด

3. ทำให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้ภาษาที่สามารถสื่อสะท้อนภาพทางวัฒนธรรมต่างๆ ของไทย ในเรื่องการดำเนินชีวิต ค่านิยม ความเชื่อต่างๆ ของคนไทย

4. สามารถนำความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปพัฒนาใช้กับงานเขียนประเภทอื่นๆ ต่อไป เพื่อทำให้งานเขียนชิ้นนั้นๆ มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

สมมติฐานของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานเพื่อการศึกษาวรรณกรรมเยาวชนไว้ดังนี้

1. วรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลจากนายอินทร์ อะวอร์ด มีการใช้ภาพพจน์ (Figures of Speech) หลากหลายประเภท

2. วรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลนายอินทร์ อะวอร์ด มีการสอดแทรกภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมและค่านิยมของสังคมไทย

นิยามศัพท์

วรรณกรรมสำหรับเยาวชน หมายถึง หนังสือที่เขียนขึ้นเพื่อให้เด็กอายุตั้งแต่ 11 ขึ้นไปอ่าน โดยมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาจิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาของเด็ก เพื่อเจริญโตเป็นกำลังสำคัญของชาติต่อไป

ภาพพจน์ (Figure of Speech) หมายถึง การใช้ภาษาหรือถ้อยคำที่มีความหมายไม่ตรงตามตัวอักษรหรือการใช้ความหมายแฝง โดยมีจุดประสงค์ที่ต้องการให้ผู้อ่านเกิดความประทับใจ ความซาบซึ้ง และเกิดจินตนาการ ก่อให้เกิดอารมณ์คล้อยตามไปกับสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อได้อย่างชัดเจน

วัฒนธรรม หมายถึง วิธีการดำรงชีวิตของกลุ่มชนใดกลุ่มชนหนึ่งโดยมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวเพื่อประโยชน์โดยรวมของกลุ่มชนนั้นๆ ทั้งในเรื่องรูปธรรมและนามธรรม อาทิเช่น แนวความคิด ศิลปะแขนงต่างๆ

คำนิยาม หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตัวของคนในสังคม
ซึ่งจะแปรเปลี่ยนไปตามยุคสมัย

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ภาพพจน์ในวรรณกรรมเยาวชน กรณีศึกษาวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลนาอินทร์ ะวอร์ด ผู้วิจัยได้ตรวจเอกสารและทบทวนทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมเด็กและเยาวชน
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิชาวรรณคดี
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความหมายภาพพจน์
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบและลักษณะของภาพพจน์
5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาษา วัฒนธรรมและค่านิยมของสังคมไทย
6. การจัดประจักษ์ร่างวรรณกรรมเยาวชนของสำนักพิมพ์เอกชน
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาพพจน์ และการศึกษาลักษณะของภาษาที่สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรม และค่านิยมของสังคมไทย

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมเด็กและเยาวชน

จากการทบทวนวรรณกรรม คำว่า “วรรณกรรม” ราชบัณฑิตยสถาน (2545: 242-243) ให้ความหมายว่า งานหนังสือ งานประพันธ์ร่วมสมัยที่มีคุณค่า ส่วนหนึ่งเพราะเป็นการสื่อสารความรู้ และความรู้สึกนึกคิดของผู้คนในสังคม อีกส่วนหนึ่งเพราะเป็นหนังสือที่มีแต่งดีมีวรรณศิลป์อยู่ด้วย วรรณกรรมปัจจุบัน ถ้าเป็นงานประพันธ์ร่วมสมัยที่สร้างสรรค์ในหมู่ชาวบ้านท้องถิ่นหนึ่งๆ จะเรียกว่า วรรณกรรมท้องถิ่น ส่วนคำว่า “วรรณกรรมเด็ก” นั้น ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ ให้ความหมายมากมายดังนี้

ปราณี เชียงทอง (2526: 6) ให้คำนิยามคำว่า “วรรณกรรมสำหรับเด็ก” คือ หนังสือที่เขียนขึ้นสำหรับเด็กอ่านอย่างเหมาะสมกับวัยของเด็ก และเป็นที่น่าสนใจของเด็กวัยต่างๆ ตั้งแต่วัยก่อนเข้าโรงเรียนไปจนถึงเด็กวัยรุ่น ซึ่งเด็กสามารถเลือกอ่านได้ตามความพอใจ โดยไม่มีการบังคับ และถือได้ว่าหนังสือสำหรับเด็กเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตการอ่านของเด็ก หนังสืออ่านสำหรับเด็กมีบทบาทและอิทธิพลต่อผู้อ่านวรรณกรรมสำหรับเด็กนับเป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมากกว่าศิลปะใดๆ เพราะเป็นศิลปะที่สร้างด้วยวัตถุที่เป็นธรรมชาติและประสบการณ์ชีวิตของมนุษย์และตัวละครที่ผู้แต่งสร้างขึ้นและใช้ภาษาเป็นเครื่องถ่ายทอดมายังผู้อ่าน

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2547: 1) ได้ให้ความหมาย “วรรณกรรมเด็ก” คือ ทรัพยากรสารสนเทศที่เป็นวัสดุหรือสื่อต่างๆ ที่เขียนหรือผลิตหรือจัดทำขึ้นมาสำหรับเด็กโดยเฉพาะ เพื่อให้เด็กอ่าน ฟังดู เล่น ฝึกปฏิบัติ หรือค้นคว้า ซึ่งได้แก่ สื่อ หรือวัสดุ มีทั้งวัสดุตีพิมพ์ (Printed materials) ได้แก่ หนังสือเด็กประเภทต่างๆ และสื่อหรือวัสดุไม่ตีพิมพ์ (Non-printed materials) เช่น สื่อโสตทัศนวัสดุต่างๆ ได้แก่ แถบบันทึกเสียง แถบบันทึกภาพ ภาพยนตร์ ฯลฯ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น ซีดีรอม และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

ดังนั้น วรรณกรรมที่ดีสำหรับเด็ก จึงหมายถึงวรรณกรรมหรือหนังสือที่เด็กอ่านได้ด้วย ความเพลิดเพลิน สนุกสนาน โดยไม่มีการบังคับให้อ่านและมีเนื้อหาสาระที่ตรงกับความสนใจ มีรูปแบบที่สวยงามสะดุดตา และมีการจัดหนังสืออย่างเชิญชวนให้หยิบอ่าน ไม่ว่าจะเป็นหนังสือให้ความบันเทิง หรือให้ความรู้เด็กก็ตาม (รัญจวน อินทรกำแหง, 2517: 77) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุภัทรา ฉัตรเงิน (2526: 1) ว่า วรรณกรรมสำหรับเด็กจัดทำเพื่อให้เด็กอ่านได้รับประโยชน์คือ ฝึกทักษะในการอ่าน ได้แนวคิดในการประพฤติปฏิบัติ และได้รับความเพลิดเพลิน

สรุปได้ว่า วรรณกรรมสำหรับเด็ก คือ หนังสือที่เขียนขึ้นเพื่อเด็กทุกวัย โดยมุ่งเน้นเด็กได้ฝึกการอ่านและเสริมสร้างพัฒนาการทุกๆ ด้าน เป็นการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านและเพิ่มพูนสติปัญญาโดยสอดแทรกความสนุกสนานเพลิดเพลินไปพร้อมกัน

ด้วยเหตุนี้ “วัย” จึงเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดรูปแบบและลักษณะของวรรณกรรมสำหรับเด็ก เนื่องจากเด็กแต่ละวัยจะมีความแตกต่างกันทั้งเรื่องกายภาพและสติปัญญา โดยนักวิชาการหลายท่านแบ่งวัยของเด็กไว้ดังนี้

สุพัตรา ชุมเกต (2522: 11-18) ได้แบ่งความสนใจในการอ่านของเด็กตามอายุของเด็กจะแตกต่างกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับอายุ เพศ ระดับชั้นเรียน และสภาพแวดล้อมอื่นๆ โดยแบ่งกลุ่มได้ดังนี้

1. วัยเด็กตอนต้น อยู่ในช่วงอายุ 2-6 ปี เน้นรูปภาพมากกว่าเนื้อหา และชอบให้ผู้ใหญ่อ่านให้ฟัง เด็กวัยนี้เป็นวัยที่ชอบฟังเรื่องเทพนิยายและจินตนาการ สัตว์พูดได้

2. วัยเด็กตอนกลาง อยู่ในช่วงอายุ 7-11 ปี จะมีความสามารถในการอ่านเป็นเรื่องราวต่อเนื่องได้และมีสมาธิในการอ่านนานขึ้น เด็กวัยนี้ชอบอ่านหนังสือที่มีภาพประกอบและมีเนื้อหาที่เท่าๆ กัน สนใจสิ่งรอบๆ ตัวมากขึ้น

3. วัยเด็กตอนปลายหรือวัยรุ่น ช่วงอายุ 12-18 ปี แบ่งได้เป็น 3 ช่วงสั้นๆ คือ

3.1 อายุ 12-13 ปี มีความสนใจอ่านหนังสือทุกชนิด เพราะการอ่านทำให้ค้นพบข้อเท็จจริง

3.2 อายุ 14-16 ปี ความสนใจจะมุ่งเน้นในการอ่านไปในแนวใดแนวหนึ่ง ระยะนี้เด็กจะอ่านเรื่องต่างๆ น้อยลง แต่มุ่งเน้นตำราเรียน เริ่มมีอุดมคติเป็นของตนเอง คิดฝันในเรื่องอาชีพ

3.3 อายุ 17-18 ปี มีความสนใจในการอ่านเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ในเรื่องของสังคมและปัญหาส่วนตัวต่างๆ

นอกจากนี้ จากการศึกษาค้นคว้าจิตวิทยาพัฒนาการของเด็กพบว่า เด็กแต่ละวัยมีความสนใจและความต้องการที่แตกต่างกัน ลวีวรรณ คูหาภินันท์ (2547:45-49) ได้แบ่งหนังสือเด็กออกเป็นระดับต่างๆ ตามวัยของเด็ก ได้แก่

1. วัยแรกเกิด-3 ขวบ เป็นวัยที่อ่านหนังสือไม่ออก สนใจดูรูปภาพหรือสัมผัสได้

2. วัย 3-6 ปี เป็นวัยเด็กเริ่มหัดอ่าน สนใจสิ่งรอบด้าน แต่สนใจระยะสั้น ชอบฟังคำพูดซ้ำๆ สั้นๆ อ่านหนังสือไม่แตกฉาน อ่านเรื่องตลกไม่เข้าใจ

3. วัย 6-11 ปี เป็นวัยระดับประถม สนใจความเป็นจริงมากขึ้น สนใจรูปภาพและเนื้อหาเท่าๆ กัน เด็กบางคนได้อ่านหนังสือเก่ง มักจะเข้าไปอ่านหนังสือในวัยถัดไปได้เป็นอย่างดี

4. วัย 11-14 ปี เป็นวัยก่อนวัยรุ่น มีความสนใจในการอ่านกว้างมาก รู้จักวิเคราะห์หาข้อเท็จจริงมาพิสูจน์ รู้จักวินิจฉัยการอ่าน เน้นเนื้อเรื่องมากกว่ารูป

5. วัย 14-17 ปี วัยนี้เป็นวัยรุ่น เป็นระยะที่สนใจการอ่านอย่างแท้จริง วัยนี้ไม่ใช่ผู้ใหญ่และไม่ใช่วัยเด็ก ดังนั้น หนังสือสำหรับวัยนี้หากไม่สามารถสนองความต้องการ ไม่ตรงรสนิยมของเด็ก จะทำให้เด็กหันไปสนใจทำกิจกรรมอื่นแทน

จากการแบ่งวัยของเด็กข้างต้นจะพบว่า มีการแบ่งช่วงวัยและการเรียกชื่อของเด็กอายุตั้งแต่ 11 ปี แตกต่างกันไป โดย รัญจวน อินทรกำแหง (2517: 96-97) กล่าวถึงเด็กอายุตั้งแต่ 11-17 ปี หรือวัยรุ่นเป็นวัยที่ก้าวไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ ต้องการอยากรู้ในทุกสิ่งทุกอย่าง ต้องการแนะแนวทางแต่ไม่ชอบให้ใครมาสั่งสอนโดยตรง

ลมูล รัตตากร (2529: 5) ได้แบ่งเด็กวัยรุ่น มีช่วงอายุประมาณ 11-21 ปี เป็นวัยที่คาบเกี่ยวระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ บางครั้งยังมีความต้องการเช่นเดียวกับเด็ก แต่บางช่วงเวลาก็ต้องการเป็นผู้ใหญ่

เพชรภรณ์ จันทรสตรี (2536: 4) ได้อธิบายถึงเด็กอายุตั้งแต่ 13-19 ปี หรือ “ระยะทีนเอจ (teenage)” เป็นวัยที่ยังมีการพัฒนาจิตใจ จำเป็นต้องมีการอบรมสั่งสอนเพื่อเตรียมตัวที่จะเป็นผู้ใหญ่ที่ดีต่อไป อีกทั้งเป็นการแสดงออกให้เห็นถึงความสามารถของสังคมในการที่จะให้อภัยต่อความผิดพลาดของเด็ก เนื่องจากเห็นว่าเด็กยังอ่อนวัยและประสบการณ์ จึงมักจะกระทำการใดๆ ด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ไม่สามารถเล็งเห็นผลของการกระทำอย่างแท้จริง

ราชบัณฑิตยสถาน (2542: 915) ให้ความหมายคำว่า “เยาวชน” หมายถึง บุคคลอายุเกิน 14 ปี แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ ส่วนคำว่า “วัยรุ่น” คือ วัยที่มีอายุประมาณ 13-19 ปี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542: 1062)

จากข้อมูลข้างต้นพบจะสรุปได้ว่า การแบ่งวัยของเด็กตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป จะมีความคาบเกี่ยวกันอยู่ระหว่างคำว่า “เยาวชน” และ “วัยรุ่น” ทำให้ไม่สามารถที่จะแบ่งได้อย่างชัดเจน

แต่อย่างไรก็ตามแม้จะมีการแบ่งเด็กตามอายุเพื่อให้เหมาะสมกับการเด็กวัยรุ่นจำนวนมาก อ่านหนังสือสำหรับผู้ใหญ่ ในขณะที่เด็กวัยรุ่นอีกกลุ่มหนึ่งสนใจอ่านหนังสือที่เขียนขึ้นสำหรับเด็กเล็กๆ (นิศา ชูโต และ กล่อมจิตต์ พลายเวช, 2527: 7)

จากค้นคว้าพบว่า “เยาวชน” และ “วัยรุ่น” นอกจากมีความหมายคาบเกี่ยวแล้ว ในต่างประเทศได้เกิดประเด็นเรื่องสำนักพิมพ์และผู้จัดพิมพ์หนังสือจะออกมาตรฐานการทำแบบแนะนำหนังสือ และจัดหมวดหมู่ ว่าหนังสือเล่มไหนเหมาะกับเด็กวัยใด-อายุเท่าไร สำหรับประเด็นนี้ได้มีนักเขียนวรรณกรรมเยาวชนชื่อดังของต่างประเทศ ได้แก่ Phillip Pullman, Anne Fine, Michael Morpurgo และ Michael Risen แสดงความเห็นคัดค้าน และไม่เห็นด้วย เพราะเป็นการจำกัดจินตนาการของเด็ก และไม่เป็นผลดีต่อความสนใจของเด็กๆ ที่มีต่องานเขียนเล่มต่างๆ จะถูกทำลายลงไป จากแนวคิดดังกล่าวมีนักเขียนอีกกว่า 80 ชีวิต และนักวาดภาพประกอบหนังสืออีกหลายคนออกมาสนับสนุนการคัดค้านของนักเขียนทั้ง 4 คน นักเขียนต่างมีความเห็นตรงกันว่า การที่เด็กจะเลือกอ่านหรือไม่อ่านหนังสือเล่มใดนั้น เด็กควรเลือกอ่านเอง ไม่ควรมีการชี้นำจากสำนักพิมพ์ ซึ่งประเด็นดังกล่าวยังไม่ได้ข้อสรุปออกมา (กรุงเทพธุรกิจ, 2551)

ดังนั้น จากที่กล่าวมาข้างต้น สำหรับในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยขอให้จำกัดความเมื่อพูดถึงวรรณกรรมเยาวชน คือหนังสือที่เขียนขึ้นสำหรับเด็กอายุตั้งแต่ 11 ขึ้นไป โดยมุ่งเน้นความรู้ควบคู่ไปกับความเพลิดเพลิน สนุกสนานเพื่อไม่ทำให้เด็กเกิดความเบื่อหน่าย และมีการสอดแทรกเนื้อหาสาระไปพร้อมกัน

นอกจากจะต้องคำนึงถึงวัยของเด็กแล้ว ลักษณะของหนังสือที่เหมาะสมกับเด็กถือเป็นส่วนสำคัญ เช่น Ruth Tooze กล่าวไว้ในหนังสือ “Your Children Want to Read” ถึงลักษณะของหนังสือสำหรับเด็กที่ดีควรมีดังนี้ (1957 อ้างใน รัญจวน อินทรกำแหง, 2517: 108)

1. บอกข่าวสารกับเด็ก (To inform)
2. อธิบายข่าวสารนั้นว่าเป็นอย่างไร (To explain)

3. พัฒนาค่านิยมหรือคตินิยม เช่น ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ซึ่งสิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องปลูกฝังตั้งแต่เล็ก (To develop desirable attitudes and values)
4. สอนให้เด็กเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น สิ่งต่างๆ รอบด้าน และที่มาที่ไป (To contribute to understanding ourselves, other, our environment, and the past)
5. หนังสือที่ดีจะต้องให้เด็กรับรู้เรื่องราวต่างๆ ที่มีอยู่ในเล่ม สามารถทำให้เด็กไปติดตามค้นคว้าต่อเองได้ (To give insight)
6. สร้างจิตสำนึกให้เด็กรู้สึกตื่นตัว กระตือรือร้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้เขียนจะสามารถใช้ภาษาสื่อถึงเรื่องไหนให้กับเด็ก (To increase awareness)
7. ให้ความบันเทิง เร้าอารมณ์ให้เด็กเกิดความสนใจในสิ่งอื่นๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่หนังสือสำหรับเด็กทุกเล่มควรมี (To entertain)
8. กระตุ้นจินตนาการ เช่น หนังสือเกี่ยวกับสัตว์โลกใต้ทะเล ก็อาจให้เด็กเกิดจินตนาการที่เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตใต้ท้องทะเล (To stimulate imagination)
9. ให้ความคล้อยใจ เพื่อให้เด็กไปสานต่อ เกิดความรู้สึกที่จะตั้งคำถามต่อไป (To inspire)

ดังนั้น วรรณกรรมที่ดีสำหรับเด็กแล้ว นอกจากให้ความบันเทิง เพลิดเพลินใจกับผู้อ่านแล้วยังให้แนวคิด การดำเนินชีวิต และคุณค่าทางวิชาการควบคู่กันไป

สำหรับวรรณกรรมที่เขียนให้เยาวชนของชาติอ่านนั้นมีผู้ให้ความเห็นไว้หลายท่าน อาทิเช่น รัชฎาธิราช อินทรคำแหง (2517: 108) ให้ความเห็นว่าหนังสือที่ดีสำหรับเด็กอายุตั้งแต่ 11-17 ปีขึ้นไปควรเป็นหนังสือที่ประสานรอยต่อระหว่างวัยรุ่นกับวัยเริ่มเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ได้สนิทแนบเนียนถือเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้เขียนต้องเขียนด้วยการเขียนเรื่องของตนด้วยศิลปะอันแนบเนียนอย่างถึงจนผู้อ่านไม่สามารถจับเจตนาที่จงใจนั้นได้ ถ้าจับได้ เด็กจะถือว่าเป็น “สั่งสอน” แล้วจะไม่สนใจหนังสือเรื่องนั้นอีกต่อไป แนวคิดนี้สอดคล้องกับ วิริยะ สิริสิงห์ (2524: 28) ที่กล่าวว่า เด็กอายุตั้งแต่ 11-16 ปีขึ้นไปนั้นเป็นวัยที่ต้องการเป็นผู้ใหญ่ เรื่องที่เขียนเพื่อเด็กวัยนี้จำเป็นต้องใช้เทคนิค

และกรรมวิธี เช่นเดียวกับการเขียนเรื่องสำหรับผู้ใหญ่ ชอบอ่านเรื่องยาวมากกว่า 15,000 คำ ต้องการเนื้อหาสาระมากกว่ารูปภาพ

Robert (1971 อ้างใน เพชรภรณ์ จันทรสูตร, 2536: 31) ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการอ่านของวัยรุ่นว่า วัยรุ่นมีความพอใจหนังสือที่เขียนขึ้นสำหรับเขา เพื่อให้พวกเขามีความเข้าใจเกี่ยวกับอารมณ์ ปัญหา ความใฝ่ฝัน และชีวิตของวัยรุ่น วัยรุ่นมักจะสนุกสนานที่จะเห็นปัญหาของบุคคลอื่นในหนังสือ และปัญหานั้นสามารถแก้ไขคล่องไปด้วยดีได้ วัยรุ่นเริ่มสนใจอ่านหนังสือที่เหมาะสมกับผู้ใหญ่ เป็นหนังสือที่ให้สาระความรู้และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่วัยรุ่นได้เพื่อพร้อมกับพัฒนาตนเอง เพื่อเตรียมพร้อมกับการอ่านหนังสือที่มีเนื้อหาหนักและซับซ้อนมากขึ้น เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่เต็มที่

จากที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยพิจารณาและสรุปได้ว่า วรรณกรรมสำหรับเด็ก คือ หนังสือที่เขียนเพื่อให้เด็กทุกวัยอ่าน ช่วยพัฒนาความคิด สติปัญญา เสริมสร้างจินตนาการ รวมทั้งทำให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลินไปพร้อมกัน และวรรณกรรมสำหรับเด็กอายุตั้งแต่ 11 ขึ้นไป หรือวรรณกรรมเยาวชน ต้องเป็นหนังสือที่สามารถตอบสนองความต้องการอยากรู้ อยากเห็น หรือให้ข้อคิดเห็นในสิ่งที่ถูกต้องกับเด็กได้โดยที่เด็กไม่เกิดความเบื่อหน่าย และรู้สึกว่าถูกสั่งสอนจากผู้ใหญ่ หนังสือสำหรับเด็กวัยนี้มีส่วนสำคัญที่จะช่วยพัฒนาจิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาของเด็กเพื่อเติบโตเป็นกำลังสำคัญของชาติต่อไป

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิชาอรรถศาสตร์

อรรถศาสตร์ (Semantics) เป็นวิชาที่ศึกษาเรื่องความหมาย ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของวิชาภาษาศาสตร์ ได้มีนักวิชาการให้ความหมายเกี่ยวกับวิชาอรรถศาสตร์ ดังนี้

เปลื้อง ณ นคร (2542) มีความเห็นเกี่ยวกับวิชาอรรถศาสตร์ สรุปได้ว่า อรรถศาสตร์ เป็นคำเก่าแต่เดิมที่ใช้ในวิชากฎหมายและคติความ และเมื่อถูกบัญญัติศัพท์ใหม่ให้ตรงกับคำว่า Semantics ก็จะทำให้เกิดความสับสนในการใช้และความเข้าใจ ดังนั้นจึงคิดคำใหม่ว่า “อรรถวิทยา” หรือจะใช้คำว่า “นิรุกติศาสตร์” โดย “นิรุกติ” แปลว่า ภาษา คำพูด ความหมายตรงคำกับคำ “Semantics” ซึ่งมาจากภาษากรีก แต่คำว่า “นิรุกติศาสตร์” นั้น พระยาอนุมานราชธน ใช้คำว่า Phi logy หมายถึง วิชาว่าด้วยการกำเนิดและความเติบโตของภาษา ซึ่ง Semantics ถือเป็นส่วนหนึ่งของ Phi logy

โดยท่านไม่มีชื่อเฉพาะสำหรับ “Semantics” แต่เรียกคำนี้ยาวว่า ความหมายและการกลายความหมายของคำ จึงถือเป็นนิยามศัพท์ของ อรรถวิทยา

พิณทิพย์ ทวยเจริญ (2543: 38) กล่าวว่า วิชาอรรถศาสตร์ (Semantics) เป็นการศึกษาความหมายที่เกิดในการใช้คำ วลี หรือประโยค ในภาษาใดภาษาหนึ่ง อาจมีการนำปริบทเข้าไปพิจารณาร่วมด้วยก็ได้

สุริยา รัตนกุล (2544: 1) กล่าวว่า วิชาอรรถศาสตร์เป็นวิชาที่ศึกษาเรื่องความหมายในภาษา ศึกษาถึงแนวคิดเรื่องประเภทต่างๆ ของความหมาย วิธีการที่ภาษาสื่อความหมาย มีความหมายอะไรบ้างที่ภาษาสื่อออกมา การสื่อความหมายผ่านคำ ประโยค และข้อความที่ยาวกว่าประโยค ทำได้อย่างไร

อุดม วโรตม์สถิต (2547:20) กล่าวว่า อรรถศาสตร์ (semantics) ได้แก่การแปลความหมายของคำและประโยค คำพูดและประโยคที่พูดออกมาจะต้องมีความหมาย จึงจะใช้ในการสื่อสารได้

สรุปได้ว่า อรรถศาสตร์ คือวิชาที่ศึกษาความหมายในภาษา ทั้งในระดับคำ วลี ประโยค เท่านั้น โดยไม่ได้นำปริบทอื่นเข้ามาร่วมพิจารณาด้วย ซึ่งการศึกษาดังกล่าว เกี่ยวพันกับองค์ประกอบหลายประการทั้งในเรื่องความรู้ดั้งเดิม ความคิด ประสบการณ์ ค่านิยม ฯลฯ ความรู้ที่ได้จากวิชาอรรถศาสตร์จะช่วยให้ช่วยทำให้เข้าใจถึงธรรมชาติของความหมายของคำที่ใช้ในภาษาได้มากขึ้น

ประเภทความหมายของภาษา

ได้มีนักวิชาการและนักภาษาศาสตร์ได้แสดงแนวคิดในเรื่องดังกล่าว ดังนี้

ปราณี กุลละวณิช (2532: 104-106) จำแนกประเภทของความหมายคำ ดังนี้

1. ความหมายพื้นฐาน คำทุกคำมีความหมายพื้นฐาน ไม่ว่าจะปรากฏในถ้อยคำใด คำเหล่านี้จะมีความหมายนั้นอยู่ ในทุกภาษาคำอาจมีความหมายประเภทอื่นๆ นอกเหนือความหมายพื้นฐานได้ แก่ความหมายแฝง และความหมายในปริบท

2. ความหมายแฝง ได้แก่ ความหมายที่คำๆ หนึ่งอาจมีเพิ่มขึ้นจากความหมายพื้นฐาน ความหมายที่เพิ่มขึ้นนี้มักจะบอกให้รู้ถึงความรู้สึกของผู้พูด เช่น คำว่า “ประหยัด” กับ “จี๋เหนียว” มีความหมายพื้นฐานเหมือนกัน คือ ไม่ใช่จ่ายอย่างสุร่ยสุร่าย แต่คำสองคำนี้ มีความหมายแฝง ต่างกัน คำว่า “ประหยัด” ผู้พูดจะแสดงอารมณ์แน่วแน่ต่อผู้ที่พูดถึง ส่วนคำว่า “จี๋เหนียว” แสดงถึง ความรู้สึกในแนวไม่ชอบต่อผู้ที่พูดถึงนั้น

3. ความหมายในปริบท ทุกภาษามีคำอยู่จำนวนหนึ่งที่มีความหมายพื้นฐานที่ค่อนข้างกว้าง เมื่อคำเหล่านั้นปรากฏร่วมกับคำอื่นๆ จะมีความหมายเพิ่มเติม หรือแคบลงกว่าความหมายพื้นฐาน เช่น คำว่า “ดี” มีความหมายพื้นฐานว่าจะมีลักษณะที่เป็นไปในทางที่ต้องการ นำปรารถนา นำพอใจ และเมื่อคำๆ นี้ปรากฏกับคำอื่นๆ จะมีความหมายเพิ่มขึ้น เช่น เด็กดี หมายถึง วุ่นนอนสอนง่าย, ดวงดี หมายถึง รุ่งโรจน์ ไม่มีเคราะห์ ฯลฯ ดังนั้น ความหมายในปริบทเหมือนกับความหมายแฝง ตรงที่ความหมายทั้งสองประเภทเป็นความหมายที่เพิ่มขึ้นจากความหมายพื้นฐานของคำ ในทุกภาษา คำทุกคำมีความหมายพื้นฐาน แต่ไม่ใช่ทุกคำที่มีความหมายแฝงหรือความหมายในปริบท

เปลื้อง ณ นคร (2542:39) กล่าวถึงความหมายของภาษา มี 2 ลักษณะ คือ

1. ความหมายโดยพยัญชนะ (Denotation) คือ ความหมายที่ตรงตามคำพูดหรืออักษร ซึ่งความหมายโดยพยัญชนะนี้ เป็นการเรียกสิ่งของ หรือภาวะอย่างหนึ่งอย่างใดที่เกิดขึ้น เช่น โทรทัศน์ วีดีโอ โรงแรม ฯลฯ เป็นคำที่เราตั้งขึ้นในใจเป็นภาพชัดเจนบ้าง มัวๆ บ้าง แล้วแต่ ประสบการณ์ของแต่ละคน

2. ความหมายโดยอรรถหรืออณัยยะ (Connotation) เป็นความหมายเชิงสัมพันธ์ใน ลักษณะที่ใกล้เคียงกัน เช่น แดง ความหมายตรงคือ สี และ อีกด้านหนึ่งคือเครื่องหมายคอมมิวนิสต์ เป็นความหมายโดยนัย ซึ่งคำในภาษาไทยเต็มไปด้วยคำที่มีความหมายโดยนัย

อุดม วโรตม์สถิตติ์ (2547:232-233) กล่าวถึงความหมาย สรุปได้ดังนี้

1. ความหมายโดยตรง (Denotation) คือ ความหมายที่เจ้าของภาษารู้และความหมายที่ใช้ กันโดยทั่วไป ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของสัญลักษณ์หรือตัวอักษรอาจจะนำมาเก็บบรรจุไว้ในพจนานุกรม หรือไม่ก็ได้

2. ความหมายโดยนัย (Connotation) หมายถึง ให้ความหมายที่เพิ่มเติมหรือความหมายรอง นอกเหนือจากความหมายโดยตรง

จรัญวิไล จรูญโรจน์ (2552: 183-186) กล่าวโดยสรุปว่า ความหมายแบ่งคร่าวๆ ได้ 3 ประเภท คือ

1. ความหมายอ้างอิง (Referential) เป็นความหมายบอกข้อความที่พูดนั้นอ้างอิง (กล่าวถึง) ใคร อะไร ที่ไหน ทำอะไร อย่างไร ฯลฯ คือความหมายตรงตัวตามรูปภาษานั้นเอง
2. ความหมายเชิงสังคม (Social meaning) เป็นความหมายหรือข้อมูลทางสังคมของผู้พูด เช่น อายุ เพศ การศึกษา ฐานะทางสังคม ชาติพันธุ์ ถิ่นที่อยู่ ฯลฯ ซึ่งแสดงออกมากับตัวรูปภาษา ในบางครั้งความหมายทางสังคมอาจแสดงออกมาในรูปของสำเนียงในการพูด รูปแบบการเลือกใช้คำ
3. ความหมายเชิงจิตพิสัย (Affective meaning) เป็นความหมายที่ไม่ได้บอกเรื่องใครทำอะไรที่ไหน และไม่ได้บอกลักษณะทางสังคมของผู้พูด แต่เป็นการบอกถึงอารมณ์ ความรู้สึกทัศนคติที่ผู้พูดมีต่อผู้ฟัง ต่อสิ่งที่ตนกำลังพูดถึง ซึ่งจะแสดงออกมาทางน้ำเสียง การใช้คำ หรือประโยค

จากการอธิบายความหมายที่กล่าวเบื้องต้น ทำให้ทราบว่าความหมายของคำนั้นมีทั้งความหมายที่แปลตรงตามตัวอักษรและความหมายโดยนัย สำหรับในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงพิจารณาความหมายในเรื่องของความหมายโดยนัย ซึ่งภาพพจน์ถือเป็นการใช้คำที่แตกต่างไปจากความหมายตามตัวอักษรเพื่อให้เกิดจินตภาพกับผู้อ่านเป็นสำคัญ

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความหมายภาพพจน์

เมื่อกล่าวถึงภาพพจน์ (Figures of Speech) ได้มีผู้ศึกษาเรื่องของการใช้ภาพพจน์ในรูปแบบต่างๆ เป็นจำนวนมาก โดยได้ให้ความหมายและคำจำกัดความเกี่ยวกับโวหารภาพพจน์ไว้ดังนี้

กุหลาบ มลลิกะมาส (2522: 98) ได้กล่าวถึง ภาพพจน์ (Figure of Speech) สรุปว่าเป็นการใช้ภาษา เพื่อทำให้สิ่งที่เรารู้จักน้อยหรือลงเลือนให้ได้เป็นที่รู้จักชัดขึ้นโดยวิธีการเปรียบเทียบกับสิ่งที่เรารู้จักดีอยู่แล้ว

กาญจนา นาคสกุล และคณะ (2524 อ้างใน สุจิตรา จงสถิตวัฒนา, 2548: 37) ให้ความหมายภาพพจน์ คือ คำ หรือ กลุ่มคำที่เกิดจากกลวิธีการใช้คำ เพื่อให้เกิดภาพที่แจ่มชัดและลึกซึ้งขึ้นในใจของผู้อ่านและผู้ฟัง

วารุณี พลบูรณ์ (2538: 10) ให้ความหมาย “ภาพพจน์” คือ กลวิธีการเรียบเรียงถ้อยคำในลักษณะต่างๆ ที่ผู้เขียนตั้งใจใช้เพื่อให้เกิดผลทางจินตภาพหรือทำให้เกิดความซาบซึ้งประทับใจได้มากกว่าการเขียนอย่างธรรมดา

เปลื้อง ณ นคร (2542: 61) กล่าวเกี่ยวกับความหมายของ “ภาพพจน์” ว่า กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ทรงตั้งศัพท์ว่า ภาพพจน์ ก็เทียบศัพท์ Figure of Speech โดยแปลคำต่อคำ คือ ภาพแทนคำ figure พจน์แทนคำ speech เป็นคำตั้งใหม่ที่เข้าใจกันดีในคณะอักษรศาสตร์ แต่คำภาพพจน์นี้ถ้าแปลตรงไปตรงมา ก็ว่า คำพูดที่ทำให้นึกเห็นภาพ

จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ (2543: 39) ได้กล่าวถึงภาพพจน์ (Figure of Speech) หมายถึง ถ้อยคำที่ทำให้เกิดภาพในใจ โดยใช้กลวิธีหรือชั้นเชิงในการเรียบเรียงถ้อยคำให้มีพลังที่จะสัมผัสอารมณ์ของผู้อ่านจนเกิดความประทับใจ เข้าใจอย่างลึกซึ้ง และเกิดอารมณ์สะท้อนใจมากกว่าถ้อยคำที่กล่าวอย่างตรงไปตรงมา

ยุวพาส์ (ประทีปเสนา) ชัยศิลป์วัฒนา (2544: 21) ได้ใช้คำว่า ภาพพจน์ (Figures of Speech) เป็นส่วนสำคัญของภาษาภาพพจน์ (Figurative Language) หรือภาษาโวหาร ซึ่งภาษาภาพพจน์ส่วนใหญ่จะใช้ลักษณะสำคัญของภาพพจน์ในการเปรียบเทียบอันเป็นวิธีการที่ผู้แต่ง

เลือกใช้เพื่อพยายามทำให้สิ่งที่เป็นนามธรรมหรือเป็นที่รู้จักน้อยหรือกลางเลือน ให้มีความเป็นรูปธรรมเป็นที่รู้จักและมีความชัดเจนขึ้น ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกได้ลึกซึ้งกว่าการกล่าวอย่างตรงไปตรงมา

ราชบัณฑิตยสถาน (2545: 182) ให้ความหมาย “ภาพพจน์” หมายถึง ส่วนภาษารูปแบบหนึ่ง เกิดจากการเรียบเรียงถ้อยคำด้วยวิธีการต่างๆ ให้ผิดแผกไปจากการเรียงลำดับคำหรือความหมายของคำตามปกติ เพื่อให้เกิดภาพหรือให้มีความหมายพิเศษ

เบนดิกท์ แอชลีย์ (ม.ป.ป. อ้างใน เกตุกนก กัณฐสุทธิ, 2545: 16) ได้กล่าวถึงภาพพจน์สรุปได้ว่า คือ วิธีการใช้ภาษาที่ทำให้เกิดความคิดและจินตนาการที่กระจ่างชัดในบทประพันธ์ โดยภาพพจน์นี้เกิดจากการใช้ถ้อยคำที่มีความหมายที่ผิดไปจากปกติธรรมดาเพื่อจะดึงดูดความสนใจให้ผู้ฟังเกิดความเพลิดเพลินเมื่อได้ฟังบทประพันธ์นั้น และภาษาที่เต็มไปด้วยจินตนาการเหล่านี้จะไปกระตุ้นให้ผู้ฟังเกิดความต้องการที่จะค้นหาความหมายแฝงที่อยู่ในถ้อยคำเหล่านั้นด้วย คำประพันธ์ส่วนใหญ่มักใช้ภาษาที่ก่อให้เกิดจินตนาการเหล่านี้ก็เพื่อให้เนื้อความที่อ่านนั้นมีความกระจ่างอย่างเด่นชัด ราวกับมองเห็นด้วยตาของตนเอง

ชุมสาย สุวรรณชมภู (2548: 53) ให้ความหมายคำว่า “ภาพพจน์” ตรงกับภาษาว่า Figures of Speech คือ ถ้อยคำที่ทำให้เกิดภาพในใจ โดยใช้กลวิธีหรือชั้นเชิงการเรียบเรียงถ้อยคำให้มีพลังที่จะสัมผัสอารมณ์ของผู้อ่านจนเกิดความรู้สึกประทับใจ เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง และเกิดอารมณ์สะท้อนใจมากกว่าถ้อยคำที่กล่าวอย่างตรงไปตรงมา

จากที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ภาพพจน์ (Figures of Speech) คือ การใช้ภาษาหรือถ้อยคำที่มีความหมายไม่ตรงตามตัวอักษรหรือการใช้ความหมายแฝง โดยมีจุดประสงค์ที่ต้องการให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกประทับใจ ความซาบซึ้ง และเกิดจินตนาการ ก่อให้เกิดอารมณ์คล้อยตามไปกับสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อได้อย่างชัดเจน

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบและลักษณะของภาพพจน์

มีผู้ให้คำนิยามรูปแบบ และลักษณะของภาพพจน์ (Figure of Speech types) ที่ปรากฏในการใช้หลากหลายและแตกต่างกัน ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2545) ได้แบ่งภาพพจน์เป็น 10 ประเภทได้แก่

1. สมัญานาม (Antonomasia) เป็นการใช้วิสามานยนามแทนคำแสดงลักษณะ ชื่อตำแหน่ง งาน หรือยศศักดิ์ เช่น

ชายเจ้าชู้ เรียกว่า คัสซาโนวา
ผู้เผด็จการทรราช เรียกว่า ฮิตเลอร์

2. สมมุติภาวะ (Apostrophe) เป็นการกล่าวถึงสิ่งของ สถานที่ นามธรรม ข้อคิดเห็น บุคคลที่ถึงแก่กรรมแล้ว หรือบุคคลที่ไม่ได้ปรากฏตัวอยู่ในที่นั้น เหมือนกับว่าเป็นสิ่งที่มีชีวิต หรือปรากฏตัวอยู่ที่นั่นด้วย เช่น

ลำดวนเอ๋ยจะด่วนไปก่อนแล้ว เกดแก้วพิภุลย์สู่สนธิ
จะโรยร้างห่างสิ้นกลิ่นมาลี จำปีเอ๋ยกี่ปีจะมาพบ
ขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนแผนขึ้นเรือนขุนช้าง

3. อติพจน์ (Hyperbole) คือ ข้อความที่กล่าวให้เกินจริงสำหรับเน้นความ เช่น รักคุณเท่าฟ้า, มารอตั่งโกฏิปีแล้ว, ลำบากเลือดตาแทบกระเด็น

4. การแฝงนัย (Irony) หมายถึง ในความหมายที่มีเจตนาสื่อสารให้แตกต่างหรือมีความหมายตรงกันข้ามตามตัวอักษรของคำที่ใช้ ส่วนในความหมายกว้างเป็นการขัดระหว่างความเป็นจริงกับสิ่งที่ปรากฏให้เห็น

5. อุปนิเสธ (Litotes) คือ ข้อความที่กล่าวให้น้อยกว่าความเป็นจริงเพื่อเน้น ความหมายตรงข้ามกับอติพจน์ มักอยู่ในรูปปฏิเสธเชิงบอกเล่า และมีเจตนาประชดประชันซ่อนอยู่ เช่น

“ไม่เลว” แทน “ดี”
 “เขาไม่ใช่คนโง่” แทน “เขาเป็นคนฉลาด”

6. อุปลักษณ์ (Metaphor) เป็นการนำสิ่งที่ต่างกันสองสิ่งหรือมากกว่า แต่มีคุณสมบัติบางประการมาเปรียบเทียบกับกัน โดยเปรียบเทียบว่าสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งโดยตรง เช่น

เขาเป็นสิงห์ทะเลทราย
 เธอเป็นดั่งแก้วตาและดวงใจของพ่อแม่

7. นามนัย (Metonymy) เป็นการใช้คำหรือวลีซึ่งบ่งลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาแสดงความหมายแทนสิ่งนั้นทั้งหมด เช่น

เวที แทน การแสดงละคร
 มงกุฎ แทน กษัตริย์

8. ปฏิพจน์ (Oxymoron) เป็นการนำเอาคำและความหมายที่ไม่สอดคล้องกันและดูเหมือนจะขัดกันมารวมไว้ด้วยกันเพื่อให้เกิดผลเป็นพิเศษ

9. อุปมา (Simile) เป็นการนำเอาสิ่งที่ต่างกันสองสิ่งมาเปรียบเทียบกับกันโดยใช้คำเชื่อม “like”, “as” หรือ “than” หรืออาจเป็นการใช้กริยา “appear” หรือ “seem” เช่น

How sharper **than** a serpent’s tooth it is
 to have a thankless child.

Shakespeare

10. สัมพจน์ (synecdoche) เป็นการใช้ส่วนย่อยให้หมายถึงส่วนเต็ม เช่น “หมาก” แทน “หมากพลู” หรือใช้ส่วนเต็ม หมายถึง ส่วนย่อย เช่น “society” แทน “high society”

ยุวพาส์ (ประทีปเสนา) ชัยศิลป์วัฒนา (2544: 22-76) ได้กล่าวถึงภาพพจน์ที่พบในวรรณกรรมต่างประเทศ โดยได้แบ่งภาพพจน์เป็น 12 ประเภท โดยสรุปดังนี้

1. อุปมา (Simile) เป็นการเปรียบเทียบอะไรก็ได้ไม่ว่าจะเป็นคน สัตว์ สิ่งของ สิ่งที่เป็นนามธรรมโดยเป็นการเปรียบเทียบระหว่างสิ่งที่ต่างจำพวกกัน และมีคำเชื่อม หรือคำกริยาบอกให้เห็นการเปรียบเทียบนั้น

คำเชื่อม ได้แก่ as, as if, as though, as when, like, such, than, thus
คำกริยา ได้แก่ appear, compare, resemble, seem

ตัวอย่างเช่น

My heart is **like** a singing bird,

Christina Rossetti

กวีเปรียบเทียบใจของผู้พูดว่าเหมือนกับนกร้องเพลง โดยใช้คำเชื่อม Like

2. อุปลักษณ์ (Metaphor) เป็นการเปรียบเทียบสิ่งที่ต่างจำพวกกัน เหมือนกับอุปมา แต่แตกต่างกันที่อุปลักษณ์ ไม่มีคำเชื่อม หรือ คำกริยาบอกถึงการเปรียบเทียบดังกล่าว แต่จะใช้ลักษณะ 3 ประการดังนี้

2.1 การใช้กริยา “to be” เปรียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง เช่น

“Hope” is the thing with feathers-

Emily Dickinson

กวีเปรียบเทียบความหวังเป็นอะไรบางอย่างที่ประดับด้วยขนนก โดยใช้กริยา “is”

2.2 การใช้ “apposition” หรือการขยายนามด้วยการใช้นามอีกคำหนึ่ง โดยการวางคำไว้เคียงกัน และไม่มีคำกริยา “to be” เช่น

She is the rose, the glory of the day

Spenser

กวีใช้อุปลักษณ์ถึง 2 ลักษณะควบคู่กันภายในหนึ่งบรรทัด โดยเปรียบเทียบหญิงสาวเป็นดอกกุหลาบในอนุประโยคแรกด้วยคำกริยา “is” และเปรียบดอกกุหลาบเป็นรัศมีแห่งวันด้วยการวางคำไว้เคียงกัน เพื่อจะย้าให้ผู้อ่านเห็นว่าผู้หญิงนั้นเป็นดอกกุหลาบที่โดดเด่นเป็นรัศมีของวัน

2.3 การใช้ความหมายของสองสิ่งที่ต้องการเปรียบเทียบ ผสมผสานไปในคำกริยาเดียวกัน เช่น

When thickest dark did trance the sky

Tennyson

กวีใช้คำกริยา “trance” ซึ่งหมายถึงการสะกดจิตกับความมืด เพื่อเชื่อมโยงเปรียบเทียบความมืดมิดของคำคืนเป็นนักสะกดจิตที่กำลังทำให้ท้องฟ้าเกิดความเคลิบเคลิ้มเมื่อยามรัตติกาลเข้ามาเยือน

3. นามนัย (Metonymy) หมายถึง การเรียกชื่อสิ่งหนึ่งโดยใช้ชื่อสิ่งหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันแทน เช่น

And Belgium’s capital had gathered then

Her beauty and her chivalry ...

Byron

จากตัวอย่างนี้เป็นการบรรยายคืนก่อนสงครามวอเตอร์ลู (Waterloo) โดยใช้คำว่าความงาม “Beauty” และความกล้าหาญ “Chivalry” เพื่อหมายถึง “หญิงงามทั้งหลาย” และ “เหล่าบุรุษผู้กล้าหาญ” แทน

4. สัมพจน์ (Synecdoche) คือ ความเกี่ยวพันกันในทางปริมาณ จะหมายความว่า

4.1 การเอาส่วนหนึ่งมากล่าวแทนทั้งหมด เช่น เรียก สามล้อ แทน รถตุ๊กตุ๊ก

4.2 การใช้ชื่อชนิดแทนสิ่งที่เป็นประเภทหรือพรรณย่อย เช่น เรียก ธรรมชาติ แทน ต้นไม้

4.3 การใช้ชื่อประเภทย่อยแทนตระกูล เช่น ใช้คำว่า ข้าว แทน อาหาร

4.4 การใช้ชื่อภาชนะใส่ของแทนชื่อสิ่งของที่บรรจุในภาชนะนั้น เช่น กระเป๋าสตางค์ แทน ธนบัตร

4.5 การใช้ชื่อวัสดุที่ใช้ผลิตแทนสิ่งของนั้นๆ เช่น ขาง แทน ขางยัด หรือขางรัดของ

5. อติพจน์ หรือการพูดเกินจริง (Overstatement หรือ Hyperbole) เป็นการใช้คำพูดที่เกินความเป็นจริง เพื่อบ่งชี้ความสำคัญ หรือเพิ่มน้ำหนักกับสิ่งที่กล่าวถึง และแสดงความจริงจังในสิ่งที่พูดหรือเมื่อต้องการให้เกิดอารมณ์ขัน ตัวอย่างเช่น

All the perfumes of Arabia will not sweeten this little hand!

Shakespeare

เป็นการเน้นให้เห็นถึงความหาวดกลัวของเลดี้ แม็คเบธ (Lady Macbeth) ด้วยคำพูดที่เกินจริงว่า น้ำหอมแห่งอาราเบียทั้งหมด ก็ไม่สามารถทำให้มือของเธอที่เป็นเลือดหอมสะอาดขึ้นมาได้อีก

6. การใช้คำพูดที่น้อยไปกว่าความจริง (Understatement) คือ การใช้คำพูดน้อยกว่าความเป็นจริง หรือลดความสำคัญให้น้อยลงกว่าความเป็นจริง โดยมีจุดประสงค์เพื่อประชดหรือแดกดัน หรือเพื่อก่อให้เกิดความตลกขบขัน

7. บุคลาธิษฐาน และสมมุติภาวะ (Personification และ Apostrophe)

7.1 บุคลาธิษฐาน (Personification) คือ การกล่าวถึงอะไรก็ตามที่ไม่ใช่มนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นสัตว์ สิ่งของ ธรรมชาติ ความคิด หรือ นามธรรม ราวกับสิ่งต่างๆ นั้น มีอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ลักษณะนิสัย รูปร่าง และมีพฤติกรรมเช่นเดียวกับมนุษย์

7.2 สมมติภาวะ (Apostrophe) เป็นประเภทย่อยของบุคลาธิษฐาน มีความหมาย 2 ประการ คือ การพูดกับบุคคลที่ไม่ได้อยู่ ณ ที่นั้น ราวกับเขามีตัวตนอยู่ และการพูดกับสัตว์ สิ่งของ และสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์ ราวกับสิ่งเหล่านั้นมีชีวิตและสามารถรับรู้เข้าใจสิ่งที่พูดได้

8. สัญลักษณ์ (Symbol) คือ คำหรือวลีที่มีความหมายในตัวเองและในเวลาเดียวกันก็มีความหมายถึงสิ่งอื่นๆ อีกหลายสิ่งนอกเหนือไปจากนั้น โดยที่ผู้อ่านต้องดูความสำคัญที่เชื่อมโยงกับบริบททั้งหมด เพราะบริบทจะทำหน้าที่บอกและเน้นความสำคัญของคำโดยผู้อ่านต้องพิจารณาตัดสินได้จากรายละเอียดปลีกย่อยที่ปรากฏติดต่อกันในบทกวี หรือดูจากทิศทางและแนวคิดในเนื้อหาของบทกวีนั้นๆ สัญลักษณ์ที่ใช้มีอยู่ด้วยกัน 2 ประเภท คือ

8.1 สัญลักษณ์แบบคตินิยม (Traditional หรือ Conventional Symbol) เป็นสัญลักษณ์ที่มีความหมายเป็นที่รู้จักทั่วไปในหมู่คนที่มีภาษาและวัฒนธรรมเดียวกัน ซึ่งความหมายดังกล่าวจะเกี่ยวข้องกับความรู้สึก ความเข้าใจ ประเพณีนิยมและการยอมรับของคนส่วนใหญ่ จนกลายเป็นที่ยอมรับเป็นความหมายสากล เช่น

แม่น้ำ	หมายถึง	กระแสการดำเนินชีวิต
ดอกกุหลาบ	หมายถึง	ผู้หญิง

8.2 สัญลักษณ์เฉพาะตัว (Private หรือ Personal Symbol) คือ สัญลักษณ์ที่กวีสร้างความหมายขึ้นมาเอง ซึ่งความหมายนี้เกิดจากประสบการณ์ในชีวิต หรือ ความผูกพันกับประสบการณ์บางสิ่งบางอย่างของกวี หรืออาจเกี่ยวข้องกับงานเขียนอื่นๆ ของกวี สัญลักษณ์แบบนี้เข้าใจยากกว่าสัญลักษณ์แบบคตินิยม เพราะผู้อ่านต้องมีความคุ้นเคยกับงานเขียนหรือชีวประวัติของกวีจึงจะเข้าใจถึงความหมายสัญลักษณ์ของกวีนั้นๆ ได้

9. การอ้างถึง (Allusion) คือ การกล่าวพาดพิง หรืออ้างถึงบุคคล เหตุการณ์ สถานที่ และข้อความที่ปรากฏในคัมภีร์ศาสนา ในประวัติศาสตร์ ในตำนาน ในวรรณกรรมที่เป็นที่รู้จักทั่วไป ในกล่าวพาดพิงนี้จะกล่าวโดยตรงหรือกล่าวอ้างอิงโดยนัยก็ได้ การอ้างถึงนี้จะใช้เพื่อเน้นความคิดและสื่ออารมณ์ความรู้สึกได้โดยที่กวีไม่จำเป็นต้องบรรยายยืดเยื้อ และการอ้างถึงจะได้ผลดีก็ต่อเมื่อผู้อ่านอาศัยพื้นฐานและความรู้เบื้องต้นที่มีของผู้อ่านในการมองเห็นถึงการเชื่อมโยงพาดพิงเนื้อความในบทกวีกับสิ่งที่กวีกล่าวพาดถึงได้

10. อุปมาณัติ (Allegory) คือ เรื่องที่มีความหมายสองชั้น ซึ่งเรื่องที่เล่าหรือพรรณานั้น มีความหมายที่ซ่อนแฝงไว้ในเรื่องที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรอีกชั้นหนึ่ง โดยมีจุดประสงค์หลัก ในการนำเสนออยู่ที่ความคิดที่เป็นความหมายระดับที่สองที่ผู้อ่านต้องตีความลึกลงไปจากเรื่องที่เล่า อีกชั้นหนึ่ง ความหมายที่สองของอุปมาณัตินี้จะเป็นความหมายที่แคบและตายตัว เป็นระบบ เปรียบเทียบแบบหนึ่งต่อหนึ่ง นิยมใช้เขียนในสมัยกลาง (Medieval) และสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาการ (Renaissance) แต่ไม่ค่อยนิยมใช้ในสมัยต่อมา

11. การเล่นคำ และปฏิทรรศน์ (Pun และ Paradox)

11.1 การเล่นคำ (Pun) เป็นการเล่นคำเพื่อก่อให้เกิดความตลกขบขัน หรือสร้าง ความสำคัญ มีอยู่ด้วยกัน 2 ลักษณะ คือ

11.1.1 การเล่นคำคำเดียวกันแต่มีสองความหมาย เช่น

Ask for me to-morrow, and you shall find me a grave man.

Shakespeare

การเล่นคำว่า “Grave” ใน Romeo and Juliet เพื่อก่อให้เกิดความตลก ขบขัน ผู้พูด คือ เมอร์คิวทิโอ (Mercutio) ที่กำลังจะตายเพราะเสียเลือด จึงพูดว่าพรุ่งนี้เขาจะเป็น “Grave man” กวีเล่นความหมายของคำว่า grave ระหว่างความน่าเกรงขาม กับหลุมฝังศพ เพราะ ที่จริงแล้วเมอร์คิวทิโอ จะกลายเป็นศพในหลุม หรือ man in a grave ในวันรุ่งขึ้นแทน

11.1.2 การเล่นคำโดยใช้คำที่มีเสียงเดียวกัน แต่มีตัวสะกดและความหมายต่างกัน เช่น

I gave a sin of fear, that when I have spun

My last thread, I shall perish on the shore;

But swear by Thy self, that at my death Thy Son

Shall shine as he shines now, and here to fore;

And having done that, Thou hast done;
I fear no more.

John Donne

กวีกล่าวถึงความศรัทธาที่มีต่อพระเจ้า แม้เมื่อเขาจบชีวิตในโลกปัจจุบันนี้แล้ว ก็ขออยู่กับพระองค์เหมือนดังครั้งที่เขายังมีชีวิตอยู่ นั่นคือความศรัทธาของเขาจะไม่มัวสูญสิ้น โดยจะมีพระบุตร (The Son) เป็นผู้ฉายแสงส่องนำทางให้ กวีเล่นเสียงของคำว่า Son (บุตร) กับ Sun (พระอาทิตย์) โดยรวมความหมายทั้งพระบุตร คือ พระคริสต์ และพระอาทิตย์ (Sun) เป็นผู้นำทางแห่งชีวิตเข้าด้วยกัน และจบบทกวีด้วยการเล่นเสียงคำว่า done เป็นกริยาช่อง 3 กับชื่อตัวเอง เพื่อย้ำว่าจะศรัทธาในพระเจ้าต่อไป เพราะพระองค์นั้นได้ศรัทธาของเขาไปแล้ว

11.2 ปฏิทรรศน์ (Paradox) คือ ข้อความที่ดูขัดแย้งในตัวเอง และข้อความดังกล่าวแฝงความคิดซึ่งเกินจริงไว้ และยังหมายถึงข้อความที่ขัดกับความเชื่อและความเข้าใจของคนส่วนใหญ่ซึ่งดูแล้วไม่น่าจะเป็นไปได้ ภาพพจน์ประเภทนี้จะเน้นด้านความรู้สึกที่มีมากกว่าหนึ่งความหมาย การใช้ภาพพจน์ประเภทนี้เพื่อทำให้ผู้อ่านเกิดความฉงน งงววย ซึ่งผู้อ่านต้องพิจารณาและขบคิดประเด็นที่ขัดแย้งกันให้ออกเพื่อค้นหาความคิดที่กวีซ่อนไว้ ตัวอย่างเช่น

The Saviors come not home tonight;
Themselves they could not save;

Housman

บทกวีนี้กล่าวถึงทหารที่เสียชีวิตเพื่อปกป้องเครือจักรภพอังกฤษ โดยใช้คำเรียกทหารว่า “Saviors” ที่แปลว่าผู้ปกป้องรักษา แต่พวกเขาเหล่านั้นไม่อาจรักษาชีวิตของพวกเขาเองให้รอดกลับมาได้ “Themselves they could not save”

นอกจากนี้ปฏิทรรศน์ที่มีการนำคำสองคำที่มีความหมายตรงกันข้ามมาใช้คู่กัน จะเรียกว่า ปฏิพจน์ (Oxymoron) เช่น “I burn and freeze” ฉันรู้สึกร้อนไหม้และเย็นจนแข็ง, “Loving hate” เกลียดอย่างแสนรัก เป็นต้น สรุปได้ว่าการเล่นคำ เป็นการเล่นกับคำ ส่วนปฏิทรรศน์เป็นการเล่นกับความคิด

12. การแฝงนัย (Irony) คือ วิธีการพูดที่แสดงความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ปรากฏกับสิ่งที่
เป็นจริง การแฝงนัยที่ใช้อยู่เป็นประจำมี 3 รูปแบบ ได้แก่

12.1 การแฝงนัยด้วยถ้อยคำ หมายถึง การพูดอย่างหนึ่งแต่มีความหมายอีกอย่างหนึ่ง
โดยทั่วไปจะหมายถึงสิ่งที่ตรงกันข้ามกับที่พูด

12.2 การแฝงนัยด้วยเหตุการณ์ หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงๆ จะเป็นไปในทาง
ตรงกันข้ามกับเหตุการณ์ที่คาดหวังเอาไว้

12.3 การแฝงนัยเชิงละคร หมายถึง สิ่งที่ถูกพูดตรงกันข้ามกับสิ่งที่กวีหมายถึงรูปแบบ
นี้มีความซับซ้อนมากกว่าสองแบบแรก เพราะนอกจากจะแสดงความคิดเห็นและทัศนคติแล้วยัง
สะท้อนลักษณะนิสัยของผู้พูดออกมาให้ผู้อ่านเห็นโดยที่กวีไม่ต้องเสนอความคิดเห็นหรือวิเคราะห์
ลักษณะของผู้พูดออกมาเองโดยตรง

ทুমสาย สุวรรณชมภู (2548: 53-56) ได้แบ่งประเภทภาพพจน์ เป็น 12 ชนิด โดยใช้รูปคำ
เป็นการชี้เฉพาะความหมายที่ต้องการเปรียบเทียบ ซึ่งมีความเหมือนและแตกต่างจากพจนานุกรม
ศัพท์วรรณกรรมอังกฤษ-ไทย ดังนี้

1. อุปมา (Simile) คือ การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่งที่โดยธรรมชาติมีสภาพ
แตกต่างกัน แต่มีลักษณะเด่นร่วมกันและใช้คำที่มีความหมาย เหมือน, คล้าย เป็นคำแสดง
การเปรียบเทียบเพื่อบ่งชี้ให้เห็นจริงว่า เหมือนอย่างไร ในลักษณะใด เช่น

ดวงหน้านางนวลกระจ่างดุจพระจันทร์
เธอว่าน้ำแก่งเหมือนปลา

2. อุปลักษณ์ (Metaphor) เป็นการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งโดยใช้คำแสดง
การเปรียบเทียบว่า “เป็น, คือ” และมีความหมายลึกซึ้งกว่าอุปมา เช่น

ลูกคือดวงตาดวงใจของพ่อแม่
ปัญญาคือดาบคู่ ศัสตรา
นี่คือนรก เพราะเต็มไปด้วยความร้อนแห้งผากและฝุ่นบ้า ๆ

อุปลักษณ์ที่ใช้กันมากในวรรณคดีและสำนวนไทย คือ อุปลักษณ์โดยนัย (Implicit metaphor) เป็นการเปรียบเทียบที่ไม่มีคำแสดงการเปรียบเทียบ “เป็น หรือ คือ” ปรากฏในข้อความ ยกมาแต่สิ่งที่นำไปเปรียบให้ผู้อ่านตีความเอาเองว่าสิ่งที่นำไปเปรียบนั้นคืออะไร โดยสังเกตจาก เนื้อความในบริบทนั้นๆ เช่น

เขาไม่ยอมทำงานอะไรเลย จะรอให้ราชรถมาเกยหรืออย่างไร

3. สัญลักษณ์ (Symbol) เป็นการเปรียบเทียบที่เรียกสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยใช้คำอื่นแทน คำที่ใช้เรียกนั้นเกิดจากการเปรียบเทียบและตีความซึ่งใช้กันมานานจนเป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไป เช่น

นกพิราบ	หมายถึง	สันติภาพ
สีขาว	หมายถึง	ความบริสุทธิ์

4. นามนัย (Metonymy) คือ การใช้คำหรือวลีซึ่งบ่งบอกลักษณะหรือคุณสมบัติสิ่งหนึ่ง สิ่งใดมาแสดงความหมายเพื่อแทนความหมายของสิ่งที่กล่าวถึงทั้งหมด เช่น

มงกุฎ	หมายถึง	กษัตริย์
มือขวา	หมายถึง	คนสนิทที่ไว้วางใจ

นอกจากนี้ยังมีการใช้นามนัยอีกลักษณะหนึ่ง คือ การกล่าวถึงชื่อของสถานที่ แต่หมายถึงคน และการใช้ในลักษณะที่กล่าวถึงชื่อคนแต่หมายถึงผลงานของเขา เช่น

ไม่มีคำตอบจากตับแก้ว คำว่า “ตับแก้ว” หมายถึง อาจารย์และนักศึกษาของ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

“ฉันชอบปีกส์โซ่มากกว่าคาร์วินซ์” หมายถึง ฉันชอบภาพวาดของปีกส์โซ่มากกว่า ภาพวาดของลีโอนาโด คาร์วินซ์

5. อติพจน์ (Hyperbole) เป็นการกล่าวเกินจริง เพื่อย้ำความรู้สึกหรือความคิดของผู้กล่าวให้ผู้ฟังรู้สึกหนักแน่นจริงจัง ทำให้ผู้กล่าวและผู้ฟังเข้าใจว่าไม่ได้เป็นการกล่าวลอยๆ หรือกล่าวเท็จ เช่น

ฉันหัวใจจะขาดแล้วนะ

ถึงตายแล้วเกิดใหม่สักแสนชาติ ที่จะให้ละความจงรักภักดีนั้นอย่างหวังเลย

6. บุคลาธิษฐาน หรือ บุคคลวัต (Personification) คือ การกล่าวสมมุติให้สิ่งที่ไม่มีชีวิต ไม่มีความคิด สิ่งที่ต้องไม่ได้ หรือสัตว์ให้มีสติปัญญา อารมณ์ หรือกิริยาอาการเช่นเดียวกับมนุษย์ เช่น

หนูแหวนก้มลงดูที่พื้น ก็เห็นจริงอย่างที่ยอดผักบุ้งพูด ก่อนดินขนาดเจื่องที่เคียวทับมันอยู่ อาจจะเป็นก้อนที่เธอเหวี่ยงเล่นก็ได้ เธอจึงรีบหยิบออก เสียงเจ้ายอดผักบุ้งถอนใจอย่างโล่งอกและกล่าวขอบคุณหนูแหวนเป็นการใหญ่

(ศรวาก, โลกของหนูแหวน เล่ม 2: 6-7)

7. ปฏิทรรศน์ (Paradox) คือ การใช้ถ้อยคำหรือข้อความที่มีความหมายตรงข้ามหรือขัดแย้งกันมาเปรียบเทียบเพื่อให้เกิดความหมายที่ชัดเจน เช่น ยิ่งรีบยิ่งช้า เสียน้อยเสียยาก เสียมากเสียง่าย

8. ปฏิพจน์ (Oxymoron) คือ การใช้คำที่ไม่สอดคล้องกันหรือขัดแย้งมารวมไว้ด้วยกัน เพื่อให้ความหมายที่ให้ความรู้สึกขัดแย้ง หรือเพิ่มน้ำหนักให้แก่ความหมายของคำแรก เช่น ไฟเย็น สันติภาพร้อน ชัยชนะของผู้แพ้

9. คำถามเชิงวาทศิลป์ (Rhetorical Question) คือ การตั้งคำถาม แต่ไม่ได้หวังคำตอบ หรือคำตอบนั้นก็คำตอบที่ทั้งผู้ถามหรือผู้ตอบรู้อยู่แล้ว การใช้ลักษณะนี้ผู้เขียนจะใช้เพื่อเร้าอารมณ์ผู้อ่านหรือสื่อความหมายและข้อคิดที่ต้องการ เช่น เราจะยอมให้มีการฉ้อราษฎร์บังหลวงต่อไปอีกหรือไม่

10. การเลียนเสียงธรรมชาติ (Onomatopoeia) คือ การใช้คำที่เลียนเสียงธรรมชาติ เช่น เสียงร้องของสัตว์ เสียงดนตรี หรือ เลียนเสียงกิริยาอาการต่างๆ ของ คน เช่น

เสียงระฆังดังห่างเหง่วงเวงแว่ว (เลียนเสียงของระฆัง)

มันร้องดังกระโด้งโงง มันดังก๊อ ก๊อกระโด้งโงง (เลียนเสียงร้องของนกยูง)

11. สัมพจน์ (Synecdoche) คือ การกล่าวถึงส่วนย่อยของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่ต้องการให้ความหมายถึงส่วนเต็มหรือทั้งหมด เช่น

ในหมู่บ้านนี้ทุกหลังคาเรือนมีแต่คนแก่ คำว่า “หลังคาเรือน” หมายถึง บ้านทั้งหลัง มิใช่แต่หลังคาบ้าน

12. การกล่าวอ้างถึง (Allusion) เป็นการกล่าวอ้างถึงหรือกล่าวเพ้อความ คือ การกล่าวอิงถึงบุคคล สถานที่ เหตุการณ์ในวรรณกรรมเรื่องอื่นๆ หรือข้อความตอนหนึ่งตอนใดจากวรรณกรรมเรื่องอื่นๆ ทั้งโดยตรงและดัดแปลงมา เช่น

“อย่าถามว่ามหาวิทยาลัยจะให้อะไรกับท่าน แต่จงถามว่า ท่านจะให้อะไรกับมหาวิทยาลัย”

ข้อความนี้ดัดแปลงมาจากคำพูดของนักการเมืองคนหนึ่ง ที่กล่าวว่า อย่าถามว่าประเทศสหรัฐอเมริกาจะให้อะไรกับท่าน แต่จงถามว่า ท่านจะให้อะไรกับประเทศสหรัฐอเมริกา

สุจิตรา จงสถิตวัฒนา (2548: 37-40) ได้กล่าวถึงการใชภพพจน์ในวรรณคดีไว้ดังนี้

1. อุปมา (Simile) คือ ภาพพจน์เปรียบเทียบสิ่งที่เหมือนกัน โดยมีคำเชื่อมโยง เช่น คำว่าเหมือน ดุจ ดัง เช่น ปาน ราว ประหนึ่ง เพียง เทียบฯลฯ

2. อุปลักษณ์ (Metaphor) คือ ภาพพจน์เปรียบเทียบที่นำลักษณะเด่นของสิ่งที่ต้องการเปรียบมากล่าวแทนที่ โดยไม่มีคำเชื่อมโยง หรือบางครั้งอาจมีคำว่า เป็น

3. อนุนามนัย (Synecdoche) คือ ภาพพจน์ที่เกิดจากการใช้คุณสมบัติเด่นๆ ส่วนหนึ่ง เพื่อแทนความหมายทั้งหมด
4. อธินามนัย (Metonymy) คือ ภาพพจน์ที่เกิดจากการใช้ชื่อเรียกรวมๆ แทนสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือคนหนึ่ง
5. บุคลาธิษฐาน (Personification) คือ ภาพพจน์ที่เกิดจากการเปรียบเทียบโดยนำสิ่งไม่มีชีวิตหรือมีชีวิต แต่ไม่ใช่คนมากล่าวถึงราวกับเป็นคน
6. อติพจน์ (Hyperbole) คือ ภาพพจน์เปรียบเทียบเกินความจริง
7. สัทพจน์ (Onomatopoeia) คือ ภาพพจน์เปรียบเทียบโดยใช้คำเลียนเสียง
8. วิภาษ (Oxymoron) คือ ภาพพจน์ที่เกิดจากการใช้คำที่มีความหมายขัดแย้งกัน นำมาคู่กันได้อย่างกลมกลืน
9. อรรถวิภาษ (Paradox) คือ ภาพพจน์ที่เกิดจากการแสดงความหมายที่ดูเหมือนจะขัดแย้งกันหรือเป็นไปได้ แต่เมื่อวิเคราะห์ความหมายลึกลงไป อาจตีความได้อย่างกลมกลืน

จากที่กล่าวมาข้างต้นนี้จะเห็นได้ว่าการใช้ภาพพจน์ มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้อ่านเกิดมโนภาพ เกิดความรู้สึกร่วมและคล้อยตามไปกับเนื้อหาที่ผู้ประพันธ์หรือผู้เขียนต้องการสื่อ ลักษณะภาพพจน์ต่างๆ มีมากมายขึ้นอยู่กับการนำไปใช้ให้เหมาะสมกับงานประพันธ์แต่ละประเภท การใช้ภาพพจน์ในการแต่งวรรณกรรมถือเป็นเสน่ห์ที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มรสชาติและเพิ่มคุณค่าให้วรรณกรรมชิ้นนั้นๆ ดังนั้น ผู้ประพันธ์หรือผู้เขียนจำเป็นต้องศึกษาลักษณะภาพพจน์แบบต่างๆ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับงานของตนได้อย่างเหมาะสมลงตัว เพื่อให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการต่อวรรณกรรมนั้นๆ ได้ง่ายขึ้น

ในการศึกษาเชิงวิเคราะห์ภาพพจน์ในวรรณกรรมเยาวชนครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ภาพพจน์แต่ละชนิดของ ชุมสาย สุวรรณขมพู (2548) เป็นหลัก เนื่องจากนิยามและประเภทของการใช้ภาพพจน์ของ ชุมสาย สุวรรณขมพูมีส่วนสัมพันธ์และสอดคล้องกับลักษณะของงานวิจัย ตลอดจนมีเนื้อหาที่ครอบคลุมถึงประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการจะศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ รวมถึงมีการอธิบายถึงหลักการและเกณฑ์ในการศึกษาที่รัดกุมและเข้าใจง่าย

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาษา วัฒนธรรมและค่านิยมในสังคมไทย

ความหมาย คำว่า “วัฒนธรรม” มีนักวิชาการให้ความหมาย สรุปดังนี้

เสถียร โกเศศ (2516: 9) กล่าวว่า วัฒนธรรม คือ วิถีหรือการดำเนินแห่งชีวิตของชุมชน หมู่หนึ่ง ซึ่งอยู่ร่วมกันในที่หนึ่งหรือประเทศหนึ่งโดยเฉพาะ โดยมนุษย์เป็นผู้ทำหรือปรุงแต่ง สร้างขึ้นหรือคัดแปลงแก้ไขสิ่งที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติเพื่อประโยชน์แห่งความเป็นอยู่ของตน ในส่วนรวม ไม่ได้มุ่งเฉพาะตัวคนเดียว วัฒนธรรมประกอบไปด้วย ประเพณี ศิลปวรรณคดี ศาสนา ความเชื่อถือ จรรยา การศึกษา กฎหมาย การปกครองและอื่นๆ ถ้าสิ่งเหล่านี้เป็นเพียงองค์ประกอบต่างๆ ของวัฒนธรรมเท่านั้น ถ้ารวมกันหมดคือวัฒนธรรม

สมชัย ใจดี และ บรรยง ศรีวิริยาภรณ์ (2528: 1) กล่าวว่า วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตหรือการดำเนินชีวิตของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ซึ่งหมายรวมถึงความคิด ศิลปะ วรรณคดี ดนตรี ปรัชญา ศิลปกรรม จรรยา ภาษา กฎหมาย ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีและสิ่งต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น

ทักษิณี ทองสว่าง (2537: 93-94) กล่าวว่า วัฒนธรรมไทยถือเป็นวัฒนธรรมที่ลักษณะเฉพาะที่ไม่เหมือนวัฒนธรรมอื่น หรือกล่าวได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมไทยที่สำคัญ ได้แก่ ประเพณี, ศิลปกรรม, วรรณคดี, จิตใจของคนไทย, จรรยามรรยาท, อักษรและภาษาไทย ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะได้รับอิทธิพลจากศาสนาพุทธเป็นสำคัญ

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า “วัฒนธรรม” หมายถึง วิถีการดำรงชีวิตของกลุ่มชนใดกลุ่มชนหนึ่ง โดยมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวเพื่อประโยชน์โดยรวมของกลุ่มชนนั้นๆ ทั้งในเรื่องรูปธรรมและนามธรรม อาทิเช่น แนวความคิด ศิลปะแขนงต่างๆ

สำหรับวัฒนธรรมทางภาษานั้น ประภาศรี สีหอำไพ (2538: 9-10) มีความเห็นว่าภาษากับวัฒนธรรม จึงมีความสัมพันธ์ที่ต่างส่งเสริมซึ่งกันและกัน เพราะภาษาบันทึกวัฒนธรรมเก็บรวบรวมไว้ ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อสารของเจ้าของภาษา การเรียนรู้วัฒนธรรมล้วนต้องผ่านภาษา ภาษาจึงถือเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม จัดเป็นประเภทหนึ่งของวัฒนธรรม ดังนั้น “วัฒนธรรม” คือหลักธรรมในการใช้ชีวิตร่วมกัน มีหลักศีลธรรมเป็นพื้นฐานรองรับอยู่เป็นธรรมชาติ โดยมีวัฒนธรรมภาษาเป็นหลักพื้นฐานสื่อความหมายเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างเข้าใจ

องค์ประกอบของวัฒนธรรม นุปผา ทวีสุข (2520: 15-17) ได้แบ่งองค์ประกอบเป็น 2 แนวทาง คือ วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต เช่น อาหาร เครื่องใช้ ไม้สอย เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย กฎหมาย ภาษา การปกครอง ฯลฯ และวัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตโดยตรง แต่ช่วยจรจร ใจ บิดเหนียวจิตใจ ได้แก่ ศิลปะต่างๆ ความเชื่อ ศาสนา นอกจากนี้ องค์ประกอบหนึ่งของวัฒนธรรมได้แก่ประเพณี โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ธรรมเนียมประเพณี เป็นเรื่องทั่วไป ไม่มีกำหนดบังคับ เป็นการปฏิบัติสืบทอดตามความเคยชิน เช่น การทักทาย การสวมรองเท้า ฯลฯ ประเภทที่ 2 คือ ขนบประเพณี เป็นระเบียบแบบแผนที่สังคมกำหนด ถ้าไม่ปฏิบัติตาม ถือเป็นความเสียหายรุนแรง เช่น การทำศพ การบวช การไหว้ครู ฯลฯ และประเภทสุดท้าย คือ จารีตประเพณี หรือกฎศีลธรรม เสมือนเป็นกฎหมายของสังคม ใครฝ่าฝืน ทำผิด สังคมจะรังเกียจ เช่น การคบชู้ การตบตีบุพการี ฯลฯ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ทิตฐิตา นาคเกษม (2550: 52) ที่ว่าเนื่องจากสภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น ประเพณีจึงต้องมีการปรับปรุงให้สอดคล้องและเหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยยังคงไว้ซึ่งบุคลิกลักษณะของตนและของส่วนรวมไว้

นอกจากประเพณีแล้ว ค่านิยมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคมว่าจะเจริญก้าวหน้าหรือเสื่อม ขึ้นอยู่กับค่านิยมของคนในสังคมนั้นๆ ไพฑูรย์ เครือแก้ว (2518: 62) ให้คำจำกัดความ “ค่านิยม” (Values) หมายถึง สิ่งที่คนสนใจ สิ่งที่คนปรารถนาจะได้เป็นหรือกลับกลายเป็นในสิ่งที่คนถือว่าเป็นสิ่งที่บังคับต้องทำต้องปฏิบัติ เป็นสิ่งที่คนยกย่องบูชา ค่านิยมถือเป็นวิถีของการจัดความประพฤติที่บุคคลจะยึดถือเป็นแบบฉบับสำหรับปฏิบัติในสังคม

อานวย ทะพิงค์แก และ มณี พะยอมยงค์ (2514 อ้างใน สมปราชญ์ อัมมะพันธุ์, 2536: 4) กล่าวว่า ค่านิยม หมายถึง การนิยมชมชอบ หรือการดีค่าในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยพิจารณาจากคุณลักษณะของสิ่งนั้นๆ ในเชิงจิตวิทยา สังคม จริยศาสตร์ ศาสนา หรือในเชิงสุนทรียรส ค่านิยมเป็นทัศนคติ

และความเชื่อที่ฝังลึกในชีวิตของบุคคล และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเขาทุกด้าน จากพฤติกรรมที่ง่ายและธรรมดาที่สุด จนถึงพฤติกรรมที่ยากที่สุดและซับซ้อน

ค่านิยมจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาขึ้นอยู่กับยุคสมัย สำหรับค่านิยมทั่วไปในสังคมไทย วิเคราะห์ออกเป็น 2 แนวทางได้แก่ ค่านิยมที่เหมาะสม คือ รักพระมหากษัตริย์, นับถือพุทธศาสนา, เคารพผู้อาวุโส, รักพวกรักพ้อง, กตัญญูรู้บุญคุณคน, ยกย่องผู้มีความรู้, เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่, ความเป็นไทย, ให้อภัยกันง่าย, ยิ้มเสมอ, รักความสนุกสนาน, ชอบงานพิธี, ชอบนับถือญาติ, สุภาพเรียบร้อย และค่านิยมที่ไม่เหมาะสม คือ บูชาเงิน, ยกย่องอำนาจ, นิยมเจ้านาย และยศถาบรรดาศักดิ์, ไม่ชอบขัดใจใคร, ไม่ตรงต่อเวลา, ชอบผัดผ่อนเลื่อนเวลา, , นิยมวัตถุสิ่งของ, ไม่กล้าเสี่ยงขาดความอดทน, ชอบเสี่ยงโชค, ขาดความกระตือรือร้น, เชื่อถือโชคกลาง, ขาดระเบียบวินัย, สอดครู่สอดเห็น, ตัวใครตัวมัน, ชอบโฆษณา, ชอบของแจกหรือ ของแถม, ลืมง่าย, กินพริ้วเพรื่อ, นิยมบุคคลมากกว่าอุดมการณ์, ชอบต่อรอง, เห็นใครดีกว่าไม่ได้, ชอบพูด หรือบอกเล่าเกินกว่าความเป็นจริง (สุพัตรา สุภาพ, 2525 อ้างใน สมปราชญ์ อัมมะพันธุ์, 2536: 5-6) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ทศนิษฐ์ ทวีสุข (2520: 81-82) ที่มองว่าสังคมที่มีค่านิยมที่ถูกต้อง เช่น ความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์สุจริต ฯลฯ สังคมนั้นย่อมมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว แต่หากสังคมใดมีค่านิยมที่ไม่เหมาะสม เช่น ไม่มีระเบียบวินัย ขาดความกลมเกลียวสามัคคี ฯลฯ ย่อมส่งผลให้สังคมนั้นเสื่อมลง ค่านิยมในสังคมไทยได้รับอิทธิพลจากแนวความคิดหลักที่สำคัญ 3 ประการได้แก่ ความคิดในเรื่องนับถือบุคคล ความคิดในเรื่องความรักสนุก และความคิดในเรื่องบุญกรรมและการเดินทางสายกลาง โดยทั้งสามแนวคิดนี้เป็นตัวกำหนดในการสร้างคุณค่าที่สำคัญให้กับแบบแผนการประพฤติปฏิบัติของคนไทย

จากแนวคิดของนักวิชาการหลายท่านดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า วัฒนธรรมเป็นเครื่องบ่งชี้ความเป็นตัวตนของชนชาตินั้นๆ ที่มีการสืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่น โดยคงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของชนชาตินั้นๆ และมีการผสมผสานดัดแปลงไปตามยุคสมัย เพื่อให้เหมาะสมกับวิถีการดำรงชีวิตของชนชาติ รวมทั้งยังเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความเจริญรุ่งเรืองทางสังคม วัฒนธรรมของชาติใดสามารถรักษาเอกลักษณ์ของตนไว้ได้ สังคมของชาตินั้นจะมีแต่ความเจริญก้าวหน้า แต่ชาติใดไม่รักษาวัฒนธรรมของตัวเองกลับมุ่งเน้นรับวัฒนธรรมของชาติอื่นโดยไม่กลั่นกรอง บทสรุปสุดท้ายก็จะโดนกลืนไปในที่สุด ส่วนค่านิยม คือ ความรู้สึนึกคิด ความเชื่อที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตัวทางสังคม โดยเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคม ซึ่งค่านิยมจะแปรเปลี่ยนไปตามยุคสมัย

และภาษาถือเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการถ่ายทอดให้เห็นวัฒนธรรมและค่านิยมที่เกิดในสังคมของแต่ละยุคสมัย

การจัดประกวดรางวัลวรรณกรรมเยาวชนของสำนักพิมพ์เอกชน

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 ท้องถื่นการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้กำหนดให้เป็นปีเด็กสากล ได้เกิดการตื่นตัวด้านวรรณกรรมสำหรับเด็ก ทำให้สำนักพิมพ์และผู้ผลิตหนังสือและนิตยสารสำหรับเด็กในประเทศไทย เพิ่มปริมาณการผลิต และปรับปรุงคุณภาพในด้านเนื้อเรื่อง ภาพประกอบ และรูปเล่มควบคู่กันไป ทั้งครูสภาและสำนักพิมพ์เอกชนต่างๆ รวมถึงการจัดประกวดรางวัลวรรณกรรมเด็กและเยาวชน นอกจากการจัดประกวดรางวัลคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติแล้ว สำนักพิมพ์เอกชนได้มีการจัดประกวดขึ้นเช่นกัน เพื่อเป็นการสร้างสรรค์ผลงานที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละวัย สำหรับวรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชนได้มีการจัดประกวดหลายสถาบัน อาทิเช่น

1. วรรณกรรมเยาวชนรางวัลผีเสื้อ เป็นรางวัลที่สำนักพิมพ์ผีเสื้อเป็นผู้ริเริ่มการประกวดวรรณกรรมเยาวชนรางวัลผีเสื้อ เมื่อปี พ.ศ. 2541 โดยมีเงินรางวัล 100,000 บาท แต่ในครั้งนั้นไม่มีต้นฉบับใดได้รับรางวัล จึงได้ทบเงินรางวัลไปในปีที่ 2 ของการประกวด คือ ปี พ.ศ. 2542 รวมเงินรางวัลทั้งสิ้น 200,000 บาท แต่ที่ประสบปัญหาจากผู้ส่งต้นฉบับเข้าประกวดกลุ่มหนึ่งได้กล่าวหาทางสำนักพิมพ์ผีเสื้อว่านำพล็อตเรื่องของผู้เข้าประกวดขายให้กับคณะละครโทรทัศน์ ทำให้การประกวดล้มเลิกไป และทางสำนักพิมพ์ได้ยุติการประกวดวรรณกรรมเยาวชนรางวัลผีเสื้อ นับตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา และนำเงินรางวัลทั้งหมดมอบแก่ศิริราชมูลนิธิ
2. โครงการประกวดวรรณกรรมเยาวชน รางวัล “แว่นแก้ว” จัดขึ้นโดยบริษัท นานมีบุ๊คส์ จำกัด โดยขอพระราชทานพระนามแฝง “แว่นแก้ว” ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ทรงใช้ในพระราชนิพนธ์วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง “แก้วจอมแก่น” และ “แก้วจอมซน” อัญเชิญมาเป็นชื่อรางวัลตามคำกราบบังคมทูลขอพระราชทานของบริษัทฯ ตั้งแต่ปี 2545 เป็นต้นมา เกณฑ์ในการประกวดมุ่งเน้นงานเขียนที่เหมาะสมสำหรับเยาวชน อายุ 12-18 ปี เป็นสำคัญ โดยแบ่งการประกวดเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทนวนิยายสำหรับเยาวชน และประเภทสารคดีสำหรับเยาวชน เกณฑ์การรับผลงานประกวด คือ กำหนดรับผลงานต่างๆ เข้าประกวดล่วงหน้า 1 ปี มีกำหนดปีครับ

ผลงานภายในพฤศจิกายนของปีก่อนหน้า และประกาศผลรางวัลในเดือนมิถุนายน หรือกรกฎาคมของปีทีประกาศรางวัล

3. รางวัลนายอินทร์ อะวอร์ด จัดขึ้นโดยร้านนายอินทร์ ซึ่งเป็นร้านค้าปลีกหนังสือในเครือบริษัทอมรินทร์ พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน) ดำเนินธุรกิจโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมการศึกษา มุ่งเน้นกระจายความรู้ ความคิด และวัฒนธรรมสู่ชุมชน ตลอดจนการเสริมสร้างนิสัยรัก การอ่าน การเขียน และเรียนรู้รอบด้าน โครงการประกวดจึงเป็นอีกกิจกรรมสร้างสรรค์ที่ร้านนายอินทร์มุ่งหวังให้เป็นเวทีแสดงความสามารถของนักเขียน อีกทั้งเป็นแรงสนับสนุนให้เกิดงานเขียนใหม่ๆ ที่มีคุณภาพในสังคมไทย โดยมีคำขวัญของการจัดประกวด คือ “มากกว่ารางวัล คือโอกาส” สำหรับรางวัลนี้เริ่มประกวดครั้งแรกในปี พ.ศ. 2542 จนถึงปัจจุบัน มีการประเภทการประกวดเป็น 6 ประเภท ได้แก่ สารคดี หนังสือภาพสำหรับเด็ก วรรณกรรมเยาวชน นวนิยาย เรื่องสั้น และกวีนิพนธ์

สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกรางวัลนายอินทร์ อะวอร์ดเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์ภาพพจน์จากวรรณกรรมเยาวชน เพราะผู้วิจัยเห็นว่าวรรณกรรมเยาวชนทั้ง 7 เล่มมีความหลากหลายในด้านเนื้อหา ตัวละคร ตรงกับวัยของผู้อ่านรวมถึงการได้รับความนิยจากผู้อ่านดูจากได้จำนวนครั้งที่พิมพ์-จำนวนเล่มในระยะเวลาใกล้เคียงกัน เมื่อเทียบกับรางวัลจากสำนักพิมพ์เอกชนรายอื่นที่มีผลงานน้อยในระยะเวลาที่ใกล้เคียงกัน อีกทั้งมีใช้ภาพพจน์และภาษาที่สะท้อนภาพทางวัฒนธรรม และค่านิยมในสังคมไทยได้หลากหลายผ่านหนังสือซึ่งตรงกับจุดประสงค์ของผู้วิจัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาพพจน์ และการศึกษาลักษณะของภาษา ที่สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมและค่านิยมในสังคมไทย

พรเพ็ญ ดันประเสริฐ (2533) ศึกษาเพลงไทยสากลระหว่างปี 2529-2531 ศึกษาในด้านลักษณะภาษาและการสะท้อนวัฒนธรรมไทยพบว่า เนื้อเพลงไทยสากลซึ่งแต่งขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2529-2531 มีการใช้ถ้อยคำที่มีลักษณะน่าสนใจ 4 ลักษณะ คือ การสร้างคำ การใช้คำ การเล่นคำ การใช้สำนวน ในส่วนของเนื้อเพลงไทยสากลสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมของสังคมไทยในยุคปัจจุบัน คือ การยึดมั่นในศาสนาพุทธ ลักษณะนิสัยใจคอของคนไทย สะท้อนค่านิยมของสังคมไทย และสะท้อนให้เห็นสภาพสังคมและปัญหาในสังคม

กฤษฎา ณ หนองคาย (2544) ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดและกลวิธีการประพันธ์ในวรรณกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522-2542 สรุปได้ว่า วรรณกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น 71 เรื่อง มีแนวคิดที่สำคัญ 5 แนวคิด คือ แนวคิดเรื่อง คุณธรรม จริยธรรม แนวคิดเรื่องความรักความผูกพัน แนวคิดเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติ แนวคิดเรื่องปัญหาเด็กและแนวคิดอื่นๆ โดยเนื้อหาเหล่านี้มุ่งเน้นให้ผู้อ่านได้เรียนรู้และเข้าใจในเรื่องของ ธรรมชาติ ชีวิต และสังคมได้ ด้านกลวิธีการประพันธ์พบ 5 กลวิธี คือ การสร้างโครงสร้างเรื่องที่ไม่ซับซ้อน การสร้างตัวละครเอกเป็นเด็กหรือ พี่ และสัตว์ต่างๆ ในธรรมชาติ การสร้างฉากเป็น ฉากชนบท การสร้างบทสนทนาที่สมจริง และการใช้ภาษาที่ผสมผสานภาษาที่เรียบง่าย ชัดเจนกับ ภาษาที่แตกต่างให้งดงาม เป็นวรรณศิลป์

เกตุกนก กัณฐสุทธิ (2545) ศึกษาการใช้ภาพพจน์ในการแต่งคำประพันธ์ภาษาไทยของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า ภาพพจน์ ที่มีการใช้มากที่สุด คือ บุคลาธิษฐาน ภาพพจน์ที่ใช้น้อยที่สุด คือ สัญลักษณ์ และนักเรียนที่เรียน อยู่ในอยู่ในแผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ไม่มีความแตกต่างกับนักเรียนที่เรียนอยู่ใน แผนการเรียนภาษาอังกฤษ-ภาษาต่างประเทศในการแต่งคำประพันธ์ภาษาไทยสูงและต่ำ

ศกุนตลา กระลาสัย (2549) ศึกษาเชิงวิเคราะห์การใช้โวหารภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรม เพลงไทยลูกทุ่งศึกษาเฉพาะกรณีของราชินีลูกทุ่ง พุ่มพวง ดวงจันทร์ พบว่า มีการใช้โวหารภาพพจน์ ประเภทคำถามเชิงวาทศิลป์เป็นจำนวนมากที่สุด รองลงมา คือ อุปมา อุปลักษ์ณ์ ส่วนภาพพจน์ที่ไม่พบในเพลงไทยลูกทุ่งพุ่มพวง ดวงจันทร์ คือ สัญลักษณ์ นอกจากนี้ยังทราบถึงวิธีการดำเนินชีวิต ของชาวไทยในชนบท ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม และอุปนิสัยต่างๆ ของชาวบ้าน สะท้อนผ่านบทเพลง

วริศรา โกรทินธาคม (2552) วิเคราะห์ภาษาในเพลงไทยสากลที่สะท้อนวัฒนธรรมไทย พบว่า เพลงไทยสากลมีการใช้คำสะท้อนวัฒนธรรมด้านต่างๆ 6 ด้าน คือ วัฒนธรรมทางภาษา วัฒนธรรมทางวรรณคดี วัฒนธรรมทางวัตถุ วัฒนธรรมทางจิตใจ วัฒนธรรมทางจารีต ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวิถีชีวิตของคนในสังคมและสะท้อนวัฒนธรรมทางสุนทรียะ สำหรับโครงสร้างคำ ประสมพบมากที่สุดในงานวิจัยชิ้นนี้ ด้านการใช้สำนวนมี 3 ลักษณะได้แก่ สำนวนเก่า สำนวนใหม่ และสำนวนดัดแปลงมาจากสำนวนเก่า

จากการทบทวนงานวิจัยพบว่าโดยส่วนใหญ่จะเป็นการเน้นการศึกษาด้านรูปแบบภาษา แนวคิด และกลวิธีการประพันธ์เป็นส่วนใหญ่ สำหรับด้านการศึกษาภาพพจน์ไม่ค่อยมีการศึกษามากนัก ส่วนการศึกษาภาพสะท้อนวัฒนธรรมและค่านิยมในสังคมไทยนั้นพบภาพสะท้อนเรื่อง พุทธศาสนา ลักษณะนิสัย และปัญหาในสังคมไทย ผ่านทางบทเพลงลูกทุ่งและวรรณกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น แต่สำหรับในวรรณกรรมเยาวชนยังไม่พบผู้ใดทำการวิจัยในประเด็นดังกล่าว

ดังนั้น ผู้วิจัยต้องการศึกษาประเภทของภาพพจน์ที่ใช้ในวรรณกรรมเยาวชน รวมถึงภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมและค่านิยมในสังคมไทย เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนางานวรรณกรรมเยาวชนให้เหมาะสมกับเด็กและเยาวชนต่อไป

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์ภาพพจน์ในวรรณกรรมเยาวชน กรณีศึกษาวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลนายอินทร์ อะวอร์ด” ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการและแนวทางในการเก็บข้อมูลดังนี้

1. การศึกษาและสำรวจงานวิจัย และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่
 - 1.1 งานวิจัยและเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวกับวรรณกรรมเด็กและเยาวชน
 - 1.2 งานวิจัยและเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับวิชาวรรณศาสตร์
 - 1.3 งานวิจัยและเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับความหมายและรูปแบบของภาพพจน์
 - 1.4 งานวิจัยและเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับภาษา, วัฒนธรรม และค่านิยมในสังคมไทย
 - 1.5 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับรางวัลวรรณกรรมเยาวชน
 - 1.6 งานวิจัยและเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับภาษาที่สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมและค่านิยมของสังคมไทย
2. ศึกษาและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง อันประกอบไปด้วยเนื้อหา ดังต่อไปนี้
 - 2.1 ศึกษาและทบทวนวรรณกรรมเยาวชนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้ ซึ่งได้แก่ วรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลนายอินทร์ อะวอร์ด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544-2547 จำนวนทั้งสิ้น 7 เล่ม ได้แก่
 - 2.1.1 วรรณกรรมเยาวชนยอดเยี่ยมประจำปี พ.ศ. 2544 เรื่อง “เด็กหญิงนางฟ้า”
ผู้แต่ง: ดาราราย จัดพิมพ์ครั้งล่าสุด คือ พิมพ์ครั้งที่ 9 ปี พ.ศ. 2550

- 2.1.2 วรรณกรรมเยาวชนยอดเยี่ยมประจำปี พ.ศ. 2544 เรื่อง “สัมผัสม่วง”
ผู้แต่ง: ดาวกระจาย จัดพิมพ์ครั้งล่าสุด คือ พิมพ์ครั้งที่ 6 ปี พ.ศ. 2550
- 2.1.3 วรรณกรรมเยาวชนยอดเยี่ยมประจำปี พ.ศ. 2545 เรื่อง “ปราสาทกระต่าย
จันทร์”
ผู้แต่ง: จันทร์เจ้า จัดพิมพ์ครั้งล่าสุด คือ พิมพ์ครั้งที่ 4 ปี พ.ศ. 2548
- 2.1.4 วรรณกรรมเยาวชนรางวัลพิเศษประจำปี พ.ศ. 2545 เรื่อง “ครูทน้อย”
ผู้แต่ง: คอยนุช จัดพิมพ์ครั้งล่าสุด คือ พิมพ์ครั้งที่ 4 ปี พ.ศ. 2548
- 2.1.5 วรรณกรรมเยาวชนยอดเยี่ยมประจำปี พ.ศ. 2546 เรื่อง “เจ้าชายไมวิเศษ”
ผู้แต่ง: ปรีดา อัครจันทโชติ จัดพิมพ์ครั้งล่าสุด คือ พิมพ์ครั้งที่ 5 ปี พ.ศ.
2548
- 2.1.6 วรรณกรรมเยาวชนรางวัลพิเศษประจำปี พ.ศ. 2546 เรื่อง “เด็กหญิงสวน
กาแฟ”
ผู้แต่ง: เม น้อยนาเวศ จัดพิมพ์ครั้งล่าสุดคือ พิมพ์ครั้งที่ 3 ปี พ.ศ. 2548
- 2.1.7 วรรณกรรมเยาวชนรางวัลพิเศษประจำปี พ.ศ. 2547 เรื่อง “มัจฉานุผจญภัย”
ผู้แต่ง: ชาติกาล จัดพิมพ์ครั้งล่าสุด คือ พิมพ์ครั้งที่ 2 ปี พ.ศ. 2547

2.2 ศึกษาและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับภาพพจน์ทั้ง 12 ประเภท ตามเกณฑ์
หุมนสาย สุวรรณชมภู (2548) ดังต่อไปนี้

- 2.2.1 อุปมา (Simile)
- 2.2.2 อุปลักษณ์ (Metaphor)
- 2.2.2.1 อุปลักษณ์ (Metaphor)
- 2.2.2.2 อุปลักษณ์โดยนัย (Implicit Metaphor)
- 2.2.3 สัญลักษณ์ (Symbol)
- 2.2.4 นามนัย (Metonymy)

- 2.2.5 อติพจน์ (Hyperbole)
- 2.2.6 บุคลาธิษฐาน (Personification)
- 2.2.7 ปฏิทรรศน์ (Paradox)
- 2.2.8 ปฏิพจน์ (Oxymoron)
- 2.2.9 คำถามเชิงวาทศิลป์ (Rhetorical Question)
- 2.2.10 การเลียนเสียงธรรมชาติ (Onomatopoeia)
- 2.2.11 สัมพจน์ (Synecdoche)
- 2.2.12 การกล่าวอ้างถึง (Allusion)

2.3 ศึกษาและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมและค่านิยมในสังคมไทย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลในวรรณกรรมเยาวชน: กรณีศึกษา วรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลนายอินทร์ อะวอร์ด แบ่งเป็น 2 ส่วน ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

3.1 วิธีการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่น่าจะเข้าข่ายตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้จากกลุ่มตัวอย่าง โดยข้อมูลดังกล่าวถือเป็นข้อมูลใหม่ที่ไม่เคยมีการเก็บรวบรวมมาก่อน

3.2 ผู้วิจัยศึกษารายละเอียดจากข้อมูลที่ได้ และค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งต่างๆ ทั้งงานวิจัย หนังสือ และเอกสารทางวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำจัดหมวดหมู่ข้อมูล

3.3 วิเคราะห์ค่าความถี่ของข้อมูลที่ทำการจัดหมวดหมู่แล้วตามหลักสถิติร้อยละ เพื่อเปรียบเทียบจำนวนครั้งในการใช้ภาพพจน์แต่ละประเภท จากมากที่สุดจนถึงน้อยที่สุด

3.4 เมื่อวิเคราะห์ประเภทของภาพพจน์เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลมาศึกษาภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมและค่านิยมในสังคมไทย

4. เรียบเรียงข้อมูลทั้งหมดพร้อมตรวจทานและแก้ไข

5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์ภาพพจน์ในวรรณกรรมเยาวชน กรณีศึกษาวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลนาถอินทร์ อะวอร์ด” ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับดังนี้

1. ประเภทของภาพพจน์ที่พบในวรรณกรรมเยาวชน
2. ภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมและค่านิยมในสังคมไทยผ่านทางวรรณกรรมเยาวชน

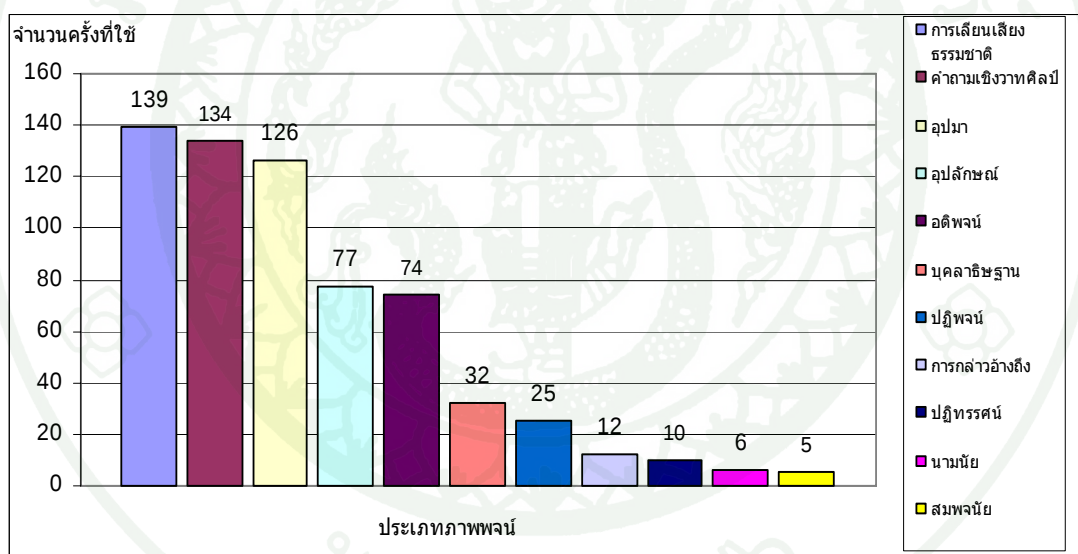
ประเภทของภาพพจน์ที่พบในวรรณกรรมเยาวชน

จากศึกษาภาพพจน์ในวรรณกรรมเยาวชน จำนวนทั้งสิ้น 7 เล่ม ผลการวิจัยพบว่า มีประเภทของภาพพจน์ที่ใช้ในวรรณกรรมเยาวชน ทั้งสิ้น 11 ประเภท สรุปได้ดังนี้

ความถี่ของการใช้ภาพพจน์แต่ละประเภทในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลนาถอินทร์ อะวอร์ด มีจำนวนทั้งสิ้น 640 ครั้ง แบ่งเป็น

1. การเลียนเสียงธรรมชาติ (Onomatopoeia) มีจำนวนการใช้ 139 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 21.72
2. คำถามเชิงวาทศิลป์ (Rhetorical Question) มีจำนวนการใช้ 134 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 20.94
3. อุปมา (Simile) มีจำนวนการใช้ 126 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 19.69
4. อุปลักษณ์ (Metaphor) มีจำนวนการใช้ 77 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 12.03
5. อติพจน์ (Hyperbole) มีจำนวนการใช้ 74 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 11.56

6. บุคลาธิษฐาน (Personification) มีจำนวนการใช้ 32 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 5
7. ปฏิพจน์ (Oxymoron) มีจำนวนการใช้ 25 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 3.91
8. การกล่าวอ้างถึง (Allusion) มีจำนวนการใช้ 12 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.88
9. ปฏิทรรศน์ (Paradox) มีจำนวนการใช้ 10 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.56
10. นามนัย (Metonymy) มีจำนวนการใช้ 6 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.94
11. สัมพจน์ (Synecdoche) มีจำนวนการใช้ 5 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.78

ภาพที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบความถี่ในการใช้ภาพพจน์แต่ละประเภทที่พบในวรรณกรรมเยาวชน

จากภาพที่ 1 แสดงประเภทของภาพพจน์ และความถี่ของการใช้ภาพพจน์ในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลนายอินทร์ อะวอร์ด ในแต่ละประเภท โดยมีจำนวนภาพพจน์ที่พบทั้งสิ้น 640 ครั้ง โดยพบการใช้ภาพพจน์ประเภทการเลียนแบบเสียงธรรมชาติ มากที่สุดเป็นจำนวนร้อยละ 21.72 รองลงมา คือ การใช้ภาพพจน์ประเภทคำถามเชิงวาทศิลป์ เป็นจำนวนร้อยละ 20.94 ภาพพจน์ประเภทอุปมา เป็นจำนวนร้อยละ 19.69 ภาพพจน์ประเภทอุปสัณเฑาะ มีปริมาณการใช้ร้อยละ 12.03 ภาพพจน์ประเภทอติพจน์ มีปริมาณการใช้ร้อยละ 11.56 ส่วนภาพพจน์ประเภท

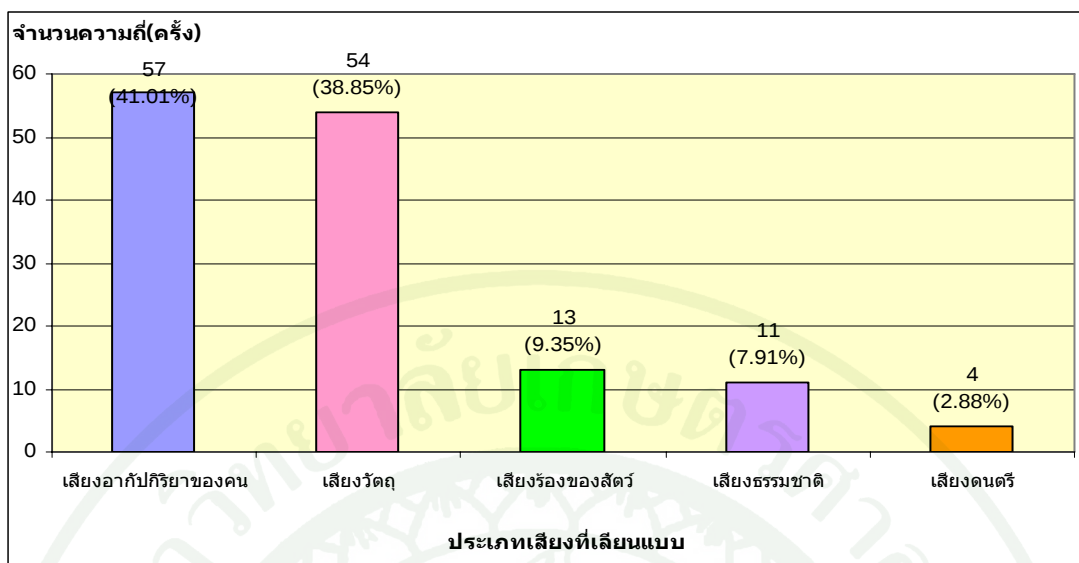
บุคคลาธิษฐาน มีปริมาณการใช้ ร้อยละ 5 ภาพพจน์ประเภทปฏิพจน์ มีปริมาณการใช้ ร้อยละ 3.91 ภาพพจน์ประเภทการกล่าวอ้างถึง มีปริมาณการใช้ ร้อยละ 1.88 ภาพพจน์ประเภทปฏิทรรศน์ มีปริมาณการใช้ ร้อยละ 1.56 ภาพพจน์ประเภทนามนัย มีปริมาณการใช้ ร้อยละ 0.94 และภาพพจน์ประเภทสัมพจน์มีปริมาณการใช้น้อยที่สุด คือ ร้อยละ 0.78 ส่วนภาพพจน์ประเภทสัญลักษณ์ ไม่พบในการวิจัยครั้งนี้

การใช้ภาพพจน์ประเภทการเลียนแบบเสียงธรรมชาติ (Onomatopoeia)

คือ การใช้คำเลียนแบบเสียงธรรมชาติ เช่น เสียงร้องของสัตว์ เสียงดนตรี เสียงอากัปกริยาอาการต่างๆ ของคน หรือเสียงธรรมชาติ จากการวิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ประเภทการเลียนแบบเสียงธรรมชาติในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลนาถอินทร์ อะวอร์ด มีจำนวน 139 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 21.72 สรุปผลลักษณะการเลียนแบบเสียงประเภทต่างๆ ตามตารางดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าความถี่ของลักษณะการเลียนแบบเสียงธรรมชาติแต่ละประเภทที่พบในวรรณกรรมเยาวชน

ลักษณะเสียงที่เลียนแบบ	จำนวนครั้งที่ใช้	ร้อยละ
1. เสียงที่เกิดจากอากัปกริยาต่างๆ ของคน	57	41.01
2. เสียงที่เกิดจากการกระทบกันของวัตถุ	54	38.85
3. เสียงร้องของสัตว์	13	9.35
4. เสียงธรรมชาติ	11	7.91
5. เสียงดนตรี	4	2.88
รวมทั้งสิ้น	139	100

ภาพที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบการเลียนแบบเสียงชนิดประเภทต่างๆ

จากภาพที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเลียนแบบเสียงธรรมชาติแต่ละประเภท และความถี่ในการเลียนแบบเสียงแต่ละประเภท ในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลนายอินทร์ อะวอร์ด พบว่า การเลียนแบบเสียงอากัปกริยาต่างๆ ของคน มีปริมาณมากที่สุด คือ ร้อยละ 41.01 ตัวอย่างการเลียนแบบเสียงในประเภทนี้ได้แก่ การโอ จาม ร้องไห้คน เจ็บปวด ตกใจ เป็นต้น ส่วนการเลียนแบบเสียงที่มีจำนวนความถี่ในการใช้เป็นอันดับที่สองคือการเลียนแบบเสียงต่างๆ ของวัตถุ มีปริมาณการใช้ ร้อยละ 38.85 การเลียนแบบเสียงในกลุ่มนี้ได้แก่ เสียงกรกกับซากกระทบกัน เสียงจานชามกระทบกันเวลาล้าง เสียงกำไลข้อมือข้อมือทำกระทบกันของโนรา เสียงฟันดาบ เสียงปะทะกันของอาวุธ การเลียนแบบเสียงร้องของสัตว์ มีปริมาณการใช้ ร้อยละ 9.35 ประกอบไปด้วยเสียงไก่ เสียงสุนัข เสียงจิ้งหรีด เสียงนก ฯลฯ ส่วนการเลียนแบบเสียงธรรมชาติมีปริมาณการใช้ร้อยละ 7.91 เช่น เสียงลมพัด เสียงฟ้าผ่า เสียงน้ำ เสียงพายุ และการเลียนแบบเสียงที่มีปริมาณการใช้น้อยที่สุดในการวิจัยครั้งนี้ คือเสียงดนตรี พบว่า มีเพียงร้อยละ 2.88

ตัวอย่างการเลียนแบบเสียงอากัปกริยาต่างๆ ของคน

(1.1)... “เหวออออ” เจ้าชายร้องไม่เป็นเสียง ร่างกายโงนเงนคล้ายจะหวั่นไหว ค้วยไม่ทันตั้งตัวว่าร้องเท่าวิเศษจะทรงอนุภาพถึงเพียงนี้

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.140)

จากตัวอย่างที่ 1.1 เสียง “เหวออออ” เป็นการเลียนเสียงร้องด้วยความตกใจ

(1.2)... พ่อแม่น้อยร้อง “โหยๆ” แล้วลงนั่ง พวกผู้ชายก็ช่วยกันห้ามแม่เข้าไปนอนที่ห้อง เพราะแม่เอาแต่ร้องลั่นๆ ว่า “จะเกิดแล้ว จะเกิดแล้ว”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.13)

จากตัวอย่างที่ 1.2 เสียง “โหยๆ” เป็นการเลียนเสียงร้องด้วยความเจ็บปวด

(1.3)... ลุงเทคนอนฟังสิ่งที่จ้อยคิดฝันให้ฟัง ขณะเดียวกันก็เริ่มต้นไอ โคลกออกมาอีกครั้ง “แ่ก่...แ่ก่...แ่ก่...”

(ส้มสีม่วง, น.118)

จากตัวอย่างที่ 1.3 เสียง “แ่ก่...แ่ก่...แ่ก่” เป็นการเลียนเสียงไอ

(1.4)... “สะ สะ ฮ่า เจ้าต้องขอบใจข้านะ เพราะว่านอกจากข้าจะแปลงสารให้นางลูกสาวยักษ์ มอบมะม่วงไม่รู้หาว มะนาวไม่รู้โห่ให้เจ้าแล้ว ข้ายังระบือกด้วยว่า หากเจ้าเดินทางไปถึงกลางวัน ขอให้นางจัดงานแต่งงานกับเจ้าเสียงแต่กลางวันนั้น หรือหากเดินถึงกลางคืน ก็ขอให้แต่งคืนนั้น ทันทึ”

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.132)

จากตัวอย่างที่ 1.4 เสียง “สะ สะ ฮ่า” เป็นการเลียนเสียงหัวเราะด้วยความพอใจของฤๅษี ตาไฟที่พอใจกับผลงานของตนในการแปลงสารของนางยักษ์จากเนื้อความที่มุ่งร้ายเจ้าชายให้ กลายเป็นช่วยเหลือเจ้าชายแทน

ตัวอย่างการเลียนแบบเสียงที่เกิดจากการกระทบกันของวัตถุ

(1.5)... พ่อจะแกงอะไร ก็ซุดเครื่องแกงมาล้าง หางครกหางสาก โคลิกปึกๆ ครู่เดียวก็แกงได้

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น. 23)

จากตัวอย่างที่ 1.5 เป็นการเลียนแบบเสียงการกระทบกันระหว่างครกกับไม้ตีพริกเพื่อตำเครื่องแกง

(1.6)... นื่องมุกจับราวสะพานแน่น ฟัดเริงเครื่องรดดั่งบริ๊งๆ แล้วบิดเวี้ยวหวิวเดียวรดก็ผ่านหน้านื่องมุกดั่งเพี้ยวไป

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.76)

จากตัวอย่างที่ 1.6 เสียง “บริ๊งๆ”, เสียง “เวี้ยว” และเสียง “เพี้ยว” เป็นการเลียนแบบเสียงขับเคลื่อนของรถมอเตอร์ไซค์ในลักษณะต่างๆ คือ เสียงเร่งเครื่องยนต์ เสียงมอเตอร์ไซค์ขนาดใหญ่ และเสียงวิ่งด้วยความเร็วสูง

(1.7)... ฉากที่ร้านค้าหรือออกรบก็สมจริงสมจัง เสียงดาบกระทบกันดั่งเซ้งๆ ซั่งๆ

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น. 130)

จากตัวอย่างที่ 1.7 เสียง “เซ้งๆ ซั่งๆ” เป็นการเลียนเสียงดาบกระทบกัน ที่นักแสดงเลียนที่กำลังต่อสู้กันบนเวที

(1.8)... เปลือกสีขาวกะเทาะเป็นรอยแค้นหนึ่ง เพราะมันแข็งเหมือนหินที่สกัดลำบาก แต่มัจฉาไม่ยอม เขาจะต้องทำให้มันยอมเปิดเปลือกให้ได้ จึงกระแทกดาบสั้นตอกลงไปอีกหลายๆ ที ตึง ตึง ตึง

(มัจฉาผจญภัย, น.128)

จากตัวอย่างที่ 1.8 เสียง “ตึง ตึง ตึง” เป็นการเลียนแบบเสียงตอกลิ่มดาบสั้นลงบนเปลือกหอย

(1.9)... “ก๊อ ก๊อ ก๊อ...ก๊อ ก๊อ ก๊อ...” พวกเราอยู่ครุใหญ่ ก็มีเสียงคนเดินมาเปิดประตู

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.31)

จากตัวอย่างที่ 1.9 เสียง “ก๊อ ก๊อ ก๊อ” เป็นการเลียนแบบเสียงเคาะประตู

ตัวอย่างการเลียนแบบเสียงร้องสัตว์

(1.10)... บางทีน้องมุกเข้าไปแอบดู ไก่เห็นก็ตกใจร้องกระต๊ากๆ ว๊ากๆ แล้วบินพรีดลงจากรัง

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.39)

จากตัวอย่างที่ 1.10 เสียง “กระต๊ากๆ ว๊ากๆ” เป็นการเลียนเสียงไก่ร้องด้วยความตกใจ

(1.11)... น้องมุกเริ่มสนุกก็ให้พ่อसानให้หลายลูก ลูกเล็กลูกใหญ่บ้าง แล้วก็โยนออกไปหลายลูกพร้อมๆ กัน ปุยวิ่งไปวิ่งมาก็คาบไม้ทัน เพราะเขอะเกินเลยหยุดงแล้วก็เห่า “บ๊อ บ๊อ” เหมือนจะประท้วงว่าโดนแกล้ง

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.62)

จากตัวอย่างที่ 1.11 เสียง “บ๊อ บ๊อ” เป็นการเลียนเสียงเห่าของสุนัข

(1.12)... เล่นน้ำกันอยู่นาน จนหัวนมมั่งมั่ง (ตะวันลับฟ้า) เสียงจิ้งหรีดร้องหวีดๆ นกตัวเล็กตัวหีด (ตัวนิดๆ) บินกลับรัง

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.85)

จากตัวอย่างที่ 1.12 “เสียง “หวีด” เป็นการเลียนเสียงร้องของจิ้งหรีด.

(1.13)... เด็กหญิงวางลูกหมา ปล่อยให้มันคลายหันซุนหายไปในพงหญ้า พลงส่งเสียงร้องหึ่งๆ เหมือนเด็กเล็กๆ ครวญครางหาแม่

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.30)

จากตัวอย่างที่ 1.13 เป็นการเลียนเสียงร้องครางของลูกสุนัข

ตัวอย่างการเลียนแบบเสียงธรรมชาติ

(1.14)... ข้างลานกาแฟไปก็จะเจอสระน้ำใหญ่รูปสี่เหลี่ยม น้ำในนั้นเขียวอ้อ พอน้องมุก แกล้งโยนหินลงน้ำดัง “จ๋อม” ปลาตุกที่พอเสียงไว้ก็จะแย่งกันขวิดตัวดังจ๋วมจ๋วมแทรกขึ้นมา ลอยตัว แน่นที่ผิวน้ำด้วยนึกว่าจะได้กินอาหาร น้องมุกชอบใจทุกครั้งที่หลอกปลาได้

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.39)

จากตัวอย่างที่ 1.14 เสียง “จ๋อม” เป็นการเลียนเสียงก้อนหินที่ตกกระทบผิวน้ำ และเสียง “จ๋วมจ๋วม” เป็นการเลียนเสียงการขวิดตัวเหนือหน้าของปลาตุกที่ขึ้นมากินอาหาร

(1.15)... ลมพัดกอผากที่รายเรียงนาแวนวลดังเอี้ยดแอ๊ดๆ อุปาทานเหมือนจะได้ยินเสียง ห้ามว่า อย่าไป อย่าไป

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.91)

จากตัวอย่างที่ 1.15 เสียง “เอี้ยดแอ๊ด” เป็นการเลียนเสียงเสียดสีกันของต้นกอผาก

(1.16)... เสียงฟ้าผ่าโครมลงมาราวฟ้าจะถล่มทลาย สังกะสีมากมายไม่รู้มาจากทิศไหนต่อ ทิศไหน แฉแหวกอากาศดังคว๊บบ ได้ยินชัดเหมือนมันบินผ่านไปข้างหูนี้เอง

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.183)

จากตัวอย่างที่ 1.16 เสียง “คว๊บบ” เป็นการเลียนเสียงการเคลื่อนไหวของสังกะสีในอากาศ เพราะถูกลมพายุพัด

ตัวอย่างการเลียนแบบเสียงดนตรี

(1.17)... จากนั้นพี่โตก็กลายเป็น “นาค” นุ่งชุดขาวๆ ขาวๆ ทำจากผ้าลูกไม้สวยๆ มีคนอุ้ม แห่ไปรอบโบสถ์ มีขบวนกลองยาวเถิดเทิงตึกัน “ป๊ะ โท่น ป๊ะ โท่น ป๊ะ โท่นๆ” นำหน้า

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น. 137)

จากตัวอย่างที่ 1.17 เสียง “ปิ๊ะ โท่น ปิ๊ะ โท่น ปิ๊ะ โท่นๆ” เป็นการเลียนเสียงจังหวะกลองยาว
นำหน้าขบวนแห่นาค

(1.18)... พอเสียงการตุงแต่นแต่นแต่นเริ่ม น้องมุกก็หันมาดูทีวีเพลิน มือก็ไกวनों รู้สึกตัว
อีกทีตอนได้ยินเสียงดัง “พลั๊ก” ตามมาด้วยเสียงเด็กร้องแผดก๊วากๆ จนแก้วหูลั่นเปรี้ยะ
(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.146)

จากตัวอย่างที่ 1.18 เสียง “แต่นแต่นแต่น” เป็นการเลียนเสียงเพลงการตุง และเสียง “ก๊วากๆ”
เป็นการเลียนเสียงร้องด้วยความเจ็บปวดของเด็กทารกที่ตกจากเปล

(1.19)... น้องมุกชอบเสียงปิ๊เจื้อยแจ้วและเสียงกลองรำมะนาที่ดี “ป๊ับ ป๊ับ ป๊ับ ป๊ับ โท่น โท่น”
มาก
(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.169)

จากตัวอย่างที่ 1.19 เสียง “ป๊ับ ป๊ับ ป๊ับ ป๊ับ โท่น โท่น” เป็นการเลียนแบบเสียงตีของกลอง
รำมะนา

(1.20)... เสียงกลองแต่กร้าวมาแต่ไกล เสียงกลองใหญ่ดังให้จังหวะพร้อมกับเสียงฉาบ
ยังมีเสียงระนาดเหล็ก เสียงเมโลเดียนและเสียงขลุ่ย เสียงต่างๆ เหล่านี้ผสมผสานกันเป็นเสียง
“ตะละเล็ด แด๊ดซิ่ง แด๊ดซิ่ง” ฟังกี่ทีก็เป็นเสียงนี้
(เด็กหญิงนางฟ้า, น.1)

จากตัวอย่างที่ 1.20 เสียง “ตะละเล็ด แด๊ดซิ่ง แด๊ดซิ่ง” เป็นการเลียนแบบเสียงวงดนตรี
โยธาวาทิต ที่ประกอบไปด้วยกลองแต่กร้าว กลองเหล็ก ระนาดเหล็ก เมโลเดียน และเสียงขลุ่ยผสมผสานกัน
จนเป็นเพลงบรรเลงดังกล่าว

การใช้ภาพพจน์คำถามประเภทเชิงวาทศิลป์ (Rhetorical Question)

คือ การตั้งคำถาม แต่ไม่ได้หวังคำตอบ หรือถ้ามีคำตอบก็เป็นคำตอบที่ทั้งผู้ถามและผู้ตอบ รู้ร่วมกันดีแล้ว โดยปกติการใช้ภาพพจน์ประเภทนี้เพื่อเร้าอารมณ์ ผู้อ่านหรือผู้ฟัง โดยมีจุดประสงค์ที่จะสื่อความหมายและข้อคิดที่ต้องการ ในการวิเคราะห์ภาพพจน์ในวรรณกรรมเยาวชน พบว่ามีปริมาณการใช้ภาพพจน์ประเภทคำถามเชิงวาทศิลป์จำนวนทั้งสิ้น 134 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 20.91 ผลการวิจัยพบว่า วรรณกรรมเยาวชนมักจะใช้ภาพพจน์ประเภทคำถามเชิงวาทศิลป์บ่อยครั้ง เนื่องจากต้องการสื่อให้ผู้อ่านรับรู้ถึงความรู้สึกต่างๆ ที่สะท้อนออกมาทั้งในเรื่องการตัดพ้อต่อว่า ความต้องการอยากเอาชนะ ความน้อยใจ ความดีใจ เสียใจ การขำให้มันใจ ฯลฯ ซึ่งการใช้ภาพพจน์ประเภทคำถามเชิงวาทศิลป์ในวรรณกรรมเยาวชนนั้นก็เพื่อต้องการดึงอารมณ์ของผู้อ่านเข้าไปมีส่วนร่วมกับตัวละครนั้น ทำให้ผู้อ่านเกิดความสนใจและติดตามอ่านหนังสือจนจบ

ลักษณะคำลงท้ายของคำถามที่พบในภาพพจน์ประเภทนี้ได้แก่ ทำไม, อะไร, ไหน, อย่างไร, หรือไง, เพียงใด, เมื่อไร, เมื่อใด แม้ว่าจะมีการใช้คำลงท้ายที่เป็นรูปแบบของคำถาม แต่ก็เป็นการจัดคำถามแบบที่ไม่ต้องการคำตอบนั่นเอง

ตัวอย่างการใช้ภาพพจน์ประเภทคำถามเชิงวาทศิลป์

(2.1)... เป็นอย่างไรบ้าง สะเม๊ผม ทั้งลูกอายุสิบสองให้อยู่บ้านตามลำพังสองคน แจ่มแจ๋วเธอโมโหใหญ่เลยสะ เธอบ่นว่าถ้าโจรเขาบ้าน แก่สระเบิดหรือเกิดไฟไหม้ พวกเราจะทำอย่างไร พวกเราเป็นแค่เด็กตัวเล็กๆ เท่านั้นเอง

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.25)

(2.2)... “แล้วคิดออกหรือยังว่าจะทำยังไง... ที่หายไปหลายวันนี่คงไม่ได้เรื่องละสิ ถึงได้หน้ายับขนาดนี้แล้วก็มาลงที่เด็กๆ จริงไหมพวกเรา” พูดยกเขาก็หันมามองพวกเรา ซึ่งทั้งผมและแจ่มแจ๋วก็ผงกศีรษะรับอย่างพร้อมเพรียง

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.114)

(2.3)... “ไหนๆ ฉันก็อยู่ในถ้ำแล้ว ทำไมไม่ลองเข้าไปดูล่ะว่าในนั้นมีอะไร!” เจ้าชายคิด “ถ้าฉันเข้าไปสำรวจข้างในถ้ำอาจพบอะไรดีๆ เข้าก็ได้ แล้วก็อยากรู้แน่ๆ ว่าถ้ำพวกนั้นรู้ว่าในขณะที่พวกเขาพากันหวาดกลัวถ้ำต้องห้ามแต่ฉันกลับเข้าไปพิชิตถ้ำนี้ได้ พวกนั้นจะรู้สึกอย่างไร!”

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.86)

(2.4)... พิโหมเป็นคนแรกที่ตั้งชื่อน้องตัวจ้อยว่า “หมีมุก” พวงมาด้วยชื่อจริงที่เธอคิดเอง เป็นชื่อที่คำแปลไพเราะเพราะพริ้งว่า สายธารอันเป็นทิพย์ “เพราะน้องเกิดตอนฝนตกไข่มุกใหม่ พอจ๋า” พ่อชอบใจก็ไปแจ้งเกิดที่อำเภอ

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.14)

(2.5)... ย่าไว้ผมสีขาวยัดคั่นเส้นปลายเรียบกริบ แม่เล่าว่า ตอนยังเล็กมีช่วงหนึ่งที่น้องมุกกลัวผมย่า พอย่าอุ้มก็ร้องไม่รู้ว่าจริงหรือเปล่า เพราะว่าตอนนี้น้องมุกว่าผมสีขาวยๆ ของย่าก็สวยดี เวลาโดนแดดที่ผมย่าจะออกเหลืองๆ เงินวาวๆ คุณวลดา

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.22)

(2.6)... ข้าจะทำเช่นนั้นได้อย่างไร เวลานี้เพิ่งเป็นยามบ่าย ต้องเร่งแสงเข้า ขึ้นราแสงก็กลายเป็นตอนเย็นเสียเท่านั้น หากเจ้าร้อน เหตุใด ไม่เดินป่าเล่าร่มไม้ใบบังกันแดดได้พอดี

(มัจฉานุผจญภัย, น.50)

(2.7)... พระฤทธิษธราช่ายหน้าเบาๆ แล้วตอบว่า “โอรสน้อย... เจ้าอย่าคิดว่าตาชอบแกล้งตาไม่รู้เสียหน่อยว่านั่นเป็นคุ่มที่เจ้าเสกขึ้น เจ้าเสกคุ่มได้...แต่รู้หรือไม่ว่าคุ่มต้องใช้วิธีอะไรมันจึงจะกลายเป็นคุ่ม หากเจ้าไม่เผาคุ่ม สักแต่ปั้นมันขึ้นมา มันใช้การไม่ได้หรอก เนื้อดินมันยังไม่ประสานกันจนแกร่งพอ หากสำรวจคงมีรอยร้าวสักที่ น้ำจึงไม่มีทางเต็ม..”

(มัจฉานุผจญภัย, น.88)

(2.8)... “มันอยากบินมากนักไข่มุก ... ข้าว่าเรามาช่วยมันกันดีกว่า”

(ครุฑน้อย, น.59)

(2.9)... ญัฐเกาหัวแรกกับคำตอบของเด็กหญิง ...ก็ถ้าเป็นนางฟ้าแล้วทำไมพูดยังกับเด็กธรรมดาๆ อย่างนั้นล่ะ อย่างนี้จะให้เชื่อได้อย่างไรว่าเป็นนางฟ้า เด็กชายคิดอย่างหยั่นๆ พลางเบ้าปาก
(เด็กหญิงนางฟ้า, น.40)

(2.10)... ทำอย่างนี้ไม่ผิดใช่ไหมคะแม่ ฟ้าไม่ได้โกหกหลอกลวงใคร ฟ้าแค่พยายามจะช่วยเหลือตัวเองเท่านั้นเอง เด็กหญิงส่งเสียงในใจบอกแม่นางฟ้า ซึ่งเธอเชื่อว่าจะต้องคอยฟังอยู่ที่ไหนสักแห่งแน่ๆ
(เด็กหญิงนางฟ้า, น.150)

(2.11)... “เบาๆ หน่อยจ้อย แม่บอกก็ครั้งแล้ว ว่าอย่าวิ่งขึ้นบันได” แม่รู้ได้อย่างไรกันนะว่าเป็นจ้อย อาจจะเป็นพี่จู้ก็ได้เนี่ย
(ส้มสีม่วง, น.25)

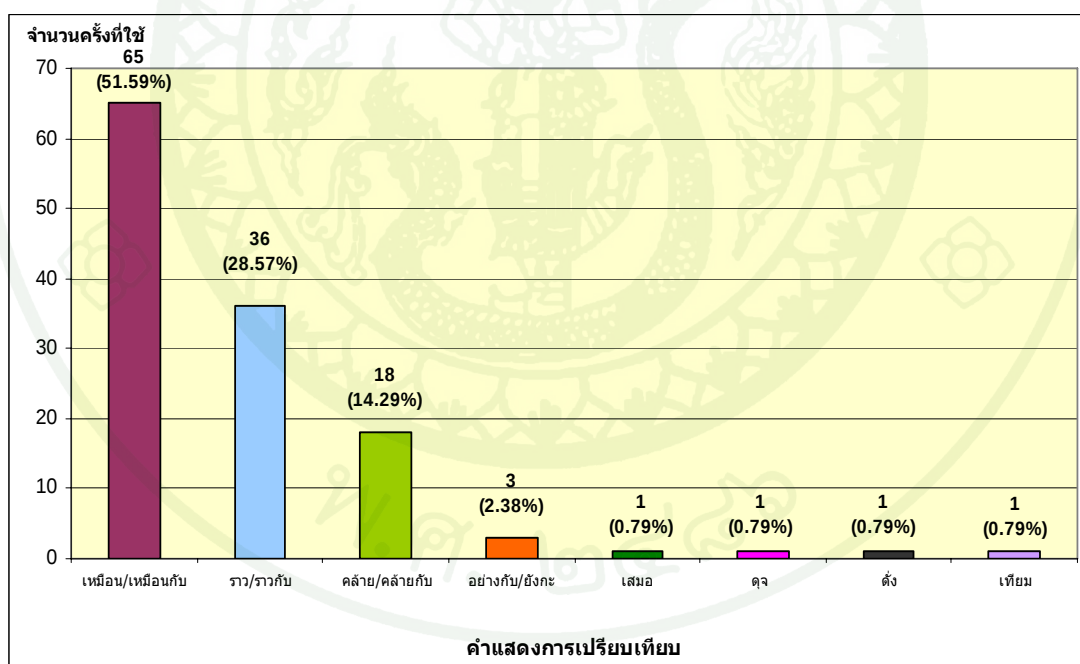
(2.12)... จ้อยสะดุ้งโหยงเมื่อมองเห็นแม่เปิดประตูเข้ามาบอกว่า “ทำอะไรอยู่จ้อย อ่านหนังสืออีกแล้วหรือ...วางก่อนครีบ ลงไปทานของว่างกัน พี่จู้เขาออกไปเดินสำรวจซอยบ้านใหม่ของเรา เลขซื้อขนมมาเยอะละ”
(ส้มสีม่วง, น.26)

การใช้ภาพพจน์ประเภทอุปมา (Simile)

คือ การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง ซึ่งโดยธรรมชาตินั้นมีความแตกต่างกัน แต่ทั้งสองสิ่งนั้นมีลักษณะเด่นร่วมกัน สำหรับการเปรียบเทียบนั้นมักจะมีการใช้คำที่มีความหมาย “เหมือน” หรือ “คล้าย” เป็นคำที่แสดงการเปรียบเทียบเพื่อเน้นให้เห็นว่าทั้งสองสิ่งนั้นเหมือนกันอย่างไร และลักษณะร่วมกันประการใด จากผลการวิจัยพบว่า วรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลนายอินทร์ อะวอร์ด มีปริมาณการใช้ภาพพจน์ประเภทอุปมา จำนวน 126 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 19.69 โดยคำที่มีความหมาย “เหมือน” หรือ “คล้าย” เพื่อแสดงการเปรียบเทียบของสองสิ่ง มีจำนวนทั้งหมด 10 คำ ตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงค่าความถี่การใช้คำแสดงการเปรียบเทียบที่พบในภาพพจน์ประเภทอุปมา

คำแสดงการเปรียบเทียบ	จำนวนครั้งที่ใช้	ค่าร้อยละ
1. เหมือน/เสมือน	65	51.59
2. ราว/ราวกับ	36	28.57
3. คล้าย/คล้ายกับ	18	14.29
4. อย่างกับ/ยังกะ	3	2.38
5. เสมอ	1	0.79
6. ดุจ	1	0.79
7. ดัง	1	0.79
8. เทียม	1	0.79
รวมทั้งสิ้น	126	100

ภาพที่ 3 แสดงปริมาณความถี่การใช้คำแสดงการเปรียบเทียบที่พบในภาพพจน์ประเภทอุปมา

จากภาพที่ 3 แสดงผลการวิจัยพบว่า การใช้คำว่า “เหมือน/เสมือน” มีปริมาณการใช้มากที่สุดถึง 65 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 51.59 เป็นผลมาจากการเปรียบเทียบโดยใช้ภาพพจน์ประเภทอุปมา (Simile) นั้น เนื่องจากการเปรียบเทียบของสองสิ่งที่มีความเหมือน และลักษณะเด่นร่วมกัน

อย่างหนึ่งอย่างใด ดังนั้น คำว่า “เหมือน/เสมือน” จึงเป็นคำที่บ่งบอกลักษณะความเหมือนได้ตรงและเข้าใจง่ายมากที่สุด ซึ่งตรงกับแนวทางการเขียนหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน ที่มักใช้ภาษาง่ายๆ ความหมายไม่ซับซ้อน สามารถทำให้ผู้อ่านซึ่งก็คือเด็ก นั้นเห็นภาพที่ผู้เขียนจำลองไว้ในหนังสือชัดเจน ส่วนคำว่า “ราว, ราวกับ” มีปริมาณการใช้ร้อยละ 28.57 คำว่า “คล้าย, คล้ายกับ” มีปริมาณการใช้ร้อยละ 14.29 ส่วนคำว่า “อย่างกับ, ยังกะ” มีปริมาณการใช้ร้อยละ 2.38 และคำแสดงการเปรียบเทียบที่มีปริมาณการใช้ น้อยที่สุด มีจำนวน 4 คำ คือ “เสมอ”, “จุจ”, “ดั่ง”, “เทียม” มีปริมาณการใช้เท่ากัน คือ ร้อยละ 0.79

ตัวอย่างการใช้ภาพพจน์ประเภทอุปมา

(3.1)... ทันใดนั้น เสียงราวกับฟ้าผ่าของคุณยายก็ดังขึ้น พวกเราจึงรีบวิ่งออกมาจากบริเวณบ้านของแก็อย่างเร็วที่สุด

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.133)

จากตัวอย่างที่ 3.1 เปรียบเทียบระดับความดังของเสียงพูดคุณยายข้างบ้านว่ามีความก้องกังวานเหมือนกับเสียงฟ้าผ่ายามฝนตก

(3.2)... รอบปราสาทมีป้อมปราการสูงอยู่สี่จุด เชื่อมต่อกันด้วยกำแพงที่มีลักษณะคล้ายกับ รังผึ้ง ลอยอยู่เหนือพื้นดินเช่นกัน ไม่มีวิเววของสิ่งมีชีวิตใดๆ เลย

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.144)

จากตัวอย่างที่ 3.2 กล่าวถึงลักษณะกำแพงของปราสาท โดยนำไปเปรียบเทียบกับรังผึ้งที่มีรูทั่วทั้งรัง

(3.3)... “ทำไมแจ่มแจ๋วถึงตัวบางใสเหมือนกระจกอย่างนั้นละฮะ” ผมพูดขึ้นอย่างงุนงง

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.160)

จากตัวอย่างที่ 3.3 เปรียบเทียบร่างกายของแจ่มแจ๋ว มีความใสคล้ายกับกระจก

(3.4)... แม้ว่าวิทยากรจะไม่ได้มุ่งร้ายเจ้าชาย แต่ท่าทางขณะกินนารีผลก็ทำให้เจ้าชายเสีย
 สันหลังวูบ เนื้อสีแดงจากผลน้ำเมื่อถูกกัดก็กลายเป็นน้ำสีแดงสดหยดเต็มไปทั่วปากของวิทยากร
ราวกับได้ดื่มเลือดหญิงสาว

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.49)

จากตัวอย่างที่ 3.4 เปรียบเทียบลักษณะการกินนารีผลของวิทยากรคล้ายกับดื่มเลือด
 หญิงสาว เนื่องจากน้ำนารีผลมีสีแดงสด อีกทั้งยังมีรูปทรงคล้ายกับร่างกายของหญิงสาว
 จึงเปรียบเหมือนกับกับสีของเลือดหญิงสาว

(3.5)... จนกระทั่งถึงหุบเขายักษ์ ถึงแม้จะเพิ่งมาถึงเป็นครั้งแรก แต่ทั้งคู่ก็รู้ได้ว่าไม่ผิดแน่
 เมื่อเดินพ้นเหลี่ยมเขาไปก็มองเห็นยักษ์ตัวโตราวต้นมะพร้าวขึ้นเสะยิมอยู่ เจ้าชายเห็นเข้าก็ผงะ
 ตกใจจนต้องถอยรูด

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.119)

จากตัวอย่างที่ 3.5 เป็นการเปรียบเทียบลักษณะรูปร่างของยักษ์ ว่ามีขนาดสูงใหญ่
 เหมือนกับความสูงของต้นมะพร้าว ที่ต้องเงยหน้ามองจึงจะเห็นยอดของต้นมะพร้าว ดังนั้น
 การเปรียบเทียบจึงแสดงให้เห็นถึงความสูงใหญ่ของยักษ์คนนี้

(3.6)... ลงมาอยู่บ้านย่าได้ไม่กี่วัน ย่าก็โกนผมไฟให้ ผมคดดำของน้องมุกเลยหายไปกับ
 ปลาหมึกโกนของย่า เหลือแต่หัวล้านเล็กน้อยกลมปอกที่พี่โมชอบล้อว่า “เหมือนหลวงจีนตัวดำ
เลียดอนนั้น” ย่าว่าเด็กเกิดมานี้ต้องโกนผมล้างน้ำคร่ำน้ำคาวปลาออกให้หมด”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.15)

จากตัวอย่างที่ 3.6 บรรยายถึงลักษณะศีรษะของน้องมุกหลังจากโกนไฟแล้ว ว่าคล้ายกับ
 ศีรษะของพระจีน ซึ่งจะเรียกกันว่า “หลวงจีน” อีกทั้งผิวของน้องมุกก็มีสีคล้ำทำให้โดนล้อว่า
 เหมือนกับหลวงจีนตัวดำ

(3.7)... รั้งใส่ไข่นี้ทำมาจากไม้ไผ่ทั้งลำ แฉกปากให้บานๆ กว้างๆ แล้วเอาไม้ไผ่บางๆ
 สอดสานเข้าไปคล้ายตะกร้าทรงกรวย

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.39)

จากตัวอย่างที่ 3.7 ได้บรรยายลักษณะรังไข่ไขหรือไม้สำหรับเก็บไข่จากแม่ไก่ในเล้า
ที่มีการสานให้มีลักษณะคล้ายกับตะกร้าทรงกรวย

(3.8)... เดินผ่านพื้นที่กับที่จิ้งก็เห็นเก็บกันอย่างรวดเร็ว หมดต้นก็วิ่งไปต้นใหม่ท่าทางสนุก
อย่างกับเล่นชิงหลัก

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.115)

จากตัวอย่างที่ 3.8 บรรยายถึงลักษณะการเก็บเมล็ดกาแฟที่ต้นของเพื่อนพี่โม คือ พี่นุ้ยกับ
พี่จิ้ง ที่มีความรวดเร็ว คล่องแคล่ว และยังวิ่งไปมาระหว่างต้นกาแฟ คล้ายกับการเล่นเกม “ชิงหลัก”
ที่ผู้เล่นยืนประจำหลักของตนและต้องวิ่งสับหลักกันไปมา เพื่อแย่งหลักกัน

(3.9)... ย่าชี้ให้น้องมุกดูบนพื้นทางเข้าที่มีหินงอกขึ้นมาเป็นทางยาวคล้ายโซ่เส้นใหญ่
ลากไปจนผนังถ้ำ

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.168)

จากตัวอย่างที่ 3.9 บรรยายถึงหินงอกในถ้ำที่มีลักษณะรูปทรงคล้ายกับโซ่เส้นใหญ่

(3.10)... คิวลายน้ำของลูกถึงตัวนั้นขมวดจนติดกัน จมูกเล็กๆ เชิดขึ้นนิดหนึ่งแบบเด็กรัน
ปากบางแดงด้วยเลือดฝาดเม้มแน่นแบบเด็กคือ ขนพุ่มเหมือนขนมสายไหมสีกลีบบัวเหว่งเป็น
หย่อมๆ เนื้อหนังถลอก

(มัจฉานุผจญภัย, น.23)

จากตัวอย่างที่ 3.10 ได้บรรยายถึงลักษณะขนของลิงน้อยนามว่า มัจฉานุ ที่มีความนุ่มฟู
เหมือนกับขนมสายไหมที่ทำมาจากน้ำตาลแล้วนำมาปั่นให้ฟูเป็นเส้นบางๆ คล้ายกับสำลี
เมื่อรับประทานจะละลายในปากทันที

(3.11)... “อย่าบังอาจมาไล่ข้าเขียว เจ้าพวกผีบ้า!” เจ้าลิงน้อยตัวคดคอบในมือส่องแสงสว่าง
สีฟ้าออกไป พลังแสงอันคมกริบเหมือนเลี้ยวตัดร่างพวกมันเข้าให้จนขาดกลาง

(มัจฉานุผจญภัย, น.106)

จากตัวอย่างที่ 3.11 บรรยายถึงอาณาภาพของคาบที่มีจำนวนใช้ต่อสู้กับปีศาจร้าย มีความรุนแรงเหมือนกับความคมกริบของ เลี้ยวที่ใช้ตัดต้นข้าวหรือต้นหญ้าขาดทันที

(3.12)... แต่สำหรับครุฑที่ยังอยู่ในวัยอ่อนนุ่มเช่นครุฑน้อย ตลอดคืนนั้นมันไม่สามารถ ข่มตาให้หลับได้ คำพูดทั้งท้ายของสัปเหร่อครุฑวนเวียนอยู่ในหัวตลอดเวลาพร้อมกับตัวไรที่เกาะ อยู่ตามขนซึ่งสลัดเท่าไรก็ไม่หลุด

(ครุฑน้อย, น.49)

จากตัวอย่างที่ 3.12 กล่าวถึงความคิดของครุฑน้อยที่พะวงกับคำพูดของครุฑสัปเหร่อ อยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะทำอะไรก็ไม่สามารถหยุดคิดได้ เหมือนกับตัวไรขนที่เกาะกินเลือด อยู่บนผิวหนังของสัตว์ เช่น สุนัข แมว ไก่ เป็ด ที่ไม่ว่าจะเกาหรือสัลดแรงๆ บริเวณนั้นอย่างไร ไร ขนก็ไม่ยอมหลุดจากผิวหนังเสียที

(3.13)... ยิ่งไปกว่านั้น ส่วนสูงของมันก็ไม่ได้คืบหน้าไปกว่าลำตัวที่ดูเล็กและบอบบาง เต็มที่ เช่นเดียวกับปีกเล็กๆ ทั้งสองตรงกึ่งกลางหลังซึ่งลืบทอม มองดูคล้ายกับครีบบปลาเสียมากกว่า จะมีก็เพียงจะงอยปากสีแดงและกรงเล็บเท่าที่พอจะช่วยให้มันมีค่าความเป็นครุฑอยู่บ้าง

(ครุฑน้อย, น.15)

จากตัวอย่างที่ 3.13 บรรยายถึงลักษณะปีกที่งอกกลางหลังของครุฑน้อย มีขนาดเล็ก ลืบทอม คล้ายกับครีบบของปลา

(3.14)... นอกจากแถวของนักดนตรีวงโยชวาทิตที่อยู่หน้าสุดแล้ว เขายังมองเห็นขบวน พาเหรดที่ทยอยเดินตามออกมาจากลานวัดเป็นแถวยาวอีกด้วย เขาคิดว่าถ้าตอนนี้สามารถหาะ ขึ้นไปอยู่บนก้อนเมฆสักก้อนได้ แล้วมองลงมา ก็คงจะเห็นขบวนพาเหรดเป็นเหมือนงูตัวยาว เลื้อยคดเคี้ยวอยู่บนถนนปูนเชื่อมระหว่างโรงเรียนกับลานวัด และคงเป็นงูที่น่ารักแปลกตา เพราะสีสันทลากลากหลายที่แต่งแต้มอยู่ตลอดลำตัวนั้นสวยงามทีเดียว

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.10)

จากตัวอย่างที่ 3.14 บรรยายภาพบรรยากาศการเดินทางของขบวนพาเหรดของเหล่านักเรียน และวงโยธวาทิต คล้ายกับงูตัวยาว เนื่องจากขบวนพาเหรดดังกล่าวมีความยาวมากมาก อีกทั้งเส้นทางจากวัดมายังโรงเรียนนั้นมีความคดเคี้ยว จึงถูกนำไปเปรียบเทียบกับงูเวลาเคลื่อนไหว จะไม่เคลื่อนไหวตรงทาง แต่จะเคลื่อนตัวด้วยวิธีเลื้อยไปมา

(3.15)... และนับจากนั้นเป็นต้นมา กล่องสังกะสีก็เปรียบเสมือนชุมทรัพย์ล้ำค่าในใจเด็ก เพราะถ้าไม่มีกล่องใบนั้น เด็กอาจไม่ได้เรียนหนังสือ แล้วนับจากนี้เงินในกล่องสังกะสีก็จะต้องถูกใช้จ่ายเป็นค่าจ้างครูสอน “คอมพิวเตอร์” อีกด้วย...มันจะมีพอหรือเปล่านะ

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.83)

จากตัวอย่างที่ 3.15 บรรยายความรู้สึกของเด็กที่มีต่อกกล่องสังกะสีที่แม่ใช้เก็บเงินทุนการศึกษาให้เด็กว่าเป็นชุมทรัพย์มหาศาลสำหรับเขา เพราะ เป็นที่เก็บเงินทุนสำหรับค่าเล่าเรียนของเด็ก

(3.16)... จ้อยค่อยคลานเบียดแทรกตัวเข้าไปในช่องว่างระหว่างโคนต้นไม้สองต้น ก้มหน้าจนได้กลิ่นชื่นๆ ของดินอวลขึ้นมา สอกที่ยืนรับร่างไว้ครูดกับพื้นดินตะปุมตะป๋ามารู้สึกเจ็บ ในขณะที่พยายามกระดืบตัวเองเหมือนหนอนเข้าไปในช่องนั้น

(ส้มสีม่วง, น.39)

จากตัวอย่างที่ 3.16 บรรยายลักษณะการมุดตัวของจ้อย ว่าคล้ายกับลักษณะการเคลื่อนไหวของตัวหนอน

(3.17)... “แต่มันช้ามากเหมือนเกิน คลานตัวมดเคี้ยวยังกะเต่า...นักรบเกือบทั้งอาณาจักรของเราจะทำงานแข่งกับลุงเทิดคนเดียวไม่ทันแล้ว” เสียดสีแตกคั้น เปรยอย่างหยันๆ

(ส้มสีม่วง, น.90)

จากตัวอย่างที่ 3.17 บรรยายลักษณะการทำงานของเหล่านักรบปราบฝันว่า มีความล่าช้า ไม่ได้ผลเท่าที่ควรเหมือนกับการเดินของเต่าที่คลานไปเรื่อยๆ ช้าๆ กว่าที่จะถึงจุดหมายต้องใช้เวลา นานมาก

(3.18)... ในเมื่อโลกของเรามีลักษณะกลมและป่องตรงกลางเหมือนผลส้ม แล้วอาณาจักรของนักรบปราบฝืนจะไปซุกซ่อนอยู่ที่ไหน

(ส้มสีม่วง, น.54)

จากตัวอย่างที่ 3.18 เป็นการเปรียบเทียบลักษณะรูปทรงของโลก คล้ายกับผลส้ม คือ มีทรงกลมและป่องตรงกลางเหมือนกัน

(3.19)... นายพลยื่นเด่นตระหง่านในลำแดด ราวกับนักแสดงตัวเอกบนเวทีละครที่มีดวงไฟ สาดจ้าจับอยู่ที่เขาเพียงคนเดียว

(ส้มสีม่วง, น.158)

จากตัวอย่างที่ 3.19 บรรยายถึงความกล้าหาญชาญชัยของนายพล ผู้เป็นผู้นำของเหล่านักรบปราบฝืนที่ออกไปพบจ้อยและเพื่อนของเขา คล้ายกับนักแสดงตัวเอกบนเวทีละคร เมื่อก้าวออกไปที่เวทีเมื่อใดทุกสายตาก็จะจับจ้องไปที่นักแสดงคนนั้นเป็นจุดเดียว

(3.20)... เสียดสีแดกดัน ผู้มีล้าตัวคล้ายแท่งสี่เหลี่ยม โยนสีน้ำ สีมะจิก และสีสำโรงสารพัดชนิดของเขาลงเป่หลัง

(ส้มสีม่วง, น.167)

จากตัวอย่างที่ 3.20 เปรียบเทียบรูปร่างของนักรบปราบฝืนชื่อว่า “เสียดสีแดกดัน” คล้ายกับรูปทรงของแท่งสี่เหลี่ยม คือ มีทรงตรงกระบอก หัวกลม ผิวกายมีหลากหลายสี

นอกจากมีการใช้คำแสดงการเปรียบเทียบที่ชี้ให้เห็นการเปรียบเทียบในภาพพจน์ประเภทอุปมาแล้วนั้น ผลวิจัยยังพบว่า การเปรียบเทียบมักจะเป็นการเปรียบเทียบอยู่สองลักษณะ คือ

ก. การนำไปเปรียบเทียบกับสิ่งที่ป็นรูปธรรม อันได้แก่ คน สัตว์ สิ่งของ ต้นไม้ สิ่งที่เกิดตามธรรมชาติ สิ่งที่ได้รับรู้ได้ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ฯลฯ อาทิเช่น

(3.21)... “แสงไฟ” ผมร้อง จับพลันแก้วผลึกไฟจำลองก็ลอยขึ้นไปเหนือศีรษะของพวกเรา และส่องแสงให้ความสว่างทันที มันเหมือนกับพระอาทิตย์ดวงน้อยๆ เลยทีเดียว

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.178)

จากตัวอย่างที่ 3.21 เปรียบเทียบลักษณะความสว่างของแก้วไฟจำลองที่ให้ความสว่างไปทั่วบริเวณเหมือนกับความสว่างของพระอาทิตย์ที่ถูกย้อมส่วนลงมา

(3.22)... พี่ๆ ผู้เดินทางทั้งหลายตั้งหลักที่หัวตลิ่งแล้วถลาพรวดเดียวถึงหาดข้างล่างอย่างสวยงามราวกับนักกีฬาโยมมาสติกิลลา

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.83)

จากตัวอย่างที่ 3.22 เปรียบเทียบลักษณะการวิ่งลงจากตลิ่งไปยังหาดของเด็กๆ โดยไม่เกิดอุบัติเหตุ เหมือนกับการแสดงลีลาของนักกีฬาโยมมาสติกิลลาที่มีความสวยงาม พลิวไหว

(3.23)... น้องมุกมองพี่ๆ แล้วลอบใจตัวเองว่า ถึงพี่โมจะว่ายน้ำไม่เป็น แต่สามคนนั้นว่ายน้ำอย่างกับปลา คงช่วยน้องมุกทันหรอก

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.94)

จากตัวอย่างที่ 3.23 เปรียบเทียบความสามารถในการว่ายน้ำของพี่ๆ สามคนของน้องมุกเหมือนกับปลา

(3.24)... เด็กๆ ก็เหมือนต้นไม้ แม้จะอ่อนเพียงไร หากบังคับตัดกิ่งด้วยกำลัง มักจะหักคามือเสียเปล่า สิ่งที่คุณพ่อต้องทำ คือ เข้าใจในธรรมชาติของเขา แล้วหลอกล่อให้กิ่งโน้มไปหาแสงสว่างด้วยความเมตตา อดทน และสิ่งที่ต้องจำอีกอย่าง คือ เด็กนั้น...ดัดยากกว่าพันธุ์ไม้งาม

(มัชฌิมนุสสสูตร, น.84)

จากตัวอย่างที่ 3.24 เปรียบเทียบการสอนเด็กๆ ว่าคล้ายกับการดัดต้นไม้ให้ได้รูปทรงต่างๆ ตามที่ต้องการ ซึ่งจะต้องเริ่มตั้งแต่ยังเป็นต้นอ่อน วิธีการปลูก การดูแลเอาใจใส่ต่างๆ หากใช้แต่อารมณ์ก็จะทำให้ต้นไม้ไม่ได้รูปทรงอย่างที่คาดหวัง ส่วนเด็กๆ นั้นจะมีเรื่องของอารมณ์ ความรู้สึกต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ถือเป็นความละเอียดอ่อนที่มองข้ามไม่ได้ในการที่จะสอนให้เด็กเป็นคนดีของสังคม

(3.25)... อากาศยามบ่ายเริ่มร้อนอบอ้าวขึ้นทุกขณะ และจ้อยเองก็เริ่มเหนื่อย เหงื่อซึมขึ้นแผ่นหลังของเขาเหนอะหนะไปหมด ลำคอของเขาแห้งเป็นผง ราวกับใครเอาทรายไปโปรยไว้ เขาทรุดตัวลงนั่งหอบอยู่หน้าโพรงลิกที่โคนไม้ใหญ่ นั่นเอง

(ส้มสีม่วง, น.149)

จากตัวอย่างที่ 3.25 เปรียบเทียบการกระหายน้ำที่เกิดจากอากาศร้อนของจ้อย เหมือนกับมีทรายอยู่ในลำคอ

ข. การนำไป เปรียบเทียบกับสิ่งที่เป็นนามธรรม ได้แก่

(3.26)... พระไววิกวิงมาที่บ่อกระจก ก้มลงมองผืนน้ำที่เต็มไปด้วยคลื่นแสงสะท้อน พระจันทร์ คลื่นกระทบขอบบ่อรุนแรงฉับใด ก็เหมือนหัวใจของพระองค์โดนกระแทกด้วยฉับนั้น

(มัจฉานุผจญภัย, น.116)

จากตัวอย่างที่ 3.26 แสดงให้เห็นการเปรียบเทียบความรู้สึกเสียใจของพระไววิก ที่ทำให้มัจฉานุต้องเจ็บช้ำน้ำใจต่อการกระทำของตน เหมือนกับคลื่นในบ่อน้ำยิ่งกระทบขอบบ่อมากเท่าไร ความเสียใจก็มีมากตามไปด้วย

(3.27)... เด็กवलมือเด็ดก้านมะลิทีละดอก ทีละดอก กองมะลิที่เด็ดก้านเรียบร้อยแล้ว ค่อยเพิ่มพูนสูงขึ้นเรื่อยๆ เหมือนความสุขในหัวใจเล็กๆ ของเขานั่นเอง สุขใจเหมือนตอนที่มองเห็นแม่หมาขึ้นกินอาหารในกระถางใบตองที่สามแยกเมื่อคืนนี้นั่นแหละ

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.78)

จากตัวอย่างที่ 3.27 เปรียบเทียบให้เห็นความสุขของใจของเด็กที่ได้ช่วยงานแม่ เหมือนกับกองมะลิที่ค่อยๆ สูงขึ้น ก็ยิ่งทำให้เด็กมีความสุขเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ

จากผลการวิจัย สามารถสรุปได้ว่าการใช้ภาพพจน์ประเภทอุปมา (Simile) ในวรรณกรรมเยาวชนของผู้เขียนนั้นมีเจตนาในการใช้เพื่อต้องการให้ผู้ผู้อ่านได้เห็นภาพที่ผู้เขียนต้องการสื่อได้ชัดเจน

การใช้ภาพพจน์ประเภทอุปลักษณ์ (Metaphor)

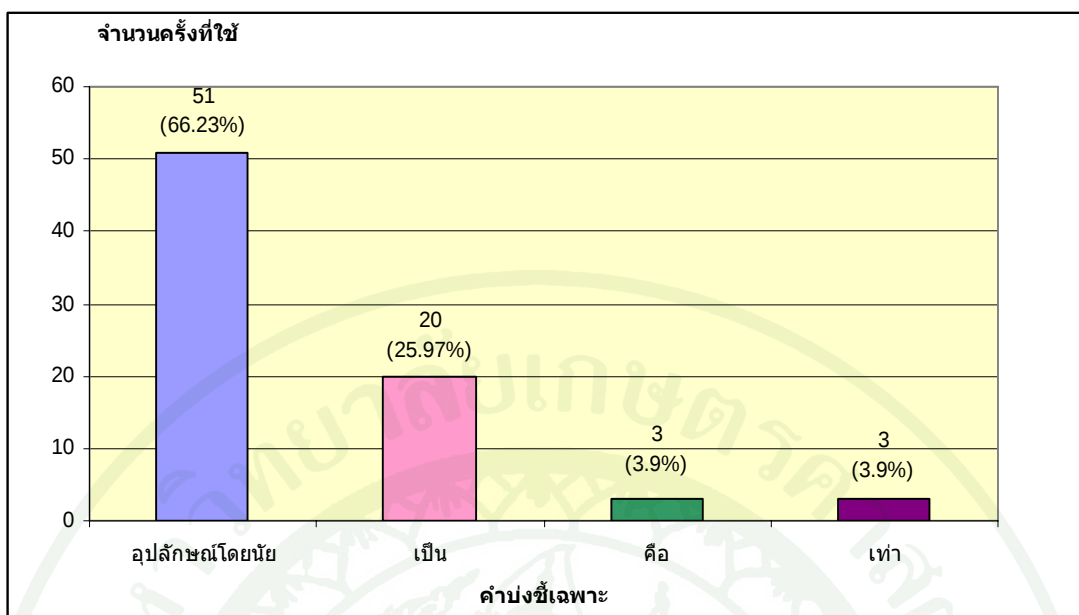
คือ เป็นการเปรียบเทียบด้วยการกล่าวถึงสิ่งหนึ่งให้เป็นอีกสิ่งหนึ่ง และมีความหมายลึกซึ้งมากกว่าอุปมา โดยอุปลักษณ์มี 2 ประเภท ได้แก่

1. อุปลักษณ์โดยนัย (Implicit Metaphor) เป็นการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งโดยไม่มีคำว่า “เป็น, คือ, เท่า, กว่า, กลายเป็น” ซึ่งผู้อ่านหรือผู้ฟังต้องตีความเองว่าผู้เขียนต้องการสื่อถึงอะไร
2. อุปลักษณ์ (Metaphor) เป็นการเปรียบเทียบ โดยมีการใช้คำว่า “เป็น, คือ, เท่า, กว่า, กลายเป็น” ซึ่งคำเหล่านี้เป็นคำบ่งชี้เฉพาะให้เห็นว่ากำลังเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง

จากการศึกษาภาพพจน์ประเภทอุปลักษณ์ในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด พบว่า มีการใช้ภาพพจน์ประเภทอุปลักษณ์ จำนวนทั้งสิ้น 77 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 12.03 โดยแบ่งออกเป็นการใช้อุปลักษณ์โดยนัย (Implicit Metaphor) จำนวน 51 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 66.23 และการใช้อุปลักษณ์ (Metaphor) จำนวน 26 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 33.77 ซึ่งสามารถแสดงผลการวิจัยตามตารางข้างล่าง ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แสดงค่าความถี่การใช้อุปลักษณ์โดยนัย และคำชี้เฉพาะที่พบในภาพพจน์ประเภทอุปลักษณ์

คำบ่งชี้เฉพาะ	ความถี่ของการใช้	ค่าร้อยละ
อุปลักษณ์โดยนัย	51	66.23
เป็น	20	25.97
คือ	3	3.90
เท่า	3	3.90
รวมทั้งสิ้น	77	100

ภาพที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบค่าความถี่ในการใช้อุปลักษณะโดยนัย และการใช้คำบ่งชี้เฉพาะ ที่พบในภาพพจน์ประเภทอุปลักษณะ

จากภาพที่ 4 แสดงการวิจัยพบว่า ภาพพจน์ประเภทอุปลักษณะโดยนัย มีปริมาณการใช้มากที่สุด 51 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 66.23 รองลงมา คือ อุปลักษณะที่ตามหลังคำบ่งชี้เฉพาะ “เป็น” มีปริมาณการใช้ 20 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 25.97 และ อุปลักษณะที่ตามหลังคำบ่งชี้เฉพาะ “คือ” และ “เท่า” มีปริมาณการใช้เท่ากัน คือ 3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 3.90 นอกจากนี้ ยังพบว่าการใช้ภาพพจน์อุปลักษณะโดยนัยมีปริมาณการใช้สองในสามเท่าของการใช้รวมภาพพจน์ประเภทอุปลักษณะทั้งหมด

ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะวรรณกรรมเยาวชนเป็นหนังสือที่เขียนให้เด็กอายุตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไปอ่าน ซึ่งธรรมชาติของเด็กในวัยนี้จะสนใจเนื้อหา มากกว่ารูปภาพ มีลักษณะการอ่านหนังสือรวดเร็ว รีบอ่านจนหมด แต่เป็นการอ่านแบบไม่ลึกซึ้ง ดังนั้น การใช้ภาพพจน์ประเภทอุปลักษณะโดยนัย ที่ให้ผู้อ่านตีความเอง มีจุดประสงค์ให้ผู้อ่านได้พัฒนาทักษะการอ่านและความหมายของคำเพิ่มมากขึ้น

ตัวอย่างการใช้ภาพพจน์ประเภทอุปมาอุปไมย (Metaphor)

ก. อุปมาอุปไมยโดยนัย (Implicit Metaphor) เป็นการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งโดยไม่มีคำว่า “เป็น” ซึ่งผู้อ่านหรือผู้ฟังต้องตีความเองว่าผู้เขียนต้องการสื่อถึงอะไร

(4.1)... “โธ่เอ๊ย! ยายหน้าชาลาเปา อิจจาก็บอกมาเถอะ” ผมเริ่มกวนเธอกลับ

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.40)

จากตัวอย่างที่ 4.1 เป็นการเปรียบเทียบลักษณะรูปหน้าของพี่สาวที่กลมเหมือนกับขนมชาลาเปา

(4.2)... แจ่มแจ่วพุดขาวเหี้ยมค่อนจะเดินสะบัดออกไป ทิ้งให้ผมยืนบ่นกับตัวเองคนเดียว แม่ไม่น่าให้แจ่มแจ่วดูแลเงินส่วนตัวของผมห่วงที่แม่ไม่อยู่เลย ทำให้ผมต้องตกเป็นเบี้ยล่างของ ยายแม่มดใจร้ายอย่างแจ่มแจ่ว โดยไม่มีโอกาสเรียกร้องความยุติธรรมให้ตัวเอง คุณคงไม่เข้าใจหรอกว่าการอยู่ในบ้านแบบหัวเดียวกระเทียมลีบ และมีแม่ที่คอยออกคำสั่งกับเราถึงสองคนมันเป็นอย่างไร ถ้าคุณไม่ลองมาเป็นผมดูบ้าง

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.57)

จากตัวอย่างที่ 4.2 คำว่า “เบี้ยล่าง” หมายถึงผู้ที่มักตกเป็นรองผู้อื่นอยู่เสมอ ในที่นี้เป็น การเปรียบเทียบแจ่มจันทร์ที่มักจะต้องยอมให้กับพี่สาวของตนเองเสมอ และยังเปรียบเทียบพี่สาวของตนเป็น “แม่มดใจร้าย” ในนิยายที่มีนิสัยเอาแต่ใจตัวเอง และเอาเปรียบผู้อื่น นอกจากนั้น ยังเปรียบสถานะของตนเองที่ต้องอยู่ในบ้านสภาพ “หัวเดียวกระเทียมลีบ” คือ ไม่มีพวกพ้อง เนื่องจากแม่มักจะเข้าข้างพี่สาวเสมอ

(4.3)...บรรดากองทัพพันธมิตรเจ้าชายทั้งสิบกว่าคนเพิ่งเสร็จจากการเดินสำรวจป่า พวกเขาพอใจสภาพป่าแห่งนี้มาก

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.204)

จากตัวอย่างที่ 4.3 ได้เปรียบเทียบเหล่าพวกฟ้องเพื่อนร่วมรุ่นที่เรียนสำนักเดียวกันกับ เจ้าชายแสงอาทิตย์เป็น “กองทัพพันธมิตร” เนื่องจากมีข้อตกลงร่วมกันที่จะหาพื้นที่ในการสร้าง เมืองใหม่ในป่าหิมพานต์

(4.4)... “โอโฮโฮ! ยอดไปเลย!” บรรดาลูกคู่พากันร้องรับ “พวกเราว่าของวิเศษของอาจารย์ คงไม่มีทางสู้กล้องไฟ อาวุธวิเศษระดับสิบดาวนี้ได้หรอก”

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.103)

จากตัวอย่างที่ 4.4 ได้เปรียบเทียบบรรดาเพื่อนๆ ร่วมสถาบันเดียวกับเจ้าชายแสงอาทิตย์ ตื่นเต้นกับอาวุธวิเศษของเจ้าชายและส่งเสียงร้องด้วยความชื่นชมพร้อมกัน เหมือนกับลูกคู่ของ วงตรีที่ร้องรับต้นเสียงเพลง นอกจากนี้ยังเปรียบเทียบอำนาจของอาวุธวิเศษกล้องไฟ โดยการให้ คะแนนความยอดเยี่ยม โดยอาวุธของเจ้าชายอยู่ในระดับสูงสุด 10 ดาว ที่ไม่มีอาวุธใดสู้ได้

(4.5)...สงครามระหว่างยักษ์กับพีโมดำเนินอยู่บนสมรภูมิศีรษะของน้องมุก เช่นนี้นานวัน จนน้องมุกเริ่มคว่ำ เริ่มคลาน เริ่มเดิน เริ่มพูด

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.16)

จากตัวอย่างที่ 4.5 ได้กล่าวถึงความเห็นที่ไม่ตรงกันระหว่างยักษ์กับพีโมในเรื่องของการใช้ยา ดำรับโบราณที่โปะบนศีรษะของน้องมุกเพื่อให้มีผมงอกขึ้นมาใหม่ โดยนำไปเปรียบกับการทำ สงครามระหว่างคนทั้งสอง โดยมี “สมรภูมิ” คือ ศีรษะของน้องมุก โดยทุกๆวัน ย่า จะโปะยา ที่ศีรษะน้องมุก ส่วนพีโมก็จะแอบเขียนยาออก

(4.6)... และไม่ว่าพ่อจะไป “ทำห่ม” กลับคึกกลับคั่นแค่ไหน ตาลก็จะรอและวิ่งออกไป รับพ่อด้วยความดีใจอย่างนี้ทุกคืน

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.47)

จากตัวอย่างที่ 4.6 ได้เปรียบเทียบพฤติกรรมของห่มๆ ที่ไปเกี่ยวพาราสีสาว ๆ ว่า “ทำห่ม”

(4.7)... แม่น้อยถอนใจปนขำ “แม่รู้แคงเสียใจพิลึก ทำหลานไม่กินข้าวกินปลาเสียหลายวัน น้องมุกนี่ ศรีธัญชัยจริงๆ”

(เด็กหญิงสวนกาเฟ, น.175)

จากตัวอย่างที่ 4.7 เปรียบเทียบพวกที่มีเล่ห์เหลี่ยมเอาตัวรอดเก่งว่าเป็น “ศรีธัญชัย” ซึ่งเป็นตัวละครในนิทานพื้นบ้านของไทย มีอุปนิสัยฉลาดแกมโกง เอาตัวรอดเก่ง

(4.8)... พระอาทิตย์ที่ประทับบนราชรถเพลิงกลางฟ้าชะโงกหน้าพื้นเงาเมฆลงมามองอย่างแปลกใจ เสียงสะท้อนเลื่อนลั่นเสียงนั้นเป็นของใคร ช่างดังกังวานสะท้อนเวหาเสียงจนไม่อาจทำ หุทวนลมอยู่ได้

(มัจฉานุผจญภัย, น.49)

จากตัวอย่างที่ 4.8 คำว่า “หุทวนลม” หมายถึง คนกระทำสิ่งนั้นอยู่แม้ว่าจะมีผู้ทักท้วงแล้วก็ตาม โดยบริบทนี้ กล่าวถึงพระอาทิตย์ไม่ได้ยินเจตต่อเสียงท้วงของมัจฉานุที่ไววายเรื่องความร้อนที่ส่องมายังโลก จนตนไม่สามารถเดินทางต่อไปได้ และได้ลงไปถามไถ่ถึงเหตุผลที่มัจฉานุไววายกับตน

(4.9)... “เฮ้ย ดุสิตะ ครุฑดำดับเปิดมาแล้ว” เสียงหนึ่งตะโกนออกมาจากครุฑวัยรุ่นกลุ่มหนึ่ง ซึ่งขนทั่วตัวเปลี่ยนเป็นสีแดงหมดแล้ว

(ครุฑน้อย, น.19)

จากตัวอย่างที่ 4.9 คำว่า “ดำดับเปิด” คือ การเรียกสีแดงปนดำ ในที่นี้เป็นเปรียบเทียบปีกของตัวเอกในเรื่อง คือ ครุฑน้อยที่มีปีกดำปนแดง ว่า “ครุฑดำดับเปิด” เนื่องจากขนปีกของครุฑตัวๆ ไปจะมีสีแดงสว่างทั้งปีก แต่มีเพียงครุฑน้อยเท่านั้นที่มีสีของปีกแตกต่างออกไปจากพวกพ้อง

(4.10)... “เจ้าประจัน ขอให้ลูกช้างยังมีแรงทำงาน มีเงินส่งเสียเลี้ยงดูลูกจนโต ขอให้ได้เรียนสูงๆ เรียนเก่งๆ ตั้งใจเรียนหนังสือ ฟันปากเหยี่ยวปากกา เป็นคนดี เป็นที่พึ่งของแม่ด้วยเถิด”

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.64)

จากตัวอย่างที่ 4.10 เป็นการเปรียบเทียบตนเองเวลาที่ขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยใช้คำว่า “ลูกช้าง” เรียกแทนตัวเอง ส่วนคำว่า “ฟันปากเหี้ยปากกา” ใช้พูดเวลาขอให้ฟันภัยอันตรายที่จะเข้ามาในชีวิต

(4.11)... อย่างนี้ละมัง แม่ถึงบอกว่าจะทำให้เราไม่ต้องรีบตาลีตาเหลือกตื่นตั้งแต่มืดเพื่อไปให้ทัน “เลขแปดมหาภัย” ซึ่งเป็นคำที่พี่จิวใช้เรียกเวลาเข้าแถวเคารพธงชาติ

(สัณสีม่วง, น.18)

จากตัวอย่างที่ 4.11 เป็นเปรียบเทียบคำว่า “เลขแปดมหาภัย” คือ เวลาการเคารพธงชาติของโรงเรียน คือ 8.00 น. ดังนั้น นักเรียนทุกคนจะต้องมาให้ทันเวลาเข้าแถว แต่ครอบครัวของจ้อยมักจะมาไม่คอยทันเนื่องจากบ้านอยู่ไกลจากโรงเรียน

(4.12)... จ้อยล้าลาเพื่อน “หนอน” ในร้านหนังสือ แล้วออกมานั่งกินไอศกรีมอยู่ในร้านกับแม่และพี่จิว

(สัณสีม่วง, น.54)

จากตัวอย่างที่ 4.12 เป็นการเปรียบเทียบ คำว่า “เพื่อนหนอน” ในที่นี้ หมายถึง “หนอนหนังสือ” ใช้เรียกพวกที่ชอบหมกมุ่นการอ่านหนังสือ ซึ่งทั้งจ้อยและเพื่อนใหม่ที่พบในร้านหนังสือนี้ ต่างก็เป็นพวกที่ชอบอ่านหนังสือเหมือนกัน

ข. อุปลักษณ์ (Metaphor) คือ การเปรียบเทียบ โดยมีการใช้คำว่า “เป็น” “คือ” และ “เท่า” ซึ่งคำเหล่านี้เป็นคำบ่งชี้เฉพาะให้เห็นว่ากำลังเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง เช่น

(4.13)... “เราไม่ได้อยู่จริงๆหรอกจ๊ะ แต่ภาพที่เห็นชีวิตจริงๆ อยู่รอบวงเขาก็แล้วกัน” แม่พูดจบก็มีปลาหมึกยักษ์ตัวใหญ่ลอยออกมา มันพ่นน้ำหมึกใส่หน้าผมและก็จากไปอย่างไม่มีไฉ่ ผมจึงกลายเป็นตัวตลกให้ทุกคนหัวเราะกันใหญ่

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.119)

จากตัวอย่างที่ 4.13 ได้เปรียบเทียบการที่แจ่มจันทร์โดนปลาหมึกพ่นหมึกใส่ที่หน้านั้น เป็นเรื่องตลกที่ทำให้ทุกคนหัวเราะได้ เหมือนกับตัวตลกที่ทุกคนเห็นเมื่อไหร่ก็จะหัวเราะด้วยความขบขันทุกที

(4.14)... “ไม่อย่างนั้นฉันจะบอกพ่อให้ลงมาเผาที่นี่ให้มอดไหม้จนราบเป็นหน้ากลอง”
เจ้าชายแสงอาทิตย์กล่าวเสริม

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.77)

จากตัวอย่างที่ 4.14 คำว่า “มอดไหม้จนราบเป็นหน้ากลอง” เป็นเปรียบเทียบลักษณะการเผาไหม้จนไม่เหลืออะไรเลยในบริเวณนั้น เหมือนกับหนังที่ซึ่งกลองที่มีความเรียบ ไม่มีร่องรอยหรือรอยบุ๋มปรากฏให้เห็น และจากบริบทดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการยกตนข่มผู้อื่นเสมอของเจ้าชายแสงอาทิตย์ที่ถือว่ามีพ่อเป็นเทวดา คือ พระอาทิตย์ จึงไม่เกรงกลัวผู้ใดเนื่องจากมีพ่อหนุนหลัง

(4.15) ในสวนย่า ยุงชุมมาก ๆ จนบางทีน้องมุกคิดว่ายุงพวกนี้เป็นนินจาล่องหนได้เหมือนในทีวี ตามย่าเข้าสวนที่ไรก็ได้ยินแสงเสียงวี้ว โฉบไปโฉบมาอยู่ข้างหูโดยไม่เห็นตัว

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.25)

จากตัวอย่างที่ 4.15 ได้เปรียบเทียบยุงเป็นสายลับในสมัยก่อนประเทศญี่ปุ่นที่มีความชำนาญในการหลบซ่อนตัวโดยที่ไม่มีผู้ใดเห็น เนื่องจากยุงมักจะบินรอบหู แต่เรามักจะได้ยินแต่เสียงแต่ไม่เห็นตัว รู้สึกตัวอีกทีเมื่อโดนกัดแล้ว

(4.16)... เสียงพี่ๆ เล่นจระเข้ดังลั่นอยู่กลางน้ำ ที่พี่เป็นจระเข้ว่ายน้ำเร็วมาก จนคนอื่นๆ ต้องว่ายน้ำวิ่งไปขึ้นอีกฝั่ง

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.84)

จากตัวอย่างที่ 4.16 เปรียบการทะเล่เล่นไล่จับของเด็กๆ ในคลอง โดยสมมุติให้เด็กคนที่ไล่จับเพื่อน เป็นจระเข้ ส่วนคนอื่นๆ ว่ายน้ำหนีไม่ให้โดนจับได้

(4.17)... “เขาเห็นเจ้าเป็นลูกระเบิดขอมๆ ที่พร้อมจะระเบิดทุกเมื่อนะสิ มัจฉานู”

(มัจฉานูผจญภัย, น.32)

จากตัวอย่างที่ 4.17 ได้เปรียบลักษณะการเอาแต่ใจของมัจฉานุ คือ พร้อมทั้งจะทะเลาะกับผู้อื่นได้ทุกเมื่อ หากเกิดความไม่พอใจขึ้นมา โดยไม่สนใจผู้ใดทั้งสิ้น เหมือนกับระเบิดที่พร้อมจะทำลายล้างผู้อยู่ใกล้ทันทีที่ดึงชอล์กออก

(4.18)... แต่ไม่ว่าเด็กหญิงเหล่านั้นจะแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าอย่างไร พวกเธอก็ือนางฟ้าทุกคน มีมงกุฎกระดาศสีเงินสีทองสวมอยู่บนศีรษะ และยังถือไม้ด้ามยาว ตอนปลายมีกระดาศแข็งตัดเป็นรูปดาวติดอยู่

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.15)

จากตัวอย่างที่ 4.18 คือ การสมมุติให้เด็กผู้หญิงตัวเล็กๆ ที่ใส่ชุดสวยๆ ถือไม้ด้ามยาว และมีมงกุฎอยู่บนศีรษะ เป็นนางฟ้า ตามความเชื่อของนิทานพื้นบ้านที่มักจะพูดกันว่านางฟ้าคือผู้หญิงสวย ที่ใส่เสื้อผ้าสีสวยงาม สวมมงกุฎ ถือคทาที่มีดาวติดอยู่บนไม้ และมีอิทธิฤทธิ์ สามารถให้พรวิเศษได้

(4.19)... เรื่องอึดอัดกับข้อในใจเดี๋ยวลอดทางที่เดินกลับบ้านพร้อมกับเพื่อนใหม่ กลายเป็นเหมือนจีฟู้นที่ปลิวหายวับไปในทันทีที่มีสายลมพัดผ่าน เพราะแม่ของเขาไม่มีท่าทีว่าจะ “มองเห็น” เด็กหญิงที่เดินเข้าบ้านพร้อมกับเขาสักนิด

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.58)

จากตัวอย่างที่ 4.19 ได้เปรียบเทียบความอึดอัดต่างๆ ในใจของเด็กที่ผ่องคลายไปในพริบตา เหมือนกับจีฟู้นมีมาก แต่กลับปลิวหายทันทีที่มีลมพัดผ่าน

(4.20)... เดี๋ยวลึกคิดว่าเด็กชายเป็นเทวดาคงคั่น้อยๆ ที่ลอยลงมาเพื่อช่วยเหลือเขา แม่ของเด็กคนนั้นก็คงเป็นนางยักษ์ใจร้ายที่คอยกลั่นแกล้งเขาแน่ๆ

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.132)

จากตัวอย่างที่ 4.20 เปรียบเทียบ เด็กชายที่มาซื้อข้าวเกรียบว่าวของเด็กๆ ว่าเป็นเทวดาคงคั่น้อย ที่มาช่วยเหลือซื้อสินค้าเขา และเปรียบแม่ของเด็กคนนั้นเป็น “นางยักษ์” ที่ห้ามไม่ให้ซื้อของ

การใช้ภาพพจน์ประเภทอติพจน์ (Hyperbole)

คือ การกล่าวเกินจริง ซึ่งเป็นความรู้สึกหรือความคิดของผู้กล่าวที่ต้องการย้ำความหมายให้ผู้ฟังรู้สึกว่หนักแน่นจริงจัง ทั้งๆ ที่ผู้กล่าวและผู้ฟังก็เข้าใจว่าไม่ใช่เป็นการกล่าวเท็จ ผลการวิจัยพบว่า มีปริมาณการใช้ภาพพจน์ประเภทอติพจน์ที่พบในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด ทั้งสิ้น 74 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 11.56 โดยผู้เขียนเลือกใช้ภาพพจน์ประเภทอติพจน์เพื่อต้องการกระตุ้นให้ผู้อ่านมีความรู้สึกร่วมไปกับเนื้อหา ทั้งในด้านของความรู้สึกที่ตัวละครมีต่อเหตุการณ์ต่างๆ สิ่งที่พบเห็น หรือการกระทำของตนต่อคนรอบด้าน ซึ่งการเขียนในลักษณะดังกล่าวก็เพื่อให้ผู้อ่านไม่เบื่อที่จะอ่าน และติดตามอ่านต่อจนจบโดยไม่ทิ้งไปกลางคัน

ตัวอย่างการใช้ภาพพจน์ประเภทอติพจน์

(5.1)... เราทั้งสองรีบวิ่งตัวปลิวไปที่หลังบ้านทันทีโดยไม่รอช้า ก่อนที่จะถูกแม่เชือดเฉือนด้วยสายตาไปมากกว่านี้

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.197)

จากตัวอย่างที่ 5.1 ได้กล่าวถึงลักษณะการวิ่งอย่างรวดเร็วของเด็กทั้งสอง ก่อนที่จะโดนแม่ดูด้วยสายตา

(5.2)... ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ผม แจ่มแจ้ว และคุณพลายชาต่างก็เล่นน้ำกันอย่างสนุกสนาน คุณพลายชาซื้อปืนฉีดน้ำกระบอกใหญ่ให้ผม และซื้อเสื้อผ้าชุดใหม่ให้แจ่มแจ้ว เราสองคนจึงตกลงกันว่าจะให้ห้อยเขาและทำแก๊งไม่รู้เรื่องราวในจดหมาย แต่เขาก็โดนแม่สวดเป็นกระบุงโกยเลยอะ และเขาก็ยังอุตสาห์ยิ้มออกมาอีก

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.205)

จากตัวอย่างที่ 5.2 แสดงถึงลักษณะการบ่นอย่างต่อเนื่องไม่มีท่าทีจะหยุดลงของแม่ต่อคุณพลายชา

(5.3)... พ่อเห็นว่าลูกกับแม่ปลอดภัยดี พ่อก็ยกรถขึ้นจากโคลนด้วยท่าทางฉิวๆ แต่พ่อเห็นหน้ามอมๆ ของแม่น้อยที่เพิ่งหันมา พ่อก็หัวเราะแล้วบอกว่า “ให้พี่เป็นรัฐมนตรีก่อนนะ แล้วจะทำถนนให้ เอากว้างๆ สบายๆ หลายๆ เลนดีไหม” แม่สะบัดหน้าจนโคลนกระจาย ค้อนพ่อแล้วร้องว่า “ฝัน”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.36)

จากตัวอย่างที่ 5.3 การคำว่า “ให้พี่เป็นรัฐมนตรีก่อนนะ” ในความเป็นจริงแล้วเป็นเรื่องที่ไม่มีทางเป็นไปได้ แต่เป็นการใช้คำพูดของพ่อจากที่ความต้องการคลายความโมโหของลูกและภรรยาตนเองจากอุบัติเหตุรถล้มเพราะถนนไม่ดี

(5.4)... น้องมุกรู้สึกว่ามีคของย่านั้น ไม่ได้ฟันสลายเปลอย่างเดียว แต่มันฟันหัวใจน้องมุกแตก เป็นเสี่ยงตามไปด้วย ที่พ่อเคยเล่าให้ฟังว่าตาลมันน้อยใจลูกใหญ่ก็คงเป็นอย่างนี้เอง”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.147)

จากตัวอย่างที่ 5.4 เป็นการแสดงถึงระดับความเสียใจของน้องมุกต่อการกระทำของย่า เหมือนกับมิดนั้นมาฟันหัวใจของน้องมุกแตกเป็นเสี่ยงๆ

(5.5)... ข้าเป็นบุตรหนุมานทหารกล้าขององค์รามาวตาร เวลานี้กำลังเดินข้ามเขาไปพบแม่สุพรรณมัจฉาในป่าหิมพานต์ ข้าหะข้ามเขตแดนได้แสงแดดของท่าน ร้อนดับจะแตก ช่วยลดกำลังแสงลงหน่อยไม่ได้หรือ”

(มัจฉานุผจญภัย, น.49)

จากตัวอย่างที่ 5.5 เป็นเปรียบเทียบความระดับความร้อนจากแสงแดดที่มีความร้อนมากจนทำให้มัจฉานุทนต่อความร้อนดังกล่าวไม่ไหว

(5.6)... ครุฑน้อยค่อยๆ กางปีกออกกระพือไปมาเช่นกัน สีหน้าของมันขณะนี้เริ่มเิบไป ด้วยรอยยิ้ม ดวงตากกลมโตของมันเปล่งประกายเจิดจ้า แต่สำหรับสัปเหร่อซึ่งกำลังจ้องมองครุฑน้อยไม่วางตา มองเห็นปุยเมฆสีขาวลอยไปมา เห็นทุ่งหญ้าเขียวจี เห็นท้องทะเลสงบสีคราม ไม่ใช่แค่โลกทั้งใบ ดวงตากกลมโตของครุฑน้อยตัวนี้ บรรจไว้ด้วยจักรวาลอันกว้างใหญ่ไร้ขอบเขตทีเดียว

(ครุฑน้อย, น.43)

จากตัวอย่างที่ 5.6 แสดงถึงความรู้สึกดีใจของครูทนายต่อการได้ฝึกบินในสถานที่จริงเป็นครั้งแรกของมัน โดยความรู้สึกดังกล่าวได้แสดงออกทางสีหน้าและดวงตา แม้กระทั่งสัปเหร่อครูทนายก็มองเห็นถึงความดีใจของมันผ่านดวงตาของครูทนาย

(5.7)... อะไรแบบๆ ที่หนูบอกคุณจะทำสภาพเป็นไม้ค้ำกลองแต่ก็เข้าไปรั้วหัวใจของ
เด็กชายทั้งสอง...แรงและดังขึ้นทุกขณะ

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.27)

จากตัวอย่างที่ 5.7 แสดงให้เห็นถึงระดับความตื่นเต้นของเด็กชายทั้งสองที่ค่อยๆ เพิ่มขึ้น เหมือนกับการตีให้จังหวะของกลองเด็กที่ไล่ระดับซ้ำๆ ไปจนถึงรัวเร็วๆ

(5.8)... จ้อยยังจำบรรยากาศภายในรถที่แม่เป็นคนขับได้ดี ว่ามันอัดแน่นไปด้วยความตึงเครียดเพียงใด เป็นความเครียดของทุกคนที่รวมเข้าด้วยกันเหมือนเป็นก้อนอะไรสักอย่างที่ใหญ่โต
ขึ้นเรื่อยๆ ราวกับจะดันรถให้ไปเองได้ มันแทบจะระเบิดออกมาทันทีที่แม่เลี้ยวรถเข้าประตู
โรงเรียน

(ส้มสีม่วง, น.18)

จากตัวอย่างที่ 5.8 แสดงถึงความเครียดมากของคนทั้งสามที่ต้องไปให้ทันเวลาเคารพ
ธงชาติของโรงเรียนก่อน 8.00 น.

(5.9)... นายพลจีเกียจคิด จีเกียจฝัน สายหน้าซ้ำๆ เขาจีเกียจที่จะทะเลาะเบาะแว้งกับท่าน
ผู้อาวุโส อย่างเสียง ไม่มีวันเปลี่ยนแปลง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อครั้งทำให้เขาอยู่ในอารมณ์เศร้า
จนยากจะถอนตัวถอนใจออกมาได้ บาดแผลร้าวลึกในใจของเขายังคงสดใหม่เหลือเกิน

(ส้มสีม่วง, น.69)

จากตัวอย่างที่ 5.9 กล่าวถึงอารมณ์เศร้าโศกเสียใจต่อความพ่ายแพ้ของท่านนายพลจีเกียจคิด
จีเกียจฝัน เหมือนกับบาดแผลที่เกิดขึ้นใหม่ๆ ยังมีเลือดออกซิบๆ และทำให้เจ็บปวดอยู่

การใช้ภาพพจน์ประเภทบุคคลาธิฐาน (Personification)

คือ การสมมุติให้สิ่งที่ไม่มีชีวิต ไม่มีความรู้สึกนึกคิด สิ่งที่เป็นนามธรรม หรือสัตว์ ให้มีสติปัญญา อารมณ์ หรือกิริยาอาการเหมือนกับมนุษย์ ผลการวิจัยพบว่า มีปริมาณการใช้ภาพพจน์ประเภทบุคคลาธิฐานในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลนายอินทร์ อะวอร์ด ทั้งสิ้น 32 ครั้ง คิดเป็นค่าร้อยละ 5.0 และยังพบว่าการสมมุติดังกล่าวมีทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม อาทิเช่น สัตว์ สิ่งของ ธรรมชาติ ความคิด ฯลฯ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสิ่งที่นำมาสมมุตินั้นเป็นสิ่งที่ผู้อ่าน คือ เด็กและเยาวชนสามารถเห็น สัมผัสได้รอบตัว จึงทำให้เด็กสามารถจินตนาการตามไปกับเนื้อหา ด้วยความสนุกสนานและตรงตามวัตถุประสงค์ที่ผู้เขียนต้องการสื่อ ส่งผลให้เด็กติดตามอ่านจนจบ โดยไม่เลิกอ่านกลางคันหรืออ่านแบบผ่านๆ ตามเท่านั้น

ตัวอย่างการใช้ภาพพจน์ประเภทบุคคลาธิฐาน

(6.1)... ส่วนใหญ่เป็นการล้มลงบนโคลน จึงไม่ค่อยมีใครบาดเจ็บมากมายอะไร แต่บางทีถ้าล้มตอนขาหลังเขาลื่นๆ ก็จะไม่ค่อยออก เพราะอาจหัวทิ่มลงไปในบึง ให้วัวควายแถวนั้นได้หัวเราะเอา

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.35)

จากตัวอย่างที่ 6.1 เป็นการกล่าวถึงสัตว์ให้สามารถแสดงอารมณ์ได้ คือ วัวควาย ที่สามารถหัวเราะเยาะคนที่ขับรถมาล้มบริเวณถนน ทั้งที่ในความเป็นจริง สัตว์เหล่านี้ไม่สามารถทำได้

(6.2)... จนคืนหนึ่งก็เป็นเรื่อง เมื่อพ่อเทียวเพลิน กลับเอาเข้า “ตาลมันไม่นอนทั้งคืนแหละ มันรอพ่อจา โมโหเท่าทั้งคืน กัดเสื้อที่นอนบนแคร่นั้นขาดกระจุยหมด” พอเช้าพ่อกลับมา ตาลก็ขึ้นเฉยไม่วิ่งออกไปรับเหมือนเคย งานนั้นพ่อต้องงอนจ้อขอโทษหม่าอยู่นาน ตาลก็ยกโทษให้และยังไม่มีทีท่าจะกลับบ้านดูใหญ่อยู่ดี

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.46)

จากตัวอย่างที่ 6.2 เป็นการกล่าวถึงสัตว์ให้มีความรู้สึกรู้ต่าง ในบริบทนี้กล่าวถึงหมาชื่อตาล แสดงความโมโหและงอนเจ้านาย อีกทั้งยังมีอากัปกิริยาเหมือนคนคือยกโทษเมื่อมีคนมาจ้อ

(6.3)...ใช่แล้ว...หมา! ขาหมา! จู๋ๆ ความคิดนั้นก็กระโดดตัวลอยขึ้นมาในใจของเขา

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.99)

จากตัวอย่างที่ 6.3 เป็นการกล่าวถึงสิ่งไม่มีชีวิต คือ “ความคิด” ให้มีอากัปกริยาเหมือนคน คือ กระโดดตัวลอย

(6.4)... ความคิดเหล่านั้นทำร้ายเด็ยจนอยู่หมัด ก่อนที่ความหวาดหวั่นกังวลจะตามมาติดๆ เด็ยถอนหายใจแรง ตัดสินใจผลักความคิดความรู้สึกเหล่านั้นออกไปแล้วรวบรวมกำลังใจทั้งหมด ที่มีจะล่ำลือบอกแม่ว่า “แม่...แม่ครับ ให้ผมบอกเรื่องของผมนก่อนได้ไหมครับ”

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.165)

จากตัวอย่างที่ 6.4 เป็นการกล่าวถึงสิ่งไม่มีชีวิต คือ “ความคิด” ให้มีอากัปกริยาเหมือนคน คือ ทำร้ายคนได้ ซึ่งในที่นี้คือการทำร้ายเด็ยต่อความรู้สึกผิดที่ขโมยเงินแม่ไปลงทุนขายข้าวเกรียบว่าว

(6.5)... ความคิดมากมายในสมองของจ้อยแย่งกันถกเถียง แสดงความคิดเห็นอย่างแข็งแ

(ส้มสีม่วง, น.45)

จากตัวอย่างที่ 6.5 เป็นการกล่าวถึงสิ่งไม่มีชีวิต คือ “ความคิด” ให้มีอากัปกริยาเหมือนคน คือ แสดงความคิดเห็นกัน

(6.6)... ยามเย็นอันสลัวชั่วคืบคลานเข้ามา แดดล่าสุดท้ายกำลังจะลาลับสาตสีเหลืองอมส้ม ปนแดงกำไปทั่วผืนฟ้ากว้าง นกต่างบินกลับรัง แต่ยังมีใครอีกบางกลุ่มที่กำลังทยอยเก็บข้าวของ และขนย้ายออกจากศูนย์บัญชาการที่โพรงลึก ณ โคนต้นไม้ใหญ่ในอาณาจักรของสำนักพิมพ์แมลงเต่าทอง

(ส้มสีม่วง, น.167)

จากตัวอย่างที่ 6.6 เป็นการกล่าวถึงสิ่งไม่มีชีวิต ในที่นี้ คือ “บรรยากาศยามเย็น” มีอากัปกริยาเหมือนสัตว์เลื้อยคลาน คือ การคืบคลานอย่างช้าๆ ก่อนจะลาลับขอบฟ้า

(6.7)... แน่สิ- - - ทันทไพบอกว่า ต้นไม้เพียงแคเสียใจและก็น้อยใจเท่านั้น พวกเขายากให้
บทเรียนกับพวกมนุษย์ ถ้ามนุษย์ยอมรับผิดและขอร้องให้พวกเขาอยู่ต่อ พวกเขาก็ต้องยอม เหมือน
แม่ให้อภัยลูกเสมอ ไม่ว่าลูกจะทำผิดแค่ไหน” ผมตอบอย่างมั่นใจ

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.179)

จากตัวอย่างที่ 6.7 เป็นการกล่าวถึงสิ่งไม่มีชีวิต คือ “ต้นไม้” ให้แสดงอารมณ์เหมือนมนุษย์
คือ ความเสียใจและน้อยใจ รวมถึงการให้อภัยกับมนุษย์ที่กระทำสิ่งไม่ดีกับต้นไม้

(6.8)... นับตั้งแต่ครุฑน้อยได้ค้นพบความสามารถใหม่ของตนเอง มันก็ตัดสินใจไม่กลับไป
ที่หน้าโพรงของตาแก่ครุฑอีก หากแต่เลือกสร้างเพิงที่พักขึ้นในหิมริมลำธารแห่งนั้น และทันทีที่
พระอาทิตย์ยามเช้าเดินทางมาเยี่ยมเยือน ครุฑน้อยก็เริ่มชีวิตได้น้ำของมันอีกครั้ง

(ครุฑน้อย, น.93)

จากตัวอย่างที่ 6.8 เป็นกล่าวถึงสิ่งไม่มีชีวิต คือ “พระอาทิตย์” มีการแสดงออกเหมือนมนุษย์
คือ การเดินทางเยี่ยมเยือนผู้อื่น เหมือนกับมนุษย์ที่มักไปมาหาสู่กัน

การใช้ภาพพจน์ประเภทปฏิพจน์ (Oxymoron)

คือ การใช้คำที่ไม่สอดคล้องกันหรือขัดแย้งมารวมไว้ด้วยกันเพื่อให้เกิดความหมายที่
ความรู้สึกขัดแย้ง หรือเพิ่มน้ำหนักให้แก่ความหมายของคำแรก จากการศึกษาภาพพจน์ในวรรณกรรม
เยาวชนที่ได้รับรางวัลนาถอินทร์ อะวอร์ด พบภาพพจน์ประเภทปฏิพจน์ จำนวน 25 ครั้ง คิดเป็น
ค่าร้อยละ 3.91

ตัวอย่างการใช้ภาพพจน์ประเภทปฏิพจน์

(7.1)... ท่านนายพลกวาดตามองเพื่อนนักรบร่วมเป็นร่วมตายที่นอนแผ่อยู่ที่ดบนพื้นดิน
ภายในโพรง เป้ กระเป่า และถุงที่ “โกหกปกคลุม” เคยหอบหิ้วไปไหนต่อไหนด้วยเสมอ บัดนี้
วางกองอยู่ที่พื้น ทั้งยังพิบแบน ไม่โป่งพองเหมือนเคย

(ส้มสีม่วง, น.122-123)

จากตัวอย่างที่ 7.1 จากข้อความดังกล่าว ได้นำคำที่มีความหมายตรงกันข้ามมารวมกันทำให้เกิดความหมายใหม่ จนเกิดผลทางอารมณ์ คำว่า “เป็น” หมายถึง ยังมีชีวิตอยู่ ส่วนคำว่า “ตาย” หมายถึง ไม่มีชีวิต แต่คำว่า “ร่วมเป็นร่วมตาย” ในที่นี้หมายถึงเพื่อนที่ร่วมกันผ่านความลำบากมาด้วยกัน ทั้งทุกข์และสุข

(7.2)... แม้ว่าในความเป็นจริงแล้ว โลกที่อยู่บนฟ้ากับโลกที่อยู่ใต้น้ำจะอยู่ห่างไกลกัน ยิ่งกว่าฟ้ากับดินก็ตาม แต่ขณะนี้มันรู้สึกราวกับว่าทั้งสองโลกเป็นสิ่งเดียวกัน จะต่างกันเพียงรอบกายของมันไม่ใช่สูงนก แต่เป็นหมู่ปลาน้อยใหญ่ที่กำลังแหวกว่ายผ่านไปด้วยสีหน้าประหลาดใจ ที่เห็นสัตว์ปีกอย่างครุฑดำน้ำได้ ครุฑน้อยยิ้มตอบเพื่อนใหม่ได้นำพร้อมกับบอกตัวเองว่า มันบินได้แล้ว...มันกำลังบินอยู่ในโลกใต้น้ำ

(ครุฑน้อย, น.89)

จากตัวอย่างที่ 7.2 เป็นการใช้คำที่ตรงข้ามกันเพื่อเน้นความรู้สึกของตัวละคร “ครุฑน้อย” คำว่า “บิน” ใช้กับการเดินทางในอากาศด้วยปีก แต่สำหรับบทความนี้ การบินอยู่ในโลกใต้น้ำมีความหมายเปรียบเทียบการดำน้ำของครุฑน้อยที่ใช้ปีกแหวกว่ายในน้ำเหมือนกับการบินบนอากาศเพียงแค่เปลี่ยนจากบนฟ้าเป็นใต้น้ำแทน

(7.3)... “มัจฉานุเป็นลูกชายสุดสวาทขาดใจของท่านหนุมาน ทั้งยังถอดแบบหน้าตาท่าทางมาไม่เพี้ยนกัน ฤทธิ์ก็เกรียงไกร ตัวน้อยเท่าแมลงวัน แต่ทำเอามหาสมุทรปั่นป่วนได้ ชำมันยังเชื่อข้าที่ท่านหนุมานฝากฝังน้อยเต็มที เฮ้ย...เพราะไม่มีแม่ดูแลแท้ๆ เชียว

(มัจฉานุผจญภัย, น.25)

จากตัวอย่างที่ 7.3 เป็นการใช้คำตรงกันข้ามมารวมกันทำให้เกิดความหมายใหม่ คำว่า “สุดสวาท” หมายถึง รักมาก ส่วนคำว่า “ขาดใจ” ราชบัณฑิตยสถาน (2552) ให้ความหมายว่า สิ้นใจ ขาดใจ แต่ในบริบทนี้ คำว่า “สุดสวาทขาดใจ” คือเป็นลูกชายสุดที่รักของหนุมาน

(7.4)... พระนารถฤทธิลี้ภัยยามพิณเสนีย์ห่อหมอบ้านไทยออกมาสูดฟืนๆ พอมองไปยังป่ารอบๆ ในเวลาเริ่มมืด แทบจะเป็นลม ดันไม้ล้ม น้ำตกเหว่ง ลำธารมีท่อนไม้ทั้งลอยทั้งจม

(มัจฉานุผจญภัย, น.67)

จากตัวอย่างที่ 7.4 เป็นการใช้คำที่มีความหมายตรงกันข้าม โดยคำว่า “ลอย” หมายถึง ไม่จม ส่วนคำว่า “จม” หมายถึง หายลงไปหรืออยู่ใต้ผิวพื้น แต่ในบริบทนี้หมายถึงลักษณะต่างๆ ของต้นไม้ที่อยู่ในลำธารเนื่องจากถูกมัจฉาเหวี่ยงลงไป

(7.5)... เวลารำคำไล่มือมือซ้อเท้าเป็นสิบๆ วงกระทบกันกราวๆ กรังกรังๆ สวยจริงๆ ทำรำแต่ละท่าก็กริดกรายอ่อนช้อย สบตาโนราแต่ละคนก็รู้สึกว่าสวยบาดตาบาดใจ

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.169)

จากตัวอย่างที่ 7.5 จากบริบทดังกล่าว มีการใช้คำที่มีความหมายตรงกันข้ามมารวมกันเพื่อเน้นความหมายคำแรก โดยคำว่า “บาดตา” หมายถึง ชัดตาไม่สออารมณ์ สะดุดตาเพราะสีฉูดฉาด ส่วนคำว่า “บาดใจ” หมายถึง เจ็บแค้นใจ แต่ความหมายในบริบทนี้คือการชื่นชมท่ารำของโนราที่มีลีลาสวยงามถูกใจมากๆ ไม่ได้ หมายถึง การไม่สออารมณ์เจ็บแค้นใจจากการรำของโนรา

การใช้ภาพพจน์ประเภทการกล่าวอ้างถึง (Allusion)

คือ การกล่าวอ้างถึงหรือการกล่าวทำความ การกล่าวอ้างอิงถึงบุคคล สถานที่ เหตุการณ์ ในวรรณคดีเรื่องอื่นๆ หรือ การกล่าวอ้างข้อความตอนหนึ่งตอนใดจากวรรณคดีเรื่องนั้นๆ ทั้งโดยตรงและดัดแปลงมา จากผลการวิจัยการพบมีการใช้ภาพพจน์ประเภทการกล่าวอ้างถึงในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลนาถอินทร์ อะวอร์ด จำนวน 12 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.88 โดยการกล่าวอ้างถึงที่พบบนนั้นเป็นการนำนิทานพื้นบ้านไทยที่คุ้นเคยกันเป็นอย่างดีตั้งแต่สมัยเด็กๆ มาอ้างถึง รวมถึงบทเพลงที่พบในสมัยเรียนก็ได้ถูกนำมาอ้างถึงเช่นกัน เพื่อทำให้ผู้อ่านเพลิดเพลินไปกับข้อความดังกล่าว

ตัวอย่างการใช้ภาพพจน์ประเภทการกล่าวอ้างถึง

(8.1)... นอกจากเรื่องที่ถูกขอร้องน้อยทำตัวเหินห่างไป เจ้าชายก็ยังพบเรื่องประหลาดอีกเรื่องหนึ่งในระยะนี้ นั่นคือในยามที่เขาออกไปตัดฟืนหรือเก็บผลไม้ในป่า เมื่อกลับเข้าถ้ำเขา ก็จะพบอาหารจำนวนมากถูกจัดเตรียมไว้คอยทำ เขารู้สึกว่าเคยพบเรื่องราวคล้ายๆ กันนี้จากหนังสือบางเล่มที่เคยอ่านสมัยเด็ก ในหนังสือเล่มนั้นกล่าวถึงลูกที่ออกมาจากหอยสังข์และคอยช่วยแม่ทำงานต่างๆ แต่ในเมื่อเขาไม่มีลูก ดังนั้น เขาก็จึงเข้าใจว่าป้าจันเป็นผู้จัดไว้ให้

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.231)

จากตัวอย่างที่ 8.1 บทความดังกล่าวได้นำเค้าโครงนิทานพื้นบ้านไทย เรื่อง “สังข์ทอง” ตอนสังข์ทองออกจากหอยสังข์ช่วยแม่ดูแลบ้าน มาการกล่าวอ้างถึง

(8.2)... “อะ อะ ฮ่า เจ้าต้องขอบใจข้านะ เพราะว่านอกจากข้าจะแปลงสารให้นางลูกสาว ยักษ์มอบ มะม่วงไม่รู้หาว มะนาวไม่รู้โห่ให้เจ้าแล้ว ข้ายังระบุอีกด้วยว่า หากเจ้าเดินทางไปถึง กลางวัน ขอให้นางจัดงานแต่งงานกับเจ้าเสียแต่กลางวันนั้น หรือหากเดินทางถึงกลางคืน ก็ขอให้ แต่งคืนนั้นทันที”

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.132)

จากตัวอย่างที่ 8.2 บทความดังกล่าวได้นำเค้าโครงนิทานพื้นบ้านไทย เรื่อง “พระรถเมรี ตอนแปลงสาร” มากล่าวอ้างถึง

(8.3)... จากนั้นยักษ์ก็เล่าเรื่องให้เจ้าชายฟังว่า เขาชื่ออินทุมาร แต่เดิมต้นสรพยานี้เป็นของ พี่ชายเขา ผู้ซึ่งเคยมีลูกบุญธรรมเป็นเด็กผู้ชายสองคน พี่ชายของเขา รักเด็กทั้งสองเป็นเหมือนลูกแท้ๆ แต่ครั้งเมื่อเด็กชายเติบโตขึ้นและรู้ความจริงว่าคนที่เลี้ยงดูตนเองมานั้นเป็นยักษ์ เด็กทั้งสองก็ขโมย เก็บใบสรพยาหนีไป ทำให้พี่ชายของตนต้องตรอมใจตาย

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.121)

จากตัวอย่างที่ 8.3 ได้มีการกล่าวอ้างถึงตัวละครตนหนึ่งในนิทานพื้นบ้านไทยเรื่อง สิงห์ไกรภพ ชื่อว่า “ยักษ์อินทุมาร” เป็นยักษ์ที่เก็บพราหมณ์ น้อยและสิงห์ไกรภพมาเลี้ยงตั้งแต่ ยังเล็ก เสมือนเป็นลูกของตนเอง แต่เมื่อเด็กทั้งสองโตขึ้นมาและรู้ความจริงว่าพ่อที่เลี้ยงดูตน เป็นยักษ์ ก็กลัวว่าจะโดนจับกินเป็นอาหาร จึงได้ขโมยใบไม้วีเศษและหนีจากยักษ์ตนนั้น จนทำให้ ยักษ์อินทุมารตรอมใจตาย

(8.4)... ฉันเคยรู้จักนางยักษ์ตัวหนึ่ง นางเลี้ยงเด็กชายคนหนึ่งไว้เป็นลูกบุญธรรมด้วยความรักอันแม่ลูก โดยปกปิดไม่ให้ลูกรู้ว่าตัวเองเป็นยักษ์ ลูกของนางก็รักนางมากเช่นกัน แต่แล้ววันหนึ่งเมื่อนางออกไปหาอาหาร ลูกของนางก็รู้ความจริงว่านางเป็นยักษ์ เพียงเพราะแค่รู้ความจริงเท่านั้นว่าคนที่ตนอยู่ด้วยมาตลอดสิบปีนั้นไม่ใช่มนุษย์ เขาก็ถึงกับขโมยของวิเศษของนางแล้วหลบหนีไป โดยไม่สนใจว่าแม่บุญธรรมที่ดีกับเขามาตลอดจะออกตามหาอ่อนวอนให้เขากลับมา จนในที่สุดนางก็ตรอมใจตาย

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.187)

จากตัวอย่างที่ 8.4 ได้กล่าวอ้างถึงลักษณะของตัวละครคนหนึ่งในเรื่องสังข์ทอง คือ “นางยักษ์พันธุรัตน์” ได้เก็บสังข์ทองมาเลี้ยงจนเติบโตใหญ่ แต่เมื่อสังข์ทองทราบว่าแม่ที่เลี้ยงตนนั้นเป็นยักษ์ ก็หนีจากไป จนทำให้นางยักษ์เสียใจและตรอมใจตายในที่สุด

(8.5)... เมื่อกลับเข้าไปในดงไฟอีกครั้ง เจ้าชายจึงได้เห็นสิ่งที่ไม่เห็นมาก่อน นั่นคือ ไฟต้นใหญ่ที่เจ้าชายโอบไม่มิด เขาให้ความสนใจกับไฟต้นนี้เป็นพิเศษ แล้วเขาก็เอื้อมมือใช้มิดฟันฝ่าไฟนั้นโดยไม่รอช้า จับพลันที่เนื้อไฟแยกออกจากกันและท่อนปลายค่อยๆเอนสู่พื้นดิน เจ้าชายก็พบสิ่งน่าอัศจรรย์อยู่ตรงหน้า เมื่อปรากฏว่ามีหญิงสาวอายุรุ่นราวคราวเดียวกับเขา ใบหน้าก้มลง แต่ก็ยังแลเห็นความงดงามราวเทพธิดา แต่งกายละม้ายเจ้าหญิง เธอนั่งสงบเสงี่ยมอยู่ในปล้องไม้ไผ่ยักษ์นั้น (เจ้าชายไมวิเศษ, น.152)

จากตัวอย่างที่ 8.5 กล่าวอ้างถึงเค้าโครงเรื่อง “ขอพระกลืน” ซึ่งนางเอก คือ “ขอพระกลืน” เป็นลูกของพระอินทร์กับนางเกษมณี โดยพระอินทร์นำขอพระกลืนไปไว้ในปล้องไม้ไผ่ พระมณีนิจชมมาพบนางจึงพากลับบ้านเมืองของตน

(8.6)... พี่โมมองปลาแล้วเอื้อมเสียงแจ้ว “น้ำใสไหลเย็นเห็นตัวปลา ว่าชวนไปมาน่าเอ็นดู” พี่โมหยุดแล้วก็พึมพำ “คลองตรงนี้ยังกะเพลงบัวขาวเลย” แล้วพี่สาวแก่แดดเหล่านั้นก็แหกปากทำเสียงสูงๆ ต่ำๆ ตลกๆ “เห็นบัวขาว พราวอยู่ ในบึง เอ้อ เออ ใหญ่” (เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.99)

จากตัวอย่างที่ 8.6 เป็นการกล่าวอ้างถึงเนื้อเพลงบางท่อนของเพลงประกอบภาพยนตร์เรื่อง ถ่านไฟเก่า นิพนธ์คำร้องโดยพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ยุคล ประพันธ์ทำนองโดย หม่อมหลวงพวงร้อย สนิทวงศ์ และขับร้องโดย แนน เนตรานนท์

การใช้ภาพพจน์ประเภทปฏิทรรศน์ (Paradox)

คือ การใช้ถ้อยคำหรือข้อความที่มีความหมายตรงกันข้ามหรือขัดแย้งกันมากล่าวเปรียบเทียบ เพื่อให้เกิดความหมายที่ชัดเจน จากการศึกษาภาพพจน์ในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัล นายอินทร์ อะวอร์ด พบว่า มีการใช้ภาพพจน์ประเภทปฏิทรรศน์ จำนวนทั้งสิ้น 10 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.56

ตัวอย่างการใช้ภาพพจน์ประเภทปฏิทรรศน์

(9.1)... “ก็ไม่เชิงหรอกนะ ที่จริงฉันค่อนข้างทำงานด้วยความเต็มใจ ไม่ใช่เพราะหน้าที่หรอก แต่ก็รู้สึกลำบากใจเพราะพวกเธอสามคนแม่ลูกนี้แหละ---มิตรภาพกับหน้าที่มักไปด้วยกันไม่ได้หรอก” เขาก็พูด

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.116)

จากตัวอย่างที่ 9.1 เป็นใช้ข้อความที่มีความหมายขัดแย้งกัน เพราะแม้ว่าคุณพลายชาวสาทำงานนี้ด้วยความเต็มใจ แต่เขายังไม่อาจตัดมิตรภาพระหว่างเพื่อนของเขาที่อยู่ฝ่ายตรงกันข้ามได้ ทำให้เขาไม่สามารถทำงานได้เต็มที่ตามที่ตั้งใจไว้

(9.2)... ความเงียบคือคำตอบที่ดีที่สุดในแสงสัวยามเย็น เดี่ยวมองไม่เห็นใครอีกเลยที่ลานทรายหลังวัด นอกจากเขาและฟ้า...เธอนอนที่นั่นไปจนเช้าไม่ได้หรอก มันน่ากลัวเกินไปสำหรับเด็กๆ เดี่ยวคิด

(เด็กหญิงนางฟ้า, น. 57)

จากตัวอย่างที่ 9.2 เป็นข้อความที่ขัดแย้งกัน เนื่องจากเป็นเวลาเย็นที่ทุกคนต้องกลับบ้านแล้ว แต่เด็กหญิงชื่อฟ้า ไม่ตอบคำถามเลยว่าบ้านเธออยู่ที่ไหน และ ไม่มีคนมารับเธอกลับบ้าน การไม่ตอบคำถามของเธอ คือ คำตอบที่ชัดเจนที่สุดในเวลานั้น

(9.3)... แม่น้อยหมั่นไส้ก็แกล้งบอกต่างๆ ว่า “ฉันดิฉันหน่อยเป็นไม่ได้ เมียหายไม่เสียค่าเช่าหมาหิวจริงๆ”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.56)

จากตัวอย่างที่ 9.3 เป็นการใช้อ้อคำที่ขัดแย้งกันมาเปรียบให้เห็นภาพชัดเจน เนื่องจากเมียกับหมานั้นไม่สามารถแทนกันได้ แต่นำไปเปรียบความรักที่มีต่อหมามีมากกว่าให้ความสำคัญต่อเมียของตน

การใช้ภาพพจน์นามนัย (Metonymy)

คือ การใช้คำหรือวลี ซึ่งบอกลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งหนึ่งสิ่งใด เพื่อแสดงความหมายแทนสิ่งนั้นทั้งหมด จากการศึกษาภาพพจน์ประเภทนามนัยในวรรณกรรมเยาวชนพบว่า มีการใช้จำนวนทั้งสิ้น 6 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.94

ตัวอย่างการใช้ภาพพจน์ประเภทนามนัย

(10.1)... “เทอมหน้านะแม่สร้อย นักเรียน ป.4 จะต้องเริ่มเรียนคอมพิวเตอร์แล้วละนะ ทางกรมเขากำหนดเป็นนโยบายมา เด็กๆ มันจะได้หูตากว้างไกล ท้นโลก ทดเทียมคนอื่นๆ เขา”
(เด็กหญิงนางฟ้า, น.80)

จากตัวอย่างที่ 10.1 คำว่า “กรม” ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงตัวกรมหรือกระทรวงศึกษาธิการ แต่หมายถึงผู้บริหารของกระทรวงๆ ที่เป็นผู้กำหนดหลักสูตรให้มีการนำคอมพิวเตอร์เข้ามาในหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้นักเรียนเพื่อก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์

(10.2)... “ความจริงหลวงท่านก็จัดหาคอมพิวเตอร์มาให้แล้วละนะ แต่ว่า...”
(เด็กหญิงนางฟ้า, น.81)

จากตัวอย่างที่ 10.2 คำว่า “หลวงท่าน” ในที่นี้ไม่ได้หมายถึง พระเจ้าแผ่นดิน แต่หากหมายถึงรัฐบาลที่เป็นผู้จัดหาคอมพิวเตอร์ให้โรงเรียนเพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตน

(10.3)... แถวบ้านย่านนี้ บ้านคนจะอยู่เห็นๆ กัน และอยู่กันมานานตั้งแต่รุ่นปู่ย่า
(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น. 31)

จากตัวอย่างที่ 10.3 คำว่า “แถวบ้าน” ไม่ได้หมายความว่าถึงบ้านที่ตั้งในบริเวณนั้น แต่เป็นการกล่าวถึงลักษณะเด่นของคนในแถวนั้นที่ตั้งหลักปักฐานตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายายจนถึงรุ่นลูก รุ่นหลาน

(10.4)... พ่อบอกว่าฟังคนลักหมากเล่าก็จำ ที่จำเพราะสุดท้ายหมากที่คนลักมากองๆ เอาไว้นั้น เป็นหมากของบ้านอื่นทั้งสิ้น

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.49)

จากตัวอย่างที่ 10.4 คำว่า “บ้านอื่น” ไม่ได้หมายความว่าตัวบ้านอย่างเดียว แต่หมายถึงบ้านทุกหลังที่อยู่ในละแวกนั้นที่เตรียมหมากตากแห้งไว้ขาย ถูกขโมยขึ้นทุกบ้าน

(10.5)... “เห็นไหม ถ้าไรจะตาย แถมไม่เสียหน้าด้วย ไม่เหนื่อยอีกต่างหาก” แล้วพี่โมก็ส่งใบแดงๆ ให้น้องมุกหนึ่งใบ

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.116)

จากตัวอย่างที่ 10.5 คำว่า “ใบแดงๆ” หมายถึง ธนบัตรฉบับละ 100 บาท ลักษณะเด่นของธนบัตรนั้นมีสีแดง ดังนั้น เมื่อพูดคำว่า “ใบแดง” ก็จะหมายถึงธนบัตรฉบับละ 100 บาท

(10.6)... พ่อพ่อถาม “ไปไหน” พี่โตก็บอกว่า “พื๋นบเกได้น้ำตาลมา สั่งคนไปบอกเลยว่า จะขึ้นมาเอา”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.133)

จากตัวอย่างที่ 10.6 คำว่า “น้ำตาล” ไม่ได้หมายถึงน้ำตาลที่ใช้ทำอาหาร แต่การกล่าวถึงลักษณะเด่นของน้ำตาลเมาที่มีน้ำหวานจากต้นตาลเป็นส่วนประกอบในการทำ โดยนำน้ำหวานมาหมักไว้ระยะหนึ่งจนมีแอลกอฮอล์ กินแล้วเมา เรียกว่า น้ำตาลเมา

การใช้ภาพพจน์ประเภทสัมผัสพจน์ (Synecdoche)

คือ การกล่าวถึงส่วนย่อยของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่ต้องการสื่อให้มีความหมายถึงส่วนเต็มหรือทั้งหมด จากการศึกษาภาพพจน์วรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลนายอินทร์ อะวอร์ด พบภาพพจน์ประเภทสัมผัสพจน์ จำนวนทั้งสิ้น 5 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.78

ตัวอย่างการใช้ภาพพจน์ประเภทสัมผัสพจน์

(11.1)... พอเย็นย่ำตะวันตกก็กลับบ้าน พักหนึ่งจะมีเสียงตะโกนว่า ร้องถามกันข้ามบ้าน “หุงยังเล่า” เดี่ยวเดียวก็มีเสียงร้องตอบพร้อมคำถามกลับมา “หุงอยู่ แengไรกินเล่า” เสียงตอบก็ไม่พ้น “แengเลียง แengส้ม แengลูกกล้วย” อะไรทำนองนี้

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.23)

จากตัวอย่างที่ 11.1 คำว่า “หุง” ในที่นี้คือ การหุงข้าวและทำอาหาร โดยปกติจะใช้เรียกสั้นๆ ว่าหุงข้าว

(11.2)... น้องมุกไม่เคยกินหมาก จึงไม่รู้ว่าหมากที่ย่ากินนั้นมันอร่อยตรงไหน

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.27)

จากตัวอย่างที่ 11.2 คำว่า “หมาก” ในที่นี้หมายถึง การนำผลหมากดิบสดที่ผ่าตามยาว ออกเป็นซีกๆ มาเจียน หรือหมากที่ตากให้แห้งแล้วนำมากินคู่กับพลูที่ป่ายปูน และยาเส้น ไม่ใช่แค่กินหมากอย่างเดียว

(11.3)... วันรุ่งขึ้นพี่โมก็เอารถกระบะเข้ามาขนกาแฟของพ่อไปโรงสี พี่โตเขย่าเมล็ดกาแฟกรุกกริก แล้วบอกพ่อว่า “แห้งดี ไม่ชื้น สีแล้วน่าจะสวยนะอาจา รวยแน่ปีนี้” พ่อยิ้ม

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.120)

จากตัวอย่างที่ 11.3 คำว่า “โรงสี” ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงโรงสีข้าวเพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงโรงสีกาแฟที่ใช้ควบคู่กันไปในฤดูที่เก็บเกี่ยวเมล็ดกาแฟ

(11.4)... “ซาบซึ่งอะไรกันล่ะ---เจ้าพวกเด็กโง่” เสียงกระซกๆ แบบที่คุ้นหูดังขึ้นมาจากสมาชิกใหม่ในห้องนั่งเล่นโดยพวกเราไม่รู้ตัว คุณคงจำเขาได้ล่ะฮะ---คุณยายคารานั่นเอง

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.117)

จากตัวอย่างที่ 11.4 คำว่า “เจ้าพวกเด็กโง่” ไม่ได้หมายถึงแจ่มจันทร์ กับจันทร์เจ้าที่เป็นเด็กเท่านั้น ยังหมายรวมถึงจันทราแม่ของเด็กทั้งสอง และคุณพลายชา อีกด้วย

(11.5)... ดูเหมือนว่าพ่อก้าวพ้นจากโรงเรียน จากเสียงหัวเราะและรอยยิ้มขึ้นบาน จากสีอันสดสวย และรสชาติอาหารอร่อยในงานวันปิดภาคเรียนมาได้ บรรยากาศแห่งความสนุกสนาน ก็ดูจะจางลง เหลืออยู่ตรงหน้าเพียงถนนปูนแคบๆ ลัดเลาะไปตามบ้านเรือนสองฟาก ซึ่งส่วนใหญ่ปลูกสร้างเป็นห้องแถวไม้เรียงๆ ต่อกัน

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.20)

จากตัวอย่างที่ 11.5 คำว่า “บ้านเรือน” ไม่ได้หมายถึงแค่บ้านหนึ่งหลัง แต่หมายถึงบ้านและห้องแถวไม้ที่ปลูกสร้างบริเวณนั้น

ภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมและค่านิยมในสังคมไทยผ่านทางวรรณกรรมเยาวชน

ในการเขียนหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชนทุกๆ ไปนั้น วัตถุประสงค์สำคัญประการหนึ่ง คือ การปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม คุณธรรมและวัฒนธรรมอันดีงามตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทย (หทัย ดันหยง, 2529: 15) เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้สังคมรอบด้านควบคู่กับการอ่านเพื่อความสนุกสนานพร้อมกัน รูปแบบสังคมไทย ความเชื่อ ทัศนคติ การดำรงชีวิตของคนไทยจึงมักจะพบในหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชนไม่มากนัก โดยส่วนใหญ่ภาพสะท้อนที่พบในหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชนนั้น จะเป็นการกล่าวถึงลักษณะของสังคมไทยที่มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย ยึดอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก และมีวิถีชีวิตผูกพันกับพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2524 อ้างใน สมปราชญ์ อัมมะพันธุ์, 2536: 2) ที่กล่าวถึงลักษณะพิเศษของสังคมไทยว่าเป็นสังคมแบบปฐมฐาน คือ อยู่อย่างกินง่าย ไม่สลับซับซ้อน รวมถึงยังเป็นสังคมเกษตรกรรม ที่มีความเชื่อในเรื่องธรรมชาติ ผิสาเทวดา ความเคารพในพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติ สังคมระดับชาวบ้านจะยึดถือพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตและสอดคล้องความเชื่อในรูปของประเพณี ค่านิยมลงไปด้วย

จากการวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลนาถอินทร์ อะวอร์ด จำนวน 7 เล่ม พบว่า มีการสอดแทรกเรื่องวัฒนธรรมและค่านิยมในสังคมไทย ดังนี้

1. วรรณกรรมเยาวชนสะท้อนให้เห็นเรื่องพุทธศาสนากับสังคมไทย
2. วรรณกรรมเยาวชนสะท้อนให้เห็นวิถีการดำรงชีวิตของคนไทยในชนบท
3. วรรณกรรมเยาวชนสะท้อนให้เห็นค่านิยมของสังคมชนบทไทย

4. วรรณกรรมเยาวชนสะท้อนให้เห็นภูมิปัญญาพื้นบ้านของไทย
5. วรรณกรรมเยาวชนสะท้อนให้เห็นประเพณีท้องถิ่น

วรรณกรรมเยาวชนสะท้อนให้เห็นเรื่องพุทธศาสนากับสังคมไทย

คนไทยนับถือและผูกพันกับศาสนาพุทธตั้งแต่เกิดจนตาย ดังนั้น วิธีการดำเนินชีวิตของคนไทยจึงเกี่ยวพันกับพุทธศาสนาทั้งทางตรงและทางอ้อม จากการวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนพบว่า เนื้อหาบางส่วนจะมีวัดเข้ามาเกี่ยวข้อง ทั้งในเรื่องแนวคิดและประเพณีต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นต่างจังหวัดหรือกรุงเทพได้แก่

วัดเป็นสถานที่พบปะสังสรรค์

คนไทยนิยมจัดงานต่างๆ ที่วัดเป็นส่วนใหญ่ ทั้งงานบุญ งานมโหรีสงฆ์ งานอวมงคลต่างๆ และสำหรับคนต่างจังหวัดนั้นถือว่าวัดเป็นที่พบปะได้เป็นอย่างดี เมื่อมีงานใดๆ ก็มักจะไปรวมตัวกันที่วัด

“แดดไม่ทันร้อนก็เดินถึงวัด อากาศในวัดตอนเช้าๆ อย่างนี้สดชื่นยิ่งนัก เพราะอยู่ติดเขา และมีต้นไม้ขึ้นร่มรื่นยิ่งนัก เสียงคนคุยจ้อกแจ้กจลั่นได้ยินไปถึงหน้าวัด พอเดินตามเสียงจลั่นตรงไปก็ถึงโรงฉัน ต่างถอครองเท้าวางที่เชิงบันไดแล้วเดินเข้าไปในโรงครัว พอขึ้นไปเจอผู้ใหญ่ ยาก็บอกให้น้องมุขสวัสดิ สวัสดิ และสวัสดิ กว่าจะเดินเข้าไปถึงในโรงครัว น้องมุขก็สวัสดิ ลักรอยที่เห็นจะได้”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.158)

“ลานวัดที่เคยกว้างขวาง ว่างโล่ง คำนีกลับแออัด อีกทั้งด้วยร้านค้า ผู้คน และอิงอวลด้วยสรรพเสียงมากมาย ทั้งเสียงจากลำโพงที่ถูกศิษย์วัดติดตั้งเอาไว้บนต้นโพธิ์ใหญ่หน้าวัดกับต้นจันทน์หน้าโบสถ์ เสียงจากพ่อค้าแม่ขายที่ต่างเชิญชวนเรียกลูกค้าให้แวะมาเลือกซื้อเลือกชมสินค้าในร้านของตนเอง เสียงจากหนังกลางแปลงที่มาจากจอสีเหลี่ยมเบ้อเริ่มอวดเต๋ๆ อยู่ตั้งแต่บ่าย และเสียงโรงลิเกซึ่งโหมโรงเร้าใจมาจากข้างศาลาการเปรียญ”

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.108)

วัดเป็นที่พึ่งทางจิตใจ

สังคมไทยยึดถือพุทธศาสนาเป็นที่พึ่งทางจิตใจ ไม่ว่าจะยามปรกติสุข รวมถึงยังเป็นที่พักพิงยามเดือดร้อนใจเมื่อเกิดปัญหาต่างๆ คนไทยก็จะยึดวัดเป็นที่พึ่งเป็นอันดับแรก

“พอพี่โตหาคี งานบวชก็เริ่มขึ้น มีคนบวชพร้อมกันกับพี่โตสามคน พี่โตต้องไปอยู่วัดล่วงหน้าตั้งหลายวัน เพื่อหัดสวดมนต์และเตรียมจิตใจให้สงบพร้อมที่จะเข้าร่วมกาสาวพัสตร์”
(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.137)

“วันรุ่งขึ้นเป็นวันแค้น ใครที่บนหรือออกชื่อให้พ่อปู่ช่วยอะไร ไว้ในปีก่อนก็ต้องไปจุฑฐูปเทียนบอกแค้นในปีนี้ พ่อปู่หลักเมืองเป็นพระพุทธรูปสีทององค์ใหญ่อยู่บนถ้ำ ย่าบอกว่าพ่อปู่หลักเมืองศักดิ์สิทธิ์มาก เป็นที่เคารพและเป็นที่พึ่งทางจิตใจของชาวบ้านตั้งแต่โบราณมา ใครบนบานอะไรไม่เคยพลาดทีเดียว”
(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.159-160)

“เมื่อวันก่อน ตอนที่หลวงตาลงมาสวดมนต์ที่โบสถ์ ท่านบอกแม่ว่า ทางวัดจะรวบรวมเงินของคนที่มาทำบุญแล้วตั้งเป็นกองทุน ให้ทุนการศึกษาแก่เด็กที่ยากจน ที่...ที่กำพร้า หลวงตาบอกว่าให้เดี๋ยวลองไปสมัครดู”
(เด็กหญิงนางฟ้า, น.168)

“ยายกำนันเอง นางเป็นลูกค้าคนสำคัญของแม่ ไกล้วัดห้วยออก ยายคำมักมาซื้อพวงมาลัยของแม่ แล้วเดินขายเข้าไปในโบสถ์เป็นนานสองนาน”
(เด็กหญิงนางฟ้า, น.22)

ความเชื่อเกี่ยวกับบุญ-บาป

คนไทยรับหลักศาสนาด้วยวิธีสั่งสอนจากการสอนด้วยพระสงฆ์ ครูบาอาจารย์ บรรพบุรุษ สืบทอดต่อกันมาหลายชั่วคน ในเรื่องบาปบุญคุณโทษ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว มนุษย์ทุกคนมีกรรมเป็นของตนเอง

“ก่อนเข้าสวนทุกเช้า พ่อจะให้น้องมุกช่วยพ่อคลุกข้าวให้หมา ซึ่งเป็นงานที่น้องมุกชอบมาก คลุกข้าวให้หมาที่ไรก็แอบชิมทุกที บางทีชิมเพลินจนหมด ให้หมากอยแล้วคลุกให้ใหม่ แม่น้อยเห็นก็จะร้องว่า “กินข้าวหมาอีกแล้ว เดี่ยวเกิดชาติหน้าก็เป็นหมาหรือ”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.55)

“พอน้ำลด ไปได้ เราก็ไปทำบุญให้พี่โม โรงฉันที่พี่โมเคยบวชพึ่งราบเลย พระหนึ่ขึ้นไปอยู่บนถ้ำ อดข้าวอดน้ำอยู่ตั้งหลายวัน ไม่น่าเชื่อว่าน้ำจะขึ้นสูงเกือบถึงทางเดินเลียบถ้ำที่เราเคยเดินกันทีเดียวนะ ย่าบอกหลวงพ่อกว่า “ขอบคุณนะเจ้าค่ะที่ท่านเคยทักให้อาหลานมาบวช” หลวงพ่อนิ่งแล้วถอนใจ “เขาทำบุญมาแค่นั้นนะ โยมนี้” ย่ากราบแล้วก็เลยพุดสะอื้นอยู่แทบทำหลวงพ่อดรงบันไดโรงฉันนั่นเอง”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.196)

“เดี๋ยวรีบمينหน้าหนีราวกับว่าเหรียญห้าบาทในมือแม่เป็นสิ่งที่หวาดหวั่นเหลือเกิน แต่แม่เมื่อรีบจำเดินออกมาแล้ว ความวิตกกังวลในอกในใจของเขาก็ไม่ได้จางหายไปไหน มันกลับรวมตัวเข้ากับความรู้สึกผิดบาปที่เกาะกุมก่อนหน้าแล้ว สั่นคลอนให้ใจเขาหวั่นไหว จนนึกอยากจะเดินกลับไปสารภาพผิดกับแม่ และนำเงินยี่สิบบาทในกระเป๋ากางเกงไปใส่ไว้ในกล่องสังกะสีดั้งเดิม เลิกลืมกิจการขายข้าวเกรียบว่าเสียแต่ตอนนี่

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.122-123)

“นี่บาปกรรมติดตามถึงตัวเขาเร็วอย่างนี้เชียวหรือ เพราะเขาแอบเอาเงินจากกล่องสังกะสีมาโดยไม่บอกแม่ใช่ไหม สิ่งศักดิ์สิทธิ์ถึงได้ลงโทษเขา และทำให้ข้าวเกรียบว่าวของเขาไหม้ไปแล้วถึง 3 แผ่นเช่นนี้”

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.128)

“ทำไมเราจะไม่กล้า ถึงเรื่องนี้จะเกี่ยวกับผี แต่เราก็ไม่กลัว เพราะเราเป็นคนดี คนดีพระย่อมคุ้มครอง”

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.29)

วรรณกรรมเยาวชนสะท้อนให้เห็นวิถีการดำรงชีวิตของสังคมท้องถิ่นไทย

สังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม รวมถึงเป็นสังคมที่มีความเป็นอยู่เรียบง่าย คือ กินง่าย อยู่ง่าย มีการดำรงชีวิตที่ไม่ซับซ้อน และมีความเชื่อเรื่องธรรมชาติแวดล้อมต่างๆ การใช้เครื่องมือมีน้อยไม่ยุ่งยาก ประยุกต์ตามสภาพแวดล้อม การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน อยู่กันเหมือนพี่น้อง

การประกอบอาชีพเกษตรกร

คนไทยในต่างจังหวัดส่วนใหญ่ มักจะมีอาชีพเป็นเกษตรกรซึ่งเป็นอาชีพที่สืบทอดกันต่อๆ มาจากรุ่นสู่รุ่น คือ การทำไร่ทำนาทำสวนต่างๆ เช่น สวนกาแฟ สวนผลไม้ สวนผัก เพื่อเลี้ยงชีพ นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงสัตว์ต่างๆ การทำหัตถกรรม เพื่อเพิ่มรายได้อีกทางหนึ่ง

“คนแถวบ้านย่านี้ ตอนกลางวันจะเข้าสวนทำไร่ทำนาหรือไม่ก็ลงทำหาปูหาปลาไปตามเรื่องตามราว”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.23)

“วันไหนไม่เข้าสวน ย่าจะนั่งตอกอยู่หน้าบ้าน ตอกที่จักก็เอาไว้มัดใบเหลียง หรือไว้สวนกระบุงตะกร้าสารพัด ใช้เองบ้าง แจกคนโน้นคนนี้บ้าง ไม้ไผ่ที่จักตอกนั้น บางทีพ่อก็ตัดมาให้จากในสวน หรือไม่ป่าใหญ่ก็จะให้พี่โมเอามาให้จากกลางนา”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.26)

“ข้ามลานตากกาแฟไปก็จะเจอสระน้ำใหญ่รูปสี่เหลี่ยม น้ำในนั้นเขียวอ้อ พอน้องมุกแกั่งโยนหินลงน้ำดัง “จ๋อม” ปลาตุ๋นที่พ่อเลี้ยงไว้ก็จะแย่งกันขวิดตัวดังจ๋วมจ๋ามแทรกขึ้นมา ลอยตัวแน่นที่ผิวน้ำด้วยนึกว่าจะได้กินอาหาร”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.38)

“นอกจากปลาคูก็มีไก่ เล้าไก่อยู่ห่างจากบ้านออกไป แต่ไก่ส่วนใหญ่กลับเกาะคอนนอนที่ต้นมะม่วงข้างโรงเก็บปุ๋ยแทน บ้างก็นอนกกไก่ออยู่ในรัง หน้าที่ให้อาหารไก่นี้ พ่อมอบให้เป็นงานของน้องมุก”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.39)

ความเป็นอยู่ของคนในชนบท

สังคมไทยในต่างจังหวัดนั้นเป็นสังคมที่อยู่ง่ายกินง่าย ไม่สลับซับซ้อน รวมถึงการดำรงชีพที่พึ่งพาอาศัยซึ่งกัน รักกันเหมือนพี่เหมือนน้อง

“น้ำพริกเป็นอาหารประจำบ้านที่ทำกินกันทุกมื้อมิได้เว้นเพราะทำง่าย กินแล้วได้แรง พริกเพริกมะนาวนั้นไม่ต้องหาซื้อที่ไหน ส่วนใหญ่ก็ปลูกกันไว้ใกล้ๆ ครัวนั่นเอง บ้านใครที่ไม่ได้ปลูกก็เดินไปบอกบ้านที่มี “ขอนาวลูกหนะจะไปตำน้ำพริก” เจ้าของก็รีบบอก “เออ เด็ดๆ เอาตัว” ก็เด็ดเอามาได้เลย ไม่มีใครหวงใคร”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.23)

“ขั้นตอนการกินหมากของย่าจะเริ่มจากเด็ดก้านพลูออก กรีดใบพลูให้เรียบๆ เอาปูนป้าๆ ม้วนใส่ปากเอาหมากตาม เคี้ยวๆ สักสองสามทีแล้วก็เหนียดยา ย่าจะหยิบยาเหนียดยื่นเป็นก้อนกลมเล็กๆ เเหนียดยไว้ระหว่างด้านในปากกับฟันบน ยาเหนียดยก็จะดันเนื้อตรงที่เหนียดยาให้นูนออกมา มองเห็นเป็นก้อนนูนเล็กๆ วิ่งไปวิ่งมาตามมุมปาก เคี้ยวซ้ายเคี้ยวขวาตามแต่ย่าจะขยับปาก น้องมุกชอบดูเวลาย่าเหนียดยามาก เพราะสนุกดี”

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.27)

“แถวบ้านย่านี้ บ้านคนจะอยู่เห็นๆ กัน และอยู่กันมานานตั้งแต่รุ่นปู่รุ่นย่า พอมีลูกหลานรุ่นราวคราวเดียวกัน ก็จับกลุ่มเล่นสนิทสนมกันเหมือนพี่เหมือนน้อง”

(เด็กหญิงนางฟ้า, น. 31)

วรรณกรรมเยาวชนสะท้อนให้เห็นค่านิยมของคนไทย

ค่านิยมของคนไทยทุกๆ ไป คือ นับถือพระพุทธศาสนา รักพวกพ้อง กตัญญูรู้บุญคุณคน การมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การแบ่งปันช่วยเหลือผู้อื่น อุดหนุนอดกลั้น มีเมตตา รู้จักให้อภัย เป็นคนดีของสังคม การเคารพผู้อาวุโส ฯลฯ ซึ่งถือเป็นบรรทัดฐานของคนไทยในสังคม ผลการวิจัยพบว่า มีภาพสะท้อนเรื่องค่านิยมต่างๆ ของคนไทยได้แก่ การมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่, การแบ่งปันช่วยเหลือผู้อื่น, การรู้จักอดทนอดกลั้น มีเมตตา รู้จักให้อภัย, การเคารพผู้ใหญ่ การทำความดี มีน้ำใจ เป็นคนดีของสังคม และการช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก

“ที่บ้านสวนกาแฟไม่มีบ้านคนโน้นคนนี่ใกล้ๆ ให้วิ่งมาวิ่งไปเหมือนบ้านย่า เพราะสวนกาแฟแต่ละสวนนั้นกว้างมาก บ้านในสวนจึงอยู่ห่างๆ แบบมองไม่เห็นกันเลยทีเดียว แต่ถึงจะอยู่ห่างแบบนี้ คนแถวสวนพอก็จะช่วยเหลือกันและมีน้ำใจทำโน่นทำนี่ตามแรงกันไป ไม่ได้อยู่แบบตัวใครตัวมัน”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.34)

“กินเสร็จแล้วป้าใหญ่กับแม่คำก็นั่งคุยกันอีกนาน พอชักแว็กเงิน ป้าใหญ่ก็ร้อง “ไม่ต้องๆ เานี้แหละ ชาวเหนือมาทั้งทีเลี้ยงหนมจะเป็นไร” ย่าไม่ต้องบอก เด็กๆ ก็พนมมือขอบคุณกันเป็นแถว ป้าใหญ่ใจดี และเลี้ยงขนมเด็กๆ อย่างนี้เป็นประจำ”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.71)

“เวลาบ้านใครจะมีงานบุญงานบวช หรืออย่างลูกสาวป้าสาวน้อยจะแต่งงาน ทั้งชาวบ้านทั้งญาติมิตรก็จะมาช่วยกันคนละไม้คนละมือ ผู้หญิงก็ผ่านเครื่องแกง หั่นผัก หั่นหมู ทำปลา ส่วนหน้าที่หุงข้าวเป็นของผู้ชาย เพราะต้องหุงในกระทะใบใหญ่และก่อก้อนเสาหลายกอง ส่วนแม่ครัวนั้น ใครถนัดผัดถนัดแกงแบบไหนก็ทำไป เสร็จแล้วก็มาชิม แล้วก็ชิมก็ดกกัน”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.91)

“หึๆ คุณคำเจ้านี้เช่นผู้ใหญ่ เอะ...ยังมีอีกมากที่ปัญญาเจ้าไม่สามารถตัดสินใจได้ บางข้อเราต้องตัดสินใจด้วยหัวใจบางอย่างสำคัญที่พี่อยากให้เราตัดสินใจและทำให้ได้คือ อดทนอดกลั้น มีเมตตา และให้อภัย มันจำเป็นสำหรับเจ้าที่เป็นลิงน้อยแต่อิทธิฤทธิ์ยิ่งใหญ่ กาลข้างหน้าสืบไปจะยังมีเรื่องให้เราเรียนรู้อีกมาก ตอนนี้แค่สามอย่างพอ”

(มัจฉานุผจญภัย, น.37)

“ทำโทษนะสิ เจ้านี้ไม่มีใครสั่งสอนหรือไง ว่ากล่าวกับผู้ใหญ่ต้องอ่อนน้อมถ่อมตนเพียงไหน หา!”

(มัจฉานุผจญภัย, น.62)

“ตุ้มที่ดาให้มันบอบบาง เจ้าโยนน้ำที่อัดแน่นด้วยฤทธิ์ไส้มัน มันก็ทนไม่ได้ ตุ้มที่เจ้าเสกมาใช้ก็หาได้ผ่านขั้นตอนการเผา มา ถึงได้รู้ว่ามันไม่สามารถเก็บน้ำ อีกสายขางที่เจ้าลักทำ...เล็กไปกบมันอดได้ ใหญ่ไปปลาก็ลอดออกมา ดาอยากให้เราเรียนรู้ความอดทนหนา เพราะความอดทนจะทำให้

เราทำงานสำเร็จ ทำให้เราคิดหาเหตุจนถึงทางแก้ไข ถ้าเจ้าอดทนตักน้ำแต่ทีแรก จะเหลืออีกสักครึ่ง แล้วค่อยใช้เวทาก็ไม่ว่าอะไร เพราะเจ้าน่ะเมื่ออดทนทำแล้วย่อมเรียนรู้ได้ว่าตักน้ำต้องทำอะไร”

(มัจฉานุผจญภัย, น.88)

“ก็รับฝากทุกอย่างที่ใช้ชื่อของได้นั้นแหละจ๊ะ ความดี น้ำใจ ความอดทน กล้าหาญ ชื่อสัตย์ สุดแต่ว่าลูกจะเปิดบัญชีฝากอะไร แม้คิดว่าเปิดบัญชีรวมดีที่สุด แต่ขอเตือนนะทุกอย่างต้องทำด้วยใจบริสุทธิ์ ไม่อย่างนั้นจะกลายเป็นว่าลูกเป็นหนี้ศูนย์”

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.107)

“พรุ่งนี้เป็นวัดปิดเทอมแล้วนะคะ วันนี้ขบวนนางฟ้าจึงพร้อมใจกันมาส่งเด็กๆ ปิดเทอม ให้พรแก่เด็กๆ ขอให้เป็นเด็กดีของคุณพ่อคุณแม่ ช่วยเหลือคุณพ่อคุณแม่ อย่าเอาแต่เล่นซุกซนนะคะ แล้วเปิดเทอมเรามาชวนกันใหม่ล่ะ”

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.18)

“หรือว่าบางทีเด็กคนนั้นอาจจะสติไม่ใช่อะไรที่ฉันรู้ว่าเธอไปเมื่อคืนก็ได้ เลยพยามไปและคิดว่าตัวเองเป็นนางฟ้า ถ้าอย่างนั้นก็ยื่นนำสงสารใหญ่เลย แม่เคยสอนว่า ต้องช่วยเหลือคนที่เจ็บป่วย ทุกข์ยากกว่าเราไม่ใช่หรือ”

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.38)

“ทำไมต้องรอให้นางฟ้าเสกให้ล่ะ ทำไมไม่ทำเอง แม่ของฟ้าบอกว่าทุกคนมีมีวิเศษ มีขวิเศษ หัวใจวิเศษอยู่แล้ว ไม่ต้องขอใครที่ไหนอีกหรอก มันทำได้หมดทุกอย่างเลย ถ้าหัดทำ ถ้าตั้งใจทำ”

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.90)

“คุณครูเคยบอกว่า ความดีเป็นสมบัติล้ำค่าที่จะติดต่อกับทุกคนตลอดไป”

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.24)

“มันช่างเป็นนิ้วที่มีพลัง ส่งแรงกำลังมาถึงหัวใจของเขาจนรู้สึกได้ถึงความรัก ความปรารถนาดีที่ฉันและฟ้ามีให้”

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.147)

วรรณกรรมเยาวชนสะท้อนให้เห็นภูมิปัญญาพื้นบ้านของไทย

คนไทยในต่างจังหวัด โดยเฉพาะผู้เฒ่าผู้แก่มีภูมิปัญญาพื้นบ้านที่สะสมกันจากรุ่นสู่รุ่น ทั้งในเรื่องประเพณีนิยมต่างๆ เช่น การโกนผมไฟ การรักษาวัว การรักษาโรคภัยไข้เจ็บด้วยสมุนไพรพื้นบ้าน การประเพณีปฏิบัติตนตามวิถีชาวบ้าน

“จนวันหนึ่ง แม่พาน้องมุกลงมาบ้านย่า น้องมุกเดินเล่นโน่นเล่นนี่จนร้อน พอแม่จับอาบน้ำ ย่าผู้ซึ่งคงมองดูการทดลองสูตรผดของแม่อยู่นานขึ้นหนังหมูแผ่นใหญ่ให้แม่ “ลองทาหัวมุกดูดี” แม่เล่าว่าตอนแรกแม่มองหนังหมูแผ่นใหญ่คิดมันอย่าง ไม่แน่ใจ แต่พออย่าทับซ้ำ แม่ก็เอาหนังหมูแผ่นนั้น โปะลงหัวลูกสาวแล้วเริ่มถูวนไปทั่วหัวเล็กๆ นั้น ทำอยู่หลายวัน เรื่องอัศจรรย์ก็เกิดขึ้น คือ น้องมุก เริ่มมีผมขึ้นมาจริง”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.17)

“ย่าดูแลน้องมุกอย่างใกล้ชิดมากๆ เรียกได้ว่าน้องมุกโตมากับสารพัดสูตรเด็ดของย่าเลย ที่เดียว อย่างตอนเด็กๆ ย่าจะมีเศษผ้าถุงแม่เป็นชิ้นเล็กนิดเดียวจุ่มน้ำเปะไว้กลางหน้าผากหลานเพื่อ กันสะอึก แม่บอกว่าพี่โมชอบแกล้งเอาออก แล้วบอกว่า “ไม่ได้ๆ เกิดมาทั้งที เดียวสะอึกไม่เป็น” หลังจากนั้นย่ากับพี่โมก็จะแย่งกันปะๆ ดังๆ เศษผ้าชิ้นเล็กๆ นั้นเหมือนตอนโปะยาไม่มีผิด”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.19)

“เวลาน้องมุกมีไข้ ย่าจะเอายาเขียวหรือยาลูกกลอนต่างๆ ละลายน้ำขมิ้นให้กิน กินมาแต่เด็ก จนหายขมและหายไข้ พอเริ่มจะจามเป็นหวัด ย่าก็จะกวาดลิ้นด้วยน้ำผึ้ง มะนาว และเกลือ “ของพี่นะ มีพริกไทยด้วย พี่โมเคยกระซิบเมื่อเห็นน้องมุกทำหน้าเหย “กินเข้าไปหะน่า เดียวก็อ่อยเองแหละ”

บางที่น้องมุกขโมยมิดในเขีนย่าไปเล่นแล้วโดนมีดบาดก็วิ่งไปหาย่า ย่าจะเด็ดใบดาซามไก่ แดงที่ขึ้นอยู่ข้างๆ บ้านสะเด็ดน้ำแล้วบดเร็วๆ อย่างตั้งใจ เอาปูนกินหมากผสมลงไปพอเหนียวๆ ก็โปะแผลให้ เลือดจะหยุดไหลและรู้สึกเย็นสบาย พออย่าเป่า “พัวง” ให้ก็หายเจ็บ”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, หน้า 19-20)

“ย่าไม่ใช้แปรงสีฟันเหมือนน้องมุกหรอกนะ ย่าเอาเปลือกหมากอ่อนที่เหลืจากในเขีน มาจุ่มพอให้แฉะน้ำนิดๆ แล้วเอาแฉะกับผงวิเศษนิยมถูๆ ที่ฟัน น้องมุกลองทำบ้างก็รู้สึกว้าฝาดๆ แปลกๆ ชอบกล”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.85)

“ลงมาอยู่บ้านย่าได้ไม่กี่วัน ย่าก็โกนผมไฟให้ ผมคดดำของน้องมุกเลยหายไปกับปลายมิด โคนของย่า เหลือแต่หัวล้านเกลี้ยงกลมปิ้งที่พี่โมชอบล้อว่า “เหมือนหลวงจีนตัวดำๆ เลยตอนนั้น ย่าว่า “เด็กเกิดมานี้ต้องโกนผมล้างน้ำคร่ำน้ำคาวออกให้หมด” โคนผมเสร็จก็ถึงพิธีโปะยา

เครื่องยาของย่าประกอบด้วย จิ้งจกขาว และต้องเป็นตัวเมียเท่านั้น (อันนี้ไม่ทราบจริงๆ ว่า ย่าได้อย่างไร) เอามาห่อไฟ แล้วบดให้ละเอียด คนให้เข้ากันกับน้ำมันแม่ แล้วก็โปะลงบนกระหม่อม น้องมุกเป็นก้อนหนา “เด็กแรกเกิดมากระหม่อมบาง ต้องรักษาขวัญ”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.15)

วรรณกรรมเยาวชนสะท้อนให้เห็นประเพณีท้องถิ่น

ในงานวิจัยครั้งนี้พบว่า มีการสะท้อนประเพณีท้องถิ่นของภาคใต้ ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ โดยชาวไทยภาคใต้จะเรียกว่า “ประเพณีวันว่าง” ซึ่งชาวไทยภาคใต้จะถือว่าวันว่างเป็นวันแสดงถึงความรื่นเริงยินดีที่ได้มีชีวิตขึ้นปีใหม่ เป็นวันทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว โดยระยะวันว่างตลอด 3 วันนั้น ชาวไทยภาคใต้จะไม่ต้องทำงาน ยกเว้นหุงหาอาหารรับประทาน และใช้สำหรับทำบุญตักบาตร (สมปราชญ์ อัมมะพันธุ์, 2536: 90)

“โบราณเขาถือ ไม่ให้ทำงาน เขาให้พักผ่อนพักผ่อน ปีหนึ่งหนหนึ่ง” เราจึงปิดบ้านสวนกาแฟลงมานอนที่บ้านย่า”

“ช่วงขึ้นถ้านี้ถือเป็นประเพณีที่ลูกหลานต้องกลับมาเยี่ยมบ้าน แทบทุกบ้านจึงเต็มไปด้วยลูกหลานญาติมิตรที่มานอนค้างพูดคุย ตั้ววงกินข้าวกันวงใหญ่ๆ สรวลเสเฮฮา ดูอุ่นหนาฝาคั่งดีทีเดียว”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.154)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์ภาพพจน์ภาพพจน์ในวรรณกรรมเยาวชน กรณีศึกษาวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลนาอินทร์ ะวอร์ด” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประเภทของภาพพจน์ในวรรณกรรมเยาวชน ปริมาณความถี่ในภาพพจน์แต่ละประเภท และภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมและค่านิยมในสังคมไทย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาในเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากวรรณกรรมเยาวชน ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลประเภทของภาพพจน์ที่พบในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลนาอินทร์ ะวอร์ด โดยการจำแนกแบ่งประเภทของภาพพจน์ตามหลักของ ชุมสาย สุวรรณทนต์ (2548) โดยสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคืออัตราส่วนร้อยละ

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน คือ ผลการวิจัยภาพพจน์ที่พบในวรรณกรรมเยาวชน และภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมและค่านิยมของสังคมไทย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ผลการวิจัยภาพพจน์ในวรรณกรรมเยาวชน

ผลการวิเคราะห์ภาพพจน์ที่ใช้ในวรรณกรรมเยาวชน ผู้วิจัยพบการใช้ภาพพจน์ 11 ประเภท โดยแสดงผลความถี่การใช้จากมากสุดไปน้อยสุด ดังนี้

1. การเลียนแบบเสียงธรรมชาติ (Onomatopoeia) มีการใช้ร้อยละ 21.72 โดยเสียงที่มีการเลียนแบบที่พบมี 5 ลักษณะได้แก่ เสียงที่เกิดจากอากัปกริยาต่างๆ ของคน, เสียงที่เกิดจากการกระทบกันของวัตถุ, เสียงร้องของสัตว์, เสียงธรรมชาติ และเสียงดนตรี

2. คำถามเชิงวาทศิลป์ (Rhetorical Question) มีการใช้ร้อยละ 20.91 ซึ่งเป็นการตั้งคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ หรือถ้ามีคำตอบก็เป็นคำตอบที่ทั้งผู้ถามและผู้ฟังรู้คำตอบอยู่แล้ว ผลการวิจัย

พบว่า การใช้ภาพพจน์ประเภทนี้ในวรรณกรรมเยาวชนเพื่อกระตุ้นให้ผู้อ่านมีอารมณ์ร่วมไปกับเนื้อหา และไม่เกิดความเบื่อหน่ายที่จะติดตามอ่านจนจบ

3. อุปมา (Simile) มีการใช้ร้อยละ 19.69 โดยการใช้ภาพพจน์ประเภทนี้เป็นการเปรียบเทียบสิ่งสองสิ่งที่มีความแตกต่างกัน แต่มีลักษณะเด่นร่วมกัน โดยใช้คำแสดงการเปรียบเทียบชี้ให้เห็นว่าเหมือนกันอย่างไร ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า มีการนำไปเปรียบเทียบกับสิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมเพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นภาพชัดเจนขึ้น

4. อุปลักษณ์ (Metaphor) มีการใช้ร้อยละ 12.03 คือ การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งให้เป็นอีกสิ่งหนึ่ง โดยอุปลักษณ์มี 2 ประเภท คือ อุปลักษณ์โดยนัย (Implicit metaphor) ผลการวิจัยพบว่า อุปลักษณ์โดยนัย มีปริมาณการใช้ 51 ครั้ง ส่วนอุปลักษณ์ มีปริมาณการใช้ 26 ครั้ง

5. อติพจน์ (Hyperbole) มีการใช้ร้อยละ 11.56 คือ การกล่าวเกินจริง ทั้งที่เป็นความรู้สึก ความคิดของผู้กล่าวที่ต้องการย้ำความหมายให้ผู้ฟังรู้สึกหนักแน่นจริงๆ โดยที่ผู้กล่าวและผู้ฟังก็เข้าใจว่าไม่ใช่การกล่าวเท็จ

6. บุคลาธิษฐาน (Personification) มีการใช้ร้อยละ 5.00 คือ การสมมุติให้สิ่งที่ไม่มีชีวิตไม่มีความรู้สึกนึกคิด สามารถแสดงอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด หรืออากัปกริยาเช่นเดียวกับมนุษย์ ผลงานวิจัยพบว่า การใช้ภาพพจน์ประเภทนี้ในวรรณกรรมเยาวชน ซึ่งทำให้ผู้อ่านคือเด็กและเยาวชนรู้สึกเพลิดเพลินไปกับเนื้อหา อีกทั้งยังเป็นการช่วยพัฒนาการอ่านและเสริมสร้างจินตนาการของเด็กๆ ไปพร้อมกัน

7. ปฏิพจน์ (Oxymoron) มีการใช้ร้อยละ 3.91 เป็นการใช้คำที่ไม่สอดคล้องกันหรือขัดแย้งกันมารวมไว้ด้วยกันเพื่อให้เกิดความหมายใหม่ หรือเพิ่มน้ำหนักให้แก่ความหมายแรก ผลงานวิจัยพบว่า การใช้ภาพพจน์ประเภทนี้ในวรรณกรรมเยาวชนกระตุ้นให้ผู้อ่านเห็นถึงอารมณ์ของตัวละครในช่วงนั้นๆ อีกทั้งยังเป็นการเสริมทักษะด้านภาษาให้กับผู้อ่านไปพร้อมกัน

8. การกล่าวอ้างถึง (Allusion) มีการใช้ร้อยละ 1.88 ผลการวิจัยพบว่า ข้อความหรือการทำความที่พบบนได้นานิทานพื้นบ้านไทย รวมทั้งบทเพลงที่เป็นที่รู้จักมากกล่าวอ้างถึง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสิ่งที่กล่าวอ้างถึงนั้นเด็กและเยาวชนได้เคยสัมผัสมาแล้วตั้งแต่เล็ก จึงเป็นเรื่องง่าย

ที่จะนำเรื่องดังกล่าวมาอ้างถึงอีกครั้งเพื่อให้เด็กย้อนคิดได้ง่ายและเพลิดเพลินไปกับเนื้อหาของวรรณกรรม

9. ปฏิทรรศน์ (Paradox) มีการใช้ร้อยละ 1.56 ซึ่งเป็นการใช้คำหรือข้อความที่มีความหมายตรงกันข้ามหรือขัดแย้งมากล่าวเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นความหมายชัดเจน ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้เห็นภาพชัดเจนมากขึ้นของผู้อ่านเกี่ยวกับเนื้อหาที่กำลังดำเนินอยู่

10. นามนัย (Metonymy) มีการใช้ร้อยละ 0.94 ซึ่งเป็นการใช้คำหรือวลีที่บอกลักษณะคุณสมบัติของสิ่งหนึ่งสิ่งใดเพื่อแสดงความหมายสิ่งนั้นทั้งหมด ผลการวิจัยพบว่า นามนัยที่พบนั้นมีทั้งการกล่าวถึงชื่อสถานที่แต่หมายถึงคน และการนำลักษณะเด่นของสิ่งของนั้นๆ แทนสิ่งที่กล่าวถึง

11. สัมพจน์ (Synecdoche) มีการใช้ร้อยละ 0.78 คือ การกล่าวส่วนย่อยเพื่อสื่อให้เห็นความหมายของส่วนเต็มทั้งหมด ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ส่วนย่อยที่กล่าวถึงนั้นเป็นสิ่งที่พบเห็นรอบๆ ตัวของการใช้ชีวิตประจำวัน เช่น การหุงหาอาหาร การดำรงชีวิตของคนไทยในชนบท รวมถึงสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ

จากผลการวิจัยดังกล่าวตรงกับสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ คือ มีการใช้ภาพพจน์ในวรรณกรรมเยาวชน จำนวน 11 ประเภท แต่ภาพพจน์ที่ไม่พบคือภาพพจน์ประเภทสัญลักษณ์ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะภาพพจน์ประเภทสัญลักษณ์เป็นการเปรียบเทียบของสิ่งหนึ่งโดยใช้คำอื่นเรียกแทน และคำที่ใช้เรียกนั้นเป็นที่รู้จักดีของคนทั่วไป แต่สำหรับเด็กที่ยังมีประสบการณ์ในการอ่านไม่มากนัก อาจจะยังไม่เข้าใจความหมายดีเท่ากับผู้ใหญ่ ดังนั้น จึงไม่พบภาพพจน์ประเภทดังกล่าวในการวิจัยครั้งนี้

ผลการวิจัยภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมและค่านิยมในสังคมไทย

ผลการวิจัยพบว่า วรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลนาถอินทร์ อะวอร์ด แสดงภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมและค่านิยมในสังคมไทยได้แก่

1. วรรณกรรมเยาวชนสะท้อนให้เห็นเรื่องพุทธศาสนากับสังคมไทยได้แก่ วัดเป็นสถานที่พบปะสังสรรค์, วัดเป็นที่พึ่งทางจิตใจ และความเชื่อเกี่ยวกับบุญ-บาป

2. วรรณกรรมเยาวชนสะท้อนให้เห็นวิถีการดำรงชีวิตของคนไทยในชนบทได้แก่ การประกอบอาชีพเกษตรกร และความเป็นอยู่ของคนในชนบท

3. วรรณกรรมเยาวชนสะท้อนให้เห็นค่านิยมของสังคมชนบทไทยได้แก่ การมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่, การแบ่งปันช่วยเหลือผู้อื่น, การรู้จักอดทนอดกลั้น มีเมตตา รู้จักให้อภัย, การเคารพผู้ใหญ่ การทำความดี มีน้ำใจ เป็นคนดีของสังคม และการช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก

4. วรรณกรรมเยาวชนสะท้อนให้เห็นภูมิปัญญาพื้นบ้านของไทยได้แก่ การ โกงผมไฟ, การรักษาขวัญเด็ก, การรักษาโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ด้วยสมุนไพรพื้นบ้าน และพฤติกรรมกรปฏิบัติตนตามวิถีชาวบ้าน

5. วรรณกรรมเยาวชนสะท้อนให้เห็นประเพณีท้องถิ่น “วันว่าง” ของชาวไทยภาคใต้

ผลการวิจัยเกี่ยวกับภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมและค่านิยมในสังคมไทยที่พบครั้งนี้ สอดคล้องกับ นพวรรณ สิริเวชกุล และปานบุญ สิริเวชกุล (2546: 74) ที่ให้ความเห็นว่า ท่วงทำนองการเขียนหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีการสอดแทรกความรู้ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีต่างๆ โดยทำไม่ทำให้ผู้อ่านรู้สึกว่าตัวเองกำลังอ่านหนังสือที่สั่งสอนเข้าอยู่ เพราะจุดมุ่งหมายหลักก็เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน ซึ่งผู้อ่านจะได้ความรู้สอดแทรกบ้าง

อภิปรายผล

1. การวิเคราะห์ภาพพจน์ในวรรณกรรมเยาวชน กรณีศึกษาวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลนาอินทร์ อะวอร์ด ผู้วิจัยพบการใช้ภาพพจน์ 11 ประเภทได้แก่ การเลียนแบบเสียงธรรมชาติ คำถามเชิงวาทศิลป์ อุปมา อุปลักษ์ณ์ อติพจน์ บุคลาธิษฐาน ปฏิพจน์ การกล่าวอ้างถึง สัมพจน์ย ปฏิทรรศน์ และนามนัย ซึ่งภาพพจน์ประเภทการเลียนแบบเสียงธรรมชาติมีปริมาณการใช้มากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการใช้ภาพพจน์ประเภทนี้ง่ายต่อการสร้างจินตนาภาพของเด็กและเยาวชน เนื่องจากเสียงต่างๆ เป็นเสียงที่พบได้รอบตัว เด็กและเยาวชนจะสามารถเข้าใจภาษาที่สื่อได้เป็น

อย่างดี ส่วนภาพพจน์ที่ไม่พบในงานวิจัยครั้งนี้ คือ สัญลักษณ์ อาจเป็นเพราะเด็กและเยาวชนยังไม่มีประสบการณ์มากพอที่จะเข้าใจการเปรียบเทียบที่ต้องตีความและใช้กันมานานจนเป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไป ผู้เขียนจึงหลีกเลี่ยงที่จะไม่ใช้ภาพพจน์ประเภทดังกล่าว และหันไปใช้ภาพพจน์ประเภทอื่นแทน

2. การใช้ภาพพจน์ในวรรณกรรมเยาวชน ถือเป็นการกลวิธีที่สำคัญอย่างหนึ่งในการเขียนหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน เนื่องจากจะทำให้พวกเขาเหล่านั้นอ่านหนังสือจนจบเล่ม โดยไม่เกิดความเบื่อหน่าย การใช้คำหรือข้อความเปรียบเทียบให้เห็นภาพนั้นก็เพื่อต้องการให้ผู้อ่านทำความเข้าใจความหมายและมองเห็นภาพชัดเจนมากกว่าเดิม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จินตนา ไบกาซูยี (2542: 29) ที่ให้ความเห็นว่า ผู้เขียนต้องสำนึกเสมอว่าจะเขียนอย่างไรให้ผู้อ่านเกิดความอยากอ่านหนังสือ โดยเปิดอ่านตั้งแต่หน้าแรกจนถึงหน้าสุดท้าย ไม่ละทิ้งการอ่านกลางคันเสียก่อนเพราะความเบื่อหน่าย ดังนั้น ภาพพจน์เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการพัฒนาการเรียนรู้ด้านภาษาของเด็กเพิ่มมากขึ้น ทำให้เด็กและเยาวชนสนุกสนานไปกับเนื้อเรื่องและได้เรียนรู้ สิ่งใหม่ๆ ที่ผู้เขียนสอดแทรกลงไป โดยไม่รู้ตัวว่าถูกสอน

3. ด้านการใช้ภาษาในวรรณกรรมเยาวชน ได้สะท้อนภาพทางวัฒนธรรมและค่านิยมในสังคมไทย ผลการวิจัยพบว่า วรรณกรรมเยาวชนสะท้อนให้เห็นเรื่องพุทธศาสนากับคนไทยในด้านต่างๆ เช่น พิธีกรรม ความเป็นอยู่ ความเชื่อต่างๆ ซึ่งมักจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับศาสนาไม่มากนักน้อยรวมถึงความเชื่อต่างๆ ของสังคมไทย เช่น การเคารพผู้ใหญ่ พฤติปฏิบัติตนเป็นคนดีของสังคม การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ฯลฯ นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงประเพณีท้องถิ่น รวมถึงภูมิปัญญาชาวบ้านที่สะท้อนออกมาการใช้ชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของ สถาบันภาษาไทย (2541: 33) ที่ได้มีความเห็นว่าวรรณกรรมสำหรับเด็กถือได้ว่าเป็นเครื่องมือหรือปัจจัยที่ใช้พัฒนาเด็กและเยาวชน โดยอาศัยคุณสมบัติสำคัญของงานวรรณกรรมที่โดยธรรมชาติแล้วเป็นสิ่งที่สอนให้คนเรารู้จักตัวเอง คนอื่น และสังคม ทำให้เด็กและเยาวชนได้ศึกษาเรียนรู้สรรพวิชาและสภาพแวดล้อม เรียนรู้ผู้คนและสังคม เรียนรู้การที่จะเป็นส่วนหนึ่งของสังคมต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเชิงวิเคราะห์ภาพพจน์ในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลนาอินทร์ ะวอร์ด ผู้วิจัยพบว่า ผู้วิจัยท่านอื่นๆ ควรที่จะมีศึกษาการใช้ภาพพจน์เพิ่มเติมจากงานเขียนประเภทต่างๆ นอกเหนือจากวรรณกรรมเยาวชน อาทิเช่น วรรณกรรมร้อยกรองของไทย และต่างประเทศ งานเขียนที่เกี่ยวกับด้านสื่อสารมวลชน

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

- เกตุกนก กัณฐสุทธิ. 2545. การใช้ภาพพจน์ในการแต่งคำประพันธ์ภาษาไทยของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กฤษดา ฌ หนองคาย. 2544. การศึกษาวิเคราะห์แนวคิดและกลวิธีการประพันธ์ในวรรณกรรม
สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติตั้งแต่ปี พ.ศ.
2522-2542. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กุหลาบ มลลิกะมาส. 2522. ความรู้ทั่วไปทางวรรณคดีไทย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.
- กิตติกาล. 2547. มัจฉานุผจญภัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์
พับลิชชิ่ง.
- คอยนุช. 2548. ครุฑน้อย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- จุฬารายการวรรณกรรม. กรุงเทพฯธุรกิจ. (15 มิถุนายน 2551): 4.
- จันทร์เจ้า. 2550. ปราสาทกระต่ายจันทร์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้ง
แอนด์พับลิชชิ่ง.
- จินตนา ใบกาชุย. 2542. เทคนิคการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา
- จุไรรัตน์ ถักณะศิริ. 2543. ภาษากับการสื่อสาร. พิมพ์ครั้งที่ 5. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. 2527. การทำหนังสือเด็ก. กรุงเทพมหานคร: ศิลปาบรรณาการ.

หุมนสาย สุวรรณชมภู. 2548. **ภาษากับการสื่อสาร**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

คาราราย. 2550. **เด็กหญิงนางฟ้า**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

ดาวกระจาย. 2550. **ส้มสีม่วง**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

จิตฐิตา นาคเกษม. 2550. **ไทยศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

ทวิศักดิ์ ญาณประทีป. 2531. **การเขียนวรรณกรรมสำหรับเด็ก**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ชวนพิมพ์.

ทัศนีย์ ทองสว่าง. 2537. **สังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

นพวรรณ สิริเวชกุล และ ปานบุญ สิริเวชกุล. 2546. **เรื่องสั้นสำหรับเด็กและเยาวชน**. กรุงเทพมหานคร: เอเชียแปซิฟิกพริ้นติ้ง.

นิสา ชูโต และ กล่อมจิตต์ พลายเวช. 2527. **สภาพและแนวโน้มหนังสือเด็ก**. กรุงเทพมหานคร: ประชาชน.

บันลือ พุกกะวัน. 2521. **วรรณกรรมกับเด็ก**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

บุปผา ทวีสุข. 2520. **คติชาวบ้าน**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ประกาศรี สีหอำไพ. 2538. **วัฒนธรรมทางภาษา**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปราณี เชียงทอง. 2526. **วรรณกรรมสำหรับเด็ก**. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

ปรีดา อัครจันทโชติ. 2548. **เจ้าชายไมวิเศษ**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

ปราณี กุลละวณิช และคณะ. 2532. ภาษาทัศน์. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เปลื้อง ณ นคร. 2542. ภาษาวรรณนา: วิวัฒนาการและวิบัติของภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร: ข้างฟ้า.

เพชรภรณ์ จันทรสัตร์. 2536. วรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น. กรุงเทพมหานคร: ชวนพิมพ์.

ไพฑูรย์ เครือแก้ว. 2518. ลักษณะสังคมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: บพิธ.

พิณทิพย์ ทวยเจริญ. 2543. ภาพรวมการศึกษาภาษาและภาษาศาสตร์. ปทุมธานี:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พรเพ็ญ ดันประเสริฐ. 2533. เพลงไทยสากลระหว่างปี พ.ศ. 2529-2531: การศึกษาในด้านลักษณะ
ภาษา และการสะท้อนวัฒนธรรมไทย. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
ภาษาไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เม น้อยนาเวศ. 2548. เด็กหญิงสวนกาแฟ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้ง
แอนด์พับลิชชิ่ง.

ยุวพาว์ (ประทีปเสน) ชัยศิลป์วัฒนา. 2542. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณคดี. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2542. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์
พับลิเคชันส์.

_____. 2545. พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมอังกฤษไทย. กรุงเทพมหานคร: อรุณการพิมพ์.

รัฐจวน อินทรกำแหง. 2517. วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น. กรุงเทพมหานคร: พินเนศ.

ลมูล รัตตากร. 2529. การเขียนและการแปลหนังสือสำหรับวัยรุ่น. กรุงเทพมหานคร:
สุวีริยาสาส์น.

วารุณี พลบูรณ์. 2538. การใช้ภาษาไทย 2. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิริยะ สิริสิงห์. 2524. การเขียนเรื่องสำหรับเด็ก. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

วิศรา โกรทินชาคม. 2552. การวิเคราะห์ภาษาในเพลงไทยสากลที่สะท้อนวัฒนธรรมไทย.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศกุนตลา กะราลัย. 2549. การศึกษาเชิงวิเคราะห์การใช้โวหารภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรม
เพลงไทยลูกทุ่ง ศึกษาเฉพาะกรณีของราชินีลูกทุ่ง พุ่มพวง ดวงจันทร์. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ประยุกต์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุจิตรา จงสถิตวัฒนา. 2549. เจิมจันทน์กัสดาล: ภาษาวรรณศิลป์ในวรรณคดีไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สถาบันภาษาไทย. 2542. คู่มือการเขียนเรื่องบันเทิงคดีและสารคดีสำหรับเด็ก. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์คุรุสภา.

เสถียร โกเศศ. 2516. วัฒนธรรม และประเพณีต่างๆ ของไทย. กรุงเทพมหานคร: คลังวิทยา.

สุพัตรา ชุมเกตุ. 2522. วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.

สุภัทรา นัตรเงิน. 2526. วรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.

สมชัย ใจดี และ บรรยง ศรีวิริยาภรณ์. 2528. ประเพณีและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร:
ไทยวัฒนาพานิช.

สมปราชญ์ อัมมะพันธุ์. 2536. ประเพณีและพิธีกรรมในวรรณคดีไทย. กรุงเทพมหานคร:
โอเดียนสโตร์.

สุริยา รัตนกุล. 2544. อรรถศาสตร์เบื้องต้น. ม.ป.ท.

หทัย ดันหยง. 2529. การสร้างสรรค์วรรณกรรมและหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพมหานคร:
อักษรเจริญทัศน์.

อุดม วโรตม์สิกขดิตถ์. 2545. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับภาษา. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อุดม วโรตม์สิกขดิตถ์. 2547. ภาษาศาสตร์เหมาะสมเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: ต้นธรรม.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เรื่องย่อวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลนาอินทร์ อะวอร์ด

เรื่องย่อวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลนายอินทร์ อะวอร์ด ระหว่างปี พ.ศ. 2544-2547

ส้มสีม่วง (ดาวกระจาย, 2544)

เรื่องราวของเด็กชายชื่อ จ้อย ที่ได้พบนักเขียนคนโปรด “ลุงเทิด” ผู้เขียนเกี่ยวกับเรื่องราวของนักรบปราบฝืน อันได้แก่ ท่านนายพลจีเกียจคิด จีเกียจฝืน นายช่างใหญ่ นักรบหงุดหงิด งุ่นง่าน นักรบเสียดสีแสบคัน นักรบพิมพ์คำกระป๋องกระแปด นักรบไม่มีทางเลือก และนักรบอื่นๆ ซึ่งพวกเขาเหล่านั้นจะคอยปกคตกลืนหนานุ่มของเด็กๆ เพื่อไปหล่อเลี้ยงอาณาจักรก้านส้มเขียวหวาน ซึ่งทั้งจ้อยและลุงเทิดต้องร่วมมือกับยับยั้งไม่ให้นักรบเหล่านั้นทำการได้สำเร็จ

เด็กหญิงนางฟ้า (ดาราราย, 2544)

เป็นเรื่องราวของเด็กสาว เด็กชายลูกคนหาเช้ากินค่ำที่มีโอกาสได้พบกับเด็กผู้หญิงซึ่งเป็นนางฟ้าตัวน้อยที่หล่นลงมาจากท้องฟ้า ทั้งคู่ได้เป็นเพื่อนกัน รวมถึงฉันทูและนุ่น สองพี่น้องที่เป็นเพื่อนด้วย ในช่วงเวลาที่เด็กหญิงนางฟ้าอยู่กับเด็ก ทำให้เด็กและเพื่อนเรียนรู้ความเป็นจริงของชีวิต มิตรภาพ กำลังใจที่เพื่อนมีให้ และผ่านเหตุการณ์ที่จะเป็นประสบการณ์ที่ดีสำหรับการดำเนินชีวิตต่อไป

ปราสาทกระต่ายจันทร์ (จันทร์เจ้า, 2545)

เป็นเรื่องราวของสองพี่น้องฝาแฝดชายหญิง แจ่มแจ๋วและแจ่มจันทร์ โดยทั้งคู่มีสามารถที่แตกต่างกัน โดยแจ่มแจ๋วฉลาดกว่าน้องชาย มีไหวพริบปฏิภาณ คล่องแคล่ว กล้าหาญ แต่แจ่มจันทร์แก้ไขปัญหาก็อย่างลุล่วงด้วยหัวใจที่คงาม ทั้งคู่ต้องขึ้นไปบนดวงจันทร์เพื่อค้นหาของวิเศษที่จะเป็นเครื่องมือช่วยโลกให้พ้นจากหายนะครั้งใหญ่ที่โลกอาจจะต้องปราศจากต้นไม้ ทำให้มนุษย์ล้มตาย แต่การจะได้ของวิเศษมานั้นจะต้องฝ่าด่านทดสอบมากมาย แต่ด้วยความกล้าหาญ ความเสียสละ สติปัญญา ความรัก ทำให้ได้ของวิเศษ แต่แล้วก็ยังพบศัตรูร้ายที่คอยอยู่ ทั้งสองร่วมต่อสู้จนทุกอย่างจบลงด้วยดี

ครุฑน้อย (คอยนุช, 2545)

เป็นเรื่องราวของครุฑน้อยซึ่งมีรูปร่างลักษณะที่ต่างจากครุฑในหมู่บ้าน ทำให้ถูกรังเกียจ เดียดฉั่นที่ไม่ว่าจะเป็นเรื่องรูปร่างแคะแกรน ขนสีแดง รุกมุกที่ปิดเปิดได้ ปีกที่มีขนาดเล็กเหมือน ครีบบลอสส่งผลทำให้มันบินไม่ได้เหมือนครุฑตัวอื่น ครุฑน้อยจึงออกค้นหาผู้เผ่าครุฑ โดยหวังว่า ผู้เผ่าจะทำให้มันบินได้เหมือนครุฑทั่วไป แต่แล้วครุฑน้อยก็พบวิถีการดำรงชีวิตของมันในที่สุด แม้ว่าจะแตกต่างจากกรอบเดิมสังคมครุฑตั้งไว้ก็ตาม

เด็กหญิงสวนกาแฟ (เม น้อยนาเวศ, 2546)

เรื่องราวเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวไร่ชาวนาทางภาคใต้ โดยมีเด็กหญิงชื่อ น้อยมุก เป็นตัว ดำเนินเรื่องราวเหตุการณ์ตั้งแต่ น้อยมุกเกิดมา จนกระทั่งถึงเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดที่พรากชีวิตคน ลำคัญของน้อยมุกไป เนื้อหาพูดถึงเรื่องของความรักความผูกพันภายในครอบครัว มิตรภาพของญาติ มิตรอันบริสุทธิ์ แนวคิดในการดำรงชีวิตของคนไทยในชนบท รวมถึงภูมิปัญญาพื้นบ้าน ซึ่งคนเมืองกรุงอาจจะลืมเลือนไปแล้ว

เจ้าชายไมวิเศษ (ปรีดา อัครจันทโชติ, 2546)

เป็นเรื่องราวของเจ้าชายแห่งดินแดนวิเศษที่เกิดมาไม่มีของวิเศษติดตัวเหมือนกับคนอื่น ทำให้ไม่เป็นที่ยอมรับของครอบครัว และพลเมืองในดินแดนวิเศษนั้น เจ้าชายจึงต้องออกไปศึกษา วิชาความรู้ที่สำนักฤๅษีดาไฟ และออกหาของวิเศษให้ได้มาเป็นของตนเอง อีกทั้งยังต้องสร้าง วิรกรรมเพื่อลบล้างตราบาปของตน แต่เมื่อเจ้าชายได้ออกไปพบโลกแห่งความเป็นจริงทำให้เข้าใจ สังขารและแนวคิดที่ต่างจากกฎเกณฑ์ที่ผู้คนเชื่อมั่นมาตลอด

มัจฉานุผจญภัย (ศศิศักดิ์, 2547)

เป็นเรื่องของตัวละครในเรื่องรามเกียรติ์ ชื่อ มัจฉานุ เป็นลูกหนุมานกับนางสุวรรณมัจฉา เมื่อครั้งเยาว์วัย ที่เป็เด็กที่เอาแต่ใจตัวเอง ไม่สนใจว่าใครจะรู้สึอย่างไร ทำให้พระไวยวิกัดนิสัย โดยล่อหลอกให้ไปพบแม่สุวรรณมัจฉา ซึ่งระหว่างทางมัจฉานุได้เรียนรู้ ความอดทนอดกลั้น มิเมตา การให้อภัย การเคารพผู้ใหญ่ และพบว่าที่ผ่านมานั้นตนได้กระทำความไม่ดีกับคนรอบข้าง มากมาย ในที่สุดมัจฉานุได้พบแม่ตามที่หวังไว้ และเข้าใจสิ่งที่ผู้ใหญ่เฝ้าเพียรสอน

ภาคผนวก ข

ภาพพจน์แต่ประเภทที่พบในวรรณกรรมเขาวชนที่ได้รับรางวัลนาอินทร์ อะวอร์ด

ภาพพจน์ประเภทที่พบในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลนายอินทร์ อะวอร์ด

ภาพพจน์ประเภทการเลียนแบบเสียงธรรมชาติ (Onomatopoeia)

“ก๊อก ก๊อก ก๊อก...ก๊อก ก๊อก ก๊อก...” พวกเรารออยู่ครู่ใหญ่ ก็มีเสียงคนเดินมาเปิดประตู

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.31)

“นาย...ได้ยินใช่ไหม” แจ่มแจ้วถามพลางหอบพลาง

“หุเรา...แฮกๆ...ไม่ได้หนวกนะ” ผมตอบและนอนแผ่หราไปบนเตียง

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.33)

ทันที่เจ้าชายพุดจบ บันฑุสีห์หรือราชสีห์ขนเหลืองโบไม้อ้าปากร้องคำราม “ฮ้าววว!” เสียงที่เล็ดลอดออกมากลับเป็นเสียงเล็กๆ ที่ไร้เรี่ยวแรงและพลัง คล้ายเสียงหายใจมากกว่า

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.53)

ไกรสรราชสีห์วิ่งไปด้วยกำลังเรี่ยวแรง จนลมถูผ่านใบหน้าเจ้าชายคังหวิดหวิว ชวนให้คิดว่า หากราชสีห์ยังอยู่ในสภาพแข็งแรงเหมือนปกติแล้ว เขายังยิ่งใหญ่สักเพียงใดกัน

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.58)

เจ้าชายลองใหม่เป็นครั้งที่สาม คราวนี้จึงประสบความสำเร็จ เจ้าชายห้ำคิ่นเท่าไรก็ไม่อาจ ทำให้ปวงบาทหลุดออก ตรงกันข้ามดูเหมือนมันจะรัดแน่นขึ้นๆ ทุกครั้งที่คันเสียดด้วยซ้ำ “โอ๊ย!” เจ้าชายห้ำร้องออกมา

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.71)

“โอ๊ย!” เจ้าชายแสงอาทิตย์ร้องขึ้นมาทันทีที่โดนสาปให้กลายเป็นหิน “ทำไมถึงเป็นอย่างนี้” ฉันทับตัวไม่ได้ “ปล่อยฉันไปเดี๋ยวนี้ละ”

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.91)

“อะ อะฮ่า เจ้าต้องขบใจข้านะ เพราะว่ามันนอกจากข้าจะแปลงสารให้นางลูกสาวยักษ์มอม
มะม่วงไม่รู้หาว มะนาวไม่รู้โห่ให้เจ้าแล้ว ข้ายังระบูกอีกด้วยว่า หากเจ้าเดินทางไปถึงกลางวัน ขอให้
นางจัดงานแต่งงานกับเจ้าเสียแต่กลางวันนั้น หรือหากเดินทางถึงกลางคืน ก็ขอให้แต่งงานนั้นทันที”
(เจ้าชายไมวิเศษ, น.132)

“ตอนที่เรากำลังเก็บใบสรพพานั้น จันก็ได้ยินเสียง ติ่ง ติ่ง เหมือนแผ่นดินไหว
แต่พบเหลือวไปคูก็เห็นยักษ์จำนวนมหาศาล”
(เจ้าชายไมวิเศษ, น.133)

“เหวอออออ!” เจ้าชายร้องไม่เป็นเสียง ร่างกายโงนเงนคล้ายจะหวั่นไหว ด้วยไม่ทันตั้งตัวว่า
รองเท้าวินจะทรงอานุภาพถึงเพียงนี้
(เจ้าชายไมวิเศษ, น.140)

เขาแก้วพระขรรค์ใส่เจ้าชาย แต่ก็พลาดเป้าหมาย เพราะเจ้าชายก็มิรู้หลบได้อย่าง
หุคหวิด แต่แล้วในจังหวะนั้น วิษยธรรก็ถีบหน้าอกเจ้าชายดัง “พลัก!” ร่างของเจ้าชายละลือลงสู่
พื้นเบื้องล่างอย่างรวดเร็ว
(เจ้าชายไมวิเศษ, น.156)

เจ้าชายพยักหน้าอนุญาต ขอทานน้อยจึงเอาผ้าคลุมวิเศษคลุมร่างเด็กหญิงแล้วนับหนึ่งถึงห้า
จากนั้นพอเอาผ้าคลุมออก ร่างของเด็กหญิงก็กลายเป็นสีทองราวกับถูกเวทมนตร์ “ว้าย!” หญิงสาว
ผู้เป็นแม่ของเด็กหญิงร้องด้วยความตกใจ
(เจ้าชายไมวิเศษ, น.192)

พอแม่น้อยร้อง “โอ๊ยๆ” แล้วลงนั่ง พวกผู้ชายก็ช่วยกันหามแม่เข้าไปนอนที่ห้อง
เพราะแม่เอาแต่ร้องลั่นๆว่า “จะเกิดแล้ว จะเกิดแล้ว”
(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.13)

พอจะเก่งอะไร ก็ชุดเครื่องแถมมาล้าง หงายครกหงายสากโขลกปึกๆ ครูเดียวก็เก่งได้
(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.23)

เวลาเดินผ่านบ้านใครๆ ตอนเย็นๆ ก็จะได้ยินเสียงทำกับข้าว ผัด โน่น ผัดนี้กันดัง โฉ่งฉ่างๆ โดยเฉพาะเสียงครกกระทบเสาคังโป๊ๆ จี๊บๆ ตอนดำนํ้าพริกนั้น ดังให้ได้ยินทุกบ้านทุกครัวที่เดียว

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.23)

ข้างลานกาแฟไปก็จะเจอสระน้ำใหญ่รูปสี่เหลี่ยม น้ำในนั้นเขียวอ้อ พอน้องมุกแกล้งโยนหินลงน้ำดัง “จ๊อม” ปลาตุกที่พอเลี้ยงไว้ก็จะแย่งกันขวิดตัวดังจ๋วมจ๋วมแทรกขึ้นมา ลอยตัวแน่นที่ผิวน้ำ ด้วยนึกว่าจะได้กินอาหาร น้องมุกชอบใจทุกครั้งที่ได้ล่อกปลาได้

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.38)

บางที่น้องมุกเข้าไปแอบดู ก็เห็นกตกรใจร้องกะต๊ากๆ ว๊ากๆ แล้วบินพรีดลงจากรัง

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.39)

น้องมุกให้รำไก่ทีละนานๆ ดูปากแหลมๆ ของมันเขียวรำไปมา บางตัวเขียวๆ คุ้ยๆ ไปในดิน ก็เจอของอร่อยคือไส้เดือน ตัวที่เจอจะร้องเสียงต่ำๆ ดังกรูๆ อยู่ในคอ เหมือนจะบอกว่า ไส้เดือนข้าไคร่อย่าแตะ แล้วมันก็จะคาบไส้เดือนตัวยาวพลางออกวิ่ง ตัวที่เหลือเห็นก็จะออกวิ่งตามเสียงร้อง ต๊ากๆ กระทบๆ ว๊ากๆ แย่งไส้เดือนกัน สนั่นหู

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.40)

รดยังไม่ทันจอดดี เสียงพี่โมก็แจ้วๆ ล่นมา “ปุยจ้าคิดถึงจังเลย” พอเจ้าของเสียงลงมาจากรถหมาๆ โดยเฉพาะเจ้าตัวที่ถูกเรียกก็เปลี่ยนจากเห่าเป็นครางจิ้งจๆ เข้าไปหา แล้วทั้งคนทั้งหมาก็เดินลุยกะหุนกะหนิง” กันเข้ามา

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.44)

คืนหนึ่งพ่อไปขายหมาก ย่านอนอยู่บ้านคนเดียว พี่โมไปนอนบ้านป้าใหญ่ ย่าได้ยินเสียงก๊อกรกได้ตื่นบ้านและเสียงตาลเห่าสองสามทีก็ไม่ได้สนใจ เพราะนึกว่ามันโมโหเห่ารอพ่อตาลเห่าอยู่พักหนึ่งก็เงียบไป

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.48)

ปู่ตามพ่อเข้าสวนทุกวันมิได้เว้นเพราะปู่รักและอยากอยู่ใกล้พ่อเองก็รักปู่มาก
ถึงขนาดเดินลุยนอะๆ นะอะไรก็ไม่รู้ทุกเย็นที่เดินถึงบ้านก็ยังหยอกเล่นกันต่ออีก รวมทั้งตัวอื่นๆ
ด้วย พ่อจะถามหมาที่ร้องจิ้งจกว่า “หิวแล้วหรือลูก หิวแล้วใช่ไหม แม่ยังไม่ให้กินข้าวหรือลูก”
(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.56)

ไก่หัวรุ่งชั้นอื่นๆ ลันๆ มา น้องมุกลืมนอนออกไปนอกหน้าต่างก็เห็นหมอกขาวบางๆ กับ
เมฆน้อยลอยอ้อยอิ่งอิงยอดเขาอยู่ไกลๆ กาแฟออกดอกแล้ว หอมกลับไปทั้งสวน
(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.58)

น้องมุกเริ่มสนุกก็ให้พ่อसानให้หลายลูกลูกเล็กลูกใหญ่บ้าง แล้วก็โยนออกไปหลายลูก
พร้อมๆ กัน ปู่วิ่งไปวิ่งมาก็คาบไม้ทัน เพราะเขอะเกินเลยหยุดงแล้วก็เห่า “บ๊อ บ๊อ”
เหมือนจะประท้วงว่าโดนแกล้ง
(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.62)

น้องมุกจับราวสะพานแน่น พี่โตเร่งเครื่องรถดั่งบิน แล้วบิดดั่งเหียวหวิวเดียวรถก็ผ่าน
หน้าน้องมุกดั่งไฟไป
(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.76)

เล่นน้ำกันอยู่นาน จนวันมั่งมั่ง (ตะวันลับฟ้า) เสียงจิ้งหรีดร้องหวิดๆ นกตัวเล็กตัวหิด
(ตัวนิดๆ) บินกลับรัง
(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.85)

เสียงล้างจานดังเคร้งคร้างปึกปึกพล้างพล้าง รวมกับเสียงแว๊ดๆ ของแม่ครัวใหญ่ที่คุมงาน
ร้องหาน้ำตาลน้ำปลาดังสับสนไม่รู้เสียงอะไรเป็นเสียงอะไร
(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.91)

ลมพัดกอผากที่รายเรียงนาแวนดลิ่งดั่งเอี้ยดอ้าๆ อุปาทานเหมือนจะได้ยินเสียงห้ามว่า
อย่าไป อย่าไป
(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.95)

แดดตอนเริ่มสายอย่างนี้ยังไม่ค่อยร้อนเท่าไร ลมพัดเอื่อยเรื่อยมา ทำให้รู้สึกสดชื่นสบาย
ยิ่งนัก เสียงนกกร้องจ๊ับๆ จ๊ิบๆ อยู่ริมฝั่ง

(เด็กหญิงสวนกาเฟ, น.100)

พอเอาอีโต้ฟันฉับลงไปตามยาวเสียงดัง “โป๊ก” กระบอกละไ้ไ้ก็แยกออก มีข้าวเหนียวหอม
ควันนุขอยู่เต็มกระบอกล

(เด็กหญิงสวนกาเฟ, น.111)

ต้องระวังไม่ไปยืนทางหัวอุด เพราะบางทีข้าวหลามร้อนออกมาจนหัวอุดพุ่งดัง “ปั้ง” ออกมา
โดนเข้าก็ร้อนเนื้อพอง พอ “ปั้ง” ที่ก็จะหัวเราะกัน “เหมือนจรวดเลยนะ”

(เด็กหญิงสวนกาเฟ, น.111)

พอถึงริมเขาก็เห็นกาเฟสุกๆ เต็มต้นอย่างทีที่พี่ไม่ว่าสองคนพี่น้องลงนั่งแล้วเริ่มเก็บอย่าง
เมามัน เสียงลูกกาเฟเล็กๆ หล่นลงกระทบผิวทุ่งดังกราวๆ กว่าที่จะเก็บหมดต้นหนึ่งก็นานไม่ใช่เล่น
น้องมุกเก็บอยู่พักหนึ่ง เริ่มเจ็บมือก็ชักเหนื่อยคิดถึงน้องส้มด้วย

(เด็กหญิงสวนกาเฟ, น.114)

นั่งเขย่าเมล็ดกาเฟอยู่หลายวัน จนดังกรุกๆ ดี ก็เริ่มโกยกาเฟใส่กระสอบ

(เด็กหญิงสวนกาเฟ, น.119)

วันรุ่งขึ้นพี่โตก็เอารถกระบะเข้ามาขนกาเฟของพ่อไปโรงสี พี่โตเขย่าเมล็ดกาเฟกรุกกริก
แล้วบอกพ่อว่า “แห้งดี ไม่ชื้น สีแล้วน่าจะขายนะอาจา รายเนปีนนี้” พ่อยิ้ม

(เด็กหญิงสวนกาเฟ, น.120)

เท่านั้นแหละ น้องมุกก็เริ่มเบะปาก น้ำตาไหลพรากๆ ร้องเสียงดังขึ้นๆ “ทำไมพ่อลืมน้อง
เขียว ไม่ได้ให้ไปซื้อรถสีเขียวนะ จะเอาน้องเขียวฮือ ฮือ ฮือ จะเอาน้องเขียว”

(เด็กหญิงสวนกาเฟ, น.122)

ย่าหัวเราะจนน้ำมากปรอระ “เฮ้อ คราวนี้รู้หัวอกพ่อแม่แล้วละสิ ใ้ไป ฮะ ฮะ ฮ่า”
พอจากแม่น้อยเลยพลอยหัวเราะไปด้วย

(เด็กหญิงสวนกาเฟ, น.122)

เสียงเครื่องฉายหนังดังกร๊ึกๆ เป็นจังหวะ

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.129)

ฉาบที่รำดาบหรือออกรดก็สมจริงสมจัง เสียงดาบกระทบกันดังเซ้งๆ ชั่งๆ

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.130)

พี่โตสายหัว “ไม่ได้ๆ ไม่เม้าหรือกอจา มีน้องมาด้วย รับรองว่าจะขับอย่างดี” พี่โตลาพ่อ
ตบหัวน้องมุกแล้วก็ขับมอเตอร์ไซค์กลับรีนๆ มีพี่โมร้องเพลงลั่นๆ ไปยิ่งกว่าขามา

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.134)

จากนั้นพี่โตก็กลายเป็น“นาค” นุ่งชุดขาวๆ ขาวๆ ทำจากผ้าลูกไม้สวยๆ มีคนอุ้มแห่ไปรอบ
โบสถ์ มี**ขบวนกลองยาว**เกิดเท็งตักัน ป๊ะ โทน ป๊ะ โทน ป๊ะ โทนๆ นำหน้า

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.137)

พอเสียงการตื้นเต้นแดนเต้นเริ่ม น้องมุกก็หันมาดูทีวีเพลิน มือก็ไกวน้อง

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.145)

รู้สึกตัวอีกทีตอนได้ยินเสียงดัง “พลั๊ก” ตามมาด้วยเสียงเด็กร้องแผดก๊วากๆ จนแก้วหู
ลั่นเปรียะ

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.146)

น้องมุกชอบเสียงปี่เจ้อยแจ้วและเสียงกลองรำมะนาที่ดี “ป๊ับ ป๊ับ ป๊ับ ป๊ับ โทน โทน” มาก
เวลารำก่าไล่มือมือซ้อเท้าเป็นสับๆ วงกระทบกันกราวๆ กรังกรังๆ สวยจริงๆ ทำรำแต่ละท่าก็กริด
กรายอ่อนช้อย สบตาโนราแต่ละคนก็รู้สึกสวยบาดตาบาดใจ

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.169)

ลมที่พัดเอื่อยๆเหมือนจะแรงขึ้นๆ ตอนแรกน้องมุกนึกว่ารู้สึกไปเองแต่แล้วก็เห็น
โหลปลากัดกระทบกัน กรังกร้างเหมือนมีมือที่มองไม่เห็นมาเขย่า

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.182)

เสียงฟ้าผ่าโครมลงมาราวฟ้าจะถล่มทลายสังกะสีมากมายไม่รู้มาจากทิศไหนต่อทิศไหน
แฉแหวกอากาศดังควับๆ ได้ยินชัดเหมือนมันบินผ่านไปตรงข้างหูนี้เอง

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.183)

แล้วทันใดนั้น ม้าหินอ่อนสีขาวตัวหน้าบ้านที่น้องมุกกับพี่โมชอบแข่งกันนั่งก็ปลิววับไป
ต่อหน้าต่อตาราวกับเล่นกลน้องมุกเบิกตากว้าง “อ๋อามองลูก อ๋อามอง” ย่าบอกแล้วดึงฟ้าลงมากลุม
หัวน้องมุกไว้ รู้สึกเหมือนจะทนไม่ไหว น้องมุกก็ร้องกรี๊ด “ย่า ย่าจำเมื่อไรมันจะหยุดเสียที”
ย่ากอดน้องมุกแน่น ตัวย่าเย็บเย็บไม่แพ้กัน

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.184)

“แอ็ด... เสียงประตูดุเครื่องอีคลากขาว เจ้าขาที่หลบอยู่หลังกำแพงเมืองสูงใหญ่แอบมอง
ลอดบานประตูออกไป เห็นกลุ่มฝุ่นกำลังเข้าใกล้เมือง เสียงมหาสมุทรคำรามราวเกิดพายุได้ฝุ่น
ในทะเล ปึง!

(มัชฌานุผจญกัณฑ์, น.20)

เจ้าขาเอาหลังคันประตูเมือง แต่เมื่อใดมกแก้วโดนกระแทกกระเทือน ประตูเมืองและ
เจ้าขาจึงกระเทือนตาม กึง!

(มัชฌานุผจญกัณฑ์, น.21)

พายุหมุนในทะเลลูกนั้นยังแผลงฤทธิ์ถึงขั้นมีสายฟ้าฟาดพุ่งออกมา บางสายพุ่งหายไป
ในทะเล บางสายพุ่งออกมาแล้วปะทะเกาะของหน่วยปฏิบัติการพิเศษ แต่มีสายหนึ่งทะลุโดม
อากาศเข้าไป ย้อนตกไปใส่หลังประตูเมืองพอดี เปรี้ยง!เกร็ด! เจ้าขาร้องเสียงน่าเกลียดเมื่อสายฟ้า
ตกห่างเท่านั้นไปแค่สิบ

(มัชฌานุผจญกัณฑ์, น.22)

“ท่านมหาอุปราชาเสด็จ”

“เจ๊ยก!” บรรดาเสนาอำมาตย์และข้าราชการร้องเหมือนลิงถูกเหยียบหาง รีบยกมืออาสาขึ้น

อลเวง

(มัชฌานุผจญกัณฑ์, น.30)

“โหย” เจ้าลูกสิงอุทานด้วยความทึ่ง ทศนิยภาพแบบนี้หาดูไม่ได้เลยที่เมืองบาดาล กลัวยไม้
สิน้ำเงินบานสะพรั่ง ผุ่งผีเสื้อสีทองและสีฟ้าอ่อนบินว่อนตอมน้ำ ช้ำยังมีปลาตัวเล็กตัวน้อยว่ายอยู่
ในลำธาร

(มัจฉานุผจญภัย, น.43)

เจ้าตัวเล็กที่จ้องกันเมื่อครู่บนกิ่งมะไฟด้านหน้าหัวเราะออกมาเสียงดังทันที “อ้อ! สะๆๆ!
จริงด้วย เจ้านี้มีหางปลา”

(มัจฉานุผจญภัย, น.44)

วูบหนึ่งฝูงสิงเฝยบกริบแล้วจึงระเบิดเสียงหัวเราะขึ้นพร้อม ๆ กัน

ฮา!

“สะๆๆๆ ข้าจะโดนประหารละ!”

“นี่คิดว่าตัวเองเป็นพญาลิงหรือไง เจ้าลิงสีชมพู! โอ๊ย!”

“อ่าๆๆๆ!”

“จ๋า”

(มัจฉานุผจญภัย, น.45)

เปรี้ยง! แสงสีขาวดวงยักษปะทวาวอาบฝูงสิง พริบตาเดียวแสงนั้นก็วูบลง

(มัจฉานุผจญภัย, น.45)

พวกมันเหลือแต่ตัวโล้น จึงตกใจร้องเสียงระงม เหน่ออ้าวเข้าป่าลึกทันที

“เจียๆๆๆ!”

“เจียกกกกกกกก!!!”

“เจียๆๆๆ! เจียกกกกกก!”

(มัจฉานุผจญภัย, น.46)

“เจียก!” ลิงสีดำไม่มีหางตัวใหญ่ตัวหนึ่งกระโดดลงมาจากต้นมะม่วงถัดถัดจากต้นไทร
ข้ามสระมัจฉานุตรงเข้าหานางไม้ที่ยืนอยู่ด้านหลังแคร่ในเพิง

(มัจฉานุผจญภัย, น.52)

“ว้าย!” คราวนี้นางตานีทำหน้าที่เหมือนเห็นผี หวีร้องเสียงดัง

(มัจฉานุผจญภัย, น.52)

มัจฉานุเงยหน้าขึ้นไปทางต้นเสียง เห็นเงาอะไรบางอย่างคล้ายคนอยู่บนยอดน้ำตกชั้นที่เก้า แล้วเงานั้นกระโดดหวือลงมาข้างล่าง ขวางทางตรงหน้าดัง ตึง!

(มัจฉานุผจญภัย, น.56)

ลูกลิงน้อยกระโจนเข้าหาพร้อมเสกดอกบัวสีเขียวขึ้นก่อนจะเปลี่ยนมันเป็นดาบสั้นแล้ว ฟาดไล่ศัตรูอย่างรวดเร็ว ฟุบ!

(มัจฉานุผจญภัย, น.58)

แสงสีขาวจากอาวุธของมัจฉานุพลาดเป้าไปปะทะน้ำตกเขาเพชรเก้าชั้นเสียงสะท้อนลั่น ถึงกับทำให้หินก้อนใหญ่ตกลงมาจากชั้นบนครืน โครม!

(มัจฉานุผจญภัย, น.58)

ลิงสองตัวชี้หน้าว่าเหวี่ยงใส่กันแล้วตรงเข้าโรมรัน ดาบสั้นตัวดัดเข้ากับพลองยาวทันที ที่อาวุธทั้งสองกระทบกัน ประกายไฟสีขาวระเบิดก้องพร้อมเสียงกัมปนาทราวกับฟ้าผ่าลงดิน เปรี้ยง!

(มัจฉานุผจญภัย, น.59)

พลองยาวของวานรปักษ์ฟาดลงมาตรงๆ จนมัจฉานุต้องยันดาบสั้นตั้งรับ แครง!

(มัจฉานุผจญภัย, น.59)

“ปล่อยข้านะ”

บุง

“ค็อก!” พอส่งเสียงก็สำคัญน้ำ ผู้ถูกขังอึดอัดเกรียวกราด มัจฉานุที่อยู่ข้างนอกกลับเบ้าปาก ไม่สนใจ

(มัจฉานุผจญภัย, น.60)

มัจฉานูเหลือบไปทางคันเสียง พอเห็นลำแสงหนึ่งพุ่งใส่ว่าง ทางหางตา ก็กระโดดถอยหลังไปหลบใต้เสี้ยนยาแดงผ่าแปด เปรี้ยว! แสงลำนั้นเนียนหินที่เขาขึ้นอยู่เมื่อครู่จนปริแตก

(มัจฉานูผจญภัย, น.61)

“แค่ๆๆๆๆ!” นายทวารหิมพานต์ไอดิดๆ กัน แต่ยังพยายามอ้าปากหายใจเอาอากาศเข้าปอดเท่าที่จะมากได้

(มัจฉานูผจญภัย, น.61)

“พุดจาไม่มีสัมมาการวะ เป็นเด็กไม่ดี ต้องโดนเชกหัวทีหนึ่ง” จบคำก็ตัวดำไม่เท่าเบาๆ ในอากาศ มัจฉานูรู้สึกเหมือนโดนอะไรบางอย่างตกละเอียดกลางกระหม่อมอย่างแรง โป๊ก! โอ๊ย! เจ้าลิงน้อยเจ็บหัวแปลบแทบน้ำตาเส็ด ต้องเอามือบีบจุดไว้แน่น

(มัจฉานูผจญภัย, น.62)

พระนารถฤทธิญาณกัณฑ์หลบอย่างว่องไว แฉกเอาไม้เท้าเขกใส่ศีรษะเจ้าลิงจ้อยอีกทีดัง โป๊ก! “โอ๊ย! บังอาจ!” เจ้าลิงน้อยตลาดแล้วฟาดดอกบัวสีเขียวใส่ เกิดเป็นคลื่นขนาดใหญ่สาหัส

(มัจฉานูผจญภัย, น.62)

ต้นไม้ใหญ่ต้นต่อไปถูกโค่นแล้วโยนใส่ ต้นที่ไม่โดน พระฤทธิญาณก็ลอยไปชนต้นอื่นอีกจนล้มระเนระนาด โครม! โครม!

(มัจฉานูผจญภัย, น.65)

“หยุดนะ ป่าพังหมดแล้วมัจฉานู!” พระนารถฤทธิญาณยืนอยู่บนผืนดินสะเทือนเลื่อนลั่นต้นไม้รอบข้างพากันถูกปิดล้อมครืนเป็นระลอก ติง ติง ติง

(มัจฉานูผจญภัย, น.65)

“เฮ้ย!” เจ้าลิงน้อยไม่รู้ว่าเกิดอะไรขึ้น รู้แต่คนกำหลังหล่นลงข้างล่างจับพลัน โคมแสงหยุดค้างกลางอากาศอีกครั้งโดยไม่รู้ว่าห่างจากพื้นดินเท่าไร แล้วมันก็หายวับไปร่างน้อยๆ ของเขาที่อยู่สูงจากพื้นหนึ่งศอกจึงตกลงก้นกระแทกดิน พลั๊ก!

โอ๊ย! เจ็บนะ ตาแก่บ้า จอดให้ถึงดินก่อนไม่เหวอใจ แก่ลังกันเหวอ หา! “เจ้าลิงน้อยลุกขึ้นเดินผางๆ ว่ากราดเอา กับป่าในความเงียบสงัด

(มัจฉานูผจญภัย, น.70)

“ชะอำ ท่านตาเอ๋ย คิดว่าตุ่มแค่นี้ต้องใช้เวลาทั้งวันเชียวหรือ”

(มัจฉานุผจญภัย, น.76)

มัจฉานุส่งน้ำลูกนั้นให้ลอยไปเหนือปากตุ่ม ก่อนจะปล่อยมันตกลงโดยแรงดั่งโครม! ซ่า! น้ำที่เหลือไหลล้นออกมา รอน้ำไม่ทะลักแล้วตุ่มก็มีน้ำรองอยู่เต็ม “ฮ่าๆๆๆ” เจ้าลิงน้อยหัวเราะเสียงดังเมื่อเห็นว่าภารกิจที่มอบให้อย่างดูแคลนกันนั้นเสร็จเพียงพริบตา

(มัจฉานุผจญภัย, น.77)

ติง! เจ้าลิงน้อยกระต๊อบธรณีทีหนึ่ง ท่านตาที่เพิ่งโผล่ออกมาจากมุกอาศรมถึงกับเซไปหลายก้าว

(มัจฉานุผจญภัย, น.86)

บุตรชายหนุ่มมานต้องอดทนต่อการตักน้ำอยู่นานมาก พอทำไปได้สักพัก เขาเริ่มชินกับการประคองขันน้ำเดินไปเดินกลับ และรู้แล้วว่าต้องดักต้องเดินอย่างไร ไม่ให้น้ำหกเทอย่างไร ไม่ให้มันกระลอก รู้กระทั่งเสียงน้ำเวลาเทใส่ตุ่มก็มีเสียงที่ทุ้มใสต่างกัน ชู...ตุ่ม...จ้อม...

(มัจฉานุผจญภัย, น.90)

เปรี้ยง!

มัจฉานุสำแดงเดชระเบิดอิทธิฤทธิ์จนสะเทือนไปทั้งป่า ลูกไฟสีชมพูเข้มเกือบแดงดวงมหึมาวาบขึ้น โดยมีเจ้าลิงน้อยเป็นศูนย์กลาง ขยายออกกินพื้นที่กว้างพลันต้นไม้ที่โดนแรงโทสะก็ถูกพัดปลิวไปทั่วทั้งดิน โครม! โครม!

(มัจฉานุผจญภัย, น.95)

ต้นตาลแต่ละต้นสูงทะมึนเสียดฟ้า ส่วนต้นกล้วยนั้นใหญ่กว่ากล้วยป่าธรรมดา บนพื้นมีใบแห้งของพวกมันคลุมอยู่จนรก ยามย่ำผ่านมีเสียงลั่นกรอบแกรบแทรกความสังัด

(มัจฉานุผจญภัย, น.100)

ดอกบัวเขียวอาวุธประจำกายถูกเสกขึ้นมาแล้วกลายเป็นดาบสั้น มัจฉานุแบะเท้าตั้งท่าแล้ว
ตัวคืบ เกิดคลื่นแสงสีฟ้าตัดฉับเข้ากลางกำเพงกล้วย รอยฟันเรียบสนิทกินบริเวณถึงสิบสอง
ตำกกล้วย แผลกลางต้นค่อยๆ มีน้ำสีแดงไหลย้อยก่อนที่มันจะค่อยๆ ทอยลิ่มลงกระแทกผืนดิน
สะท้อน กรีน... โกรมๆๆ

(มัจฉานุผจญภัย, น.102)

ฟูบ! พระเวรเรื่องเดชล้ำแดงอานุภาพเหมือนคลังแสงระเบิดกัมปนาทสะท้อน
เมื่อแสงตะโคนปฐพี มองจากที่ไกลคล้ายมีอุกกาบาตตกชนพื้นโลก ตูบ!

(มัจฉานุผจญภัย, น.106)

เงาคำสิบสองคนนั้นเปลี่ยนทิศตามมาด้วยเช่นกัน ฤทธิขั้นดิ่งจรัสแวทกันไว้ก่อน เพราะยัง
ตั้งตัวไม่ทัน เกราะลมกลางอากาศถูกสร้างขวาง พวกผีร้ายพากันพุ่งชนเปรี้ยง! เปรี้ยง! เปรี้ยง!

(มัจฉานุผจญภัย, น.110)

“ท่านไม่ใช่...” ยังไม่ทันขาดคำ ฟันใต้เท้าของนางตานีพลันสั้น มีควันสีดำพุ่งพุ่งขึ้นมาเบาๆ
“ว้าย!” นางไม้กรี๊ดร้องด้วยความตกใจ แล้วหายวับไปพร้อมๆ กับผืนดินใต้เท้าระเบิดตูม! ก้อนดิน
ใหญ่น้อยกระจายขึ้น เงาคำทั้งสิบสองสายพุ่งออกจากหลุมตรงเข้ารุมฤทธิ ชันติดทันที! “โอ๊ย!”

(มัจฉานุผจญภัย, น.114)

มัจฉานุชะโงกหมายดูให้ถนัด พลันตะเสกหินจนมันกลิ้งหล่นเกิดเสียงดัง “แกรก...”

(มัจฉานุผจญภัย, น.126)

“ตั้ง!” เปลือกสีขาวกะเทาะเป็นรอยแฉ่นิดหนึ่ง เพราะมันแข็งเหมือนหินที่สกดลำบาก
แต่มัจฉานุไม่ยอม เขาจะต้องทำให้มันยอมเปิดเปลือกให้ได้จึงกระแทกดาบสั้นตกลงไปอีกหลายๆ ที่
ตั้ง ตั้ง ตั้ง

“ข้าจะเอาให้เปิดเปลือกได้ง่ายๆ เลย คอยดู!”

(มัจฉานุผจญภัย, น.127)

“ชะ ชะ ชะ” จะหลงอาวุธตนมากไปกระมัง หวดกันข้า? พ่อข้ายังไม่เคยทำเลย”

(มัจฉานุผจญภัย, น.130)

เปรี้ยว! เกิดเสียงระเบิดสะท้อนเมื่ออาวุธของทั้งสองปะทะกันคลื่นน้ำได้สมุทรม้วนกลับ
 ตบกันอย่างผิดธรรมชาติ บรรดาผู้ที่อยู่ไม่ห่างต่างพากันโดนพัคกระเด็น “หวอ!”

(มัจฉานุผจญภัย, น.131)

“อืม...หรือเธอจะเป็นไก่อ่างพวกเรา กึก...กึก...กึก... แต่เธอก็ไม่เหมือนไก่อะที่เดียวหรอก”
 แม่ไก่อึ้งขึ้น

(ครูทน้อย, น.22)

ทุกๆวันมันจะป็นขึ้น ไปบนต้นไม้ กางปีกแล้วทุกๆวันมันจะป็นขึ้น ไปบนต้นไม้ กางปีก
 แล้วร่อนลงมาสู่พื้นพร้อมเสียงดังตุ๊บ แล้วก็กลับป็นขึ้นไปอีก ซึ่งผู้อ่านก็คงจะคาดเดาได้ว่า
 เจ้าครูทน้อยของเราจะต้องตกลงมาดังตุ๊บเช่นเดิมตลอดบายนั่น ได้บังเกิดเสียง ตุ๊บ...ตุ๊บ...ตุ๊บ...
 นับสิบครั้ง นานเข้าเสียงตุ๊บนั้นก็ค่อยๆ ที่ระยะห่างลง จนหายเงียบไป

(ครูทน้อย, น.41)

“ร่อยปีหรือ... ป่านนี้ข้าว่าสระคงแห้งจนกลายเป็นนาขอดรณิไปแล้วก็ได้ ฮ่า...ฮ่า...ฮ่า”

(ครูทน้อย, น.45)

“ตุ๊บ... โอ๊ย! ทำไมนะ ก็ฉันทำตามบทเรียนทุกอย่าง ทำไมยังบินไม่ได้

“ตุ๊บ...ตุ๊บ...ตุ๊บ”

(ครูทน้อย, น.47)

“ฮ่า...ฮ่า...ฮ่า... ดูสิวะ ขนาดจอมปลวก เจ้าครูทสกปรกมันยังบินไม่พ่นเลย นับประสาอะไร
 กับเนนดินระดับพวกเรา”

(ครูทน้อย น.47)

“ฮ่า...ฮ่า...ฮ่า... ดูสิวะพวกเรา ไอ้ครูทดำมันบินหรือมันจับกบกันแนวะ”

(ครูทน้อย, น.57)

“อ้อ บินไม่ได้นี่เองถึงได้ต้องมาขโมยปีกของชาวบ้าน หน้าตาแบบนี้ ดูก็เหมือนพวกครุฑ แต่ทำไมปีกเล็ก ตัวเล็ก แกรมดำปืดปืดไปทั้งตัวแบบนี้ มันตัวอะไรกันแน่...อึ้งดูมุขสิ หับเข้าไป แบบนั้นเดี๋ยวก็หายใจไม่ออกหรือ อิ...อิ...ตกลงจริงๆ”

(ครุฑน้อย, น.68)

“ฉันไม่เคยได้ยินเรื่องถ้าครุฑกับผู้เผ่าอะไรของเธอเลย จะมีแต่ตาแก่ครุฑบ้าง บอๆ ที่ชอบ ตกปลาทั้งวัน ไม่พูดไม่จากับใคร ฉันไม่เห็นแก่เคยบินหรือสอนใครให้บินได้เลย อิ...อิ”

(ครุฑน้อย, น.69)

“ก็คงจะมีแต่คนประหลาดแบบปู่เท่านั้นหรือจะให้เห็นอะไรสวยไปหมด อิ...อิ แต่หนูว่า ครุฑน้อยอยากมีขนสีแดงมากกว่า จริงไหม”

(ครุฑน้อย, น.72)

พวกครุฑนั้นมีแต่ใช้พละกำลัง ไม่สนใจเรื่องท่วงท่าที่สวยงามเหมือนพวกเรา อิ...อิรู้ไหม กินรีนะได้ชื่อว่าบินได้สวยงามที่สุดบนท้องฟ้าทีเดียว

(ครุฑน้อย, น.73)

“เอาละๆ ฉันเข้าใจแล้วครุฑน้อยผู้นำสงสาร อิ...อิ ไม่ต้องน้อยใจไปหรอก โน่น ถึงแล้ว ลำธารที่ตาแก่ครุฑชอบมานั่งตกปลา เห็นไหม ที่ห้วยขาวโพลน นั่งนิ่งคล้ายก้อนหินนั้น ใจตาแก่ครุฑ แต่ขอบอกเธอไว้ก่อนนะว่า ตาแก่อกจะเป็นครุฑที่ประหลาดสักหน่อย...ประหลาดพอๆ กับปู่ของ ฉันเลยทีเดียว อิ...อิ”

(ครุฑน้อย, น.74)

“ตามใจ ฉันว่าเธอเริ่มจะมีอะไรคล้ายตาแก่ครุฑกับปู่ของฉันไปทุกที อิ อิ ดูเลตัวเองให้ดีๆ นะครุฑน้อย อ้อ ตาแก่ครุฑ ฉันขอฝากเพื่อนของฉันด้วยละ ...อิ ไม่พูดอีกตามเคย”

(ครุฑน้อย, น.84)

“ฮัด...เฮ้ย...ๆๆๆ”

เสียงจามติดๆ กัน ดังสลับกับเสียงฟันที่กระทบกันด้วยความหนาวสั่น ครุฑน้อยเริ่มรู้สึกว่าร่างของมันไม่อาจทนทนกับสภาพเช่นนี้ได้อีกต่อไปแล้ว

(ครุฑน้อย, น.86)

“ข้าคิดไว้ไม่มีผิด รุกขกแบบนี้ เหมาะจะดำน้ำได้ดีที่สุด... โดยเฉพาะปีกเหมือนครีบปลา
อย่างนี้...เป็นไปตามที่ข้าคาดหมายจริงๆ ฮ่า ฮ่า”

(ครุฑน้อย, น.89)

“เพราะรูกขกหุบได้นี้เองถึงดำน้ำได้ นี่ถ้าข้าดำน้ำได้ ข้าจะดำไปตกปลาได้น้ำให้ทั่วทุกลำธาร
ห้วย หนอง คลอง บึง ทะเล มหาสมุทร ไปจนถึงมหานคร ที่แม้แต่แสนมหาพญารุกขกยังสุด
บิน ฮ่า ฮ่า ฮ่า”

(ครุฑน้อย, น.89)

“นี่เธอยังเชื่อกฎบ้าง บอๆ ของครุฑอีกหรือ ในเมื่อเธอดำน้ำได้ขนาดนี้ กฎบอกไม่ใช่หรือ
ว่าครุฑต้องบินได้เท่านั้น ครุฑต้องไม่กระทำการสิ่งที่ทำลายเกียรติของครุฑ เช่นตกปลา ดำน้ำ อิอิอิ
แปลกจริงๆ เธออุตส่าห์วิ่งหนีกฎของครุฑไปได้ตั้งไกล แล้วทำไมถึงกลับมาติดกับมันอีกนะ”

(ครุฑน้อย, น.98)

“เอ... ฉันว่าที่เธอกลับมาที่นี้เพราะอยากเจอฉันกับปู่มากกว่ามั้ง อิอิ ฉันว่านะ ถ้าครุฑ
ตกปลาได้ ดำน้ำได้ บางทีครุฑอาจจะไม่ได้เป็นศัตรูกับนาค หรือบางทีอาจจะไม่มีนาคจริงๆ ก็ได้
เหมือนกับที่ไม่เคยมีครุฑเผ่าผู้วิเศษในป่านี้ อิอิ”

(ครุฑน้อย, น.98)

“ก็เรายังเพิ่มกฎ เปลี่ยนกฎได้ ทำไมคราวนี้เราจะสร้างกฎขึ้นมาใหม่ไม่ได้ล่ะว่าครุฑ
ไม่เพียงเป็นศัตรูของนาคเท่านั้น การปราบนาคยังถือเป็นภาระหน้าที่อันยิ่งใหญ่ของครุฑอัศวิน
อย่างเราอีกด้วย... ฮ่า ฮ่า”

(ครุฑน้อย, น.107)

“แสดงว่าได้มหานครที่ต้องเป็นที่อยู่ของนาคจริงๆ คราวนี้พวกเราได้ออกมาแสดงฝีมือแล้ว
ถือเป็นการช่วยสัตว์อื่นไปด้วย เท่ากับจับนาคตัวเดียวได้ช่วยนากหลายตัว ฮ่า...ฮ่า”

(ครุฑน้อย, น.108)

“ตูม... ตูม...ตูม...ฮ่า ฮ่า ไอนาคจีฆลาด ไอ่จุงดิน ออกมาสู้กันสิวะ!!”

(ครุฑน้อย, น.109)

“ไอนาคเฮ้ย! อินาคเฮ้ย! แน่จริงโผล่หัวขึ้นมาสิโว้ย... ตุ้ม...ตุ้ม...ฮ่า..ฮ่า”

“มัวมุดหัวอยู่ได้บาดาลไม่สมกับเป็นนาคเลย ...ตุ้ม...ตุ้ม”

(ครุฑน้อย, น.110)

เอาละๆ ฉันเข้าใจแล้วครุฑน้อยผู้นำสงสาร ฮิ...ฮิ... ไม่ต้องน้อยใจไปหรอกโน่น ถึงแล้ว
ลำธารที่ตาแก่ครุฑชอบมานั่งตกปลา เห็นไหม ที่หัวขาวโพลน นั่งนิ่งคล้ายกับก้อนหินนั้นไงตา
แก่ครุฑ แต่ขอบอกเธอไว้ก่อนนะว่าตาแก่อกจะเป็นครุฑที่ประหลาดสักหน่อย...ประหลาดพอๆ
กับปู่ของฉันเลยทีเดียวนะ ฮิ...ฮิ

(ครุฑน้อย, น.74)

เสียงกลองแต่กรั้วมาแต่ไกล เสียงกลองใหญ่ดังให้จังหวะพร้อมกับเสียงฉาบ ยังมีเสียง
ระนาดเหล็ก เสียงเมโลเดียนและเสียงขลุ่ย เสียงต่างๆ เหล่านี้ผสมผสานกันเป็นเสียง “ตะละเล็กละ
แต้ดซึ้ง แต้ดซึ้ง” ฟังก็ทีก็เป็นเสียงอย่างนี้

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.1)

เด็กหญิงวางลูกหมา ปล่อยให้มันคลานหัวซุนหายเข้าไปในพงหญ้า พลาบส่งเสียงร้องหงิงๆ
เหมือนเด็กเล็กๆ ครวญครางหาแม่

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.30)

“นี่นะหรือนางฟ้า ฮ่า...ฮ่า...” ฉันทูหัวเราะเยาะเสียงดังอย่างไม่เกรงใจ

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.30)

เสียงเหรียญกระทบกันดังกริ้งกริ้งเบาๆ อยู่ในกระเป๋ากางเกง ช่างเป็นเสียงที่ไพเราะเสียนี้
กระไร เดียวคิด

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.141)

“ปั้ง!” เศษชิ้นส่วนของลูกโป่งสีเหลืองขาดวินกระจายว่อนเกลื่อนพื้น เดี่ยวมองมันด้วยความ
เสียดาย ก่อนเงยหน้าบอกว่า “เราบอกแล้วไม่เชื่อ”

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.153)

“โป้ง!”

“เราบอกแล้ว”

แก้วหัวเราะลั่น เริงรำ ไม่มีที่ท่าว่าจะเสียขายลูกโป่งที่แตกไปทั้งสองใบเลยสักนิด

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.155)

แม่ไขกุญแจประตูบ้านเสียงดังกร๊กรึบเบาๆ เคี้ยวสะดุ้งก่อนจะก้าวเท้าตามเข้าไป

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.164)

ในความมืดมิดยังมีความรู้สึกกังวลรวมอยู่ด้วย เมื่อมองเห็นหลวงตาขึ้นมองเขาเขม็ง
ถือไม้เรียวที่ใช้ให้ลูกศิษย์วัดไปหามา ทตลอดหวดลมดัง ขวบ...ขวบ... แม่ของเขาเองก็ยืนหน้าบึ้ง
อยู่ข้างหลังหลวงตา รอคูเขาถูกทำโทษ

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.170)

“ก๊อ...ก๊อ...ก๊อ...”

คำถามมากมายที่หลุมุนหลุเกอยู่ในสมองหายวับไปในทันทีจ้อยสะดุ้งโหยงเมื่อมองเห็น
แม่เปิดประตูเข้ามา

(ส้มสีม่วง, น.26)

จ้อยจึงเดินออกจากบ้านมายังประตูไม้เก่าๆ โย้เย่ จะฟังมิพลึงแหล่ของสำนักพิมพ์แมลง
เต่าทอง เขย่งสุดมือเอื้อมเพื่อกดออก เขาได้ยินเสียง “กึ่ง...ก้อง...” อันร่าเริงสดใสนั้นดังแว่วมา
จากห้องซึ่งรูดม่านปิดสนิทสิ้นเสียงออกสั๊กพัก จ้อยก็สังเกตเห็นว่า ฝ้าม่านที่หน้าต่างหนึ่งขยับไหว
มันถูกแหวกออกจากกันเป็นช่องเล็กๆ ...และคล้ายมีใครบางคนกำลังมองลอดช่องนั้นออกมา

(ส้มสีม่วง, น.37)

เขานั่งเบียดชิดกระถางจนรับรู้ได้ถึงความเย็นที่ซึมแทรกเข้าไปในเนื้อตัวร้อนรนของเขา
หัวใจเต้นแรงจนได้ยินเสียงตึก...ตึก...ตึก...ชัดเจน

(ส้มสีม่วง, น.40)

ปกติจ้อยไม่ใช่คนที่ขยันอาบน้ำเท่าไรนัก ถ้าเป็นวันปกติเขาอาจต่อรองกับแม่ว่า เดี่ยวค่อยอาบน้ำก่อนนอนคนเดียวเลยไม่ได้หรือครับ...แต่เวลานี้ เขาคิดว่านั่นเป็นคำอนุญาตให้หลุดพ้นจากการสอบสวนได้อย่างวิเศษ อย่างน้อยก็ชั่วระยะเวลาหนึ่งล่ะ จึงรีบขอยเท้าวิ่งขึ้นบันไดเสียงดังโครมคราม

(ส้มสีม่วง, น.43)

“หรือไม่บางที เวลาที่เราอยู่ในห้องเพียงคนเดียว เธอเคยได้ยินเสียงก๊อ๊กก๊อ๊กก๊อ๊ก โดยหาที่มาของเสียงนั้นไม่พบไหมล่ะ”

(ส้มสีม่วง, น.62)

ลุงเทคนอนฟังสิ่งที่จ้อยคิดฝันให้ฟัง ขณะเดียวกันก็เริ่มต้นไอโซลออกมาอีกครั้ง
“แ่ก่...แ่ก่...แ่ก่...”

(ส้มสีม่วง, น.118)

จ้อยรู้สึกเหมือนหางตาเขาเห็นอะไรบางอย่าง แวบๆ บนโต๊ะเตี้ย คล้ายไขควงด้ามยาวแล้วไม่ทันกระพริบตา สัมในตะกร้าหวายก็หล่นลงมาจากโต๊ะ กลิ้งมาอยู่ตรงหน้าเขาอย่างแม่นยำ เป็นผลกลมเกลี้ยง ป่องตรงกลาง เหมือนส้มธรรมดาๆ นี่เอง “แต่...แ่ก่...แ่ก่... แต่อะไร...จ้อย”

(ส้มสีม่วง, น.119)

“ไม่ต้องหอรอกจ้อย เธอฝันให้...แ่ก่...แ่ก่... ฟังต่อกว่าเรื่อง แ่ก่...แ่ก่...”

(ส้มสีม่วง, น.120)

“ไม่ได้นะ แ่ก่... เธอพูดอย่างนี้ไม่เพราะเลย รู้ไหม แ่ก่...แ่ก่... ว่า เด็กๆ นะต้องคือ สักคนละนิดคนละหน่อยถึงจะดี เพราะว่าแ่ก่...แ่ก่... เชื้อดื้อนี่ละ เป็นบ่อเกิดแสนวิเศษของ...แ่ก่...ความคิดฝัน” ลุงเทคนุดเสียงกระห่อนกระแต่นเต็มที

(ส้มสีม่วง, น.120)

“อาเออะ...แ่ก่...แ่ก่... งั้นก็รีบมารีบไปนะจ้อย เราจะได้คุยเรื่อง แ่ก่...แ่ก่... ที่ตั้งอาณาจักรของนักรบ...แ่ก่...ปราบฝัน”

(ส้มสีม่วง, น.121)

“กึ่ง...ก่อง”

ข้อยสะคั้งนึคหนึ่ง เมื่อจู่ๆ เสียงออคอันสคไสร่าเร็งก็คั้งขึ้น รวกับจะทะลุดะลงเข้ามา
ในม่านหมอกแห่งความเศร้าสร้อยที่ปกคลุมอยู่จนเป็นรูโหว่

(ส้มสีม่วง, น.129)

“ฉลาดมากสาวน้อย นีคือเหตุผลว่าทำไมลุงเทคถึงได้เร็งสร้างเสริมความฝึนมาทดแทน
ความฝึนที่ถูกทำลายไปยังงิละ แต่สมน้ำหน้าที่ไม่ค้อยจะมีผู้ใหญ่อ่านหนังสือของเขากันอีกแล้ว
ฮ่า...ฮ่า...” ท่านนายพลหัวเราะอย่างเย้ยหยัน

(ส้มสีม่วง, น.163)

“ฮ่า...ฮ่า...ถูกค้องแล้วอิหนูเอ๊ย เห็นไหมเลว่ายังงิเสีย พวกเจ้าก็ไม่มีวันหนีรอดเงื้อมมือ
ของพวกข้าไปได้หรอก” เสียคสิแตกคัน หัวเราะหยันค้วยความชอบอกชอบใจออกมาจากในโพรง

(ส้มสีม่วง, น.149)

ภาพพจน์ประเภทคำถามเชิงวาทศิลป์ (Rhetorical Question)

ทำไมผมถึงโชคร้ายอย่างนี้ละ อยู่ดีๆ ก็ค้องมารับฟังคำสั่งของคนที่เกิดวันเดือนปีเดียวกัน
จะต่างกันก็แค่เวลาเท่านั้น มันไม่ยุติธรรมเลย ผมน่าจะเกิดก่อน ผมจะได้เป็นคนเก็บเงินและออก
คำสั่งแทนเธอในตอนนี้แต่ทำงิได้ละอะ ผมย้อนเวลากลับไปเกิดใหม่ไม่ได้ และนี่ก็ใกล้สงกรานค้
แล้ว ผมค้องเก็บเงินซื้อปิ่นนึคนี้กระบอกใหม่ค้วย ก็ค้องยอมเชื่อฟังเธอไปก่อน เพื่อเงินและ
เพื่อเทศกาลสงกรานค้ที่ผมอุตส่าห์คั้งคาคอยผมจะทนอะ

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.17)

“แล้วใครจะทำละ ทำเพื่ออะไร พวกเราเพ็งมาอยู่ที่นี่ได้ไม่นานเท่าไรยังไม่รู้จักใครเลย
แล้วอีกอย่างจะซ่อนเทพเสียงนั้นไว้ที่ไหนได้ นายเป็นคนบอกเองนะ ว่าโพรงนั้นมีแค่ถูงทราย
ถูงเดียว แล้วคนที่เกล็งพวกเราเขาจะรู้ได้้อย่างไรว่าพวกเราจะไปคั้งคั่นทองกวาวคั่นไหน”
แจ่มแจ้วแย่ง

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.22)

เป็นอย่างไรบ้างคะแม่ผม ทั้งลูกอายุสิบสองให้อยู่บ้านตามลำพังสองคนแจ่มแจ๋วเธอโมโหใหญ่เลยอะ เธอบ่นว่าถ้าโจรเข้าบ้าน แก๊สระเบิดหรือเกิดไฟไหม้ พวกเราจะทำอย่างไร พวกเราเป็นแค่เด็กตัวเล็กๆ เท่านั้นเอง

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.25)

“กลัวอะไร...ตอนกลางวันไม่มีผีรบกวนว่า แต่เธอลองเกาะประตูดูซิว่ามีคนอยู่หรือเปล่า” ผมออกคำสั่ง ทำเอาแจ่มแจ๋วเข้ปากไม่พอใจ แต่ก็ยอมทำตาม

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.31)

“ฉันมาที่นี่เพื่อทำอะไรบางอย่าง และหนึ่งในนั้นคือ การโปรยผงมายาให้ต้นไม้ พวกเธอรู้ไหม ต้นไม้ทุกต้นมีชีวิตนะ แต่มนุษย์มักไม่สนใจ และเอาแต่ทำลายพวกเขา รวมทั้งเพื่อนของฉัน คือ สัตว์ทั้งหลายด้วย พวกเขาเจ็บช้ำมากทีเดียว” เขาหยุดเล่า แวดตาและสีหน้าเปลี่ยนไป มั่นคงแข็งแกร่งขึ้นมาจนน่ากลัว แต่เขาก็ปรับเปลี่ยนได้อย่างรวดเร็ว และเริ่มเล่าต่อ

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.76)

ผมไม่เคยสังเกตมาก่อนเลยว่า ธรรมชาติได้สร้างสรรค์ศิลปะทั้งดงามขนาดนี้ไว้บนท้องฟ้า ผมอาจเคยมองดาวบนฟ้ายามค่ำคืน แต่กลับไม่เคยสังเกตเห็นสิ่งเหล่านี้เลย คนอื่นๆ จะเป็นเหมือนผมไหมนะ หรือมีผมคนเดียวที่ไม่เคยสังเกตเห็น

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.93)

“แล้วคิดออกหรือยังว่าจะทำยังไง---ที่หายไปหลายวันนี้คงไม่ได้เรื่องอะไรเลยละสิ ถึงได้หน้ายับขนาดนี้แล้วก็มาลงที่เด็กๆ จริงไหมพวกเรา” พุดจบเขาก็หันมามองพวกเรา ซึ่งทั้งผมและแจ่มแจ๋วก็ผงกศีรษะรับอย่างพร้อมเพรียง

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.114)

“จะชวนวากันอีกนานไหม นี่ไม่ใช่งานรวมญาตินะ จะได้มีเวลาเล่นสนุกหัวกิดนะมีกันบ้างไหม---เจ้าพวกไร้สมอง!” เสียงคุณยายคาราวาดขึ้น

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.126)

“อย่างนั้นหรือ” ผมพิมพ์แล้วทรุดนั่งลงที่พื้น ผมจะเลือกอะไรดี---ไม่ว่าดอกไม้สีไหนก็หมายถึงชีวิตทั้งสิ้น สิ่งที่ผมต้องตัดสินใจในคราวนี้ มันยิ่งใหญ่และส่งผลกระทบต่อผู้คนมากมายแล้วเด็กอายุสิบสองอย่างผมจะต้องทำอะไรถึงจะเป็นการดีที่สุด

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.173)

“หยุดเสียทีเถอะ---คารา---ไม่มีประโยชน์ที่จะทำอย่างนี้ อย่าให้ความชั่วร้ายครอบคลุมนจิตใจอีกเลย เขาไม่ใช่ลูกชายของคุณแล้ว เขาถูกตัวคุณนี้เข้าสิงจนไม่สามารถคิดหรือทำอะไรเองได้ เขาทำตามแต่คำสั่งของคุณเท่านั้น ลูกชายของคุณไม่มีตัวตน มีแต่คุณที่อาศัยร่างลูกชายคุณเท่านั้น และไม่ว่าคุณจะทำอะไร ฆ่าคนอีกสักเท่าไร ลูกชายคุณก็จะไม่มีวันเหมือนเดิม เขาจะทอดทิ้งคุณไม่มีวันเปลี่ยนแปลง” คุณพลายชาพุดนุ่นๆ แต่น้ำเสียงจริงจัง

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.184)

“เราจะจับเขาได้อย่างไร--ในเมื่อเราไม่รู้ด้วยซ้ำว่าคุณเอาเขาไปซ่อนไว้ที่ไหน” คุณพลายชาพุดหยิ่งแข็ง

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.185)

คุณคงไม่ถามผมนะชะว่า ผลของการแก้ปัญหาของเราเป็นอย่างไร---ก็อย่างที่เห็น ดันไม่ยอมอยู่ในโลกมิดินี้ต่อไปและจะไม่ย้ายไปไหนอีกเขาให้อภัยพวกเราอย่างที่ทันไทบอก--พวกเขาเห็นมนุษย์เป็นลูกที่ควรแก่การให้ออกาสเมื่อสำนึกผิด แต่ตอนนี้มนุษย์ในมิดินี้ถูกลบความทรงจำเกี่ยวกับเรื่องนี้ไปแล้ว และผมก็ไม่รู้ว่าเรื่องแบบนี้จะเกิดขึ้นอีกตอนไหนผมจึงต้องหาทางทำอะไรสักอย่างเพื่อบอกเล่าให้เหล่านมนุษย์ทั้งหลายรับรู้

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.198)

“อี! ทำเป็นอ้างไม่สบาย นึกว่าฉันรู้ไม่ทันหรือไง---คอยดูนะ ถ้าโผล่มาให้เห็นเมื่อไร จะจัดการให้เด็ดเลย” แม่บ่นพิมพ์อย่างหัวเสีย

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.198)

“เป็นไงละ---หนาวไหม” แจ่มแจ๋พูดลอยๆ

“โอ้โฮ---นี่เกิดเราออกจากปราสาทกระต่ายจันทร์ไม่ได้หรือไม่ได้อัณณานิพวกเขาจะทำ
อย่างไร --ช่างมันใจกันซะจริงๆ” ผมร้องออกมา “เอาพวกเรามาเป็นตัวต่อ--เกือบตายกันหมดแล้ว
ไหมละ” แจ่มแจ๋บ่น

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.202)

“การมีลูกจะมีประโยชน์อะไร ถ้าเราไม่ได้ตั้งชื่อที่เหมาะสมให้ลูกด้วยตัวเอง” แต่คราวนี้
พระราชธิดากับจนปัญญา จึงหันมาไล่เบียดกับโอรสหลวง
“ท่านพอจะมีชื่อดีๆ สักชื่อให้ลูกของเราคนนี้อ้างไหม”

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.18)

ไกรสรราชสีหวิ่งไปด้วยกำลังเรี่ยวแรง จนลมถูผ่านใบหน้าเจ้าชายดงหวีดหวีชวนให้คิดว่า
หากราชสีห์ยังอยู่ในสภาพแข็งแรงเหมือนปกติ เขาจะยิ่งใหญ่สักเพียงใดกัน

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.58)

แต่ไม่ว่าพ่อของเขจะมีใบหน้าอย่างไรก็ได้ชื่อว่าเป็นเทพอยู่ดีเจ้าชายพระอาทิตย์จึงมีนิสัย
ไม่ยอมแพ้ใคร เลือคร้อน และชอบหาเรื่องคนอื่นไปทั่ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้ที่ตนเองคิดว่า
ต่ำต้อยกว่า เวลาเกิดเรื่อง เขาก็ชอบยกถ้อยคำว่า “รู้ไหมว่าพ่อฉันเป็นใคร!” ขึ้นมาขู่คู่กรณีเสมอ

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.72)

สิ่งที่เจ้าชายสงสัยลงมีแต่เพียงว่า หากท่านอาจารย์ไม่ต้องการให้ใครเข้าไปยุ่งย่ามในถ้ำแล้ว
อาจารย์สั่งให้ตนทำความสะอาดหน้าปากถ้ำเพื่ออะไร สู้ปล่อยให้รกไว้ไม่ดีกว่าหรือ อยากรู้ก็ตาม
เมื่อเจ้าชายมิได้คิดแอบเข้าไปในถ้ำ ดังนั้นถ้ำต้องห้ามก็ยัง “ขลัง” อยู่

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.82)

เจ้าชายคิด “ถ้าฉันเข้าไปสำรวจข้างในถ้ำอาจพบอะไรดีๆ เข้าก็ได้ แล้วก็อยากรู้นักรว่า
ถ้าพวกนั้นรู้ว่าในขณะที่พวกเขาพากันหวาดกลัวถ้ำต้องห้ามแต่ฉันกลับเข้าไปพิชิตถ้ำนี้ได้
พวกนั้นจะรู้สึกอย่างไร”

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.86)

“ฉันไม่ได้หมายความว่าอย่างนั้นสักหน่อย” เจ้าชายแสงอาทิตย์หน้าเงื่อน “ของวิเศษนะ ยังมีมากยังเป็นเครื่องแสดงบารมีของเรา แล้วทำไมฉันถึงต้องปฏิเสธด้วยล่ะ ถึงแม้มันอาจเป็นของวิเศษชั้นรองๆ ฉันก็ไม่รังเกียจ”

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.103)

เจ้าชายในวัยสิบหกปีต้องกลักรื้อคำตอบลงไป จะบอกได้อย่างไรว่าตนเองถูกเนรเทศออกจากเมืองก็ด้วยเหตุผลที่ไม่มีของวิเศษอย่างคนอื่นในเมือง

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.105)

“แต่ว่าฉันมีความจำเป็นต้องไปที่นั่นนะสิ” เจ้าชายไมรู้ว่าหากพบราชสีห์ทั้งสี่อีกครั้ง คราวนี้เขาจะยังรอดชีวิตมาได้อีกหรือไม่ เขาลองชั่งน้ำหนักระหว่างการไปหุบเหวยักษ์ซึ่งอาจทำให้เขานำใบสรพยากกลับมาและได้ของวิเศษจากอาจารย์ แต่ขณะเดียวกันความเสี่ยงที่จะไม่รอดชีวิตไม่ว่าจะด้วยน้ำมือของราชสีห์หรือยักษ์ กับอีกทางเลือกหนึ่ง คือ รักษาชีวิตเอาไว้ไม่ต้องไปหุบเหวยักษ์ ไม่ต้องกลับสำนักอาจารย์ แล้วออกท่องเทียวป่าหิมพานต์ ไปหาหนทางได้ของวิเศษเอาข้างหน้า เขาคิดกลับไปกลับมาอยู่หลายรอบ จนที่สุดจึงตัดสินใจว่าหากเขาเลือกรักษาชีวิตในขณะนี้เอาไว้ ก็ไม่ได้หมายความว่าเขาจะอยู่รอดปลอดภัยในป่าหิมพานต์ ด้วยว่าอาจพบอันตรายอื่นๆ อีก และเขาก็ยังไม่รู้ว่าหากเขาทิ้งโอกาสที่จะได้ของวิเศษในคราวนี้ไปแล้ว เมื่อไรเขาจึงจะได้มีโอกาสดีเช่นนี้อีก

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.115)

“ใครบอกพวกเจ้ากัน เพียงแต่หาเจ้าหญิงให้พบแล้วมาบอกข้าเท่านั้นว่าเจ้าหญิงอยู่ไหน” ในใจเจ้าชายนั่นคิดว่าหากปล่อยให้คนอื่นเป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าหญิง แล้วจะเรียกว่าเขาประกอบวีรกรรมได้อย่างไร

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.164)

“ทำไมเราต้องเชื่อฟังแกด้วย” ขอทานน้อยยักคิ้วหล่วดา “หรือว่าแกอยากให้ใครๆ รู้เรื่องในถ้ำนั้น” แล้วเขาก็ทำท่าจะร้องตะโกนเรียกบรรดาเจ้าชายให้มาฟังเรื่องเล่าของเขา แต่เจ้าชายกลับเอามือปิดปากขอทานไว้เสียก่อน

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.172)

“ทำไมต้องทำกันขนาดนี้ด้วย!” เจ้าชายร้องเสียงดัง

“ถือดีว่าเป็นเจ้าชาย ถือดีว่ามีอาวุธวิเศษแล้วจะทำอะไรได้ตามใจชอบหรือไง!”

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.209)

พีโมเป็นคนแรกที่ตั้งชื่อน้องตัวจ้อยว่า “หมีมุก” พ่วงมาด้วยชื่อจริงที่เธอคิดเอง เป็นชื่อที่คำแปลไพเราะเพราะพริ้งว่าสายธารอันเป็นทิพย์ “เพราะน้องเกิดตอนฝนตกโซ่ใหม่พ้อจา” พอชอบใจก็ไปแจ้งเกิดที่อำเภอ

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.14)

การที่น้องมุกเกิดแปลกที่แปลกทางก็ทำให้ใครๆ ตื่นเต้นมาตุกันใหญ่เพราะอยากรู้ว่า แข็งแรงดีไหม “ไม่ต้องห่วงเดะ นักตั้งสามโล่” ย่าบอกใครๆ ที่มาชม

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.15)

“ทำไม เอาออกทำไม มันหนักอะไรตรงไหนของคนสมัยใหม่มีทราบ” ย่าถามด้วยท่าทางมีโมโหเต็มที

“หนักห้วนน้องมุกสิ” พีโมตอบสวนทันที ถ้าตอนนี้พูดได้น้องมุกคงร้อง “อ้าว”

“ดูสิโปะๆ ไข่เต็ม น้องผมไม่จิ้นเลยเห็นไหม” พีโมก่อนต่อ“หวั่นัก แก้มก็ย้อย คอก็ห้อย อุ้มที่ลำบักลำบาก” ป้าใหญ่และใครๆ ที่ได้ฟังก็แอบอมยิ้ม

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.16)

พีโมเองคุณนี้เล่นๆ พอเป็นกระษัยและเลิกไปตอนสามขวบ แต่น้องมุกยังไม่รู้เลยว่าตัวเองจะหยุดคุณนี้ได้อย่างไร เพราะเวลาเอนนี้ไต่ปาก มีน้องเขียวที่ขายชื่อให้กอดแนบไว้ด้วยละ ก็มีความสุขอย่าบอกใคร

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.18)

ย่าไว้ผมสีขาวตัดสั้นเล็มปลายเรียบกริบ แม้เลว่าตอนยังเล็กมีช่วงหนึ่งที่น้องมุกกลัวผมย่า พอย่าอุ้มก็ร้องไม่รู้ว่าจริงหรือเปล่าเพราะว่าตอนนี้น้องมุกว่าผมสีขาวๆ ของย่าก็สวยดี เวลาโดนแดดที่ผมย่าจะออกเหลืองๆ เงินวาวๆ คุณวลดา

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.22)

น้ำพริกเป็นอาหารประจำบ้านที่ทำกินกันทุกมื้อมิได้เว้นเพราะทำง่ายกินแล้วได้แรง
พริกเพริกมะนาวนั้นก็ไม่ต้องไปหาซื้อที่ไหนส่วนใหญ่อีกปลูกกันไว้ใกล้ๆ ครัวนั่นเอง
(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.23)

นอกจากมีขนาดเล็กขนาดเหมาะมือที่ยาเอาไว้เถื่อนหมากอ่อนแล้ว ก็ไม่เห็นจะมีอะไรน่าสนใจ
ที่เด็กจะเอามาเล่นได้ ไม่รู้ว่ายาจะหวงจะห้ามไปทำไมหนักหนา
(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.26)

น้องมุกไม่เคยกินหมาก จึงไม่รู้ว่าหมากที่ยากินนั้นมันอร่อยตรงไหน
(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.27)

พี่โมที่นอนคู่วิวอยู่บนบ้านก็จะได้ที่ วิววาดแขวนวาดชาดกลางบันไดโครมๆ เอาหมากอ่อน
วางพรวดลงในเขี่ยน ให้ยาได้เอ็ดลั่นๆ “วิ่งกึ่งๆ ลงมาเหมือนม้าดีดกระโห้ วางของพรวดพราดไม่มี
กิริยาถ้าโดนหัวผู้ใหญ่เข้าจะว่าอย่างไร”
(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.27)

ถัดหน้าบ้านเป็นลานดินถมสูงสำหรับตากกาแฟ แต่น้องมุกรู้หรือกว่าพ่อกับแม่เตรียม
จะสร้างบ้านหลังสวนตรงนี้ น้องมุกคิดไว้ในใจแล้วว่าพ่อทำบ้านใหม่เมื่อไหร่ จะให้แม่ซื้อโทรทัศน์
เครื่องใหญ่ให้ พ่อบอกแม่ แม่ก็หัวเราะแล้วว่า “ยังไม่ได้ทำปีนี้หรือลูก ต้องรอให้พ่อขายกาแฟก่อน
แต่ถ้าซื้อทีวี น้องมุกจะเสียบปลั๊กตรงไหนดิ้น้า แม่ว่าน้องมุกไปดูที่บ้านย่าอย่างเดิมดีแล้ว”
(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.37-38)

พ่อลงนั่งแล้วบอก “อีกตัวหนึ่งจะเป็นไรไป หมาใครก็ไม่รู้ ไม่มีเจ้าของมันมาเที่ยววนเวียน
อยู่ฝ่ายเขา (ฟากเขา) แถวสวนพืชนั่นแหละ ลักขโมยกินเขาไปทั่ว ใครตากปลาตากเนื้ออะไรไว้
มันกินหมด ช่วงหลังนี้หนักขึ้น ไก่เขาหายไปหลายตัว แต่คิน (เมื่อคิน) เจอกำลังไล่กัดไก่ที่สวน
พืชนพอดี”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.53)

ดอกหญ้าอย่างนี้ข้างทางก็มีตั้งเยอะไม่รู้พี่โมจะถ่ายไปทำไมหนักหนา
(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.62)

“เหม เดินย่องๆ อย่างนี้ เที่ยงจะถึงบ้านย่าหรือเปล่านะ น้องมุก” แม่น้อยหัวเราะ

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.76)

น้องมุกมองหน้าทุกคน พี่ๆ พวกนี้คงเสียสติไปแล้วแน่ๆ เลย ไม่มีอะไร เล่นกันแล้วหรือไร

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.93)

น้องมุกตื่นตื่นมาก นี่จะต้องไปเจออะไร ก็ไม่รู้ ย่าจะรู้หรือเปล่าว่าพี่ๆ จะพาน้องมุกไปไหน ถ้าย่าไปตามที่บ้านพี่ๆ แล้วไม่เจอละ แม่ก็คนโง่เขลาแล้วก็กังวลไปเรื่อยเปื่อย

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.95)

ทุกคนมองตากันแล้วพี่โมก็บอกเบาๆ ว่า “ถอยเข้าไปหลบอยู่หลังกอผากนั่นดีกว่าไหม”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.102)

“แกเล่นกันสนุกอย่างนี้ เพื่อนเป็นอะไร ไปจะทำอะไร” พี่นุ้ยพูด

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.105)

“ก็เพราะน้ำเต้านี้แหละ เรือครอบอยู่อย่างนั้น จะคำออกมาได้อย่างไร เราแทบหายใจไม่ออก ไม่คิดจะช่วยกันเลยใช่ไหม”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.105)

“เห็นไหม ถ้าอะไรจะตาย แลผมไม่เสียหน้าด้วย ไม่เหนียวอีกต่างหาก” แล้วพี่โมก็ส่งใบแดงๆ ให้น้องมุกหนึ่งใบ “เฮ้! หักค่าแรงตามจริง ที่เหลือแบ่งให้ครึ่งหนึ่งเลย เอาไว้ใส่ออมสินแล้วอย่าบอกยายละ ลับสุดยอดเลยนะ” แล้วพี่โมก็หัวเราะฮาๆ เดินไป

น้องมุกมองเจ้าใบแดงๆ ในมือแล้วพิมพ์ “คิดได้อย่างไรนะพี่โม”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.116)

อย่างเมื่อวานขึ้นน้องมุกลงที่บ้านย่า พี่โมชวนน้องมุกแอบย่ำขึ้นไปเดินเอียงซ้ายเอียงขวา อยู่บนลานตากกาแฟหน้าบ้าน “เดินสิหมีมุก เดิน ไม่ล้ม หรือ เห็นไหม พี่ยังเดินได้เลย”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.119)

เท่านั้นแหละ น้องมุกก็เริ่มเบะปาก น้ำตาไหลพรากๆ ร้องเสียงดังขึ้นๆ
 “ทำไมพ่อลืมน้องเขียว ไม่ได้ให้ไปซื้อธัญพืชเขียวนะ จะเอาน้องเขียว สือ สือ สือ
 จะเอาน้องเขียว”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.122)

น้องมุกไม่เคยได้ไปกับรถเห่หนังเลย เพราะว่าย่าไม่อนุญาต
 “ยังเล็กอยู่ จะไปทำไม ไกลๆ ไม่มีผู้ใหญ่ดู เดี๋ยวตกธนูมาแขวนขาหักรออยู่ที่บ้านนี้แหละ
 เดี๋ยวย่าพาไปวิกหนังตอนค่ำ”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.125)

“ไปหะนะ นี่เข้าไปพร้อมพี่โตเลย เดี๋ยวจะเปลี่ยนม้วนแล้ว มีผีมากกว่าเดิมอีก น้องมุก
 ไม่กลัวไม่ใช่หรอ ไปเข้าไปพร้อมพี่โตเลย” พอพี่โตแกล้งเข้ามาดิ่งแขน น้องมุกก็ถอยหนี

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.131)

ย่าไหว้พระบนบานพ่อปู่หลักเมืองให้คุ้มครองหลานชาย แถมด้วยการหันมาเอ็ดพี่โมว่า
 “นี่ละ ชอบชวนกันไปดึกๆ กับรถกับรานะ ขับไปถึงไหนต่อไหน ผู้ใหญ่เขาห้ามเขาว่าอะไรนะฟัง
 เสียบ้าง เป็นอะไรขึ้น มาที่พ่อแม่จะขาดใจรู้บ้างไหม”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.136)

ป้าใหญ่ฟังกึ่ง ซักมาซักไปเลยได้ความว่าชีหวังดึกแล้วพระหลวงพี่หิวก็แบ่งไปให้
 หงเรียบร้อย ให้เด็กวัดเอาไปตอนดึก บอกว่าโยมมีฝากมา งานนี้ฝ่ายเสบียงอย่างน้องมุกเลยโดน
 หางเลขไปด้วยป้าใหญ่ว่า “หิวก็ต้องอดทน จะอยากโน่นกินนี่เหมือนอยู่บ้านได้อย่างไร ผิดศีล”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.137)

พอจับน้องมุกให้หันหน้ามา “พ่อรู้ แต่ฟังพ่อนะลูก น้องมุกเกลียดย่าไม่ได้ย่าเป็นแม่ของพ่อ
 ถ้าไม่มีย่าก็ไม่มีพ่อ ข้อนี้น้องมุกเข้าใจไหม เหมือนที่ไม่มีแม่น้อยก็ไม่มีน้องมุกนั่นแหละ”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.147)

ย่านั่งหยอกน้องมินที่นอนหน้าบ้าน ได้ยินเสียงย่าชม “ไอ้ไขทอง ว่าไงลูก เฮอะ อู๊ย หลับๆ ยังยืม ยืมใหญ่ ยืมกับใครลูก” แล้วก็เสียงเหมือนคนฉินน้ำ พร้อมเสียงย่าร้อง “เฮ้ย” แล้วหันมาเรียก “มุกมาช่วยย่าเปลี่ยนผ้าน้องที”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.148)

พี่โมปิดหนังสือฉบับแล้วลุกขึ้น “ใช่ โมมันไม่ดีเอง โมไม่คูน้อง ปลอยน้องตกเปล โมมันแย่ ลูกไม่มีพ่อไม่มีแม่ก็อย่างนี้ พ่อจะเอาอะไรนักหนา”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.149)

“เพราะย่าไม่อยากให้พ่อแม่ทะเลาะกัน เพราะย่ารู้ว่าย่าไม่ตั้งใจให้น้องมุกเจ็บ ที่ย่าเที่ยวหา จิ้งจกมาบดยาให้ทุกวัน ทั้งๆ ที่ย่ากลัวจิ้งจกแทบตาย เพราะอะไร ย่าทำไม น้องมุกบอกพ่อ บอกพ่อมา”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.149)

แล้วพี่โมที่ยืนนั่งมาตลอดก็พูดขึ้นมา “พ่อจ๋าไม่ต้องพูดหรอก โมรู้ว่าพ่อจะพูดอะไร”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.149)

“โมรู้ด้วยว่า...แม่ไปอย่างไร โมรู้มานานแล้ว” พี่โมกลืนก้อนแข็งๆ ลงคอ “นี่ใช่ไหม ที่พ่อจะพูด”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.150)

พอสุ่มพินเป็นคุ่นๆ จนกระทะร้อนก็ใส่กะทิกับน้ำตาลลงไป ส่วนข้าวเหนียวนั้นแม่น้อย ช่วยย่าแซ่ไว้ตั้งแต่เมื่อคืนเป็นกะละมังใหญ่ๆ น้องมุกเอามือลงไปคนเล่นก็โดนยาดุสน์ “เล่นได้ อย่างไร ของเขาทำถวายพระถวายเจ้า”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.156)

“อ้อ ชาวเหนือมาวัดแล้วยังไม่หยุดดูคุณิว่อีกหรือ”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.159)

ส่วนแม่เนื่องพอรู้ว่าวันที่เราแอบเอาเรือไปพายกันถึงวังลุ่มนั้น พี่นุ้ยโดนเรือครอบด้วย ก็เรียกพี่จึงมา “แถม” อีกสามที “ถ้าเรือครอบน้องตายไปจะว่าอย่างไร”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.164)

น้องมุกตบมือเสียงดังเวลาโนราห์ต่อตัว แต่ที่ต้องดูอย่างตื่นเต้นตาแทบไม่กระพริบ ก็คือตอนที่โนราคนสวยๆ ลงไปขุดอยู่ในถาด ถาดใบแค่นั้นไม่รู้ลงไปนอนอยู่ได้อย่างไร

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.169)

พี่โมแกล้งเรียก “หมีมุก” น้องมุกตกใจลุกขึ้นจนถาดกระแทกพื้นดังเปรื่อง “ใครให้อาถาด ย่ามาเล่น” พี่โมหัวเราะ ก็น้องมุกวิ่งปรูดหายไประยะแต่ย่าถามไม่จบด้วยซ้ำ

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.170)

แม่มองแล้วโมโหเต็มทีที่ถามขึ้นว่า “ทำไมไม่กินข้าวกินปลา แม่ทำกับข้าวที่ชอบให้ ทุกอย่างก็ยังไม่พอใจ น้องมุกอยากกินอะไรพันไหนแม่เอาใจไม่ถูกแล้วนะ”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.174)

การที่ใครๆ ที่โรงเรียนชมว่าน้องมุกลายมือสวย ทำให้น้องมุกดีใจและชอบการขีดๆ เขียนๆ มาก น้องมุกเขียนจดหมายไปบอกพี่โมแล้วด้วยว่า “ให้น้องเป็นนักเขียนด้วยคนได้ไหม” ลงท้ายว่า “จากน้องอยากเขียน”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.176)

ไม่กี่วันก็ได้รับจดหมายจากพี่โมอีก “พี่จะหยุดทำรายงานราวๆหนึ่งอาทิตย์นะ อยากมาเที่ยว มหาวิทยาลัยของพี่ไหม พี่จะมารับ แต่ยังไม่รู้จะเป็นวันไหนแน่ คงไม่เกินสัปดาห์หน้า เตรียมตัว ก็แล้วกัน ลงมารอที่บ้านย่าเน้อ มาไม่เจอก็อด”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.178)

เรื่องที่พี่โมลงน้ำแล้วชมดาว ขึ้นเขาแล้วคิดถึงทะเลนี้ น้องมุกชินเสียแล้วน้องมุกตอบ จดหมายพี่โมไป นึกถึงที่ตัวเองแห่พี่ไปในจดหมายก็ยิ้ม

“ดาวง่ายๆ ใครๆ ก็ถ่ายได้ ดาวในทะเลนะเมื่อไรจะได้ดู”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.180)

“ไหนใครว่าพายุจะเข้าแต่เช้าละ กูรออยู่ ไม่เห็นมีอะไร” เสียงนั้นยังพูดซ้ำๆ

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.181)

ย่าเอาเสื้อแจกให้คนอื่นได้ใส่ ไม่รู้ว่าย่านึกอะไรขึ้นมาถึงเอาเสื้อใส่ดูงไวตั้งแต่เมื่อคืน
ทั้งๆ ที่รายงานอากาศบอกว่า ลมจะเข้าตะลุมพุก “เขาเพิ่งรายงานว่ามันหมุนกลับมาทางบ้านเรา
ตอนจะหัวรุ่งนี่แหละ”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.187)

พี่โมติใจไหม น้องมุกสอบได้ที่หนึ่งอีกแล้วนะ ครูเลิกเขียนที่สมุดพกว่าน้องมุกชวนเพื่อน
คุยแล้วด้วย

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.191)

มีเรื่องตลกอย่างหนึ่ง คือ ตอนลมเริ่มมาที่สวน แม่บอกว่าสิ่งที่พ่อกลัวออกวิ่งมาไว้ที่
โรงเรียนคือปูย (แต่พี่โมคงไม่แปลกใจใช่ไหม) แม่แค่นใจมากเลย ลมก็แรง แดดตอนนี้กำลังทอ้ง
น้องเม พ่อยังปล่อยให้แม่คอยกว้างอยู่กลางลมกับน้องมินเฉยเลย

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.191)

น้องมุกว่าแท้จริงแล้วเวลาคงไม่ได้เดิน แต่วิ่งไปมากกว่า พี่โมว่าไหม เพราะรู้สึกอะไรต่อ
มีอะไรมันเปลี่ยนแปลงไปรวดเร็วเหลือเกิน รวมทั้งตัวน้องมุกเองด้วย

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.191)

คงเพราะจดหมายจากพี่โมแน่ว่า ที่ทำให้น้องมุกุ่นวายจะลงมาบ้านย่าและได้อยู่กับย่า
ในนาที่แห่งชีวิตนั้น ตอนนั้นพี่โมกลับมาคงหาบ้านไม่เจอใช่ไหม เพราะบ้านย่าโดนพายุพังหมด

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.192)

ไม่มีใครรู้ว่าคนหวงหลานอย่างย่าจะรู้สึกผิดกับการยินยอมให้พี่โมไปดำน้ำคราวนั้นไปอีก
นานแค่ไหน “แปลกไหมมิมุก พอพี่บอกว่าจะไปดำน้ำ ยายโอนตั้งค้มาให้ตั้งเยอะนะ ทุกทีมีแต่ห้าม
แต่คราวนี้บอกว่าเพื่อไปเหยียบไหเคยใครแตก” แต่ น้องมุกู้ ก็ตอนนั้นพี่โมใกล้เรียนจบยาดีใจ
ขออะไรก็ให้ทั้งนั้นแหละ บางบรรทัดนั้นยังเขียนอีกว่า “พี่ว่าจะมาดำแถวๆ บ้านเรา ยังไม่รู้เกาะไหน

ยายก็บอกว่าดี ดีกว่าไปค้าอยู่ไกลๆ ยายนี้ห่วงไม่ยอมเลิกเสียที” เหมือนจะเพ่งเมื่อวานนี้เองไข่มุมน ที่พี่โมเขียนมา

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.192)

น้องมุกมองรูปปลาตาวสีสวยหลายใบในมือด้วยนัยน์ตาพร่าพราย “โมแยกฝากไว้ ก็จะส่งจดหมายให้แปลกใจเล่น” ที่หน้าของสีน้ำตาลมีตัวหนังสือคุ้นตากำกับว่า “นี่รูปดาวในทะเลอย่างที่คุณมา หวังว่าคุณพอใจนะจ๊ะ แล้วจะลงไปถ่ายมาให้อีก”

วันนั้นน้องมุกร้องไห้แทบตาย เพราะน้องมุกไข่มุมน พี่โม เพราะน้องมุกไข่มุมน

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.195)

พี่โมรู้ไข่มุมนว่า ทำไมไม่กระดานเก่าๆ ต่างๆ จึงสำคัญกับยายอย่างนั้น

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.196)

พี่โมจำ พี่โมรู้ไข่มุมนว่า น้องมุกแอบนอนร้องไห้ทุกคืน น้องมุกอ่านจดหมายพี่โมทุกฉบับจนขึ้นใจ และน้องมุกคิดถึงพี่โมมาก คิดถึงมากๆ คิดถึง...จนไม่รู้จะบอกจะพูดอย่างไรให้เหมือนใจ

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.198)

พี่โตบวชให้พี่โมอีกที พี่โมรู้แล้วไข่มุมน

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.198)

ตอนนี้ถึงหน้าเก็บกาแฟแล้วนะ แต่อากาศไม่หนาวอย่างเมื่อก่อนแล้วละ ที่พี่โมอยู่นั่นคงไม่หนาวมากไข่มุมนแล้วปีนี้พี่โมจะมาช่วยเก็บกาแฟหรือเปล่า ...พ่อกับแม่คงดีใจถ้าพี่โมมาน้องมุกจะรอนะ

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.199)

“แล้วเรืออัปปางนั้นมิใช่บ้านมันหรือกระะ”

คำพูดของพระไวยวิกทำเอามัจฉานุสะอึก แต่ด้วยความที่เป็นเด็ก จึงนึกแต่จะให้ตัวเองถูกอยู่ฝ่ายเดียว ถึงเรือนั้นจะเป็นบ้านของเจ้าปลาหมึกหากเขาอยากเข้าไปดู ใครจะทำไม

(มัจฉานุผจญภัย, น.25)

ข้าจะทำเช่นนั้นได้อย่างไร เวลานี้เพิ่งเป็นยามบ่าย ต้องเร่งแสงเข้า จันทราแสงก็กลายเป็น
ตอนเย็นเสียเท่านั้น หากเจ้าร้อน เหตุใดไม่เดินป่าเล่าร่มไม้ใบบังกันแดดได้พอดี

(มัจฉานุผจญภัย, น.49)

“เออเนาะ...ข้ามีศิษย์กับเขาคคนหนึ่งก็โดนเด็กมันรังแก เอ็งจะเอาหน้าเข้าไปเร่ขายถูกๆ
หรือไรกัน”

(มัจฉานุผจญภัย, น.61)

“หยุดเดี๋ยวนี้นะมัจฉานุ! เด็กบ้าอาละวาดไม่เลือกหน้าอินทร์หน้าพรหมอย่างเจ้า จะเป็นลูก
ที่พ่อกับแม่ภูมิใจได้อย่างไร ต่อให้หนูมานที่รักเจ้าปานดวงใจก็ไม่กลับมา เพราะทำตัวเยี่ยงนี้”

(มัจฉานุผจญภัย, น.66)

นกกระจอกสองตัวบนกิ่งไม้เอียงคอมองลงมายังร่างสีกลีบบัวที่แผ่นพลีวกลองแคล้วในน้ำ
อย่างสนใจ มันคงกำลังสงสัยว่า เหตุใดจึงง่ายได้อย่างปลา

(มัจฉานุผจญภัย, น.74)

พระฤาษีส่ายหน้าเบาๆแล้วตอบว่า “โอรสน้อย...เจ้าอย่าคิดว่าตาชอบแกล้ง ตาไม่รู้เสีย
หนอยว่านั้นเป็นคุ่มที่เจ้าเสกขึ้น เจ้าเสกคุ่มได้...แต่รู้หรือไม่คุ่มต้องใช้วิธีอะไรมันจึงจะกลายเป็นคุ่ม
หากเจ้าไม่ได้เสกคุ่ม สักแต่ปั้นมันขึ้นมา มันใช้การไม่ได้หรอก เนื้อดินมันยังไม่ประสานกันจนแกร่งพอ
หากสำรวจคงมีรอยร้าวลึกที่ น้ำจึงไม่มีทางเต็ม....

(มัจฉานุผจญภัย, น.83)

“กษัตริย์...เอ๋ย ตาไม่โกหกหรือ จงไปลองเถอะ เด็กน้อย...ค่อยเรียนรู้ไปอย่างอดทน ทุกๆ
อย่างมีธรรมชาติของมัน อ่านหนังสือขอมรู้หนังสือลงมือทำอะไรขอมรู้สิ่งนั้น เจ้าจงดูเถอะว่าคุ่มนั้น
เป็นอย่างไร น้ำในลำธารนั้นเป็นอย่างไร เวลาเรดักน้ำใส่ขันแล้วเป็นอย่างไร เราต้องเดินแบบไหน
เราต้องเทแบบไหน อดทน...อดทน ...จนรู้ใจของมัน เมื่อนั้นเราจะทำหรือสร้างสรรค์ต่อขอมได้
ตั้งใจ”

(มัจฉานุผจญภัย, น.89)

นางตานีลอยหน้าลอยตา “แม่เขารักลูกกันทั้งนั้นแหละ แต่ถ้าลูกชั่วช้าแม่ก็เข้าใจ หมายถึง ลูกแหละที่ไม่รักแม่ ทำให้แม่น้ำตาตกเป็นลูกอกตัญญู ลูกอกตัญญูเก็บไว้ทำไม ไปเกิดใหม่เสีย จะได้ไม่หนักแผ่นดิน”

(มัจฉานุผจญภัย, น.112)

ส่วนเปิดหนุ่มผู้มุ่งมั่นในความเชื่อที่ว่า เหตุใดเราจะปล่อยให้ตัวเองยอมรับในสิ่งที่เห็น และเป็นอยู่ การที่มันว่ายน้ำไม่ได้ ก็ไม่ได้หมายความว่ามันไม่เท่าเทียมหรือไม่ดีเท่าเปิดอื่น

(ครูทน้อย, น.23)

พิชิตยอดผาได้แล้วทำไม? พิชิตไม่ได้แล้วทำไม? มันก็แค่สิ่งที่พวกครูตตั้งกันขึ้นมา มันไม่ได้ทำให้เจ้าเปลี่ยนเป็นอย่างอื่นไปได้หรอก มันไม่ได้ทำให้ครูทกลายเป็นนกอินทรี กลับลงมาเจ้าก็ยังคงกินหนอนเหมือนเดิมอยู่นั่นเอง หน้าผานั้นมันก็แค่ก้อนหินที่ใหญ่กว่า หินก้อนอื่นๆ เท่านั้น

(ครูทน้อย, น.50)

“มันอยากบินมากนักใช่ไหม? ข้าว่าเรามาช่วยมันกันดีกว่า.

(ครูทน้อย, น.59)

“ไม่น่าเชื่อ ขนาดไม่เกี่ยวเหยือกก็ยังจับปลาได้...ดูๆ ไปแกก็มีอะไรดีเหมือนกันนะครูทน้อย ไม่เสียที่ที่เรอนั่งรอมาดังหลายวัน ตกลงเธอจะยังไม่เปลี่ยนใจใช่ไหม ปู่ให้ฉันมาเตือนเธอว่า พรุ่งนี้ หรืออีกสองสามวันปู่บอกว่าจะมีฝนตกหนัก เธอจะยังรออยู่ที่นี้อีกไหม”

(ครูทน้อย, น.84)

“ใครบอก พวกนั้นเป็นเด็กอนุบาลทั้งนั้นแหละ ไม่ใช่นางฟ้าอะไรหรอก” ฉันทูพูดด้วย สัมเสียงราวกับเป็นผู้ใหญ่

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.20)

ว่าแต่ความดีนี้ใช่ “บน” ได้หรือเปล่านะ

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.24)

“หัวเราะอะไร เดี่ยวเถอะ!” เด็กหญิงเม้มปากแน่น จ้องหน้าฉันแข็ง

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.30)

ทำไมต้องมีปีกด้วย ฉันไม่ใช่นกนะ ฉันเป็นนางฟ้า แล้วถ้าหากจะต้องใส่ชุดพองๆ พูๆ อย่างที่เธอบอก ฉันคงวิ่งเล่นไม่สะดวก แล้วไม่วิเศษอะไรนั้น ฉันก็ไม่ใช่ว่าตาแก่ๆ สักหน่อย ที่ต้องใช้ไม้เท้า

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.30)

ฉันเฝ้าหัวแรกกับคำตอบของเด็กหญิง ...ก็ถ้าเป็นนางฟ้าแล้วทำไมพุดยังกับเด็กธรรมดาๆ อย่างนั้นล่ะ อย่างนี้จะให้เชื่อได้อย่างไรว่าเป็นนางฟ้าเด็กชายคิดอย่างหยั่นๆ พลาดเบ้าปาก

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.40)

เวลาฉันออกฝึกหัดฟังเสียงกับแม่ แม่นางฟ้าของฉันชอบสอนว่า ทำไมเราไม่ฟังเสียงในใจตัวเอง แล้วทำตามเสียงนั้นล่ะ มาขอคนนั้นคนนี้อยู่ทำไม

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.45)

“ไม่ยากกินไอติมหรือไง อร่อยนะ”อยากกินหรือเปล่าก็ไม่รู้ละ เด็กหญิงรู้เพียงว่าเธออยากลองเจ้าสิ่งๆที่เรียกว่า 'ไอติม' นี้อยู่เหมือนกัน

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.49)

“อ้าว...แล้วยืนอยู่ทำไม เข้ามาสิลูก ตรงนั้นขุ่นๆออก”

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.59)

“เป็นอะไรไปนะลูก ไม่สบายหรือเปล่าจ๊ะ ไหนมานี่ซิ...ให้แม่จับตัวหน่อย”

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.59)

เดี๋ยวยังไม่รู้ถึงความแตกต่างของห้องเช่าสองแห่งที่เขามองเห็นอยู่ทุกวันนี้ แต่เดี๋ยวนี้เดี๋ยวรู้แล้วว่าห้องเช่าในซอยโรงเรียนแพงกว่าห้องเช่าหลังวัดเพราะเหตุใด

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.68)

หัวใจของเคียววูบไหวอย่างแรงด้วยความสงสาร เขาแทบไม่อยากคิดต่อไปเลย เพราะถ้าเป็นอย่างนั้นจริง ลูกหมาพวกนี้จะมีชีวิตอยู่รอดได้อย่างไร

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.73)

เคียวลูกขึ้นยืนโดยอัตโนมัติ โคล้งค่านับอย่างเรียบร้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้มือซึ่งแนบอยู่ข้างลำตัวเกร็งจนรู้สึกเมื่อย เคียวไม่คิดว่าจู่ๆ เขาจะได้พบครูใหญ่ที่นี่ ครูจะทำอะไรหรือเปล่าที่เขามาช่วยแม่ร้อยมาลัยอยู่อย่างนี้ผิดกฎระเบียบอะไรของโรงเรียนหรือเปล่า ผมของเขายาวเลียบสกปรกหรือเปล่า เคียวชำเลื่องมองเล็บมือตัวเองด้วยความหวังใจ

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.80)

“ทางโรงเรียนของเขาไม่มีครูที่มีความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์อยู่เลยนะแม่ร้อยไม่รู้จะเรียนจะสอนกันอย่างไร”

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.81)

“ฟ้าไม่เข้าใจเลยว่าทำไมเขาถึงทำอะไรกันมากมายอย่างนี้ แต่ก่อนตอนที่หัดฟังใหม่ๆ ฟ้าคิดแต่ว่า คนเราจะขอก็เมื่อมีความทุกข์มากๆ เท่านั้นไม่เคยคิดเลยว่าจะมีเรื่องต่างๆ ที่ต้องขอมากมายมาถึงอย่างนี้”

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.89)

“ทำไมไม่ขายของล่ะ งานวัดมีตั้ง 7 วัน 7 คืน คนมาเยอะแยะ เคียวของเราซึ่งบอกว่าจะให้เสียเอาของที่ร้านในสัปดาห์เงินมาขายเลย”

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.93)

“ทำไมต้องรอนางฟ้าเสกให้ล่ะ ทำไมไม่ทำเอง แม่ของฟ้าบอกว่าทุกคนมีมือวิเศษ มีขาวิเศษหัวใจวิเศษอยู่แล้ว ไม่ต้องไปขอใครที่ไหนอีกหรอก มันทำได้หมดทุกอย่างเลย ถ้าหัดทำ ถ้าตั้งใจทำ”

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.97)

“ทำไมล่ะ เราเอามันไปขาย มันก็จะได้อยู่ในที่ที่ดีๆ มีอาหารกินทุกมื้อแล้วบางทีมันอาจได้นั่งรถเก๋งแบบเจ้าลิ้นห้อยตัวนั้นก็ได้นะฟ้า อีกอย่างแม่หมาก็จะได้ไม่ต้องลำบากออกไปหาอาหารให้ลูกกินทุกวันด้วยนะ” เคียวบอกความคิดดีๆ ของเขาอย่างใจเย็น

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.102)

แค่คิดว่าเดี๋ยวจะต้องตัดขาดจากการเป็นลูกของแม่ เดียวก็รู้สึกใจหายเขาไม่มีวันจะจากแม่ไปไหนอย่างเด็ดขาด ไม่ว่า “ที่ใหม่” นั้นจะดีเพียงใดความคิดนั้นเหมือนหนามแหลมที่ทิ่มแทงลูกโป่งความหวังในใจเขาให้แตกโพละ ไม่เหลือเศษเสี้ยวแห่งความหวังอันสดใสขึ้นใจอยู่อีกเลย

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.103)

“ผมเป็นเด็กดี ตั้งใจเรียน ไม่เคยโกหก ทำไม ไม่มีใครเห็น ไม่มีใครรับรู้เลย” เขากำมือแน่น ยืนหันหลังให้เด็กหญิงราวกับว่าเธอเป็นต้นเหตุของความเสียใจความผิดหวังทั้งหมดที่อัดแน่นอยู่ภายในใจของเขาเวลานี้

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.104)

หัวใจรู้? เดียวก็ลงมองออกเสื้อที่เคลื่อนขึ้นลงเพราะลมหายใจแรงของเขา รู้? รู้ว่าเขากำลังผิดหวัง เสียใจ ท้อแท้ใจอยู่เหมือนในขณะนี้ใช่ไหม

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.104)

หัวใจรู้ เหมือนตอนที่เขารับรู้ว่า หัวใจเขานิ่งงั้นขณะที่คิดขึ้นมาเมื่อเช้านี้ว่าแม่จะกินข้าวกับอะไรนั้นด้วยใช่ไหม

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.105)

“เป็นไง สนุกไหมลูก” แม่ของเดี๋ยวเขยหน้าถามนิดหนึ่ง ก่อนก้มหน้าก้มตา ร้อยมาลัยได้วงแสงสว่างจากหลอดไฟสีเหลือง

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.112)

เดี๋ยวเม้มปากแน่น จ้องมองถ่านในเตาด้วยความรู้สึกหลากหลายประเดประดัง นี่บาปกรรมติดตามถึงตัวเขาเร็วอย่างนี้เชียวหรือ เพราะเขาแอบเอาเงินจากกล่องสังกะสีมาโดยไม่บอกแม่ ใช่ไหม สิ่งศักดิ์สิทธิ์ถึงได้ลงโทษเขา และทำให้ข้าวเกรียบว่าวของเขาไหม้ไปแล้วถึง 3 แผ่นเช่นนี้

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.128)

จะหาเงินมาจากไหนใส่คืนในกล่องสังกะสีของแม่ได้นะ...คำถามนั้นวนเวียนอยู่รอบตัวเดี๋ยว ไม่ยอมจากไปไหนไกลเสียสักนาทีเดียว

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.134)

เดี๋ยวคิดว่าตัวเองคงเป็นคนขายลูกโป่งไม่ได้แน่ๆ เขาตัวเล็กแล้วก็ผอมเกินไป คงไม่มีแรงมากพอจะเหินยวี่งเจ้าลูกโป่งเรียวแรงเยอะเหล่านั่นได้แน่ หากลองไปขอจับเชือกดู ลูกโป่งใบโตหลายสิบใบเหล่านั่นก็คงจะพาเขาลอยลี้วไปบนฟ้าได้อย่างไม่ยากเย็นเลย ไม่ดีแน่ๆ ถ้าเกิดอุบัติเหตุ เช่นนั้นจริง ใครจะดูแลแม่ ใครจะช่วยแม่เด็กคอกมะลิถึงกลีบดอกกุหลาบ แล้วใครจะคอยนวดให้แม่ในวันที่แม่ปวดหลังปวดไหล่ล่ะ

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.137)

เดี๋ยวมองตามลูกโป่งหลากสีใบแล้วใบเล่าที่เด็กๆ เดินถือกลับออกไปจากศูนย์บริการเป่าลูกโป่งของเขา เขาคิดว่ามันช่างเป็นลูกโป่งที่สวยงามพอโต เป็นที่สุด แต่จะมีใครรู้หรือไม่นะว่าในหัวใจของเขาพองยิ่งกว่าลูกโป่งเสียอีก เดี่ยวรู้สึกว่หัวใจเขาขยายใหญ่จนเหมือนจะดันหน้าอกเล็กๆ ออกมา...คงเป็นแรงกำลังใจจากฟ้าและณัฐที่มอบให้เขานั่นเองเล็กๆ ออกมา...คงเป็นแรงกำลังใจจากฟ้าและณัฐที่มอบให้เขานั่นเอง

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.146)

ทำอย่างนี้ไม่ผิดใช่มั้ไหมคะแม่ ฟ้าไม่ได้โกหกหลอกลวงใคร ฟ้าแค่พยายามจะช่วยเหลือเดี๋ยวนั้นเอง เด็กหญิงส่งเสียงในใจบอกแม่นางฟ้า ซึ่งเธอเชื่อว่าจะต้องคอยฟังอยู่ที่ไหนสักแห่งแน่ๆ

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.150)

แม่พูดอะไรนะ จ้อยไม่ยากเชื่อเลย! แม่บอกว่าลูกเทิด คนที่เขียนหนังสือแสนสนุกที่จ้อยคิดใจนักหนานั้นเป็นคนสติไม่ดี

(ส้มสีม่วง, น.1)

“เขาอาจจะไม่ชอบเปิดเผยตัวก็ได้นี่คะแม่” เสียงพี่จิวแสดงความคิดเห็น ไข่...จ้อยก็เห็นด้วยกับพี่จิว แค่นั้นแม่จะโมเมว่าลูกเทิดเป็นคนสติไม่ดีได้อย่างไรกัน

(ส้มสีม่วง, น.8)

“ฟังนะจ้อย แม่กำลังยุ่งมาก งานวิจัยของแม่กำลังจะตีพิมพ์เป็นเล่มและแม่ต้องอ่านต้องแก้ไข “ต้นฉบับ” ให้เสร็จ เพราะฉะนั้นจ้อยอย่าเพิ่งกวนแม่ได้ไหม ขอเวลาให้แม่อยู่กับต้นฉบับ พวกนี้สักสองสามวันเถอะจ้อยมาชนแถวนี้ แม่ไม่มีสมาธิทำงานเลย แล้วบอกเสียก่อนว่า อย่ามายุ่งกับต้นฉบับพวกนี้เด็ดขาด ถ้าหากมันหายไปแม้แต่เพียงแผ่นเดียวแม่จะทำงานต่อไม่ได้เลย”

(ส้มสีม่วง, น.20)

จ้อยคิดว่าพอใช้เวลาเปลืองจริงๆ พ่อเอาเวลามากมายไปทำอะไรนะจนมีเวลาเหลืออยู่กับครอบครัวเพียงน้อยนิดและแทบไม่เคยมีเวลาสำหรับตอบคำถามของจ้อยเลย

(ส้มสีม่วง, น.21)

“เบาๆ หน่อยจ้อย แม่บอกก็ครั้งแล้ว ว่าอย่าวิ่งขึ้นบันได” แม่รู้ได้อย่างไรกันนะว่าเป็นจ้อย อาจจะเป็นพี่จ๊วก็ได้

(ส้มสีม่วง, น.25)

จ้อยสะดุ้งโหยงเมื่อมองเห็นแม่เปิดประตูเข้ามาบอกว่า
“ทำอะไรอยู่จ้อย อ่านหนังสืออีกแล้วหรือ...วางก่อนครับ ลงไปทานของว่างกัน พี่จ๊วเขาออกไปเดินสำรวจซอยบ้านใหม่ของเรา เลขชื่อขนมมาเยอะแยะ”

(ส้มสีม่วง, น.27)

“เล่นเป็นเด็กไปได้ไงจ๊ว แม่จะไปรู้ได้ไง” แม่บ่นอย่างไม่จริงจังนักและพี่จ๊วก็ดูเหมือนจะไม่โกรธ เพราะรู้ว่าแม่มักมีคำพูดทำนองนี้ติดปากเสมอ มันไม่คิดตรงไหน? แม้หลายครั้งจ้อยนึกอยากถามแม่เหมือนกันว่า เล่นเป็นเด็กแล้ว

(ส้มสีม่วง, น.27)

“ก็แล้วจะมาผัดวันประกันพรุ่งไปทำไมกันล่ะ ทำเสียวันนี้ให้เสร็จเรียบร้อยไม่ได้หรือไง อ้อ...ข้าลืมไปว่า ท่านคือผัดวันประกันพรุ่ง”

(ส้มสีม่วง, น.45)

แม่วางหนังสือภาษาอังกฤษในมือลง แล้วขกถั่วกาแฟขึ้นจิบ “ก็เป็นรูปวงกลมและป่องกลางเหมือนผลส้มไงละจ้อย คุณครูไม่ได้สอนมาหรือไง หรือตอนครูสอน จ้อยไม่ได้ตั้งใจฟังครู”

(ส้มสีม่วง, น.54)

“เรากำลังสงสัยใช่ไหม ว่ามันเป็นไปได้อย่างไร เธอกำลังคิดว่าฉันหลอกเธอเล่นใช่ไหม”

(ส้มสีม่วง, น.62)

แหม...ท่านผู้อาวุโส ชาตินี้ใจคอท่านจะไม่ยอมเสี่ยงยอมเปลี่ยนแปลงทำอะไรบ้างเลย
หรือไง เอาเถอะ..เอาเถอะ...อย่าเพิ่งทำท่าเหมือนหัวใจจะวายตายเลย เดี่ยวข้าจะลงไปแล้วละ
แต่ขอรูปที่เจ้าคนวาดรูปประกอบเขาวาดตัวข้าสักหน่อยนะ

(สั่มสีม่วง, น.72)

เขาไม่เข้าใจเลยว่าทำไมพวกผู้ใหญ่ในโลกมนุษย์กลับชอบใช้ค่ายกข่อนไฟเพราะเลอเลิศนี้
เป็นคำคำหานิตินิยมขมขื่นกัน

(สั่มสีม่วง, น.92)

นี่ผู้คนรอบตัวจ้อยถูกปราบฝืนกันไปบ้างหรือเปล่านะ พวกเขารับรู้ถึงอันตรายใหญ่หลวงนี้
กันบ้างหรือเปล่า และจะทำอย่างไรจึงจะนำฝืนกลับคืนมาได้?

(สั่มสีม่วง, น.97)

“ทำไมจะปล่อยผ่านอะไรไปสักเรื่องสองเรื่องไม่ได้รีไรนะ ทำไมจะต้องอยากรู้อยากเห็น
ไปเสียหมด น่าเหนื่อยแทนจริงๆ”

(สั่มสีม่วง, น.100)

ฟังมาถึงตรงนี้ จ้อยรู้สึกเหมือนหัวใจเต้นผัดจังหวะ มันสะดุดหุดกึกก่อนจะเต้นแรงรัว
โอ...นี่หมายความว่าแม่ล่วงรู้ถึงร่องรอยของเหล่านักรบปราบฝืนนั้นหรือ ถึงได้บอกให้พี่แดงอ่อน
คอยกำจั้นนะ...แม่รู้และแม่ก็ต้องการจะขับไล่เหล่านักรบปราบฝืนให้ไปไกลจากชีวิตของลูกๆ ใช่ไหม

(สั่มสีม่วง, น.105)

ภาพพจน์ประเภทอุปมา (Simile)

“ไม่เป็นไร” เธอพูดเบาๆ และยิ้มเล็กน้อย แต่ใบหน้าที่กลมเหมือนชาลาเปา นั้นกลับแฝง
ไปด้วยความเจ้าเล่ห์

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.16)

แต่แล้วพอได้เห็นของที่อยู่อ้างใน นอกจากผงละเอียดสีน้ำตาลเข้มซึ่งผมคิดว่าน่าจะเป็นทราย และคงไม่มีใครขโมยทรายเอามาซ่อนแน่ อาจจะมีใครเอามาวางไว้ที่โพรงนี้เล่นๆ โดยไม่มีจุดประสงค์อื่น แต่ผมคิดเพื่อฝันไปเองว่ามันจะนำผมไปสู่การผจญภัย เฮ้อ!..พอกิดมาถึงตอนนี้ ใจผมมันก็ห่อเหี่ยวเหมือนลูกโป่งถูกปล่อยลมไม่มีคิด

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.21)

เจ้าของเสียงดังแสบแก้วหูคนนี้อายุประมาณเจ็ดสิบ เนื้อตัวและเสื้อผ้าสกปรกส่งกลิ่นเหม็น ผมสีขาวถูกรวมมัดไว้อย่างหลวมๆ ผิวหนังที่เหี่ยวย่นก็มีแมลงวันตอมเต็มไปหมด หน้าตาที่น่ากลัว ทำให้แกลดูเหมือนผีมากกว่าคน

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.32)

ทันใดนั้นเสียงราวกับฟ้าผ่าของคุณชายก็ดังขึ้น พวกเราจึงรีบวิ่งออกมาจากบริเวณบ้านของ แกลอย่างเร็วที่สุด

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.33)

“สวัสดิ์จะทุกคน” เสียงของใครคนหนึ่งดังขึ้นพร้อมกับแสงสีม่วงเจิดจ้าจากนั้นก็ปรากฏร่างของหญิงคนหนึ่ง เธอสวมชุดกระโปรงสีขาวติดกันผมดำลึบถูกรวมมัดอย่างเรียบร้อยผูกด้วยโบสีเข้ากับชุด ผิวสีขาวซีดดวงตากกลมมีสีฟ้าอมเขียว ริมฝีปากและแก้มเป็นสีชมพูเรื่อๆ รูปร่างสูงโปร่ง เธอดูสง่างามเหมือนเจ้าหญิงเลยซะ

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.122)

คุณมื่นหัวเราะเบาๆ ราวกับเสียงระฆัง

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.123)

“ใช่... ไม่สุภาพ คนอะไรหน้าตาน่าเกลียด--แล้วยังพูดจาไร้มารยาทอีก” เสียงแหลมปรืด อีกเสียงหนึ่งดังขึ้นมาจากตัวของผู้เฒ่าผอ แต่นั่นไม่ใช่เสียงของเขาหรอกซะ มันเสียงผู้หญิง เธอค่อยๆ โผล่หัวที่เหมือนเห็ดขึ้นมาจากไหล่ของผู้เฒ่าผอ สายยิปก และบินขึ้นไปข้างบน --- ขนที่ยาวปิดบังตัวเธอไว้หมด ทำให้ผมไม่เห็นหน้าเธอก่อนหน้านี้

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.126)

รอบปราสาทมีป้อมปราการสูงอยู่สี่จุด เชื่อมต่อกันด้วยกำแพงที่มีลักษณะคล้ายกับรังผึ้ง
ลอยอยู่บนเนื้อพื้นดินเช่นกัน ไม่มีวิเวาของสิ่งมีชีวิตใดๆ เลย

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.147)

ผมได้ยินเสียงมันร้องอย่างเจ็บปวด และตัวของมันก็ค่อยๆ เล็กกลงๆ เหมือนลูกโป่งที่ถูก
ปล่อยลมกองอยู่กับพื้น

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.151)

“ทำไมแจ่มแจ๋วถึงตัวบางใสเหมือนกระจกอย่างนั้นล่ะอะ” ผมพูดขึ้นอย่างงุนงง

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.160)

“เราขอให้เจ้าทั้งสองหยุดการดีใจไว้ชั่วคราวก่อน” เสียงหวานใสราวกับระฆังแก้วดังขึ้น
ผมและแจ่มแจ๋วหันไปมองเจ้าของเสียงทันที

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.174)

“แสงไฟ” ผมร้อง นั้บปลันแก้วผลึกไฟจำลองก็ลอยขึ้นไปเหนือศีรษะของพวกเรา และ
ส่องแสงให้แสงสว่างทันที มันเหมือนกับพระอาทิตย์ดวงน้อยๆ เลยทีเดีย

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.178)

“ใช่---และข้าก็จะแสดงให้เห็นเดี๋ยวนี” คุณยายคาราพูดพร้อมกับจ้องมายังบริเวณที่พวก
เราเ็นอยู่ เปลวไฟสีส้มลามเสียไปบนพื้นดินล้อมรอบตัวเราไว้ทันที ราวกับมีใครมาราดน้ำมันไว้

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.184)

“คุณพลายชา!” ผมกับแจ่มแจ๋วร้องขึ้นพร้อมกันอย่างยินดี---คุณพลายชาปรากฏตัวอยู่
ข้างหน้าของพวกเราพร้อมกับเนรมิต ตัวของเขาใหญ่พอที่จะทำให้ผมรู้สึกอึ้งใจขึ้นมาในทันที

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.185)

“ข้างมัน---เพชรชมพู” คุณยายคาราร้องสั่งเบาๆ ด้วยน้ำเสียงเหี้ยมเกรียมจากนั้นพวกเรา
ทั้งหมดก็ถูกดูดเข้าไปข้างอยู่ในลูกโป่งใสสีชมพูคล้ายกับฟองสบู่ ผมพยายามทุบไปที่พื้นผิวโดยรอบ
แต่ก็ไม่เป็นผล มันแข็งแรงกว่าที่เห็นมาก

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.187)

“...อันว่าเราพระหิมพานต์ภูมิพนัสบรรพตพิสัยสูงเสมอเมฆ เทียรย่อมศิลาลายเลออติเรก
อร่ามรุ่ง ราวกับรายรัตนมณีนพเก้าแกมเกิดกับก้อนผา บ้างก็เรือเรื่องบุษย์โมรา จรัสจรรยาร่วง
เป็นสีรุ้งพวงพันเพียงอัมพรพื้นภามาสบ้างก็เด่นแดงเป็นแสงคายน ดูดวงประพาตเพชรประภัสสร
ที่สีเสดก็สอดซ่อนสลัซับกับสำนเสน มรกตกลมกามแกมกับโกเมนมุกดาหาร...ที่เขียวขาบก็คาบ
แข่งขจิตขจายบ้างเป็นสีอัญชนะช่อวิเชียรฉายโชติช่วงชัชวาลาว ประคุดาวประกายพริกพราย
พร้อมประพร่างพรับ เมื่อต้องแสงสุริยะก็ระยับวับวายเป็นวุ้นแวววาวสว่างตา...”

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.27)

เมื่อปราศจากพาหนะ การเดินทางจึงใช้เวลานานขึ้นกว่าที่ควรจะเป็น เจ้าชายใช้เวลาถึงยี่สิบ
วันกว่าจะมาถึงแม่น้ำสายใหญ่ ซึ่งบอกให้รู้ว่ากำลังเข้าสู่เขตป่าหิมพานต์แล้ว น้ำในแม่น้ำสายนี้
กระจ่างราวแก้วผลึกจนเจ้าชายแทบจะกระโดดลงไปเล่นน้ำให้ชุ่มชื่นใจ แต่ก็ยังใจเอาไว้อยู่
ความเป็นห่วงกลัวเหรียญทองคำหาย ไม่กล้าวางไว้ห่างตัว

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.48)

แม้วิยาธรจะไม่ได้มุ่งร้ายเจ้าชาย แต่ท่าทางขณะกินนารีผลก็ทำให้เจ้าชายเสียสันทนหลัง
เนื้อสีแดงจากผลน้ำเมื่อถูกกัดก็กลายเป็นน้ำสีแดงสดหายดึ๋มไปทั่วปากของวิยาธรรวกับได้ดื่ม
เลือดหญิงสาว

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.49)

เจ้าชายมองหน้าราชสีห์ตัวนั้นที่ตัวนี้ที่แล้วพูดเบาๆ ว่า “ป่าหิมพานต์ไม่เห็นเหมือนที่ฉัน
คิดเอาไว้เลย” เขาพูดเพียงเท่านี้ ขณะที่ความกิดกลับโลดเล่นไปไกลกว่านั้น เขาคิดไปถึงภาพป่า
หิมพานต์อันงดงามตระการตา มียอดเขาสูงเสียดฟ้า มีคูหาหรือถ้ำที่วับวาวราวอัญมณี มีเหล่าราชสีห์
เป็นผู้ปกปักรักษาผืนป่า

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.55)

“หลังจากที่มีเมืองต่างๆ มากมายผุดขึ้นในป่าหิมพานต์ราวกับดอกเห็ดหน้าฝนบางเมือง
ก็เป็นพวกเทพต่างๆ มาสร้างให้ลูกของตนที่เกิดกับมนุษย์ หรือบางทีพวกเจ้าชายก็มาสร้างเมืองของ
ตนเอง แม้แต่เขาไกรลาสก็ยังถูกระเบิดเพื่อสร้างเมืองเมื่อมีเมืองใหม่ๆ เกิดขึ้น สัตว์ที่นี้ก็ลดลงอย่าง
น่าเป็นห่วง จนพวกเขาต้องจับคู่ข้ามเผ่าพันธุ์”

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.59)

“อยากรู้กันว่าของวิเศษที่อาจารย์จะมอบให้จะมีวิเศษแค่ไหน จะสู้กงล้อไฟของฉันได้หรือ”
 ว่าแล้วเขาก็ร่อนกงล้อไฟไปยังคันไม้ใหญ่คันหนึ่ง มันโคลนล้มลงมามีไฟลุกท่วม แล้วกงล้อไฟ
 ก็วนกลับเข้าสู่มือเจ้าชายแสงอาทิตย์ราวกับมีชีวิตจิตใจ

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.102)

จนกระทั่งถึงหุบเหวยักษ์ ถึงแม้จะเพิ่มมาถึงเป็นครั้งแรก แต่ทั้งคู่รู้ได้ว่าไม่ผิดแน่ เมื่อเดิน
 พันเหลียวเขาไปก็มองเห็นยักษ์ตัวโตราวต้นมะพร้าวยืนเสยะยิมอยู่ เจ้าชายเห็นเข้าก็ผงะ ตกใจ
 จนต้องถอยรูด

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.119)

“คุณันสิ ใครอยู่ใต้ต้นโพธิ์นะ” เจ้าชายเชื่อนั่นว่า “ช่างสว่างามเสียจริงราวกับเทพดา
 ก็ไม่ปาน”

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.163)

ลงมาอยู่บ้านย่าได้ไม่กี่วัน ย่าก็โกนผมไฟให้ผมคดค้ำของน้องมุกเลยหายไปกับปลาย
 มีดโกนของย่า เหลือแต่หัวล้านเนียนกลมปอกที่พี่ไม่ชอบลือว่า “เหมือนหลวงจีนตัวดำๆ เลย
 ตอนนั้น” ย่าว่า “เด็กเกิดมานี้ต้องโกนผมล้างน้ำคร่ำน้ำคาวปลาออกให้หมด” โกนผมเสร็จก็ถึง
 พิธีโปะยา

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.15)

พี่โมที่นอนดูทีวีอยู่บนบ้านก็จะได้ที่ วิวาห์แดนบาดาลลงบันไดโครมๆ เอาหมากอ่อน
 วางพรวดลงในเขี่ยน ให้ย่าได้เอ็ดลั่นๆ “วังกิงๆ ลงมาเหมือนม้าติดกระโหลก วางของพรวดพราด
 ไม่มีกิริยาถ้าโดนหัวผู้ใหญ่เข้าจะว่าอย่างไร”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.27)

ถนนรอยคนเดินเล็กๆ เส้นนี้เต็มไปด้วยหินก้อนใหญ่และก้อนใหญ่กว่าระเกะระกะอยู่เต็ม
 บางก้อนคมมาก บางทีบาดยางรถจนแตกก็มีเวลาขับจึงต้องหลบไปหลบมาเหมือนงูเลื้อย

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.35)

รังไข่ไข่นี้ทำจากไม้ไผ่ทั้งลำ แฉกปากให้บานๆ กว้างๆ แล้วเอาไม้ไผ่บางๆ สอดสานเข้าไป คล้ายตะกร้าทรงกรวย

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.39)

อย่างแรกที่เด่นสุดของเจ้าหมาพอมกะห่องก่องตัวนั้นคือ หน้าแหลมๆ จมูกยาวๆ หูตั้งๆ ของมัน หน้าตาเหมือนหมาจิ้งจอกที่พี่โมเคยเอารูปให้ดู ไม่มีผิด เพียงแต่เจ้านี้ตัวเล็กกว่า ขนสีดำยาว สกปรกเกรอะกรังและพอมมากจนเห็นซี่โครงพะยิบพะยิบตามแรงหายใจ ขนที่หางซึ่งควรจะเป็น พวงสายนั้นจับตัวกันเหนียวหนับ ถึงตัวมันจะสั้นนิดๆ ด้วยความกลัว แต่ตาสีน้ำตาลใสเหมือนลูกแก้ว ก็จ้องน้องมุกนึ่งเหมือนรอคำพิพากษา

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.53)

น้องมุกก็ได้ตะกร้อลูกเล็กเหลี่ยม มีด้ามจับเหมือนโคมในหนังจีน

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.61)

ลูกเส็งเล็กๆ ที่มีขนสั้นๆ เหมือนหนามนี้ติดแน่นที่เดียว กว่าจะแกะออกก็นาน พอหลุดหมด ปุขสวายตัวก็ลงนอนแผ่หลาทำท่าเหมือนหมดแรง

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.63)

เอาใบยาที่รูดแล้ววางเรียงซ้อนสูงในกระดังหลายกระดัง เสร็จแล้วก็เอาใบยานั้นมาวางซ้อน กันพอประมาณแล้วม้วนให้แน่นเหมือนม้วนกระดาษขนาดประมาณเท่าข้อมือ เอาวางลงในม้าแล้ว ก็เริ่มฝาน

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.72)

แสงตากยาเป็นแสงไม้ยาวราวหนึ่งวา กว้างสักศอกครึ่งของแม่เห็นจะได้ แม่เอาแสงนั้นวาง จับเส้นยาเป็นจับๆ เหมือนขนมจีน แล้วเอามือค่อยๆ ให้เส้นยานั้นบางเสมอกัน พอหมดก็จับใหม่ ทำไปเรื่อยจนเต็มแสงก็ยกออกไปตากที่ค้ำหน้าบ้าน ซึ่งยาเอาไม้ไผ่สองอันพาดกับเสาเอาไว้แล้ว

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.73)

น้องมุกชอบไปตลาดนัด แต่ก็กลัวพานสาย (สะพานสาย) เพราะมันดูเก่าๆและไม่ก็ๆๆ
เดินข้ามที่ก็โยนตัวไปมาเหมือนอย่างกับชิงช้า นึกกลัวทีเดียว

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.74)

พี่ๆ ผู้จินทางทั้งหลายตั้งหลักที่หัวตลิ่งแล้วฉลาพรวดเดียวถึงหาดข้างล่างอย่างสวยงาม
ราวกับนักกีฬาขีมนาสติกลีลา

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.83)

อย่าให้ชุดทรายลึกลงไปเป็นแอ่งขนาดพอดีๆ พอนอนแชลงไป น้ำที่ไหลมาก็จะเอ่อปริ่มๆ
กางเหมือนอ่างอาบน้ำในละครทีวี

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.84)

พี่นุ้ยหักกิ่งไม้เล็กๆ แลวนั้นแยงเข้าไปในปากปลิง แล้วเอามืออุดพลิกกลับให้หนังข้างใน
ออกมาอยู่ข้างนอกเกือบหมด เหมือนเวลาฆ่าไส้ไก่เย็บชุดนอนให้น้องมุกไม่มีผิด กรรมวิธีนี้
เรียกว่า การ “เกาะ” ปลิง

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.87)

วันนี้เป็นวันดีเสียนี้กระไร น้องมุกคิด จะได้ขึ้นต้นมะขามบ้านพี่ที่ย่าห้ามนักห้ามหนา
จะเล่นทอยกระเระ (ทอยกอง) กับพี่โม พี่จิ้ง พี่นุ้ยให้น้ำสมกับที่วันนี้ไม่มีย่าคอยคุม น้องมุกเดิน
พลางกระโดดพลางหัวใจฟูฟองราวกับดอกไม้มาน

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.92)

น้องมุกมองพี่ๆ แล้วปลอบใจตัวเองว่า ถึงพี่โมจะว่ายน้ำไม่เป็น แต่สามคนนั้นว่ายน้ำ
อย่างกับปลา คงช่วยน้องมุกทันหรอก

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.94)

ศาลเก่าๆพังตั้งรายอยู่บนรากใหญ่ที่เอนนอนพาดสูงอยู่เหนือดินริมตลิ่งรากที่เหลือของมัน
ยาวระโยงรยางค์เต็มพริตจากตลิ่งลงมาเรี่ยน้ำราวกับม่านมฤตยูที่ขึงกางเป็นฉากอยู่หลังเรือ

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.102)

คุ้งน้ำที่ห่านออกไปเบื้องหน้าพอดตาเห็นนั้นไหลเชี่ยวกราก แผ่นน้ำสีเขียวจัดหมุน
คว้างลงไปตรงกลางเป็นวงกว้าง รวากับปากซัยที่อ้าค้างพร้อมจะกลืนทุกสิ่งทุกอย่างที่เข้าใกล้

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.103)

ต้องระวังไม่ไปยืนทางหัวอุด เพราะบางที่ข้าวหลามร้อนออกมาจนหัวอุดพุ่งดัง “ปุ่ง” ออกมา
 โดนเข้าก็ร้อนเนื้อพอง พอ “ปุ่ง” ที่ก็จะหัวเราะกัน “เหมือนจรวดเลยนะ”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.111)

เดินผ่านที่นุ้ยกับพี่จิ้งก็เห็นเก็บกันอย่างรวดเร็ว หมดดันก็วิ่งไปต้นใหม่ทำทางสนกอย่างกับ
เล่นชิงหลัก

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.115)

บนโรงฉายเต็มไปด้วยหีบหนังสีเหลี่ยมสีน้ำตาลใบใหญ่มีม้วนหนังกลมๆ คล้ายล้อ
รถจักรยาน มีม้วนฟิล์มหนังสีดำเหมือนฟิล์มกล้องถ่ายรูป แต่ใหญ่กว่า

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.129)

ลิเกแต่ตัวสวยมาก ใส่ขนตาปลอมยาวเพี้ยนเป็นพวงเหมือนหางม้าชุดผู้หญิงที่เป็นชุดราตรี
 ยาวกระโปรงบานฟูพอง ก็มีเพชรพลอยประดับระยับยับ

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.129)

พอบอกว่า “ถึงว่า อาจาไฉนยังนึกว่าเป็นมุขตลกของโต ไฉนว่าแขกผู้มีเกือกท่านใด
 จอดรถไว้นอกสุด กรุณาออกรถออก อาผมจะออกลูก” พอพ่อเล่าถึงตรงนี้ แม่น้อยก็ร้องว่า
 “บ้า พุดเหมือนวัวจะออกลูก”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.144)

ย่านั่งหยอกน้องมินที่นอนหน้าบ้าน ไฉนเสียงย่าชม “โอ้ไข่ทอง ว่าไงลูก เฮอะ อู๊ หลับๆ
 ยังยิ้ม ยิ้มใหญ่ ยิ้มกับใครลูก” แล้วก็มีเสียงเหมือนคนฉีกน้ำ พร้อมเสียงย้าร้อง “เฮ้ย” แล้วหันมาเรียก
 “มุกมาช่วยย่าเปลี่ยนผ้าน้องที”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.148)

น้องมุกว่านับไปนับมาก็เป็นพี่น้องกันทั้งตำบล ย่างกรั้วสี่ด้าเหมือนค้ำควาตัวใหญ่
พลางจูงน้องมุกไว้นั่น

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.165)

มองผนังถ้ำที่แตกเป็นรอยๆ เหมือนผิวช้าง เกยขึ้นไปทีหลังค้ำถ้ำที่โค้งเหมือนตัวช้าง
พี่ไม่ต้องอธิบายอะไรต่อ น้องมุกก็รู้สึกเหมือนตัวเองอยู่ตรงกลางช้างตัวใหญ่จริงๆ

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.167)

พอออกจากถ้ำช้าง ก็ต้องเดินทางแคบๆ เลียบผาหินที่เหยียบพลิกกระดกกระแตกอยู่ได้ทำ
น้องมุกเกาะราวจับแน่น อีกมือหนึ่งจูงมีย่า ที่น้องมุกเคยมองขึ้นมาแล้วเห็นคนเดินเป็นแถวๆ
เหมือนลอยอยู่ริมถ้ำก็คงเป็นทางเดินเลียบผาตรงนี่เอง

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.167)

ย่ำชี้ให้น้องมุกดูบนพื้นทางเข้าที่มีหินงอกขึ้นมาเป็นทางยาวคล้ายโซ่เส้นใหญ่ลากไปจน
ผนังถ้ำ

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.168)

น้องมุกก็ว่าอาจเป็นไปได้ เพราะหินงอกหินย้อยที่เรียงรายเป็นชอกเป็นหลืบระย้าสวยงาม
รอบตัวอยู่นี้ ดูคล้ายม่านและบัลลังก์เหมือนที่เห็นในหนังจักรวาลๆ ตอนเข้าอยู่เหมือนกัน

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.168)

น้องมุกเนื้อตัวสั่นเทา ทั้งหนาวทั้งกลัว น้ำตาไหลพราก เสียงอะไรบางอย่างใหญ่ๆ หนักๆ
ลึ้มฟาดโครมอยู่บนหัว รู้สึกเหมือนแก้วหูลั่นเปรี้ยะ ตัวบ้านสะเทือนเลื่อนลั่นเหมือนมีมือยักษ์มาเขย่า
กระเบื้องร่วงกราวลงมาเหมือนเศษผงก่อนปลิววับหายไป น้องมุกรู้สึกหนาวจนตัวชา

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.183)

มองไปทางไหนก็ดูโล่งๆ ราวกับยืนอยู่ที่ไหนสักแห่งที่ไม่เคยพบเห็นมาก่อน ต้นไม้ในสวน
ลึ้มราบคว่ำทับกันเห็นเป็นเงาตะกุ่มๆ น้องมุกมารู้ทีหลังว่า ตอนนั้นเป็นเวลาห้าโมงเย็น แดดช่วงโมง
เต็มๆ ที่เดียวหรือที่ต้องยืนอยู่กลางลมหมุนๆ แดดช่วงโมงที่ยาวนานราวกับพราดเวลาทั้งชีวิตให้ปลิว
วับหายไป

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.185)

พระสุรเสียงก้องเหมือนราชสีห์คำราม ทำเอาท้องสมุทรสะเทือนไปวูบหนึ่งนำแปลกที่กลุ่ม
ฝุ่นราวพายุคลั่งกลุ่มนั้นชะงักเกือบจะทันที

(มัจฉานุผจญภัย, น.23)

คิวลายน้ำของลูกถึงตัวนั้นขมวดจนติดกัน จมูกเล็กๆ เชิดขึ้นนิดหนึ่งแบบเด็กรัน
ปากบางแดงด้วยเลือดฝาดเม้มแน่นแบบเด็กคือ ขนพุ่มเหมือนขนมสายไหมสีกลีบบัวแห้ว
เป็นหย่อมๆ เนื้อหนังถลอก

(มัจฉานุผจญภัย, น.23)

“เฮ้อ...ทำไมข้าจะไม่รู้เล่า...” พระไวยวิกถอนพระทัยอีกคราหนึ่ง “มัจฉานุเป็นลูกชาย
สุดสวาทขาดใจของท่านหนุมาน ทั้งยังถอดแบบทำเอามาหาสมุทรปั่นป่วนได้ ข้ามันก็ยังเชื่อข้า
ที่ท่านหนุมานฝากฝังน้อยเต็มที เฮ้ย...เพราะไม่มีแม่ดูแลแท้เชียว”

(มัจฉานุผจญภัย, น.25)

บรรดาเสนายักษ์และข้าราชการร้องเหมือนลิงถูกเหยียบหางรีบยกมืออาสากันอลเวง

(มัจฉานุผจญภัย, น.30-31)

เจ้าลิงน้อยใคร่อยากไปหาแม่ไวๆ ดั่งลมฟุ้งไม่ปาน แต่พระไวยวิกอยู่ข้างหลังก็หวั่น
ด้วยเช่นกัน

(มัจฉานุผจญภัย, น.36)

พอโคมแสงสมบุรณ์มันก็ลอยขึ้น หอบร่างมัจฉานุฟุ้งกลับไปอย่างรวดเร็วเหมือนผีฟุ้งได้

(มัจฉานุผจญภัย, น.67)

อยู่ดีๆ โคมแสงก็หยุด ก่อนจะตกวบเหมือนผลไม้หลุดจากขั้ว! อารมณ์เศร้าเพราะคิดถึงแม่
ของมัจฉานุกระเจิงเปลี่ยนเป็นอุทานด้วยความตกใจ

(มัจฉานุผจญภัย, น.70)

ว่าแล้วมัจฉานุพนมมือพื้มพำบทเวทสั้นๆ จนเกิดพรายน้ำผุดขึ้นกลางอากาศ รวมตัวกัน กลายเป็นก้อนน้ำขนาดใหญ่ขยายขึ้นทีละน้อยจนมหิมา คล้ายดวงแก้วที่ใช้ขึงวานรปักษ์หน้าทางเข้า หิมพานต์

(มัจฉานุผจญภัย, น.60)

เด็กๆ ก็เหมือนต้นไม้ แม้จะอ่อนเพียงไร หากบังคับตัดกิ่งด้วยกำลังมักจะหักคามือเสียเปล่า สิ่งทีพวกผู้ใหญ่ต้องทำคือเข้าใจในธรรมชาติของเขา แล้วหลอกล่อให้กิ่งโน้มไปหาแสงสว่างด้วยความเมตตา อดทนและสิ่งที่ต้องจำอีกอย่าง คือ เด็กนั้น...ตัดยากกว่าพันธุ์ไม้งามและสิ่งที่ต้องจำอีกอย่าง คือ เด็กนั้น...ตัดยากกว่าพันธุ์ไม้งาม

(มัจฉานุผจญภัย, น.74)

ต้นตาลแต่ละต้นสูงทะมึนเสียดฟ้า ส่วนต้นกล้วยนั้นใหญ่กว่ากล้วยป้าธรรมดา บนพื้นมิ ไรแห่งของพวกมันคลุมอยู่จนรก ยามยามมีเสียงลั่นกรอบแกรบแทรกความสงัด ยามลมพัดกิ่งตาล ก็ส่าย ใบกล้วยฉีกขาดพากันยับไหวไหว คล้ายผีสาวกำลังกวักมือ

(มัจฉานุผจญภัย, น.101)

อย่าบังอาจมาไล่ข้าเขียว เจ้าพวกผีบ้า! เจ้าลิงน้อยตัวคดบงในมือส่งแสงสว่างสีฟ้าออกไป พลั่งแสงอันคมกริบเหมือนเคียวตัดร่างพวกมันเข้าให้จนขาดกลาง

(มัจฉานุผจญภัย, น.106)

พระเวทเรืองเดชสำแดงอานุภาพเหมือนคลังแสงระเบิดกับนาทสะท้อนเมื่อแสงตะเ
โดนปฐพี มองจากที่ไกลคล้ายมีอุกกาบาตตกชนพื้นโลก

(มัจฉานุผจญภัย, น.107-108)

เจ้าลิงน้อยคิดถึงบ่อกระเจก จึงเดินตรงขึ้นเหนือ ผ่านดงกล้วยและต้นตาลต้นสุดท้าย พบบ่อน้ำบ่อหนึ่ง ผิวน้ำสีฟ้าของมันนิ่งราวกับผืนผ้าที่ขึงตึงระยิบระยับสะท้อนแสงจันทร์ราวกับ กระเจกใสก็ไม่ปาน หากเข้าได้กระโดดลงไปในบ่อน้ำนั้นจะสามารถพบแม่ได้ทันที

(มัจฉานุผจญภัย, น.108)

ความใจดีของแกเหมือนลมที่พัดมาต้องจนเกือบจะทำให้มัจฉานุเย็นลงแต่ความพระนางผสมกับความดีแบบเด็กทำให้ได้ออกไป

(มัจฉานุผจญภัย, น.113)

พระไววิกังมาที่บ่อกระจก ก็ลงมองผืนน้ำที่เต็มไปด้วยคลื่นแสงสะท้อนพระจันทร์คลื่นกระทบขอบบ่อรุนแรงฉับไฉ ก็เหมือนหัวใจของพระองค์โดนกระแทกด้วยฉับนั้น

(มัจฉานุผจญภัย, น.116)

เปลือกสีขาวกะเทาะเป็นรอยแค้นหนึ่ง เพราะมันแข็งเหมือนหินที่สกัดลำบาก แต่มัจฉานุไม่ยอม เขาจะต้องทำให้มันยอมเปิดเปลือกให้ได้จึงกระแทกดาบสั้นตอกลงไปอีกหลายๆ ที
ตึ้ง ตึ้ง ตึ้ง “ข้าจะเอาให้เปิดเปลือกได้ง่ายๆ เลย คอยดู!”

(มัจฉานุผจญภัย, น.127-128)

ยิ่งไปกว่านั้น ส่วนสูงของมันก็ไม่ได้คืบหน้าไปกว่าส่วนลำตัวที่ดูเล็กและบอบบางเต็มที่
เช่นเดียวกันปีกเล็กๆ ทั้งสองตรงกึ่งกลางหลังซึ่งลึบพอม มองดูคล้ายกับครีบบลาเสียมมากกว่า
จะมีก็เพียงจะงอยปากสีแดงและกรงเล็บเท้าที่พอจะช่วยให้มันมีเค้าของความเป็นครุฑอยู่บ้าง

(ครุฑน้อย, น.15)

หลังที่งอรั้งกับขนสีแดงขมุกขมัวและปีกที่ขาวนวลเป็นแห่งๆ ประกอบกับใบหน้า
ที่เลื่อนไปด้วยริ้วรอยเหี่ยวย่นและแผลเป็น ทำให้ใบหน้าของแกดูคล้ายกับท่อนไม้ที่ถูกปลวกกัดกิน
จนเป็นรูพรุนไปหมด สาเหตุนี้เองจึงทำให้ครุฑเด็กทั้งหลายที่ได้เห็นแกในแวบแรก ต่างพากัน
หวาดกลัวราวกับเห็นภูตผีปีศาจไม่ปาน

(ครุฑน้อย, น.40)

สิ่งที่ปรากฏอยู่เบื้องหน้ามันคือ ลานหินกว้างกลางหุบเขาขนาดใหญ่บริเวณลานประกอบ
ไปด้วยเนินดินสูงต่ำลดหลั่นระดับกันอยู่มากมายและที่ สุดปลายของลาน มีกำแพงหินสูงชันตั้ง
ตระหง่านอยู่ หากแต่ความสูงของมันถูกปกคลุมไปด้วยไอหมอกและกลุ่มเมฆจนราวกับเป็นกำแพง
หินปริศนา ซึ่งมันจะเป็นอะไรไปไม่ได้ นอกจากผาครุฑบิน ที่รำลึกกันว่าสูงเยี่ยมเทียมฟ้าก็ว่าได้
ลานหินแห่งนี้คือสนามฝึกหัดบินของชาวหมู่บ้านครุฑ ที่ซึ่งครุฑอย่างหนุ่มสาวใช้เป็นี่เรียนเรื่อง
การบิน

(ครุฑน้อย, น.42)

แต่สำหรับครุฑที่ยังอยู่ในวัยอ่อนนุ่มเช่นครุฑน้อย ตลอดคืนนั้นมันไม่สามารถข่มตาให้หลับได้ คำพูดทั้งท้ายของสัปเหร่อครุฑวนเวียนอยู่ภายในหัวตลอดเวลา รวากับตัวไรที่เกาะอยู่ตามขนซึ่งสลัดเท่าไรก็ไม่หลุด

(ครุฑน้อย, น.49)

เอาละๆ ฉันเข้าใจแล้วครุฑน้อยผู้นำสงสาร ฮี...ฮี... ไม่ต้องน้อยใจไปหรอกโน่น ถึงแล้วลำธารที่ตาแก่ครุฑชอบมานั่งดกปลา เห็นไหม ที่หัวขาวโพลน นั่งนิ่งคล้ายกับก้อนหินนั่นไงตาแก่ครุฑ แต่ขอบอกเธอไว้ก่อนนะว่าเลยทีเดียวนะ ฮี...ฮี

(ครุฑน้อย, น.75)

ในบางวันตาแก่ครุฑออกจากโพรงพร้อมด้วยคันเบ็ดคู่ใจ แต่เพียงก้าวออกมาจากโพรงได้สองสามก้าว แก่ก็เอานิ้วมือแตะน้ำลายแล้วขึ้นไปเบี่ยงหน้า ก่อนจะเดินกลับเข้าโพรงและเก็บตัวอยู่ในโพรงตลอดทั้งวันครุฑน้อยเรียนรู้ว่าในวันที่ตาแก่ครุฑทำเช่นนั้น มักจะเป็นวันที่ป่าทั้งป่าเงียบสงัด จนแม้สายลมก็ไม่เคลื่อนไหว ถึงไม้ใบหญ้าไม่ขยับเขยื้อนราวกับรูปปั้น ครุฑน้อยบอกไม่ได้ว่าจะเกิดอะไรขึ้น แต่มันเชื่อว่าลักษณะเช่นนี้ย่อมไม่เหมาะกับการตกปลาอย่างแน่นอน

(ครุฑน้อย, น.84)

เมื่อรวบรวมก้อนหินได้มากพอตามที่ต้องการแล้ว ครุฑทั้งสามก็คาบและคืบก้อนหินไว้ในปากและอุ้งเท้า จากนั้นก็ทะยานขึ้นสู่ท้องฟ้า แล้วปล่อยก้อนหินลงสู่ผิวน้ำอย่างพร้อมเพรียงกัน ก้อนหินที่ตกจากที่สูงกระทบน้ำจนเป็นเสียงดัง ผิวน้ำแตกกระจายคล้ายกับการทิ้งระเบิดก็ไม่ปาน

(ครุฑน้อย, น.109)

แล้วทันใดนั้น ร่างขาวคล้ายขุนาคมหิมาก็ปรากฏตัวขึ้นตรงกึ่งกลางรอยแยกของน้ำตลอดลำตัวของร่างที่กำลังลอยอยู่นั้นปกคลุมด้วยเกล็ดสีเงินวาววับคล้ายเกล็ดปลา ที่ปลายหางครีบนาคยักษ์กำลังตัวโตไปมาอย่างทรงพลัง แสดงให้เห็นถึงความแข็งแกร่งที่แม้เพียงบิดตัวแผ่นดินก็อาจสะเทือนเลื่อนลั่น ส่วนหัวมีหงอนสีแดงแผ่ขยายออกรากับแม่เบี้ยของอสรพิษและได้หงอนนั้น ดวงตาแดงราวกับเปลวเพลิงกำลังจับจ้องมาที่พวกครุฑทั้งสามด้วยความโกรธแค้น

(ครุฑน้อย, น.111)

นอกจากแถวของนักดนตรีวงโยชวาทิตที่อยู่หน้าสุดแล้ว เด็กยังมองเห็นขบวนพาเหรด
ที่ทยอยเดินตามออกมาจากลานวัดเป็นแถวยาวอีกด้วยเขาคิดว่าถ้าตอนนี้สามารถเหาะขึ้นไปอยู่บน
ก้อนเมฆสักก้อนได้ แล้วมองลงมา ก็คงจะเห็นขบวนพาเหรดเป็นเหมือนงูตัวยาว เลื้อยคดเคี้ยวอยู่
บนถนนปูนเชื่อมระหว่างโรงเรียนกับลานวัด และคงเป็นงูที่น่ารักแปลกตาเพราะสีสันทากหลาย
ที่แต่งแต้มอยู่ตลอดลำตัวนั้นสวยงามทีเดียว

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.10)

เด็กหญิงวางลูกหมา ปล่อยให้มันคลานหัวซุนหายเข้าไปในพงหญ้า พรางส่งเสียงร้องหึ่งๆ
เหมือนเด็กเล็กๆ ครวญครางหาแม่

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.30)

ในความคิดเดียว มีภาพนางฟ้าปีกบางใสคล้ายแมลงปอ บินมาอยู่ดีๆ ก็หล่นคู่ปลงข้างกล่อง
บ้านลูกหมา และเจ้าตัวเล็กหน้ามู่ทุ่ก็กระเจิงกันไปคนละทิศคนละทาง จนเขาค่อยออกมาไม่ได้

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.40)

ดวงอาทิตย์คล้อยต่ำลงทุกขณะ แสงสว่างโร้เมื่อบาย บัดนี้กลับสลัวเหมือนมีใครแอบไปปิด
โคมไฟบนท้องฟ้าที่ละดวง ทีละดวง เหลือไว้เพียงดวงเดียว ฉายแสงสลัวๆ ว่างส่งทางให้เด็กๆ
รีบกลับบ้าน

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.55)

เจ้าตัวสีขาวมีลายจุดสีดำพริ้วไปทั้งตัวท่าทางซุกซนกว่าเพื่อนหันมามองเด็กทั้งสอง
ที่น่าขำ คือ รอบดวงตาข้างหนึ่งของมันมีวงสีดำอยู่ เหมือนโดนใครขกมา มันเอียงคอมอง ก่อนเดิน
งุ่มง่ามเหยียบฟ้า น่องๆ ออกมาจากกล่อง

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.72)

เดี่ยวทรุดตัวลงนั่งบนม้านั่งยาวตัวเดียวกับแม่ บนโต๊ะเล็กปูผ้าพลาสติกมีดอกไม้กลองอยู่
สูงเหมือนภูเขาลูกย่อมๆข้างๆกันนั้นก็มีภูเขาดอกกุหลาบ ดอกรัก ดาวเรือง บานไม่รู้โรย

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.78)

เดี๋ยวลงมือเด็ดก้านมะลิที่ละดอก ทีละดอก กองมะลิที่เด็ดก้านเรียบร้อยแล้วค่อยเพิ่มพูนสูงขึ้นเรื่อยๆ เหมือนความสุขในหัวใจเล็กๆของเขานั่นเอง สุขใจเหมือนตอนที่มองเห็นแม่หมาขี้นกินอาหารในกระทงใบตองที่สามแยกเมื่อกี้นี้แหละ

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.78)

ครูใหญ่เดินถือพวงมาลัยเข้าไปในโบสถ์แล้ว เดี่ยวมองแม่ เห็นแม่ก้มหน้านั่ง ก่อนจะลงมือร้อยมาลัยเร็วกว่าเดิมราวกับกลัวว่าการนั่งเฉยของแม่จะเป็นบาปมหันต์ ราวกับว่าแม่เป็นเครื่องจักรที่ถูกผลิตมาไว้สำหรับร้อยพวงมาลัย

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.82)

และนับจากนั้นเป็นต้นมา กล่องสังกะสีก็เปรียบเสมือนขุมทรัพย์ล้ำค่าในใจเดี่ยว เพราะถ้าไม่มีกล่องใบนั้น เดี่ยวอาจไม่ได้เรียนหนังสือ แล้วนับจากนี้เงินในกล่องสังกะสีก็จะต้องถูกใช้จ่ายเป็นค่าจ้างครูสอน “คอมพิวเตอร์” อีกด้วย...มันจะมีพอหรือเปล่านั้น

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.83)

เขาจะมีของเล่นมากมายถ่ายทอดเป็นของตนเอง แต่ก็จะได้ไม่ได้เรียนหนังสือ! คำตอบที่ได้มานั้นเหมือนหินก้อนโตที่ทับหัวใจจนเดี๋ยวรู้สึกหายใจไม่สะดวก

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.95)

ลมจากแม่น้ำพัดหลังคาใบไม้ไหวพะยิบพะยิบ แสงแดดลำเล็กเล็ดลอดรูโหว่มาจนเดี่ยวต้องเบนหน้าหลบ แต่หลบพ่นรูนี้ ก็ไปเจออีกรู แม้จะเป็นแดดลำเล็ก แต่ก็จี้จ้ำเหมือนจางใจส่องมายังเขาเพียงคนเดียวจนเด็กชายต้องลุกขึ้นนั่งอย่างโกรธๆ นอกใจเหมือนมีความร้อนก่อตัวกรุ่นพร้อมจะปะทุเดือดกราดเกรี้ยว

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.97)

เจ้าตัวสีน้ำตาลเดินก้มหน้าๆ เหมือนกำลังค้นหาอะไรอยู่วนทีเดี่ยวส่วนเจ้าตัวสีดำนั้นเหมือนคนเมาเดินโซซัดโซเซ เดี่ยวๆ ก็ล้มเพละ...ล้มเพละ

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.101)

ความหวังที่สวยงามที่พองฟูอยู่ในอกในใจของเขาเมื่อครู่เหมือนถูกเจาะจนเป็นรูรั่ว และ
เริ่มฟิบลงทีละน้อย ทีละน้อย...

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.103)

แค่คิดว่าเดี๋ยวจะต้องตัดขาดจากการเป็นลูกของแม่ เดียวก็รู้สึกใจหายเขาไม่มีวันจะจากแม่
ไปไหนอย่างเด็ดขาด ไม่ว่า “ที่ไหน” นั้น จะดีเพียงใดความคิดนั้นเหมือนหนามแหลมที่ทิ่มแทง
ลูกโป่งความหวังในใจเขาให้แตกโพละ ไม่เหลือเศษเสี้ยวแห่งความหวังอันสดใสซึ่งใจอยู่อีกเลย

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.103)

“จริงๆ นะเดี๋ยว หัวใจเรารู้” และรู้เหมือนเมื่อเช้า ตอนที่เขาช่วยแม่เด็ดก้านมะลิ ดึงกลีบ
กุหลาบหรือเปล่านั้น ที่ในใจมันฟูพองจนคับอก และคล้ายมีน้ำเย็นๆ ไหลรินวนเวียนอยู่ข้างในใจ
จนน้ำเย็นไปหมดนะ

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.104)

เดี๋ยวบอกเพื่อนหญิงที่ดูจะก้าวขาไม่ออกเมื่อเดินมาถึงร้านขายไหมฝืนซึ่งมีเด็กๆ มุงล้อม
กันอยู่ก่อนแล้วหลายคน ภาพที่คนขายเอาไม้อันเล็กลงไปม้วนพันในกะละมัง พักเดียวก็ม้วนเอา
ก้อนคล้ายล่ำลือสีชมพูอ่อนใสขึ้นมาได้เป็นก้อนใหญ่ ดึงดูดีให้เด็กหลายคนยืนจ้องจ้องราวกับต้องมนตร์
อยู่ตรงนั้น

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.110)

เดี๋ยวหวนคิดไปถึงลีลาท่าทางของพ่อค้าข้าวเกรียบว่าวในซอยโรงเรียนทันที...วางแผ่นแป้ง
แบนบางลงบนตะแกรงซึ่งทำจากไม้ไผ่ผ่าซีกมองดูคล้ายมือคน แล้วปิ้งปิ้งนั้นบนเตาถ่าน
พลิกกลับไปกลับมาพักเดียว แผ่นแป้งก็ขยายใหญ่เป็นสีขาวนวลๆ มีรอยเกรียมนิดหน่อยกลายเป็น
ข้าวเกรียบว่าวที่หอมหวานน่ากิน ไม่น่ายาก

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.116)

เดี๋ยวคิดคำนวณอยู่ในใจอย่างรวดเร็ว หากเขาขายได้หมด นั่นหมายความว่า นอกจากเงิน 20 บาทที่จะมีกินแม่แล้ว เขายังจะได้กำไรอีกถึง 20 บาททีเดียว ความคิดนั้นเหมือนสายฝนเย็นน้ำที่รินรดใจของเขาจนชุ่มโชก ขณะที่เขาลงนั่งหน้าเตาถ่านร้อนจัด และรับรู้ได้ถึงกระไอร้อนแรงของมัน

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.126)

“แล้วลมจะพัดตัวเดี๋ยวไหม” เด็กหญิงถามด้วยความห่วงใย
“ไม่หรอกมั้ง” เดี่ยวเองก็ไม่แน่ใจเหมือนกัน เขานึกภาพตัวเองยืนตัวแห้งผาก พอลมพัดก็ปลิวไปปลิวมาราวกับเศษกระดาษ

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.141)

จีโง--ข้อหาจรรยาที่แก้วพูดใส่หน้าเดี๋ยวนั้นเหมือนเปลวไฟร้อนแรงที่จีหลังเดี๋ยวให้
สาวทำออกมาเย็นจ้ำจืดจนหน้ากับแก้ว กำหมัดแน่นตาลูกกวาดทีเดียว

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.157)

ในวินาทีอันตึงเครียดราวกับเส้นด้ายที่ตึงเปรี๊ยะในตัวเขากำลังจะขาดฝืน เสียงหัวใหญ่ของใครบางคนดังแทรกขึ้นมา

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.157)

แต่ความดีใจในวันนี้กลับไม่ได้ทำให้หัวใจของเขาพุ่งเหมือนเมื่อวันที่เอาเงินยี่สิบบาทไปใส่คืนในกล่องสังกะสี เดี๋ยวลูสึกเหมือนมีก้อนหินหนักๆ มาถ่วงหัวใจของเขาไว้ ความรู้สึกนี้เกิดขึ้นนับตั้งแต่วันที่เขามีเรื่องกับเจ้าแก้วและหลวงตาเข้ามาเป็นคนห้ามศึกแล้วนั่นล่ะ

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.161)

ในความมืดมิดยามหลับตา กลับสว่างไสวด้วยภาพมากมายวิ่งผ่านหน้าเขาไปฉิวๆ เหมือน เวลามองขบวนรถไฟที่กำลังแล่นอยู่ ทั้งภาพนี้วก้อยสี่ฟ้าของเพื่อนนางฟ้าของเขา ถูมมือสีขาวของนักเรียนชั้นโตที่ถือคทาในบวนพาเหรदनางฟ้าเมื่อวันปิดเทอม ข้าวเกรียบว่าวไหม้เกรียมเจ้าแก้วกับพวกที่มีรอยสักรูปเสือบนต้นแขนเหมือนหลวงตา แต่แล้วจู่ๆ ภาพเหล่านั้นก็หายวับไป เหลือเพียง ที่สุบลมอันใหญ่ยักษ์ราวกับเสาโบสถ์ที่ขึงลมมึงทั้งมายังเดี๋ยว คำว่าอย่างไกรธเกรี้ยวที่เดี๋ยวลมเอาลมเอาแรงจากเนื้อตัวของมันไปจนหมด และบอกว่ามันจะสูบเอาคืนบ้างล่ะ

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.169)

จ้อยชะเง้อคอมองด้วยหัวใจเปี่ยมความหวังเหมือนลูกโป่งใบโตเต่งพองลอยลมอย่างเรีงว่า

(ส้มสีม่วง, น.37)

จ้อยยืนรอนจนเห็นว่าแมงไม่พูดอะไรเกี่ยวกับลุงเทิดอีกแล้ว จึงเดินกลับมาลำเลียงหนังสือที่หิ้วเตี๋ยงลงกล่องอีกครั้ง แต่หยิบไปได้ไม่กี่เล่มเท่านั้น มือจ้อยก็เริ่มชาลง ชาลง เหมือนหุ่นยนต์ไกล่หมดกลาน เพราะมัวแต่ดูปก อ่านชื่อเรื่อง และพยายามนึกถึงเนื้อหาของหนังสือแต่ละเล่มเหล่านั้น

(ส้มสีม่วง, น.10)

จ้อยค่อยคลานเปิดแทรกตัวเข้าไปในช่องว่างระหว่างโคนต้นไม้สองต้นก้มหน้าจนได้กลิ่นชื่นๆ ของดินอวลขึ้นมา สอกที่ยันรับร่างไว้ครูดกับพื้นดินตะปุ่มตะป่ำจนรู้สึกเจ็บ ในขณะที่พยายามกระดืบตัวเองเหมือนหนอนเข้าไปในช่องนั้น

(ส้มสีม่วง, น.39)

วันนี้การมูควู้ไม่ใช่เรื่องยากอีกแล้ว หลังจากเหลียวซ้ายแลขวาคูจนแน่ใจแล้วว่าแม่และพี่จิวไม่ได้อยู่ตรงนั้น จ้อยก็ลงนอนฟังพาทที่รื้อรื้อต้นไม้ทันที ยื่นหนังสือซึ่งมีเศษกระดาษฉีกยับ สอดอยู่ข้างใน ออกไปวางบนพื้นหญ้าในเขตสำนักพิมพ์แมลงเต่าทองก่อน แล้วค่อยๆ คลานไปข้างหน้าทีละนิด ทีละนิด พอพ้นออกมาได้เขาก็รีบคว้าหนังสือแล้ววิ่งไปหลบที่ข้างอ่างบัว แต่เอ๊ะ...ทำไมต้องหลบๆ ซ่อนๆ เหมือนขโมยอย่างนี้เล่า จ้อยดูตัวเองก่อนจะลุกขึ้นโดยเร็ว

(ส้มสีม่วง, น.56)

“แต่มันซ้ามากเหลือเกิน คลานควมเตี๋ยมยังกะเต่า..นักรบเกือบทั้งอาณาจักรของเราจะทำงานแข่งกับลุงเทิดคนเดียวไม่ทันแล้ว” เสียดสีแดกดัน เปรอย่างหยั่นๆ

(ส้มสีม่วง, น.90)

ตลอดวันวานจนถึงเช้าวันนี้ จ้อยยังคงจ่อมจมอยู่กับการอ่านกองทัพบราบฝันด้วยความกระหาย ราวกับคนที่หลงทางกลางทะเลทรายจนสาายนั่นละ เขาถึงได้หลุดพ้นออกมาได้เมื่อพลิกไปถึงหน้าสุดท้ายของหนังสือ

(ส้มสีม่วง, น.96)

ในเมื่อโลกของเรามีลักษณะกลมและป่องตรงกลางเหมือนผลส้ม แล้วอาณาจักรของนักรบ
ปราบฝันจะไปซุกซ่อนอยู่ที่ไหน

(ส้มสีม่วง, น.54)

แต่คนที่จ้อยเห็นยื่นเกาะประตुरूอยู่ไม่ใช่ผู้ใหญ่จากโรงพิมพ์ แต่เป็นเด็กผู้หญิงวัยไล่เลี่ยกับ
เขานั่นเอง นุ่งกางเกงขาสั้นกับเสื้อยืดสีขาวมอมๆ ยิ่งเดินเข้าไปใกล้ จ้อยก็ยังจำวงหน้าที่มองเห็นผ่าน
รั้วไม้โปร่งๆ นั้นได้ตีผมมัดตัดสั้นเหนือหน้าผาก ดวงตากกลมโต และฟันหน้าซี่โตสองซี่เหมือนฟัน
กระต่าย

(ส้มสีม่วง, น.130)

ใคร? “ใครเป็นคนจัดการกับต้นฉบับเมื่อไหร่” เสียงความกราดเกรี้ยวด้วยความหงุดหงิด
ดังก้อง จนโพรงแคบๆ นั้นสะท้อนสะท้อนราวกับฟ้าผ่า

(ส้มสีม่วง, น.133)

อากาศยามบ่ายเริ่มร้อนอบอ้าวขึ้นทุกขณะ และจ้อยเองก็เริ่มเหนื่อยเหงื่อซึมขึ้นแผ่นหลัง
ของเขาเหนอะหนะไปหมด ถ้าคอของเขาแห้งเป็นผงราวกับใครเอาทรายไปโปรยไว้ เขาทรุดตัว
ลงนั่งหอบอยู่หน้าโพรงลึกที่โคนไม้ใหญ่ นั่นเอง

(ส้มสีม่วง, น.178)

นายพลยืนเด่นตระหง่านในลำแดด ราวกับนักแสดงตัวเอกบนเวทีละครที่มีดวงไฟสาดจ้า
จับอยู่ที่เขาเพียงคนเดียว

(ส้มสีม่วง, น.158)

เสียดสี แดกดัน ผู้มีลำตัวคล้ายแท่งสี่เหลี่ยม โยนสีน้ำ สีเมจิก และสีสำรองสารพัดชนิดของ
เขาลงเปื้อหลัง

(ส้มสีม่วง, น.167)

ภาพพจน์ประเภทอุปมา (Metaphor)

“นายไม่เคยได้ยินเรื่องนิ้วหัวแม่มือสีเขียว หรือเขาใช้เรียกคนที่มีพรสวรรค์ในการปลูกต้นไม้ เราเคยอ่านหนังสือ คนที่มีนิ้วหัวแม่มือสีเขียวจะปลูกต้นไม้เก่ง และต้นไม้ที่ปลูกก็จะเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วเพียงแค่ชั่วข้ามคืนอย่างนี้แหละ” แจ่มแจ๋วอธิบาย

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.39)

“โธ่เอ๊ย! ยายหน้าชาลาเปา อัจฉาก็บอกมาเถอะ” ผมเริ่มกวนเธอกลับ

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.40)

คุณยายแผดเสียงเกรี้ยวกราด แวตาของแก่นากลัวจนผมตัวสั่น ผมทำอะไรไม่ได้เลย ตัวผมแข็งไปหมด ตอนนี้ผมไม่มีแรงแม้แต่จะอ้าปากพูดขอความเห็นใจด้วยซ้ำ

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.52)

แจ่มแจ๋วพูดขยาดก่อนจะเดินสะบัดออกไป ทิ้งให้ผมยืนบ่นกับตัวเองคนเดียว แม่ไม่น่าให้แจ่มแจ๋วดูแลเงินส่วนของผมระหว่างที่แม่ไม่อยู่เลย ทำให้ผมต้องตกเป็นเบี้ยล่างของยายแม่มดใจร้ายอย่างแจ่มแจ๋ว โดยไม่มีโอกาสเรียกร้องความยุติธรรมให้ตัวเอง คุณคงไม่เข้าใจหรอกว่าการอยู่ในบ้านแบบหัวเดียวกระเทียมลีบ และมีแม่ที่คอยออกคำสั่งกับเราถึงสองคนมันเป็นอย่างนี้ ถ้าคุณไม่ลองมาเป็นผมดูบ้าง

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.57)

“ขอปรึกษากันสักครู่นะครับ” ผมหันไปพูดกับมดยักษ์เหล่านั้น เมื่อพวกเขาอนุญาตและหันไปพูดคุยบางอย่างกับคุณพลายชา ผมก็รีบงูมือแจ่มแจ๋วที่ยังนั่งตัวแข็งเป็นรูปปั้น ออกมาอีกห้องหนึ่งทันที

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.61)

ชายทั้งห้าคนตกใจร้องขอชีวิตกันลนลาน เพราะคิดว่าคุณพลายชาคือผีเจ้าป่าเจ้าเขา

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.99)

“เราไม่ได้อยู่จริงๆ หรอกจ๊ะ แต่ภาพที่เห็นมีชีวิตจริงๆ อ ย่ารบกวนเขาก็แล้วกัน” แม่พูดจบ ก็มีปลาหมึกยักษ์ตัวใหญ่ลอยมา มันพ่นน้ำหมึกใส่หน้าผมและก็จากไปอย่างไม่ไยดี ผมจึงกลายเป็นตัวตลกให้ทุกคนหัวเราะกันใหญ่

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.119)

...ที่จริงผมว่าเขาเป็นเห็ดเลยแหละ ถ้าเพียงเขาไม่มีปาก ไม่มีตา ไม่มีแขน ไม่มีขา และใส่เสื้อผ้าซึ่งทำมาจากกลีบดอกไม้และใบไม้ชนิดต่างๆ ตอนแรกผมคิดว่าเขาเป็นดอกไม้ทะเล ชนิดหนึ่งเท่านั้นเอง

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.121)

“--นี่คือมัน เพื่อนสนิทสมัยที่ฉันไปฝึกเป็นนักรบที่เมืองน้ำแข็ง มันจ๊ะ นี่คือคุณยายคารา ถัดมาคือลูกชายฉันชื่อจันทร์เจ้า กับลูกสาวชื่อแจ่มจันทร์ ผู้ชายตัวดำๆ คือ พลายชา คู่กัดของเธอไง-- อีกคนเธอคงรู้จักแล้ว...คีรา คนรูปร่างปวกว้าง” แม่แนะนำ

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.122)

“เธอสองคนนี่เมื่อไรจะญาติดีกันเสียล่ะ” แม่พูดพร้อมกับส่ายหน้าอย่างระอาใจ

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.124)

“อย่างกับเธอหน้าตังนั้นแหละ---ยายหัวเห็ด” ผมร้องใส่เธอด้วยความโกรธ

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.126)

“ยายชาลาเปา! เธอหลอกฉันหรือนี่” ผมพึมพำ...ในใจทั้งโกรธและเป็นห่วง

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.158)

“การมีลูกจะมีประโยชน์อะไร ถ้าเราไม่ได้ตั้งชื่อที่เหมาะสมให้ลูกด้วยตัวเอง” แต่คราวนี้ พระราชาถึงกับจนปัญญา จึงหันมาไล่เบียดกับโอรสหลวง

“ท่านพอจะมีชื่อดีๆ สักชื่อให้ลูกของเราคนนี้บ้างไหม”

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.18)

“ไม่อย่างนั้นฉันจะบอกพ่อให้ลงมาเผาที่นี่ให้หมดไหม้จนราบเป็นหน้ากลองเจ้าชาย”
แสงอาทิตย์กล่าวเสริม

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.77)

และแล้วบรรดาลูกพี่ลูกน้องของเจ้าชายแสงอาทิตย์ก็พากันค้นหาตัวเจ้าชายอย่างจ้าละหวั่น
ไม่ว่าบนต้นไม้ใหญ่ หลังพุ่มไม้รก หรือตามที่ต่างๆ

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.84)

“โอ้โฮ! ยอคไปเลย!” บรรดาลูกพี่ลูกน้องร้องรับ “พวกเราว่าของวิเศษของอาจารย์คงไม่มี
ทางสู้กงล้อไฟ อาวุธวิเศษระดับสิบดาวนี้ได้หรอก”

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.103)

“แต่ว่าฉันมีความจำเป็นต้องไปที่นั่นนะสิ” เจ้าชายไมรู้ว่าหากพบราชสีห์ทั้งสองอีกครั้ง
คราวนี้เขาจะยังรอดชีวิตมาได้หรือไม่ เขาลองขังน้ำหนักระหว่างการไปหุบเขายักษ์ซึ่งอาจทำให้
เขานำใบสร้อยพวงกลับมาและได้ของวิเศษจากอาจารย์ แต่ขณะเดียวกันความเลื่องที่จะไม่รอดชีวิต
ไม่ว่าจะด้วยน้ำมือของราชสีห์หรือยักษ์ กับอีกทางเลือกหนึ่งคือรักษาชีวิตเอาไว้ไม่ต้องไปหุบเขา
ยักษ์ ไม่ต้องกลับสำนักอาจารย์ แล้วออกท่องเที่ยวป่าหิมพานต์ ไปหาหนทางได้ของวิเศษเอา
ข้างหน้า

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.115)

บรรดากองทัพนักรบเจ้าชายทั้งสิบกว่าคนเพิ่งเสร็จจากการเดินสำรวจป่าพวกเขาพอใจ
สภาพป่าแห่งนี้มาก

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.104)

“พวกเราอย่าไปกลัว” เจ้าชายแสงอาทิตย์หันมาบอกเพื่อนๆ “พวกราชสีห์ก็เป็นแค่เสือ
กระดาษเท่านั้นแหละ จัดการตัวหัวหน้าก่อน เรื่องก็จะเรียบร้อย”

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.210)

เธอเอียงอายเล็กน้อย ซึ่งเราไม่ควรไปแอบดูเวลาผู้หญิงอาย เพราะหน้าเธอจะแดงเป็น
ลูกตำลึงสุก

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.235)

ยาคุณเล “ขวัญ” ของน้องมุกด้วยยาตำรับพิเศษของย่าทุกวันในขณะที่พี่โมนั้นเป็นไม้เบื่อ
ไม้เมากับยาตำรับจึงจกของย่ามาก พอย่าผลอก็จะแอบเจี๊ยกออก

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.15-16)

ย่าเองก็คงสังเกตเห็นเหมือนกันว่าน้องมุกผมขึ้นช้า แต่คนรักยามาคอยย่าไม่ยอมแสดงออก
ให้รู้เด็ดขาดว่ากังวล

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.16)

สงครามระหว่างย่ากับพี่โมนำเนินอยู่บนสมรภูมิตีรยะของน้องมุกเช่นนี้นานวันจนน้องมุก
เริ่มคว่ำ เริ่มกลาน เริ่มเดิน เริ่มพูด

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.16)

ตอนยังเล็ก แม่น้อยเคยเอาบอระเพ็ดมาทา น้องมุกเอนิ้วใส่ปากก็ขม ร้องจ๊ากโยเยไปทั้งวัน
แม่ทาไว้วันสองวัน น้องมุกก็ร้องเสียงจนย่าทนไม่ได้ “ช่างมัน เดี่ยวมันโตมันก็เลิกไปเองแหละ”
การทาบอระเพ็ดเพื่อ “หักดิบ” การดูดนิ้วของน้องมุกจึงต้องหยุดไปด้วยประกาศิตของย่า

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.18)

ในสวนย่าชุมชุมมากๆ จนบางที่น้องมุกคิดว่าฝูงพวกนี้เป็นนินจาล่องหนได้เหมือนในทีวี
ตามย่าเข้าสวนที่ไรก็ได้ยินแต่เสียงวีๆ โจบไปโจบมาอยู่ข้างหูโดยไม่เห็นตัว

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.25)

“เหม ไม่โดนใครหรือรอกนำ โมกะแล้ว มัวเดินนวยๆ นาคๆ แล้วจะทันได้กินวันนี้มัยละจ๊ะ”
คราวนี้ย่าตาเขียวปัดแต่พี่โมหรือจะหยุด “อีกอย่างสาวปีม้าย่างเรา ทำอะไรมันต้องเคลวคล่อง
ว่องไว ม ม้า คึกคัก”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.28)

พี่ฟูเป็นลูกคนเล็กของแม่เรียง และเป็นคนทีเก่งที่สุดในกลุ่ม ไม่ว่าจะปีนต้นไม้ ยิงนก
ตกปลา พี่ฟูทำได้ทั้งนั้น พี่โมเองยังยกให้พี่ฟูเป็นครู

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.31)

แล้วทุกคนต้องตื่นขึ้นกลางดึกเพราะเสียงร้องของน้องมุกที่แผดถื่นๆ จนบ้านแม่เนื่องต้องลุกขึ้นเปิดไฟมอง “ร้องจะกลับบ้านเล่าหือ (อีกหรือ)” พ่อก็จะลุกขึ้นสตาร์ทรถ แล้วบอกแม่เนื่อง “ແ່ມ່ ผมซื้อหอยไม่ถูกพันนี้เสียที นึกแล้วว่าต้องร้องเล่า ให้มัน ได้อย่างนี้ทุกทีสิน่า”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.32)

บางครั้งน้องมุกก็นึกสนุก หว่านรำเป็นวงรอบตัว ฟุ้งไถ่ก็จะวิ่งมาล้อมกินรำ น้องมุกมองไถ่ แล้วรู้สึกตัวเองที่ยืนอยู่กลางฟุ้งไถ่นั้นราวกับเป็นเจ้าหญิงเลยทีเดียว

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.39)

ห้องน้ำที่บ้านสวนกาแฟนี้ พี่โมบอกด้วยภาษาทวิของคุณเธอว่า “มีหลังคาเป็นท้องฟ้า ฝาเป็นต้นกาแฟ” แต่ถั่วขึ้นมานอนค้างที่สวนกับน้องมุกที่ไร “ถั่ว” ไม่เคยอาบน้ำเลย เพราะน้ำกร่อยท้ายสวนนั้นเย็นมาก

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.41)

ป่าใหญ่และใครๆ ที่รู้เรื่องสงครามเย็นระหว่างคนกับหมาคู่นี้ต่างก็หัวเราะขำกันทั้งนั้น

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.47)

และไม่ว่าพ่อจะไป “ทำห่นุ่ม” กลับดึกกลับคืนแค่ไหน ตาลก็จะรอและวิ่งออกไปรับพ่อด้วยความดีใจอย่างนี้ทุกคืน

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.47)

น้องมุกมอบสบตาเจ้าหมาหน้าผู้ร้ายอย่างไม่แน่ใจ ถึงแม้การที่พ่ออุ้มหมามาแล้วบอกว่า “ให้” จะไม่ใช่เรื่องแปลกอะไร แต่ทุกครั้งจะเป็นลูกหมาตัวเล็กๆ ที่มีคนให้ ไม่ใช่หมาทำทาง ไม่น่าไว้วางใจ ตัวใหญ่เท่าเข้าพ่อตัวนี้

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.53)

พี่โมหันไปบอกพ่อ “พี่โตให้เอามาลองเครื่องนะพ่อจา พี่โตรู้ว่าใครเป็นแชมป์” พ่อมองหน้า “แชมป์” แล้วก็ยิ้มจำ

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.60)

แท้จริงแล้วพี่โมนั้น “มือแข็ง” พอสมควร เพราะพ่อหัดขับรถให้ตั้งแต่ยังไม่จบชั้นประถม ด้วยซ้ำ

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.60)

หน้าฝนที่แล้ว พี่โมเกิด “ของขึ้น” อะไรขึ้นมาไม่รู้ ชวนพี่โตและผองเพื่อนขึ้นมาขับแข่งกัน ที่ทางวิบากนี้ ถึงจะลื่นลูกกลุกลาน แถมยังโดนยาดีเอาหลายที พี่โมก็มาถึง “เส้นชัย” คือ สวนกาแฟของพ่อเป็นคนแรกก่อนพี่โตเสียอีก “ดูเสียก่อนว่าศิษย์ใคร”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.60)

เสียงพี่ๆ เล่นจะเซ่ดังลั่นอยู่กลางน้ำ พี่ฟูเป็นจระเข้ว่ายน้ำเร็วมากจนคนอื่นๆ ต้องว่ายน้ำ วิ่งไปขึ้นอีกฝั่ง

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.84)

น้องมุกติดขบวนออกเดินตามพี่ๆ ไป

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.92)

พี่โมก้มกราบปึกๆ ลงข้างธรณีประตูก่อนใคร แล้วบอกว่า “ท่านอย่าหลงพอมองพี่โมนิ่ง แล้วหันไปทางย่า “นี่ไปลั้มรถเหมือนกันมิใช่หรือ” ย่ารีบบอก “เจ้าคะ ขาซึ่งทั้งคู่เจ้าคะ”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.138)

ป้าใหญ่ฟังกึ่งง ซักมาซักไปเลยได้ความว่าชีหวังดึกแล้วพระหลวงพี่หิวก็แบ่งไปให้ ชง เรียบร้อย ให้เด็กวัดเอาไปตอนดึก บอกว่าโยมมีฝากมา งานนี้ฝ่ายเสปิงอย่างน้องมุกเลยโดนทางเลข ไปด้วยป้าใหญ่ว่า “หิวก็ต้องอดทน จะอยากโน่นกินนี่เหมือนอยู่บ้านได้อย่างไรคิดสิ”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.139)

พอพยาบาลอุ้มน้องเข้ามา ทุกคนก็ลุกขึ้นรุมดูกันใหญ่ไต่ยันแต่เสียงหัวเราะของยายกับย่า เสียงชมของคนโน้นคนนี้ “ແหม່ແหม່ เป็นผู้ชายเสียด้วย” “ขนดายาวเพื่อยังกับผู้หญิงทีเดียว” “ผิวใสกว่าพี่มุกเล่า” “คราวนี้พี่มุกตกกระป๋องแน่ๆ” “ทีนี้แหละสมใจย่าเขา อยากได้หลานชาย มานาน” “ดูตะปอกบางเป็นกระจับทีเดียว” “จมูกโด่งเปียบ โตขึ้นเป็นพระเอกหนังได้แน่” “ແหม່ อ้วนจ้ำม่ำ เนื้อแน่นทีเดียว” และอีกสารพัด

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.142)

แม่น้อยถอนใจปนขำ “แม่รู้แคงเสียใจพิลึก ทำหลานไม่กินข้าวกินปลาเสียหลายวัน
น้องมุกนี่ศรีธัญญะจริงๆ”

(เด็กหญิงสวนกาเฟ, น.175)

สีน้ำค่อยๆ ไสขึ้นที่ละน้อย...ทีละน้อย จนมองเห็นปลาหมึกยักษ์ตัวเท่าเรือสำเภานอน
แอ้งแม้งอยู่กลางพายุเมื่อครู่ ช่างๆ ร้างไม่ได้สติของมันมีลูกสิงขรสีกลีบบัว ขาวอมชมพูหน้าตา
น่ารัก อายุประมาณห้าปี นั่งขัดสมาธิหน้าบึ้งจ้องมา

(มัจฉานุผจญภัย, น.22)

พระวิชัยวิสุทธิตามองอย่างเอือมระอาที่เหล่าบรรดาข้าราชการฝ่ายขุนนางต่างพากันกลัว
พระอนุชาบุญธรรมของพระองค์จนหัวหด แต่จะว่าอะไร ได้แค่มัจฉานุกระพือเท้าเบาๆ แผ่นดิน
ก็สะเทือนกริกเข้า ทำเอายักษ์แก่ๆ อย่างพวกอำมาตย์เคล็ดขัดยอกตามๆ กัน

(มัจฉานุผจญภัย, น.31)

“เขาเห็นเจ้าเป็นลูกกระเบิดย่อมๆ ที่พร้อมจะระเบิดทุกเมื่อนะสิ มัจฉานุ”

(มัจฉานุผจญภัย, น.32)

“มันอาจจะน้อยใจบ้างก็ได้ ถึงทำเกมประชด เอนะ ถ้ารู้จักควบคุมอารมณ์มันก็น่ารัก
น่าไครอยู่หรอก ที่ข้าทำก็เพราะหวังดีต่อเด็ก โตขึ้นจะได้เป็นผู้ใหญ่ที่ดี เขาเรียกว่าพ่อสิงโตต้องปลัก
ลูกให้ตกเหวแล้วให้มันปีนขึ้นมาเอง”

(มัจฉานุผจญภัย, น.34)

เจ้าเป็นใครนะ ไม่เคยเห็น...ลูกสิงปาดหัวหนึ่งยังถามใส่เขาทันทีพร้อมกับรีบรีไต่กิ่งมะไฟ
เข้ามาหา แล้วยื่นหน้าเข้ามาใกล้จนหน้าต่อหน้าห่างกันวัดได้ไม่เกินคืบ

(มัจฉานุผจญภัย, น.43)

พระอาทิตย์ที่ประทับบนราชรถเพลิงกลางฟ้าชะ โงกหน้าพื้นเงาเมฆลงมามองอย่างแปลกใจ
เสียงสะเทือนเลื่อนลั่นเสียงนั้นเป็นของใครช่างดังกังวานสะท้อนเวหาเสียงนั้นไม่อาจทำหุนทวนลม
อยู่ได้

(มัจฉานุผจญภัย, น.49)

มัจฉานูเบ้าปากแล้วกระโดดลงจากตอไม้ “กระไม่ใช่ อีกอย่าง ข้าเกลียดลึงป่าบ้านนอก
คอกนา ทำข้าเจ็บแสบไว้เยอะ ก็ทำกันเอาเองเหอะ”

(มัจฉานูผจญภัย, น.52)

มัจฉานูกลับมาที่ตุ่มแล้ว แล้วเสกสายยางให้ใหญ่กว่ากบตัวเมื่อครู่คราวนี้พอก้มลงดู
 ทั้งอากาศและน้ำพุพรวดใส่ปากพร้อมปลาตัวเท่าแขนตัวหนึ่ง มัจฉานูตกใจ ถูยมันออกจากปาก
 สายยางเส้นใหญ่จึงสับดไปสับดมาด้วยแรงน้ำ สุดท้ายเหมือนโดนตัวอะไรไม่รู้ในลำธารจึง
 จมหายไปในช่วงที่เขายังตกใจ

(มัจฉานูผจญภัย, น.85)

และตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา เรื่องราวพิสดารของจุมูกของมันก็ถูกบอกเล่าต่อๆ กัน จากกลุ่มครุฑ
 กำพร้าไปจนถึงครุฑเด็กในหมู่บ้าน สายตาหลายคู่ที่มองมายังครุฑน้อยเริ่มเปลี่ยนไป จากครุฑกำพร้า
 ที่น่าสงสาร กลายเป็นครุฑประหลาดอัปลักษณ์ มันเริ่มถูกกีดกันออกจากกลุ่ม จนต้องกลายเป็นครุฑ
หัวเดียวกระเทียมลีบ

(ครุฑน้อย, น.16)

“เฮ้ย คูสิวะ ครุฑดำดับเป็ดมาแล้ว” เสียงหนึ่งตะโกนออกมาจากครุฑวัยรุ่นกลุ่มหนึ่ง
 ซึ่งขนทั่วตัวเปลี่ยนเป็นสีแดงหมดแล้ว

(ครุฑน้อย, น.19)

ครุฑน้อยสังเกตได้ว่า ครุฑทั้งสามตัวมีรูปทรงที่สูงใหญ่สมบูรณ์แบบกว่าครุฑตัวอื่นใน
 วัยเดียวกัน กล้ามที่หน้าอกก็โตจนได้รูป สองแขนซ้ายขวาคู่นี้ไปด้วยพลังกำลังเช่นเดียวกับ
 จะขยปากและกรงเล็บที่แหลมคม และเมื่อทั้งสามตัวขึ้นไปบินว่อนอยู่บนท้องฟ้า ก็ดูราวกับว่า
พวกมันคือลูกไฟสีแดงเพลิงที่กำลังฉวัดเฉวียนไปมาด้วยความเร็ว

(ครุฑน้อย, น.48)

“ข้าว่าเปลี่ยนวิธีดีกว่า มหานทีสีทันดรกว้างใหญ่เสียจนก้อนหินของพวกเรากลายเป็น
เม็ดทรายเท่านั้น ตามตำนานบอกไว้ว่า ในอดีตพญาครุฑใช้วิธีกระพือปีกทั้งสองข้างเพื่อให้แรงลม
 แหวกฝืนน้ำออกไปทาง แล้วจึงลงไปจับนาครได้”

(ครุฑน้อย, น.110)

แล้วทันใดนั้น พละกำลังที่เรียกว่าก๊อกลูกท้ายของพวกมันก็หมดลงคือร่างทั้งสามลอย
ละลือตกลงในใจกลางท้องน้ำที่ค่อยๆ ประสานตัวเข้าหากันจนผิวน้ำกลายเป็นผืนเดียว พร้อมๆ
กับเสียงร้องของครุฑหนุ่มสามตัวที่ขาดหายไปกับสายน้ำ

(ครุฑน้อย, น.112)

ครุฑทั้งสามซึ่งมีร่างกายกำยำล่ำสันกว่ามัน กลับกลายเป็นดั่งก้อนหินอันหนักอึ้งสามก้อน
ที่มันต้องแบกขึ้นไปด้วยความยากลำบาก

(ครุฑน้อย, น.120)

แต่ไม่ว่าเด็กหญิงเหล่านั้นจะแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าอย่างไร พวกเขาคือนางฟ้า เพราะทุกคน
มีมงกุฎกระดาศสีเงินสีทองสวมอยู่บนศีรษะ และยังถือไม้ด้ามยาว ตอนปลายมีกระดาศแข็ง
ตัดเป็นรูปดาวติดอยู่ด้วย

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.15)

แล้วการเป็นเด็กดีล่ะ จู่ๆ เดี่ยวก็นึกถึงคำสอนของคุณครูขึ้นมาได้ คุณครูเคยบอกว่า ความดี
เป็นสมบัติล้ำค่าที่จะติดตัวทุกคนไปตลอด เดี่ยวเป็นเด็กดี ไม่เคยรังแกสัตว์ ไม่เคยโกหก และ
ช่วยคุณครูลบกระดานดำเสมอ เท่านั้นพอหรือยังที่จะทำให้นางฟ้าหันมาช่วยเหลือเขาบ้าง

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.24)

เรื่องอึดอัดคับข้องในใจเดี่ยวตลอดทางที่เดินกลับบ้านพร้อมกับเพื่อนใหม่กลายเป็นเหมือน
จี๊ผิงที่ปลิวหายวับไปในทันทีที่มีสายลมพัดผ่าน เพราะแม่ของเขาไม่มีทำที่ว่าจะ “มองเห็น”
เด็กหญิงที่เดินเข้าบ้านพร้อมกับเขาสักนิด

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.58)

“เจ้าประจัน ขอให้ลูกชายยังมีแรงทำงาน มีเงินส่งเสียเลี้ยงดูลูกจนโตขอให้เดี๋ยวได้เรียน
สูงๆ เรียนเก่งๆ ตั้งใจเรียนหนังสือ พันปากเหยี่ยวปากกา เป็นคนดี เป็นที่พึ่งของแม่ด้วยเถิด”

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.64)

เขาไม่ใช่ลูกหมาตัวเล็กๆ ได้แต่นอนรอกินอาหารจากแม่หมาที่ไปเหินหนีเหยี่ยวเสาะหา
มาให้อีกแล้ว เขาโตแล้ว เป็นนักเรียนชั้น ป.4 แล้ว

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.83)

เดี๋ยวคิดว่าเด็กชายเป็นเทวดาค้นน้อยๆ ที่ลอยลงมาเพื่อช่วยเหลือเขาแม่ของเด็กคนนั้น
ก็คงเป็นนางยักษ์ใจร้ายที่คอยกลั่นแกล้งเขาแน่ๆ

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.132)

อย่างนี้กระมัง แม่ถึงบอกว่าจะทำให้เราไม่ต้องรีบตาลีตาเหลือกตื่นตั้งแต่เมื่อเพื่อไปให้ทัน
“เลขแปดมหาภัย” ซึ่งเป็นคำที่พีจิ๋วให้เรียกเวลาเข้าแถวเคารพธงชาติ

(ส้มสีม่วง, น.18)

จ้อยคิดว่าพอใช้เวลาเปลืองจริงๆ พ่อเอาเวลามากมายไปทำอะไรนะจนมีเวลาเหลืออยู่กับ
ครอบครัวเพียงน้อยนิดและแทบไม่เคยมีเวลาสำหรับตอบคำถามของจ้อยเลย...เวลาของพ่ออาจจะ
ถูกใช้ในเรื่องที่สำคัญมากก็ได้ จ้อยบอกตัวเองเช่นนี้

(ส้มสีม่วง, น.21)

จริงอย่างที่น้ำคนขายส้มคำพูด ผ่านวันที่มีรอยแหวกเมื่อครูปีดสนิทลงดังเดิมแล้ว แต่จ้อย
รอพักใหญ่ก็ไม่เห็นมีใครเดินออกมาจากบ้านหลังนั้นเสียที ลูกโป่งในใจจ้อยไม่ถึงกับแตกโพละ
แต่ก็ฟิบลง...ลอยเรี่ยพันดินเดิมที่

(ส้มสีม่วง, น.38)

บุกรุก! จู่ๆ คำคำนี้ก็บุกรุกเข้าสู่ใจของจ้อยจนเสียววาบ แล้วภาพที่ตามมาก็คือ
ตำรวจกำลังหิ้วคอเสื้อของเขาไว้ ก่อนจะโยนเข้าไปในคุก

(ส้มสีม่วง, น.39)

จ้อยล่าลาเพื่อน “हनोन” ในร้านหนังสือ แล้วออกมานั่งกินไอศกรีมอยู่ในร้านกับแม่และ
พีจิ๋ว

(ส้มสีม่วง, น.54)

“แต่พวกเราอย่าลืมสิว่า ถึงแม้ว่าเราจะทำงานกับเด็กๆ ได้อย่างยากลำบาก เพราะพลังพิเศษ ที่มีชื่ออันแสนน่าเกลียดว่า “ฝันมหาศาล” คอยคุ้มครองตัวเขา แต่สำหรับพวกผู้ใหญ่ เราจัดการ พวกเขาได้อยู่แล้วและใช้พวกเขานั้นแหละกลับไปเผยแผ่ของพวกเราให้แก่ลูกหลานของ พวกเขาเอง”

(ส้มสีม่วง, น.90)

เขาหวังว่าลุงเท็ดคงจะไม่อะไร เพราะว่าแก้มเป็นเด็กอีกคนหนึ่งที่อยู่เรื่องราวของกองทัพปราบฝัน ไม่น้อยไปกว่าที่เขาารู้เลย แก้มอาจจะมีความคิดดีๆ ช่วยเหลือลุงเท็ดก็ได้ จ้อยคิด พลางนึกถึงถ้อยคำที่เคยอ่านเจอว่า สองหัวดีกว่าหัวเดียว

(ส้มสีม่วง, น.135)

“ว่าไงล่ะ...ท่านจะตกลงไหม ว่าจะไม่เปิดโปงอาณาจักรก้านส้มเขียวหวานให้ใครรู้ โดยเฉพาะผู้ใหญ่ที่เหลือแต่ความจริงแห่งแข็งกระด้างแตกต่างกับการที่พวกเราจะไปจากชีวิตนักเขียนคนโปรดของพวกท่าน”

(ส้มสีม่วง, น.164)

“ฝันมหาศาลอันอ่อนนุ่มหนาแน่นจนน่าอัศจรรย์ที่ติดตัวท่านไปจนโต จะเป็นกันชนอย่างดีไม่ให้ท่านทำลายอาณาจักรก้านส้มเขียวหวานได้”

(ส้มสีม่วง, น.164)

ภาพพจน์ประเภทอติพจน์ (Hyperbole)

เจ้าของเสียงดังแสบแก้วหูคนนี้อายุประมาณเจ็ดสิบ เนื้อตัวและเสื้อผ้าสกปรกส่งกลิ่นเหม็นผสมสีขาวถูกรวมมัดไว้อย่างลวกๆ ผิวหนังที่เหี่ยวแห้งก็มีแมลงวันตอมเต็มไปหมด หน้าตาที่น่ากลัวทำให้แกลดูเหมือนผีมากกว่าคน

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.32)

ดอกไม้สีเหลืองและสีขาวมากมายหลายชนิดซึ่งมีอยู่เต็มไปหมดก็ส่งกลิ่นหอมตลบอบอวลและช่วยทำให้ปราสาทแห่งนี้ดูรื่นรมย์ราวกับสรวงสวรรค์

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.148)

เราทั้งสองรีบวิ่งตัวปลิวไปที่หลังบ้านทันทีโดยไม่รอช้า ก่อนที่จะถูกแม่เชือดเฉือนด้วย
สายตาไปมากกว่านี้

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.197)

ผมคิดว่าจะเอาเรื่องนี้มาปรึกษาแม่ก็เลยลงมาถึงห้องนั่งเล่น พบว่า แม่กับแจ่มแจ๋วกำลังนั่ง
อ่านจดหมายฉบับหนึ่งอยู่ หน้าตาของแม่บอกบุญไม่รับเลยสะหงส์พายุกำลังจะเข้าอีกครั้ง

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.198)

คุณพลายซาซื้อปืนฉีดน้ำกระบอกใหญ่ให้ผมและซื้อเสื้อผ้าชุดใหม่ให้แจ่มแจ๋ว เราสองคน
จึงตกลงกันว่าจะให้อภัยเขาและทำแกล้งไม่รู้เรื่องราวในจดหมาย แต่เขาก็โดนแม่สวดเป็นกระบุง
โกยเลยสะ และเขาก็ยังอุตุส่ำหิ้ออกมาอีก

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.205)

คุณยายแผดเสียงกริ้วกราด ตัวผมแข็งไปหมด ตอนนี้ผมไม่มีแรงแม้แต่จะอ้าปากพูด
ขอความเห็นใจด้วยซ้ำ

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.52)

ผมก็ได้ยินเสียงของคาพูดขึ้นมาว่า “ตามฉันมา เด็กน้อย” จากนั้นจึงจกตัวนั้นก็คลานจาก
เท้าผมลงไปอยู่ที่พื้น ผมยืนแข็งทื่อเลยสะ ทำอะไรไม่ถูก

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.48)

“หมายความว่ายังงัยสะ พวกเราเป็นลูกของแม่แล้วมันแปลกที่ตรงไหน ผมไม่เข้าใจเลย”
ผมถามโดยพยายามทำเสียงให้เป็นปกติที่สุด แต่ในใจกลับเต้นแรงจนแทบจะระเบิดออกมา

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.58)

“ถึงแม้มันจะไม่ใช่ของวิเศษชั้นเยี่ยมแบบที่เจ้าชายบางคนได้ไป เจ้าก็ไม่ต้องเสียใจ
จะอย่างไรได้ละ ของวิเศษแต่ละชิ้น กว่าข้าจะหามาได้ ต้องลำบากเลือดตาแทบกระเด็น
ในเมื่อเจ้าไม่มีทองมาแลก ก็จะได้ของวิเศษระดับรองๆ ลงมา”

(เจ้าชายไม่วิเศษ, น.145)

เขาก็โผล่เข้าหากลุ่มเจ้าชายแสงอาทิตย์อย่างคนเลือดเข้าตา แต่แน่นอนว่าคนที่ปราศจากอาวุธใดๆ ของเขา ย่อมไม่อาจทำอะไรเหล่าเจ้าชายได้การใช้ความแค้นพุ่งเข้าชนอุปสรรคก็ไม่ต่างอะไรกับแมลงเม่าบินเข้ากองไฟนั่นเอง แต่ใครที่ตกอยู่ในสถานการณ์เดียวกับเจ้าชายก็เชื่อว่า จะตัดสินใจทำอะไรได้ดีไปกว่านี้

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.209)

“แหม ไมโค่นใครหรอกน่า โมกะแล้ว มัวเดินนวยๆ นาคๆ แล้วจะทันได้กินวันนี้มัยละจ๊ะ” คราวนี้ย่าตาเขียวปัดแต่พี่โมหรือจะหยุด “อีกอย่างสาวปีม้อย่างเรา ทำอะไรมันต้องแคล่วคล่อง ว่องไว ม ม้า คึกคัก”แล้วพี่โมก็หันไปทางย่า “ข ยายเขียวใหญ่” พอ “ข ยาวเขียวใหญ่” เจื่อตะบัน พี่โมก็หลบวูบถอยห่างด้วยความเร็วเหนือเสียง

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.28)

พี่โมจะเบ้หน้า “ตามใจไม่เข้าเรื่อง ระวังเหอะ กว่าจะป็นสาวก็ปากบานถึงหูพอดี”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.36)

พอเห็นว่าลูกกับแม่ปลอดภัยดี พ่อก็ยกรถขึ้นจากโคลนด้วยท่าทางฉิวๆ แต่พอเห็นหน้ามอมๆ ของแม่น้อยที่เพิ่งหันมา พ่อก็หัวเราะแล้วบอกว่า “ให้พี่เป็นรัฐมนตรีก่อนนะ แล้วจะทำถนนให้เอากว้างๆ สบายๆ หลาๆ เลนดีไหม” แม่สะบัดหน้าจนโคลนกระจ่าย ค้อนพ่อแล้วร้องว่า “ฝัน”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.36)

แม่บอกว่าน้องมุกต้องใส่รองเท้าทุกครั้งเพราะถ้าเดินเท้าเปล่า ใต้เดือนและพยาศิกรปรกในดินจะเข้าไปทางเท้าและกินดินน้องมุก น้องมุกกลัวใต้เดือนเข้าเท้าแล้วเข้าไปเลื้อยอยู่ในตัว จึงใส่รองเท้าตามที่แม่บอกโดยดี

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.40)

อย่างแรกที่เด่นสุดของเจ้าหมาพอมกะหรงก่องตัวนั้นคือ หน้าแหลมๆ จมูกยาวๆ หูตั้งๆ ของมัน หน้าตาเหมือนหมาจิ้งจอกที่พี่โมเคยเอารูไปให้ดูไม่มีผิด เพียงแต่เจ้านี้ตัวเล็กกว่าขนสีดำยาว สกปรกเกรอะกรังและพอมมากจนเห็นซี่โครงพะยิบพะยิบตามแรงหายใจ ขนที่หางซึ่งควรจะเป็นพวงสวายนั่นจับตัวกันเหนียวหนับ ถึงตัวมันจะสั้นนิดๆ ด้วยความกลัว แต่ตาสีน้ำตาลใสเหมือนลูกแก้วก็จ้องน้องมุกนิ่งเหมือนรอคำพิพากษา

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.53)

คลุกข้าวให้หมาที่ไรก็แอบชิมทุกที บางทีก็ชิมเพลินจนหมด ให้หมากอยแล้วคลุกให้ใหม่
แม่น้อยเห็นก็จะร้องว่า “กินข้าวหมาอีกแล้ว เดี๋ยวเกิดชาติหน้าก็เป็นหมาหอรอก”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.55)

ย่าก็เริ่มเรียก “ขึ้นเถอะลูก มีคแล้ว เดี๋ยวหนาวตัวเขียวหมดแหละ”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.85)

สองมือน้องมุกเกาะกราบเรือไว้แน่นหัวใจเต้นเร็วเหมือนจะโอดออกมาจากร่าง ไม่ไหวแล้ว
น้องมุกคิดก่อนหลับตาปี ได้ยินแต่เสียงพายกระทบผิวน้ำเป็นจังหวะเร็วๆ

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.101)

มีตุ๊กตาเด็กนั่ง โจงกระเบนเก่าขึ้นจังก้าอยู่ตรงกลาง ตาดำๆ กลางหน้าขาวๆ ที่ชี้ตจางตาม
กาลเวลานั้น มองสบตรงมาเหมือนมีชีวิต

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.102)

ทุกคนนั่ง นั่งเงียบจนแทบลืมหายใจ นกกาที่ส่งเสียงร้องอยู่เชิงแซ่ก็เงียบไปเหมือนไม่เคยมี
ตัวตน

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.103)

พอพยาบาลอุ้มน้องเข้ามา ทุกคนก็ลุกขึ้นรุมดูกันใหญ่ ได้ยินแต่เสียงหัวเราะของยายกับย่า
เสียงชมของคนโน้นคนนี้ “ແหม່ແຍ ເປັນຜູ້ໄຫຍເສີຍດ້ວຍ” “ขนตาขาวเพื่อยังกับผู้หญิงที่เขียว”
“ผิวใสกว่าพี่มุกเล่า” “คราวนี้พี่มุกตกกระป๋องแน่ๆ”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.142)

น้องมุกรู้สึกว่ามีคของย่านั้น ไม่ได้ฟันส่ายเปลอย่างเดียว แต่มันฟันหัวใจน้องมุกแตกเป็น
เสียงตามไปด้วย ที่พ่อเคยเล่าให้ฟังว่าตาลมันน้อยใจลูกใหญ่ก็คงเป็นอย่างนี้เอง

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.147)

ย่ากับพ่อยืนเงียบ พ่อร้อง “โม” เสียงพ่อเหมือนจะสิ้นแรง

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.150)

พี่โมหัวเราะว่า “สนุกจังเลย ได้อยู่ข้างบนตั้งนาน มองเห็นไกลไปถึงนู่น” พี่โมทำเสียง “นู่น” ปากยื่นปากยาวเลยโดนป่าใหญ่ดีเอาเสียงหนึ่งที

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.161)

มองผนังถ้ำที่แตกเป็นรอยๆ เหมือนผิวช้าง เหยยขึ้นไปทีหลังค้ำถ้ำที่โค้งเหมือนตัวช้าง พี่โมไม่ต้องอธิบายอะไรต่อ น้องมุกก็รู้สึกเหมือนตัวเองอยู่ตรงกลางช้างตัวใหญ่จริงๆ

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.167)

ทุกคนมองน้องมุกที่นั่งดูนิ้วเฉยเหมือนโดนผีหลอกกลางวันแสกๆ

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.177)

“ไหนใครว่าพายุจะเข้าแต่เช้าละ กูรออยู่ ไม่เห็นมีอะไร” เสียงนั้นยังพูดซ้ำๆ “มาชะทีเถอะวะ จะกินมะพร้าวอ่อนให้ท้องแตกเลย” แล้วทุกคนก็หัวเราะ

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.181)

ลมแรงก็ยังพัดกระหน่ำอย่างไม่มีทีท่าว่าจะหยุด นักหนังสือพิมพ์แทบล้มดาไม่ขึ้น ได้ยินแต่เสียงลมหวีดอย่างแรง ม่านขาวๆ ที่เคียวอยู่ใกล้ข้างไกลข้างนั้นหมุนคว้างอย่างน่ากลัวและไม่มีทีท่าจะหยุดราวกับจะพัดเราให้ลอยหายไปด้วย น้องมุกเกาะเสาแน่นจนมือเจ็บ

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.183)

ความกลัวหลังท่วมมาจนหัวใจหดเหลือนิดเดียว ทั้งกลัวตาย ทั้งกลัวคนที่รักจะตาย พ่อกับแม่และน้องที่สวนจะเป็นอย่างไร จะได้เจอกันอีกไหมก็ไม่รู้

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.184)

มองไปทางไหนก็ดูโล่งๆ ราวกับยืนอยู่ที่ไหนสักแห่งที่ไม่เคยพบเห็นมาก่อน ต้นไม้ในสวนล้มราบคว่ำทับกันเห็นเป็นเงาตะกุ่มๆ น้องมุกมารู้ทีหลังว่า ตอนนั้นเป็นเวลาห้าโมงเย็น แด่เช้าโมงเต็มๆ ที่เคียวหรือที่ต้องยืนอยู่กลางลมหมุนๆ แด่เช้าโมงที่ยาวนานราวกับพรากเวลาทั้งชีวิตให้ปลิววับหายไป

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.185)

เสียงย่ำที่หวิดร้องโหยหวนอย่างคนหัวใจสลายวันนั้น คนที่ได้ยินก็แทบขาดใจตาม
กลางซากบ้านที่พังพินาศ ร้างเปล่าๆ คุดูคู่ออดเศษไม้กระดานเปื่อยๆ แผ่นหนึ่งไว้แน่นแล้วก็นั่งไป
(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.196)

อิสราสุรราชของครุฑย่นคนสนิทเอ่ยขึ้น พระไวยวิกไว้อยักษ์ตนนี้เป็นที่หนึ่งเพราะกล้าพูด
มากกว่าเสนาอำมาตย์หรือขุนนางหลายๆ คน ที่กลัวมัจฉานุจนหัวหด
(มัจฉานุผจญภัย, น.25)

“เจ้าพี่พูดเหมือนไม่รู้จักร่ม่มฉัน ในโลกนี้ห่ม่มฉันเชื่อแต่ท่านพ่อกับเจ้าพี่เท่านั้น
ใครเหยมเข้ามาประลองกำลังจะตบให้หัวที่มดิน”
(มัจฉานุผจญภัย, น.33)

ข้าเหาะข้ามเขตแดนได้แสงแดดของท่านร้อนดับจะแตก ช่วยลดกำลังแสงลงหน่อยไม่ได้
หรือ
(มัจฉานุผจญภัย, น.49)

ว่าไงนะพระอาทิตย์ใจหिन มัจฉานุกำหมัดร้องโวยวายใส่ “ไม่เห็นเหรอว่าข้ารีบแคไหน
เหวดาใจร้ายเหวดาใจดำ แกล้งเด็กตาดำๆ ที่รีบไปหาแม่ได้ลงคอ”
(มัจฉานุผจญภัย, น.50)

“หยุดเดี๋ยวนี้มะมัจฉานุ! เด็กบ้าอาละวาดไม่เลือกหน้าอินทร์หน้าพรหมอย่างเจ้า จะเป็นลูก
ที่พ่อกับแม่ภูมิใจได้อย่างไร ต่อให้หนูมานที่รักเจ้าปานดวงใจก็ไม่กลับมา เพราะทำตัวเหิงนี้”
(มัจฉานุผจญภัย, น.66)

“อย่ามาว่าข้านะ” เจ้าลิงน้อยหันขวับมาด้านคำปรามาส วาจาของฤๅษีชราช่างบาดดวงใจเขา
ได้อย่างแสนสัน
(มัจฉานุผจญภัย, น.84)

มัจฉานุทำหน้าหงิก ก็ผู้คิดกันจนเป็นแบบฉบับ คราวนี้เขารู้แล้วว่าพระฤๅษีรู้ทัน
การกระทำของเขาทุกประการ

(มัจฉานุผจญภัย, น.88)

ทุกอย่างรอบข้างก็ตกอยู่ในความเจิบสจัด เหมือนปลาทุกตัวหยุดว่ายน้ำปะการังหยุด
หายใจ แม้แต่มัจฉานุก็มองหน้าแม่ด้วยหัวใจดวงน้อยที่เต้นรัวราวกลองตี

(มัจฉานุผจญภัย, น.133)

มัจฉานุสะดุ้งวามเมื่อได้ยินคำนั้น วากานันรราวคำสั่งประหาร

(มัจฉานุผจญภัย, น.135)

ครุทน้อยค่อยๆ กางปีกออกกระพือไปมาเช่นกัน สีหน้าของมันขณะนี้อึมเิบไปด้วยรอยยิ้ม
ดวงตากลมโตของมันเปล่งประกายเจิดจ้า แต่สำหรับสัปเหร่อครุทซึ่งกำลังจ้องมองครุทน้อย
ไม่วางตา มองเห็นปูเมฆสีขาวลอยผ่านไปมา เห็นทุ่งหญ้าเขียวจี เห็นท้องทะเลสงบสีคราม
ไม่ใช่แค่โลกทั้งใบ ดวงตากลมโตของครุทน้อยตัวนี้ บรรจไว้ด้วยจักรวาลอันกว้างใหญ่ไร้ขอบเขต
ทีเดียว

(ครุทน้อย, น.43)

เดี่ยวคว้ามือนุ่นก้าวถอยหลังมาก้าวหนึ่ง ไหล่ชิดติดกับไหล่ฉัฐที่ก้าวมาเบียด หัวใจเต้นแรง
เหมือนจะทะลุออกมานอกอก

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.25)

อะไรแวบๆ ที่นุ่นบอกจะแปรสภาพเป็นไม้ติ๊กตองแต่ก็ยื่นเข้าไปรั้วหัวใจของเด็กชาย
ทั้งสอง...แรงและดังขึ้นทุกขณะ

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.27)

ในเสียงสวบซาบที่ดังโกล้เข้ามาเรื่อยๆ พร้อมกับเสียงหัวใจเต้นตุ้มตามของเด็กชายทั้งสอง
นั่นเอง

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.27)

เดี๋ยวสะดุ้งเฮือก รู้สึกเหมือนใครเอาน้ำเย็นเฉียบทั้งถึงมาสาดใส่หน้าเขา

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.35)

เดี๋ยวก้าวเข้าไปในบ้านเหมือนคนใจลอย ทั้งๆ ที่หัวใจของเขาตอนนี้มันเต้นแรงเสียนเขา
กลัวว่าจะทะลุออกมานอกอก

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.59)

เดี๋ยวเงยหน้าจากเข็ม จับปล้นเขาก็รู้สึกเหมือนเนื้อตัวเย็บเย็บตั้งแต่หัวจดเท้า มือไม้พาน
แข็งทื่อจนไม่อาจสนใจได้เมื่อเห็นว่าคนที่ยืนอยู่หน้าราวเหล็กห้อยมาลัยคือใคร

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.79)

“ใช่ ยังมีคนขายอยู่แล้วแค่เจ้าเดียว...แต่เราจะไม่ไปขายแข่งกับเขาหรอกนะ เพราะถ้าเพื่อ
ข้าวเกรียบว่าวของพ่อค้าคนนั้นขายไม่ได้ เขาคงโกรธเราแย่เลย” ในอกในใจของเด็กเวลานี้เหมือนมี
ข้าวเกรียบว่าวเข้าไปขายใหญ่พองโตอยู่ข้างใน มันต้องขายดีแน่ๆ เขาคิด

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.117)

ข้าวเกรียบว่าวในใจเดี๋ยวเหมือนจะกรอบแตกไปนิดหน่อยเมื่อได้ยินคำว่า “ลงทุน”

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.117)

บ่ายวันนี้ ถึงเดี๋ยวจะขะมักเขม้นช่วยแม่เด็กก้านมะลิ คึงกลีบกุหลาบและสนเข็มอย่างขมิ้นมัน
เพียงใด แต่ในอกในใจของเขาก็อดพะวักพะวนอยู่กับเงินยี่สิบบาทในกระเป๋าทางเกงตัวที่แม่เพิ่งปะ
ให้ไม่ได้ เขารู้สึกเหมือนมีของร้อนๆ ทาบอยู่ที่ต้นขาจนต้องเอื้อมมือแต่อยู่บ่อยๆ

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.121)

ความวิตกกังวลในอกในใจของเขาก็ไม่ได้จางหายไปไหน มันกลับรวมตัวเข้ากับความรู้สึก
ผิดบาปที่เกาะกุมอยู่ก่อนแล้วสั่นคลอนหัวใจเขาหัวน้ําใจจนนี่ก็อยากจะเดินไปสารภาพผิดกับแม่
และนำเงินยี่สิบบาทในกระเป๋าทางเกงไปใส่ไว้ในกล่องสังกะสีดั้งเดิม เล็กลุ่มกึกการขายข้าวเกรียบว่าว
เสียแต่ตอนนี้

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.122)

ข้าวเกรียบพองตัวและขยายใหญ่เป็นสีขาวนวลๆ แล้ว เดี่ยวรีบพลิกตะแกรงกลับ รับไว้ด้วย ที่คิปลานในมือซ้าย แต่ด้วยความเบาบางของข้าวเกรียบ และเหล็กเพียงสองเส้นของที่คิปลาน ซึ่งไม่สามารถประคองรับเอาไว้ได้เหมือนตะแกรงแผ่นข้าวเกรียบก็ร่วงหล่นลงไปนอนอยู่บนถาด แดงแรงร้อน มันไหม้ดำในทันทีที่สัมผัสกับถาด ส่งกลิ่นเหม็นไหม้ขึ้นมาราวกับจะเยี่ยเยาะเดียว ซึ่งจ้องมองข้าวเกรียบว่าแผ่นที่สองอย่างสุดเสียดย

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.127)

ฟ้าซึ่งนั่งบนกระดานหนังสือพิมพ์ข้างตัวปอบใจ เดี่ยวเองก็อยากจะใจเย็นเหมือนกัน เพราะเขารู้สึกว่าในอกในใจตอนนี้ไหม้ร้อนจนเกรียมดำไปหมดแล้ว

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.127)

เดี่ยวรู้สึกขึ้นและชมในคอจนพูดไม่ออก เมื่อมองข้าวเกรียบว่าที่ไหม้ดำแปลกเป็นชิ้นเล็ก ขึ้นน้อย รวกับว่าเขาได้กลิ่นมันลงไป ยิ่งอันที่แตกหักด้วยแล้ว มันไม่ต่างจากหัวใจของเขา ในยามนี้สักเท่าไรเลย

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.134)

เขาคิดว่ามันช่างเป็นลูกโป่งที่สวยงามพอๆ โด เป็นที่สุด แต่จะมีใครรู้หรือไม่ในหัวใจ ของเขาพองยิ่งกว่าลูกโป่งเสียอีก เดี่ยวรู้สึกหัวใจเขาขยายใหญ่จนเหมือนจะดันหน้าอกเล็กๆ ออกมา...คงเป็นแรงกำลังใจจากฟ้าและณัฐที่มอบให้เขานั้นเองเดี๋ยวคิด

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.146)

เดี่ยวรู้สึกหัวใจเขาเต้นแรงแทบจะทะลุออกมาออก ตลอดสามคืนของการเปิด ศูนย์บริการเป่าลูกโป่ง เขาไม่เคยคาดคิดมาก่อนเลยว่าจะมีเกิดเรื่องราวร้ายๆ เช่นนี้ขึ้น

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.156)

แต่ความดีใจในวันนี้กลับไม่ได้ทำให้หัวใจของเขาพองฟูเหมือนเมื่อวันที่เอาเงินยี่สิบบาท ไปใส่คืนในกล่องสังกะสี เดี่ยวรู้สึกเหมือนมีก้อนหินหนักๆ มาถ่วงหัวใจเขาไว้ความรู้สึกนี้เกิดขึ้น นับตั้งแต่วันที่เขามีเรื่องกับเจ้าแก้วและหลวงตาเข้ามาเป็นคนห้ามศึกแล้วนั้นละ

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.161)

จ้อยยังจำบรรยากาศภายในรถที่แม่เป็นคนขับได้ดี ว่ามันอัดแน่นไปด้วยความตึงเครียดเพียงใด เป็นความเครียดของทุกคนที่รวมเข้าด้วยกันเหมือนเป็นก้อนอะไรสักอย่างที่ใหญ่โตขึ้นเรื่อยๆ ราวกับจะดันรถให้ไปกองได้ มันแทบจะระเบิดออกมาทันทีที่แม่เลี้ยวรถเข้าประตูโรงเรียน
(ส้มสีม่วง, น.18)

“สำนักพิมพ์แมลงเต่าทองของลุงเทิด” จ้อยพิมพ์ผ่าผ่าเบา ในอกในใจเดินโครมคราม เหมือนมีเด็กสักสิบคนเข้าไปแข่งวิ่งขึ้นบันไดอยู่ในนั้น เรื่องนี้น่าตื่นเต้นเสียยิ่งกว่ามีบ้านติดกับบ้านคาราหรือนักวิ่งเสียอีก
(ส้มสีม่วง, น.28)

จ้อยมองเศษกระดาษทั้ง 8 ชิ้นนั้นด้วยดวงตาที่แทบจะทะลุออกมานอกแว่น ก็ถ้ามันเป็นอย่างที่เขาคิดจริงๆละก็ แล้วใครกัน? ใครที่แอบขโมยกระดาษต้นฉบับของลุงเทิดมาฉีกเล่นแบบนี้
(ส้มสีม่วง, น.35)

จ้อยยังคงนอนฟังพาบอยู่อย่างนั้นด้วยหัวใจที่เต้นรัวแรง จนเขาคิดว่าไส้เดือนที่อยู่ใต้ดิน คงจะรับรู้ได้ทีเดียว และมันอาจกำลังคิดว่าแผ่นดินไหวกระมัง...
(ส้มสีม่วง, น.39)

ตลอดวันวานจนถึงเช้าวันนี้ จ้อยยังคงจ่อมจมอยู่กับการอ่านกองทัพบราบฝันด้วยความกระหาย ราวกับคนที่หลงทางกลางทะเลทรายจนสาหร่ายนั้นละ เขาถึงได้หลุดพ้นออกมาได้ เมื่อพลิกไปถึงหน้าสุดท้ายของหนังสือ
(ส้มสีม่วง, น.97)

อาการของลุงเทิดจะทรุดหนักลงอีก แม้ไม่ได้ไอโหลกเหมือนเมื่อครั้งแต่น้ำเสียงก็แหบแห้ง ลุงเทิดยกมือกุมขมับเอาไว้ทั้งสองข้าง จ้อยคิดว่าลุงเทิดคงปวดหัวมากทีเดียว แต่ที่ร้ายที่สุดก็คือ ความโศกเศร้าที่อยู่ในเนื้อตัวของลุงเทิดนั้น จ้อยคิดว่ามันคงจะมีน้ำหนักมากทีเดียว เพราะทำให้
ไหล่ของเขาหลุด ไม่ฝืดฝายเหมือนเคย
(ส้มสีม่วง, น.129)

“กึ่ง...ก่อง...” จ้อยสะดุ้งนิดหนึ่ง เมื่อรู้ๆ เสียงออกอันสดใสร่าเริงก็ดังขึ้น ราวกับจะทะเลาะ
ทะเลวงเข้ามาในม่านหมอกแห่งความเศร้าร่ำร้องที่ปกคลุมอยู่จนเป็นรูปโหล

(ส้มสีม่วง, น.129)

“เราเป็นเพียงเด็กสองคนเท่านั้นเอง ไม่มีฤทธิ์เดช พิชิตอะไรหรอกค่ะออกมาคุยกับเรา
หน่อยเถอะนะคะ”

(ส้มสีม่วง, น.147)

นายพลจีเกียจคิด จีเกียจฝัน สายหน้าซำๆ เขาจีเกียจที่จะทะเลาะเบาะแว้งกับท่านผู้อาวุโส
อย่าเสียใจ ไม่มีวันเปลี่ยนแปลง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อครั้งทำให้เขาอยู่ในอารมณ์เศร้าจนยาก
จะถอนตัวถอนใจออกมาได้บาดแผลร้าวลึกในใจของเขายังคงสดใหม่เหลือเกิน

(ส้มสีม่วง, น.169)

ภาพพจน์ประเภทบุคคลิธิฐาน (Personification)

“เนลิ---พันไทบอกว่าคุณไม่เพียงแต่เสียใจและก็น้อยใจเท่านั้น พวกเขายากให้บทเรียน
กับมนุษย์ ถ้ามนุษย์ยอมรับผิดชอบและขออภัยให้พวกเขาอยู่ต่อ พวกเราก็ต้องยอม เหมือนแม่ให้อภัยลูก
เสมอ ไม่ว่าลูกจะทำผิดแค่ไหน” ผมตอบอย่างมั่นใจ

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.179)

พอเย็นย่ำตะวันตกก็กลับบ้าน พักหนึ่งจะมีเสียงตะโกนวู้ๆ ร้องถามกันข้ามบ้าน “หุยังเล่า”
เดี๋ยวเดี๋ยวก็มีเสียงร้องตอบพร้อมคำถามกลับมา “หุอยู่ แงไรกินเล่า” เสียงตอบก็ไม่พ้น “แกงเลียง
แกงส้ม แกงลูกกล้วย” อะไรทำนองนี้

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.23)

บ้านสวนกาแฟของน้องมุกจึงมีต้นกาแฟเป็นเพื่อนบ้านเรียงรายล้อมรอบแต่เพียงอย่างเดียว
จริงๆ

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.34)

ส่วนใหญ่เป็นการล้มลงบนโคลน จึงไม่ค่อยมีใครบาดเจ็บมากมายอะไรแต่บางที่ถ้าล้ม
ตอนกลางเขาลื่นๆ ก็จำไม่ค่อยออก เพราะอาจหัวที่ลงไปบึง ให้วัวควายแฉกนั้นได้หัวเราะเอา

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.34)

ผักหวานนี้ได้น้ำดีเพราะอยู่ใกล้สระ แต่ละยอดจึงอวบเขียวน่ากินยิ่งนักนอกจากผักหวาน
ก็มีตำลึงและผักบุ้งที่นอนทอดคอดคอกขาวอย่างเกียจคร้านอยู่ริมสระนั่นเอง

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.38)

รดยังไม่ทันจอตีเสียงฟี่โมก็แจ๊วๆ ล่นมา “ปู่จำคิดถึงจังเลย” พ่อเจ้าของเสียงลงมาจากรถ
หมาๆ โดยเฉพาะเจ้าตัวที่ถูกเรียกก็เปลี่ยนจากเห่าเป็นกรางงี้ดๆ เข้าไปหา แล้วทุกคนทั้งหมาก็เดิน
“คุยกะหนูกะหนิง” กันเข้ามา

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.44)

ตาลโกรธและน้อยใจมาก เพราะตั้งแต่เกิดมานั้นเป็นครั้งแรกที่มันโดนลูงใหญ่ตี ตาลหันหลัง
ให้ลูงใหญ่และเดินมาบ้านย่า มาถึงถิ่นอนนึ่งไม่พูดไม่จา พ่อกับย่าทักก็ไม่สนใจ ตกเย็นก็ยังไม่นับ
จนย่าแปลกใจ ลูงใหญ่เดินมาตาม ลงมานั่งกินหลากับย่าบนแคร่ แล้วก็พูดลอยๆ “กลับบ้านมั่งเหว
มาอยู่จนเย็น” ตาลได้ยีนก็ผินหน้าหนีพ่อลูงใหญ่เรียกซ้ำอีกที ตาลก็ลุกหนีไปหลังบ้าน

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.46)

“นึกแล้วข้า” พี่โตว่า “มันช่างจ้อยยากจ้อเย็นเอาเสียยิ่งกว่าคนเล่า พ่อไปตามที่ไร มันเดินหนี
ทุกที” พ่อหัวเราะหึๆ “มันรักพี่หลวงมาก มันก็เสียใจมาก ตาลมันรู้ภาษา”

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.46)

จนคืนหนึ่งก็เป็นเรื่อง เมื่อพ่อเที่ยวเพลิน กลับเอาเข้า “ตาลมันไม่นอนทั้งคืนเลยแหละ
มันรอพ่อจ๋า โมโหเห่าทั้งคืน กัดเสื้อที่นอนบนแคร่นั่นขาดกระจุยหมด” พ่อเข้าพ่อกลับมา ตาลก็ขึ้น
เฉยไม่วิ่งออกไปรับเหมือนเคย งานนั้นพ่อต้องงอนจ้อขอโทษหมาอยู่นาน ตาลก็ยกโทษให้และ
ยังไม่มีทีท่าจะกลับบ้านลูงใหญ่อยู่ดี

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.48)

ตาลมาอยู่ที่สวนกงเหงา เพราะไม่มีใคร พ่อกังงานยุ่ง จึงให้ลุงใหญ่มารับ ตาลกงหายโกรธ
แล้วจึงตามลุงใหญ่กลับไปบ้าน โดยดี

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.49)

“หมาเป็นสัตว์แสนรู้ และมีความรู้สึกนึกคิดเหมือนคนนั่นแหละลูกตาลเป็นหมาของ
ลุงใหญ่ ลุงใหญ่เลี้ยงมาแต่เล็ก ที่มันโกรธมันน้อยใจก็เพราะมันเสียใจ เหมือนเวลาน้องมุกโดนแม่ตี
แล้วอนไปอยู่บ้านย่านนั่นแหละ”

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.49)

น้องมุกก็ตื่นเช้าเหมือนพ่อกับแม่ และตามพ่อเข้าสวนด้วย พี่ปุยและคน (ตัว)อื่นๆ ก็ตื่นเช้า

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.59)

เจ้าลมร้ายยังหมุนวนอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย มันกระซวกกวาดเอาทุกอย่างปลิวหายไป
ตามความพอใจ

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.184)

วันรุ่งขึ้น ทันทีที่พระอาทิตย์เยี่ยมหน้าขึ้นมาจากท้องฟ้า ครุฑน้อยก็เร่งรัดกินรีน้อยให้พา
มันไปพบตาแก่ครุฑทันที

(ครุฑน้อย, น.73)

แสงอาทิตย์กำลังจะลับไปจากขอบฟ้าพร้อมๆ ร่างของตาแก่ครุฑที่ลี้ภัยเข้าไปในโพรง
ราวกับไม่รับรู้การติดตามมาของมัน ครุฑน้อยเร่งมือสร้างเพิงที่พักอย่างหยาบๆ ขึ้นที่หน้าโพรงของ
ตาแก่ครุฑ จนเมื่อดวงดาวเดินทางขึ้นไปประดับประดาอยู่เต็มท้องฟ้าอันมืดสนิท เพิงของมันก็เป็น
อันเสร็จเรียบร้อย

(ครุฑน้อย, น.78)

นับตั้งแต่ครุฑน้อยได้ค้นพบความสามารถใหม่ของตนเอง มันก็ตัดสินใจไม่กลับไป
หน้าโพรงของตาแก่ครุฑอีก หากแต่เลือกสร้างเพิงที่พักขึ้นใหม่ริมลำธารแห่งนี้ และทันที
ที่พระอาทิตย์ยามเช้าเดินทางมาเยี่ยมเยือนครุฑน้อย ก็เริ่มชีวิตได้นำของมันอีกครั้ง

(ครุฑน้อย, น.93)

เดี๋ยวนั้ญ และนุ่น มองหน้ากันไปมา มีความคิดมากมายวิ่งวนอยู่ในกรอบรูปสามเหลี่ยม
ที่สายตาของเด็กทั้งสามคนมองสบกันอยู่

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.45)

ลมสด ใบไม้ไม่ไหวติง โลกรอบตัวเด็กทั้งสี่คนเหมือนจะนิ่งงันไปคล้ายโลกเองก็กลั่นใจ
ฟังคำตอบจากปากนางฟ้าด้วยเหมือนกัน

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.91)

แต่ถ้าชายของไม่ได้ล่ะ? คำถามนั้นวิ่งเร็วจี๋เบียดแซงฝันหวานเรื่องกำไรในสมองของเด็ก
ไปลิ่วทีเดียว

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.95)

ลมพัดพลิ้วพาให้ลูกชมพูแกร่งไกรราวกับจะแย้มยิ้มทักทายเด็กชายเดี๋ยวยิ้มตอบเมื่อคิด
ไปถึงกิจการที่ทำท่าว่าจะไปได้สวย

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.96)

ใช่แล้ว...หมา! ชายหมา! จุ่ความคิดนั้นก็กระโดดตัวลอยขึ้นมาในใจของเขา

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.99)

เดี๋ยวจัดแล้วกับการที่จะต้องหาเงินลงทุนซื้อลูกโป่งขาย คิดมาถึงตรงนี้เงินยี่สิบบาทก็ดู
จะกลับมาเต็มร่ำทวงถามเขาอยู่ต่อหน้าต่อตา จนบดบังภาพอันงดงามของลูกโป่งไปหมดทีเดียว

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.137)

ความคิดเหล่านั้นทำร้ายเดี๋ยวจนอยู่หมัด ก่อนที่ความหวาดหวั่นกังวลจะตามมาติดๆ เดี๋ยว
ถอนหายใจแรง ตัดสินใจผลักความคิดความรู้สึกเหล่านั้นออกไป แล้วรวบรวมกำลังใจทั้งหมดที่มี
ละล้าละลักบอกแม่ว่า “แม่...แม่ครับ ให้ผมบอกเรื่องของผมก่อนได้ไหมครับ”

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.165)

ในความมืดมิดยามหลับตา กลับสว่างไสวด้วยภาพมากมายวิ่งผ่านหน้าเขาไปฉิวๆ เหมือนเวลามองขบวนรถไฟที่กำลังแล่นอยู่ ทั้งภาพนี้ก็คือสีฟ้าของเพื่อนนางฟ้าของเขา ถุงมือสีขาวของนักเรียนชั้นโตที่ถือคทาในบวนพาเหรदनางฟ้าเมื่อวันปิดเทอม ข้าวเกรียบว่าวไหม้เกรียมเจ้าแก้วกับพวกที่มีรอยสักรูปเสือบนต้นแขนเหมือนหลวงตา แต่แล้วจู่ๆ ภาพเหล่านั้นก็หายวับไป เหลือเพียงที่สุบลมอันใหญ่ยักษ์ราวกับเสาโบสถ์ที่จ้องดมึงทิ้งมายังเคียว คำว่าอย่างโกรธเกรี้ยวที่เคียวสูบลมเอาแรงจากเนื้อตัวของมัน ไปจนหมด และบอกว่ามันจะสูบลมเอาคืนบ้างล่ะ

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.169)

“ก๊อก ก๊อก ก๊อก” คำถามมากมายที่หลุมขุนหลุมอยู่ในสมองหายวับไปในทันที จ้อยสะดุ้งโหยงเมื่อเห็นแม่เปิดประตูเข้ามา

(ส้มสีม่วง, น.26)

ถ้าลุกขึ้นมาจากกระดานได้ ตัวหนังสือเหล่านั้นก็จะกั้นกขบวนเดินกลับไปยังสำนักพิมพ์แมลงเต่าทองกันเป็นทิวแถวแล้ว

(ส้มสีม่วง, น.36)

บุกรุก!

จู่ๆ คำคำนี้ก็บุกรุกเข้าจู่โจมหัวใจของจ้อยจนเสียววาบ แล้วภาพที่ตามมาก็คือตำรวจกำลังหัวคอเลื้อยของเขาไว้ ก่อนจะโยนเข้าไปในคุก

(ส้มสีม่วง, น.39)

ความคิดมากมายในสมองของจ้อยแย่งกันถกเถียง แสดงความคิดเห็นกันอย่างแข็งแ่ง

(ส้มสีม่วง, น.45)

ที่สำคัญ จ้อยคิดว่าหนังสือเหล่านั้นก็คงจะยินดีที่ไม่ต้องยืนห่างพียงเพื่อนหนังสือด้วยกัน อยู่บนชั้นไปวันๆ โดยไม่มีใครมาแตะต้อง เปิดอ่าน หรือดูรูปเลย

(ส้มสีม่วง, น.51)

แต่การมองไม่เห็นก็ไม่ได้หมายความว่ามันจะไม่มีอยู่ อีกความคิดหนึ่งได้แย้ง

(ส้มสีม่วง, น.135)

ยามเย็นอันสลัวมัวชั่วกัปคลานเข้ามา แดคลำสุดท้ายกำลังจะลาลับสาตสีเหลืองอมส้มปนแดงท่าไปทั่วพื้นฟ้ากว้าง นกกาต่างบินกลับรังแต่ยังมีใครอีกบางกลุ่มที่กำลังทยอยเก็บข้าวของ และขนย้ายออกจากศูนย์บัญชาการที่โพรงลึก ณ โคนไม้ใหญ่ในอาณาจักรของสำนักพิมพ์แมลงเต่าทอง (ส้มสีม่วง, น.167)

ภาพพจน์ประเภทปฏิพจน์ (Oxymoron)

หมู่บ้านครูทแห่งนี้ มีชื่อเรียกสั้นๆ ง่ายว่า "หมู่บ้านครูทเท่านั้น ไม่มีอะไรมาเติมหน้าต่อท้าย" ซึ่งก็เหมือนกับชื่อของสถานที่สำคัญอื่นๆ ในหมู่บ้าน ที่มีชื่อเรียกสั้นๆ ว่า โรงเรียนครูท ศาลากลางครูท ถนนครูท หรืออะไรอีกหลายอย่างที่พวกเขามักจะเรียกกัน อย่างขนมถั่วแดงครูท ข้าวผัดครูท ไข่ดาวครูท เป็นต้น

(ครูทน้อย, น.14)

“แม่ครูทไม่เคยบอกกฎของสถานที่เลี้ยงครูทกำพร้าของเรากับเจ้าสินะ...เมื่อไรก็ตามที่ครูทตัวนั้นปิกกล้าขาแข็งพอที่จะดูแลตัวเองได้แล้ว เจ้าก็รู้ว่าการเลี้ยงดูครูทแต่ละตัวต้องสิ้นเปลืองงบประมาณของหมู่บ้านมากแค่ไหน โดยเฉพาะครูทที่กำลังโตวันโตคืนอย่างเจ้า”

(ครูทน้อย, น.33)

แม้ในความจริงแล้ว โลกที่อยู่บนฟ้ากับโลกที่อยู่ใต้น้ำจะอยู่ห่างไกลกันยิ่งกว่าฟ้ากับดินก็ตาม แต่ขณะนี้นั้นรู้สึกราวกับว่า ทั้งสองโลกเป็นสิ่งเดียวกัน จะต่างกันเพียงรอบกายของมันไม่ใช่ฝูงนก แต่เป็นหมู่บ้านน้อยใหญ่ที่กำลังแหวกว่ายผ่านไปด้วยสีหน้าประหลาดใจที่เห็นสัตว์ปิกอย่างครูทดำน้ำได้ ครูทน้อยยิ้มตอบเพื่อนใหม่ใต้น้ำพร้อมกับบอกตัวเองว่า มันบินได้แล้ว... มันกำลังบินอยู่ในโลกใต้น้ำ

(ครูทน้อย, น.89)

ท่านนายพลกวาดตามองเพื่อนนักรบร่วมเป็นร่วมตายที่นอนแผ่เอนที่คบนพื้นดินภายในโพรง เป้ กระเป๋ายามและถุงที่ โทกพกลม เคยหอบหิ้วไปไหนต่อไหนด้วยเสมอ บัดนี้ว่างกองอยู่ที่พื้น ทั้งยังพิบแบน ไม่โป่งพองเหมือนเคย

(ส้มสีม่วง, น.122)

“อย่าว่าแต่ท่านเลย ข้าเองก็เหมือนกัน” ช่างมันเถอะ เดินมาปอบใจเบาๆ ในยามหน้าลั่ว
หน้าขวนที่เจ้าเด็กแว่นกำลังจะเอยนามอาณาจักรจตุตุตุของเขาให้ลู่เทิดฟัง เขาจำเป็นต้องทำ
อะไรสักอย่างโดยเร่งด่วน และที่คิดได้ในตอนนั้นก็คือ รีบมองหาผลส้มที่กลมเกลี้ยงในตะกร้าหวาย
แล้วใช้ไขควงเขี่ยให้มันหล่นและกลิ้งมาอยู่ตรงหน้าเจ้าเด็กคนนั้นให้ได้

(ส้มสีม่วง, น.123)

“แก้มว่าไม่ห rokok เพราะว่าท่านนายพลนี่ก็จะขี้เกียจปีนป่ายขึ้นไป ยิ่งท่านผู้อาวุโส
อย่าเสียดาย ไม่มีวันเปลี่ยนแปลง ด้วยแล้ว ก็คงจะคัดค้านคอบเป็นเอ็นเขียวแหละ ส่วนนายช่างใหญ่
ประจำอาณาจักรนะ เขาก็คงจะปล่อยปละละเลยอยู่ยังงี้ก็ได้อยู่แล้ว”

(ส้มสีม่วง, น.143)

“ทุกบ้านที่พวกเจ้าพูดมานั้นแหละ ลองไปดูสิ อาจมีคนประเภทที่เราจะต้องปราบฝันของ
พวกเขาให้สิ้นซาก หรืออาจจะมีคนที่หลงหูหลงตาบรรพบุรุษของพวกเราอยู่สักสองสามคน”

(ส้มสีม่วง, น.171)

เรื่องกำหนดของตนเป็นที่กล่าวขานกันทั้งในหมู่ชาววังและชาวบ้านร้านตลาดไม่มีใคร
ในดินแดนแสนวิเศษที่ไม่รู้เรื่องพระราชพิธีถูกนำไปตัวไปประหารในข้อหาให้กำเนิดเจ้าชายที่
พิกลพิการ ไม่มีใครไม่รู้เรื่องนี้ แม้แต่ตัวเจ้าชายเอง

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.25)

เมื่อไม่มีใครต้อนรับ เจ้าชายก็ปลีกตัวไปอยู่กับเพื่อนที่ยินดีเล่นกับตน อาทิเช่น สุนัขจรจัด
ข้างวัง หรือแมวที่ชอบมาขโมยในห้องครัว หากมันเข้ามาตอนที่พ่อครัวอยู่ มันก็จะถูกไล่ตี
กระเจิดกระเจิงไป แต่หากเป็นคราวที่เจ้าชายเข้ามาหาขนมกิน ก็เป็นโชคดีของมันที่จะได้ขนม
ติดปากติดท้องกลับไปเสมอ

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.27)

“พวกเราไม่เคยมีเรื่องบาดหมางกัน ทำไมทำต้องทำหน้าที่เหมือนจะกินเลือดกินเนื้ออย่างนี้
ด้วย วางพระขรรค์ล่งก่อนเถอะ”

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.155)

“ทำไมเราต้องฟังแกด้วย” ขอทานน้อยยักคิ้วหล่วตา “หรือว่าแกอยากไห้ใครๆ รู้เรื่องในถ้ำนั้น” แล้วเขาก็ทำท่าจะร้องตะโกนเรียนบรรดาเจ้าชายไห้มาฟังเรื่องเล่าจากเขา แต่เจ้าชายกลับเอามือปิดปากขอทานน้อยไว้เสียก่อน

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.172)

“ไม่มีทาง---เธอรู้ว่เราไม่ยอกคิดหนีบุญคุณเธอ” ผมตอบไม่ตรงกับใจที่จริงผมไม่ยอกไห้เธอตกอยู่ในอันตรายมากกว่า

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.163)

“ไม่หนวกหูหรอก เพราะฉันเลือกฟังหรือไม่ฟังก็ได้ แหม..ถ้าฉันได้ยินทุกเสียงในโลกนี้ฉันคงรำคาญแย่เลย ไม่เป็นอันกินอันนอน เพราะต้องคอยฟังเสียงในใจของคนนั้นคนนี้อยู่ตลอดเวลา พวกเด็กๆ นะไม่เท่าไร แต่พวกผู้ใหญ่ะสิแม่ฉันบอกว่าพวกเขาชอบกันอยู่ตลอดเวลาเลยละ”

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.44)

“มัจฉานุเป็นลูกชายสุดสวาทขาดใจของท่านหนุมาน ทั้งยังถอดแบบหน้าตาทำทางมาไม่เพี้ยนกัน ฤทธิก็เกรียงไกร ตัวน้อยเท่าแมลงวัน แต่ทำเอามหาสมุทรปั่นป่วนได้ ชำมันยังเชื่อข้าที่ท่านหนุมานฝากฝังน้อยเต็มที เฮ้ย...เพราะไม่มีแม่ดูแลแท้ๆ เชียว”

(มัจฉานุผจญภัย, น.25)

“โธ่ ท่านขา ดันกล้วยนั้นบ้านอฉันนะเจ้าคะ ใครไม่รู้ใจร้ายใจดำทำกันไ้ลงคออฉันผิหา เข้ากินคำ กว่าเง่เก็บทองซื้อตันกล้วยใน ‘คงกล้วยจัดสรร’ อย่างหรรไ้ก็หลายปีติดัก แล้วนี่จะทำอย่างไ้กันดี...ว่าเง่เจ้าลิงคำ”

(มัจฉานุผจญภัย, น.52)

พระนารทฤาษีล้วงยาคมพิมเสนีหื้อหมอบ้านไทยออกมมาสูดพีเิดๆ พอมองไปยังป่ารอบๆ ในเวลาเริ่มมืด เทบจะเป็นลม ดันไม้ล้ม น้ำตกแหวง ลำธารมีท่อนไม้ทั้งลอยทั้งจม

(มัจฉานุผจญภัย, น.67)

เวลาบ้านใครจะมีงานบุญงานบวช หรืออย่างลูกสาวป้าสาวน้อยจะแต่งงาน ทั้งชาวบ้าน
ทั้งญาติมิตรก็จะมาช่วยกันคนละไม้คนละมือ

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.91)

ตอนเช้านี้แม่น้อยทำกับข้าวง่ายๆ มีไข่เจียว แกงลูกกล้วย น้ำพริก ตักราดเป็นจานๆ ไป
อิมหน้าสำราญ กินน้ำกินทั่วก็เตรียมเข้าสวน

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.113)

น้องมุกดูป้าใหญ่ลวกกล้วยเดี่ยวแล้วก็อยากทำบ้าง แต่ไม่เคยได้ทำเลยสักครั้ง “ไม่ได้ๆ ลวก
เดี่ยวน้ำร้อนลวก น้องมุกจะกินแบบไหนบอกเดี่ยวป้าใหญ่ทำให้” แล้วป้าใหญ่ก็ใส่ลูกชิ้นให้
จนเต็มชาม แม่น้อยเห็นก็จะบอกว่า “ชามนั้นสงสัยพิเศษ ใครกินใครจ่ายเองน้อ”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.128)

แต่พอถึงฉากบางอย่างที่น้องมุกรู้ว่า “สองแม่สองงาม” ก็ถูกอกถูกใจร้องวี๊ดว่าดกกันลั่นโรง

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.130)

พอถึงวันงานจริง คนก็มางานกันเยอะมากขึ้น ทั้งเอาข้าวมาวัดและมาเดินเที่ยวโดยเฉพาะ
ตอนเย็นแดดร่มลมตก คนเดินกันไหลเปียดไหลที่เดียว

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.160)

เวลารำทำไล่ข้อมือข้อเท้าเป็นสับๆ วงกระทบกันกราวๆ กรุ่งกริ่งๆ สวยจริงๆ ทำรำแต่ละท่า
ก็กรีดกรายอ่อนช้อย สบตาโนราแต่ละคนก็รู้สึกว่าสวยบาดตาบาดใจ

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.169)

ก่อนกลับ ขยายบอกหลานสาวว่า “กินข้าวมากๆ หน่อยนะ ปลาทอดนี้กินเยอะๆ ดี แข็งแรง
ขายนี้อินปลาทุกวัน กินข้าวกินปลาเยอะๆ จะได้อ้วนๆ ผอมมาก ไม่สบายเป็นลมเป็นแล้งไปละยุ่ง”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.174)

พอลงนั่งน้องมุกก็ตักน้ำต้มผักหวานมาชด ชดจนหมดถ้วย กินข้าวไปสองคำแม่ตักปลาใส่จานให้ น้องมุกก็เขี่ยออก แม่มองแล้วโมโหเต็มทีที่ถามขึ้นว่า “ทำไมไม่กินข้าวกินปลาแม่ทำกับข้าวที่ชอบให้ทุกอย่างก็ยังไม่พอใจ น้องมุกอยากกินอะไรพันไหน แม่เอาใจไม่ถูกแล้วนะ”
(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.174)

ภาพพจน์ประเภทการกล่าวอ้างถึง (Allusion)

นอกจากเรื่องที่ถูกขอร้องน้อยทำตัวเหินห่างไป เจ้าชายก็ยังพบเรื่องประหลาดอีกเรื่องหนึ่งในระยะนี้ นั่นคือในยามที่เขาออกไปตัดฟืนหรือเก็บผลไม้ในป่า เมื่อกลับเข้าถ้ำเขาจะพบอาหารจำนวนมากถูกจัดเตรียมไว้คอยทำ เขารู้สึกว่าเคยพบเรื่องราวคล้ายๆกันนี้จากหนังสือบางเล่มที่เคยอ่านสมัยเด็ก ในหนังสือเล่มนั้นกล่าวถึงลูกที่ออกมาจากหอยสังข์และคอยช่วยแม่ทำงานต่างๆ แต่ในเมื่อเขาไม่มีลูก ดังนั้น เขาก็เข้าใจว่าป่าจันเป็นผู้จัดไว้ให้
(เจ้าชายไมวิเศษ, น.231)

“ฮะ ฮะฮ่า เจ้าต้องชอบใจข้านะ เพราะนอกจากข้าจะแปลงสารให้นางลูกสาวยักษ์มอบมะม่วงไม่รู้หาว มะนาวไม่รู้โห่ให้เจ้าแล้ว ข้ายังระบุอีกด้วยว่า หากเจ้าเดินทางไปถึงกลางวัน ขอให้นางจัดงานแต่งงานกับเจ้าเสียแต่กลางวันนั้น หรือหากเดินทางถึงกลางคืน ก็ขอให้แต่งงานนั้นทันที”
(เจ้าชายไมวิเศษ, น.132)

พี่โมมองปลาแล้วเอื้อมเสียงแจ้ว “น้ำใสไหลเย็นเห็นตัวปลาว่ายวนไปมาน่าเอ็นดู” พี่โมหยุดแล้วก็พิมพ์ “คลองตรงนี้ยังกะเพลงบัวขาวเลย” แล้วพี่สาวแก่แดดเหล่านั้นก็แหกปากทำเสียงสูงๆ ต่ำๆ ตลกๆ “เห็นบัวขาว พราวอยู่ ในบึงเฮ้อ เออ ใหญ่”
(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.99)

จากนั้นยักษ์ก็เล่าเรื่องให้เจ้าชายฟังว่า เขาชื่ออินทุมาร แต่เดิมต้นสรพยานี้เป็นของพี่ชายเขา ผู้ซึ่งเคยมีลูกบุญธรรมเป็นเด็กผู้ชายสองคน พี่ชายของเขา รักเด็กทั้งสองเป็นเหมือนลูกแท้ๆ แต่ครั้นเมื่อเด็กชายเติบโตขึ้นและรู้ความจริงว่าคนที่เลี้ยงดูตนเองมานั้นเป็นยักษ์ เด็กทั้งสองก็ขโมยเก็บใบสรพยานี้ไป ทำให้พี่ชายของตนต้องตรอมใจตาย
(เจ้าชายไมวิเศษ, น.121)

เมื่อกลับเข้าไปในดงไฟอีกครั้ง เจ้าชายจึงได้เห็นสิ่งที่ไม่เห็นมาก่อน นั่นคือไฟต้นใหญ่ที่เจ้าชายโอบไม่มิด เขาให้ความสนใจกับไฟต้นนี้เป็นพิเศษ แล้วเขาก็เงื้อมมือใช้มิดฟันฝ่าไม้ไฟนั้นโดยไม่รอช้า ฉับพลันที่เนื้อไฟแยกออกจากกันและท่อนปลายค่อยๆเอนสู่พื้นดิน เจ้าชายก็พบสิ่งน่าอัศจรรย์อยู่ตรงหน้า เมื่อปรากฏว่ามีหญิงสาวอายุรุ่นราวคราวเดียวกับเขา ใบหน้าก้มลง แต่ก็ยังแลเห็นความงดงามราวเทพธิดา แต่งกายละม้ายเจ้าหญิง เธอนั่งสงบเสงี่ยมอยู่ในปล้องไม้ไผ่ยักษ์นั้น (เจ้าชายไมวิเศษ, น.153)

ฉันทะรู้จักนางยักษ์ตัวหนึ่ง นางเลี้ยงเด็กชายคนหนึ่งไว้เป็นลูกบุญธรรมด้วยความรักฉันแม่อีก โดยปกปิดไม่ให้ลูกรู้ว่าตัวเองเป็นยักษ์ ลูกของนางก็รักนางมากเช่นกัน แต่แล้ววันหนึ่งเมื่อนางออกไปหาอาหาร ลูกของนางก็รู้ความจริงว่านางเป็นยักษ์ เพียงเพราะแค้นใจความจริงเท่านั้นว่าคนที่ตนอยู่ด้วยมาตลอดสิบปีนั้นไม่ใช่มนุษย์ เขาก็ถึงกับขโมยของวิเศษของนางแล้วหลบหนีไปโดยไม่สนใจว่าแม่บุญธรรมที่ดีกับเขามาตลอดจะออกตามหาอ่อนวอนให้เขากลับมา จนในที่สุดนางก็ตรอมใจตาย (เจ้าชายไมวิเศษ, น.187)

“นี่เป็นของวิเศษสำหรับเจ้า” พระฤๅษีกล่าว “มันเป็นผอบวิเศษ ข้างในนี้มีสิ่งพิเศษอยู่ ข้าเชื่อว่าเจ้าจะต้องพอใจ แต่มีข้อแม้ประการเดียวก็คือ เจ้าต้องรอให้กลับถึงบ้านเมืองของตัวเองเสียก่อนจึงค่อยเปิดผอบนี้ เจ้าใจไหม?” เจ้าชายคนนั้นตอบว่า “เข้าใจขอรับท่านอาจารย์” แล้วเอื้อมมือไปรับผอบวิเศษมา แต่ในใจกลับคิดว่า ทันทีที่พ้นเขตสำนักอาจารย์ เขาจะเปิดผอบออกดูทันที ไม่รอจนกลับถึงเมืองหรอก

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.62)

แล้วสองสหายอันประคับไปด้วยหนึ่งเจ้าชายหนึ่งขอมานก็ออกเดินทางกันต่อไป จนถึงสระอโนดาต สระที่เป็นเป้าหมายการเดินทางหรือท้องเที่ยวของผู้คนที่เข้ามาสู่ป่าหิมพานต์ สระอโนดาตที่ได้ชื่อว่าเป็นสระที่งดงามที่สุดในป่าหิมพานต์ สระที่มีภูเขาทรงห้ำ อันได้แก่ เขาสุทิสระ จิตรภูฏ กาฬภูฏ ไกรลาส และคันธมาทน์ ต่างล้อมยอดเขาหยาสะ จนแสงอาทิตย์ไม่อาจส่องถึงถึงผิวน้ำได้ แต่ภาพที่เห็นตรงหน้ากลับเป็นสระที่เปิดโล่ง ภูเขาทั้งห้าปรากฏแต่เพียงเขาคันธมาทน์เท่านั้นที่ยังคงตระหง่านอยู่เหนือสระหิมพานต์เขาคันธมาทน์ ภูเขาแห่งความหอมสลับอย่าง ซึ่งกล่าวกันว่า ต้นไม้ที่อยู่บนเขาภูนี้ บางต้นก็มีรากหอมบางต้นก็แก่นหอมหรือไม่ก็หอม

ที่ขอด เปลือก ดอก ลูก ใบ ลำต้น ขาง หรือไม้ก็หอมทุกอย่าง แม้เขาค้นรามาทนจะอยู่ไกลออกไป
แต่กลิ่นหอมก็ยังโชยมาถึงตรงนี้

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.149)

“นั่นกับน้องชาย...” ชายหนุ่มหนึ่งเสือกเล่า

“เราสองคนสาบานเป็นพี่น้องกันนะ” ชายหนุ่มหนึ่งโคแทรก

“ใช่ ฉันก็รู้ว่าพวกท่านไม่ใช่พี่น้องกันจริงๆ ...ฉันนี่ก็ออกแล้วว่าคู่ท่านทั้งสอง
จากที่ไหน ท่านทั้งสองคือลูกเสือกกับลูกโคที่ฉันพบเมื่อหกปีก่อน”

“โอ้ เป็นท่านเอง!” ชายหนุ่มหนึ่งสัตว์ทั้งสองอุทานขึ้นพร้อมกัน “ท่านคือเด็กน้อย
ที่จีหลังราชสีห์ตัวหนึ่งใช่ไหม”

แล้วทั้งสองก็เล่าให้เจ้าชายฟังว่าตนได้พบญาติคนหนึ่งและช่วยเสกให้พวกตนกลายเป็นคน
อีกทั้งยังสอนวิชาให้ เมื่อสำเร็จวิชาได้ตัดสินใจจะแยกกันไปผจญภัยประกอบวีรกรรม จึงใช้ดอกบัว
เสี่ยงทายว่า หากอีกฝ่ายมีอันตราย ขอให้ดอกบัวเหี่ยวเฉา

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.111-112)

สำหรับวิชาประวัติศาสตร์ ฤๅษีดาไฟมักหยิบยกเหตุการณ์ครั้งสำคัญๆ มาสอนด้วย
ความภาคภูมิใจด้วยเหตุที่มีเหล่าวีรบุรุษจากสงครามจำนวนไม่น้อยเคยเป็นลูกศิษย์ของเขามาก่อน
เขาเล่าถึงสงครามศักดิ์สิทธิ์ระหว่างเทวดากับพวกอสูร ในยุคที่อสูรมีวิมานอยู่บนสวรรค์
เช่นเดียวกับทวยเทพ แต่แล้วครั้งหนึ่งเมื่อมีงานกวนทะเลน้ำมันเพื่อให้ได้น้ำมันฤๅษี
ลูกใหญ่เป็นแกน และใช้พญานาคเป็นเชือกสำหรับกวน พวกเทพออกอุบายให้เหล่าอสูรร้ายจับนาค
ด้านหัว ขณะที่พวกตนได้จับข้างหาง ดังนั้นเมื่อทั้งสองฝ่ายออกแรงดึงพญานาคที่พันกายอยู่กับภูเขา
พญานาคก็พันพืชออกมาดูเหล่าอสูรจนสลบไปเสียสิ้น ทำให้ทวยเทพจับพวกอสูรโยนลงมาสู่
พื้นพิภพแล้วยึดครองสวรรค์เพียงฝ่ายเดียว เหตุการณ์นี้ถือเป็นเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์
ซึ่งเป็นที่มาของความเกลียดแค้นชิงชิงระหว่างฝ่ายเทพกับอสูรจนถึงทุกวันนี้

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.69)

“ถ้าพวกเจ้าสนใจประวัติศาสตร์สักนิด ก็คงจะเคยได้ยินเสียงนายพรานที่ใช้บ่วงบาจับ
กิงรีไปมอบให้เจ้าชายผู้เป็นนายของตน นายพรานคนนี้เป็นลูกศิษย์ของข้าเอง เขาเป็นลูกศิษย์หนึ่งใน
ไมกี่คนที่ไม่ใช่เจ้าชาย” ฤๅษีมีสีหน้าอึมเิบเมื่อนึกถึงความหลัง

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.70)

ลูกคนที่สิบเป็นหญิง เกิดมาพร้อมกับมีเรื้อนหลังเล็กๆ ปรากฏขึ้น พระราชาจึงตั้งชื่อว่า
เจ้าหญิงเรื้อนงาม

(เจ้าชายไมวิเศษ, น.16)

ภาพพจน์ประเภทปฏิทรรศน์ (Paradox)

“ก็ไม่ใช่หรือคะ ที่จริงฉันค่อนข้างทำงานด้วยความเต็มใจ ไม่ใช่เพราะหน้าที่หรือ
แต่ก็รู้สึกลำบากใจเพราะพวกเธอสามคนแม่ลูกนี้แหละ---มิตรภาพกับหน้าที่มักไปด้วยกันไม่ได้
หรือ” เขาเพิ่มพ้ำ

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.116)

ชายคนนั้นจึงเดินเข้ามาหาเราเสียเอง เขายิ้มกว้างอีกครั้งแล้วพูดว่า “อาจเหมือนความฝัน
แต่มันคือความจริง เด็กน้อยสงสัย แต่ไร่ว่า ไยไม่หลับตาค้นหาความจริง--หลับตาเสีย ฉันจะพา
เธอกลับบ้าน บ้านของจันทร์และบ้านของเรา”

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.54)

“ไม่เป็นไร---แค่นี้ยังไม่ตายหรือ” เขาพยายามยิ้มทั้งที่มีเลือดกลบปาก

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.186)

ครูทน้อยยิ้มให้กับคำดาของแม่ครู นี่เป็นครั้งแรกที่มันรู้สึกว่า ยิ่งแม่ครูดูค่าว่ากล่าวมันมาก
เท่าใด มันก็ยิ่งมั่นใจในความเป็นครูทมากขึ้นเท่านั้น

(ครูทน้อย, น.16)

แม้ในความจริงแล้ว โลกที่อยู่บนฟ้ากับโลกที่อยู่ใต้น้ำจะอยู่ห่างไกลกันยิ่งกว่าฟ้ากับดิน
ก็ตาม แต่ขณะนี้มันรู้สึกราวกับว่า ทั้งสองโลกเป็นสิ่งเดียวกัน จะต่างกันเพียงรอบกายของมันไม่ใช่
ฝูงนก แต่เป็นหมู่ปลาใหญ่โตใหญ่ที่กำลังแหวกว่ายผ่านไปด้วยสีหน้าประหลาดใจที่เห็นสัตว์ปีกอย่าง
ครูทดำน้ำได้ ครูทน้อยยิ้มตอบเพื่อนใหม่ใต้น้ำพร้อมกับบอกตัวเองว่า มันบินได้แล้ว...มันกำลังบิน
อยู่ในโลกใต้น้ำ

(ครูทน้อย, น.89)

ความเจ็บคือคำตอบที่ดังที่สุดในแสงสลัวยามเย็น เดี่ยวมองไม่เห็นใครอีกเลยที่ลานทราย
หลังวัด นอกจากเขาและฟ้า...เรนอนที่นี้ไปจนเช้าไม่ได้หอรอก มันมันน่ากลัวเกินไปสำหรับเด็กๆ
เดี๋ยวกิด

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.57)

ในความเจ็บ คำพูดประโยคต่อมาของครูใหญ่ดังชัดเจน แม้ว่าครูจะพูดด้วยเสียงแผ่วเบา
เพียงใด

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.81)

สุพรรณมัจฉาคล้ายอ้อมกอด ลูบหน้าลูบตาถูก...น้ำตาไหลอาบหน้า บัดนั้นเอง...วาจาและ
ท่าทีที่ขัดกันของแม่ก่อให้เกิดสิ่งหนึ่งซึมซาบเข้าสู่หัวใจของมัจฉานู มันท่วมท้นจนเขาเองต้อง
สะอึกสะอื้นตัวโยนด้วยความเสียใจไม่ว่าเขาจะทำผิดแค่ไหน แม่ก็ไม่เคยเกลียดเขาจริง

(มัจฉานูผจญภัย, น.136)

แม่น้อยหมั่นไส้ก็เกล้งบอกดังๆ ว่า “ซ่านิดข้าหน้อยเป็นไม่ได้ เมียหายไม่เสียดายเท่าหมา
หิวจริงๆ”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น. 56)

พวกเราเติบโตขึ้นทุกวัน ตรงข้ามกับความร่วงโรยทั้งกายใจของย่า

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น. 192)

ภาพพจน์ประเภทนามนัย (Metonymy)

“เทอมหน้านะแม่สร้อย นักเรียน ป.4 จะต้องเริ่มเรียนคอมพิวเตอร์แล้วละนะ ทางกรมเขา
กำหนดเป็นนโยบายมา เด็กๆ มันจะได้หูตากว้างไกล ท้นโลก ทัดเทียมคนอื่นๆ เขา”

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.80)

“ความจริงหลวงท่านก็จัดหาคอมพิวเตอร์มาให้แล้วละนะ แต่ว่า...”

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.81)

แถวบ้านย่านี้ บ้านคนจะอยู่เห็นๆ กัน และอยู่กันมานานตั้งแต่รุ่นปู่ย่า

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.31)

พ่อบอกว่าฟังคนลักหมากเล่าก็จำ ที่จำเพราะสุดท้ายหมากที่คนลักมากองๆ เอาไว้นั้น
เป็นหมากของบ้านอื่นทั้งสิ้น

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.49)

“เห็นไหม ถ้าไรจะตาย แถมไม่เสียหน้าด้วย ไม่เหน้อยอีกต่างหาก” แล้วพี่โมก็ส่งใบแดงๆ
ให้น้องมุกหนึ่งใบ

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.116)

พอพ่อถาม “ไปไหน” พี่โตก็บอกว่า “พีนบแได้น้ำตามา ส่งคนไปบอกเลยว่า
จะขึ้นมาเอา”

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.133)

ภาพพจน์ประเภทสัมผัสพจน์ (Synecdoche)

พอเย็นย่ำตะวันตกก็กลับบ้าน พักหนึ่งจะมีเสียงตะโกนว่า ร้องถามกันข้ามบ้าน “หุยังเล่า”
เดี๋ยวเดี๋ยวก็มีเสียงร้องตอบพร้อมคำถามกลับมา “หุอยู่ แงะไรกินเล่า” เสียงตอบก็ไม่พ้น “แ่งเลีย
แ่งส้ม แ่งลูกกล้วย” อะไร ทำนองนี้

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.23)

น้องมุกไม่เคยกินหมาก จึงไม่รู้ว่ามีมากที่ย่ากินนั้นมันอร่อยตรงไหน

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.27)

วันรุ่งขึ้นพี่โมก็เอารถกระบะเข้ามาขนกาแฟของพ่อไปโรงสี พี่โตเขย่าเมล็ดกาแฟรูกกริก
แล้วบอกพ่อว่า

“แห้งดี ไม่ชื้น สีแล้วน่าจะสวยนะอาจา รวยแน่ปีนี้” พ่อยิ้ม

(เด็กหญิงสวนกาแฟ, น.120)

ดูเหมือนว่าพอก้าวพ้นจากโรงเรียน จากเสียงหัวเราะและรอยยิ้มขึ้นบาน จากสีสันอันสดสวย และรสชาติอาหารอร่อยในงานวันปิดภาคเรียนมาได้ บรรยากาศแห่งความสนุกสนานก็ดูจะจางลง เหลืออยู่ตรงหน้าเพียงถนนปูนแคบๆ ลัดเลาะไปตามบ้านเรือนสองฟาก ซึ่งส่วนใหญ่ปลูกสร้างเป็น หอ้งแถวไม้เรียงๆ ต่อกัน

(เด็กหญิงนางฟ้า, น.20)

“ซาบซึ่งอะไรกันล่ะ--เจ้าพวกเด็กโง่” เสียงกระซกๆ แบบที่คุ้นหูดังขึ้นมาจากสมาชิกใหม่ ในห้องนั่งเล่นโดยพวกเราไม่รู้ตัว คุณคงจำเขาได้นะฮะ--คุณยายคารานั่นเอง

(ปราสาทกระต่ายจันทร์, น.117)

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ชื่อ-นามสกุล

นางสาวเข็มมิกา สรรเสริญ

วัน เดือน ปี ที่เกิด

วันที่ 14 เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2517

สถานที่เกิด

กรุงเทพมหานคร

ประวัติการศึกษา

ศิลปศาสตรบัณฑิต (นิเทศศาสตร์)

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

สถานที่ทำงานปัจจุบัน

ธนาคาร ซีไอเอ็มบี ไทย จำกัด (มหาชน)

